॥ श्रीरघुनाथमुद्रायंत्रालये ॥

लालाशिब्बामल्लाधिकारे दशमरत्नसमुच्चयस्समाप्तः

सम्वत् १९४१ चैत्र प्र. ११

अत्रांतरेगृहेतस्याःप्रथमंतनयोमृतः पुनःस्वामीमृतस्तस्याजामाताचततोमृतः आगच्छंत्यास्तदातस्याः
सोमवारान्विताातिथिः अमावास्याबभूवाथमृतसंजोविनीतिथिः साददर्शततोयांतींकांचिद्वृद्धांस्त्रियंतदा तूल
भारभराक्रांतांक्रंदमानांसुदुःखितां वृद्धोवाच अवतारयमेपुत्रितूलभारंशिरःस्थितं एतद्भारभराक्रांतांक्रंदमानां
सुदुःखितां सोमोवाच अमावास्याद्यहेपुत्रिसोमवारयुतातिथिः तूलराशिंनस्प्रक्ष्यामिनियमोयंनयाकृतःपुनर्द
दर्शसायांतींमूलभारवतींस्त्रियं साप्युवाचततःपुत्रिमूलभारोमहानिति अवतार्य्यक्षणंतिष्ठसंगेयास्याम्यहंतव
सोमोवाच अद्यमूलंतथातूलंनस्प्रक्ष्यामिकथंचन ततोश्वत्थतरुंचैवनदीतीरभवंपथि स्नात्वाविष्णुंसमभ्यर्च्यश
र्कराभिःप्रदक्षिणां साचकारमहाभागातदेवाष्टोत्तरंशतं भीष्मउवाच यदाप्रदक्षिणावर्त्तंकृतंशर्करहस्तया
तदाजीवितवंतस्तेजामातापतिपुत्रकाः नगरंश्रीसमाकीर्णंतद्गृहंचविशेषतः अथायातामहाभागासोमास्वभवनं
प्रति जीवितंवीक्ष्यभर्त्तारंपुत्रींजामातरंतथा अतुलांस्तान्समासाद्यजगामकृतकृत्यतां प्रणिपत्यस्नुषाःसर्वाःप
प्रच्छुस्तांतपस्विनीं स्नुषाऊचुः मृतास्तेतनयादेविपतिजामातृबांधवाः जीवितास्तेकथंदेविमृतास्तेचकथंवद
सोमोवाच गुणवत्यैमयादत्तंव्रतराजप्रभावकं मृतास्तेतद्विपाकेनपतिजामातृपुत्रकाः तूलकंनमयास्प्रष्टंमूल
कंचतथैवच अश्वत्थेविष्णुमभ्यर्च्यतदातत्रप्रदक्षिणां शर्कराहस्तयाभूयःकृतमष्टोत्तरंशतं जीवितास्तत्प्रभा
वेणपतिजामातृपुत्रकाः सर्वाभिःक्रियतामद्यव्रतराजंविधानतः भविष्यतिनवैधव्यंसौभाग्यंसंभविष्यति स्नुषा
स्ताःकारयामासतथासोमाव्रतेश्वरं भुक्त्वाभोगान्वहूंस्तत्रपुत्रपौत्रादिभिःसह तैश्चसर्वैःपरिवृताविष्णुलोकमवाप
सा इत्येतत्कथितंपार्थविस्तरेणमयातव युधिष्ठिरउवाच माहात्म्यंव्रतराजस्यकोविधिर्वदविस्तरात् कर्त्तव्यंके
नभीष्मेदंनारीभिःपुरुषेणवा भीष्मउवाच अमावास्यातिथिःपार्थसोमवारान्वितायदा तदापुण्यतमःकालोदेवा

नामापिदुर्लभः प्रातरुत्थायव्रतिना स्नानंकार्यंजलाशये स्नात्वामौनेनकौशेयंपरिधायव्रतीततः प्रायादश्वत्थ
वृक्षस्यसमीपंकुरुनंदन अश्वत्थमूलेकर्त्तव्याविष्णुपूजासमंत्रका विष्णुपूजामंत्रः अव्यक्ताव्यक्तस्वरूपायसृ
ष्टिस्थित्यंतकारिणे आदिमध्यांतहीनायविष्टरश्रवसेनमः एवंसंपूज्यगोविंदंपीतवस्त्राक्षतैःफलैः कुसुमैर्विवि
धैश्चैवभक्ष्यभोज्यैस्तथाविधैः अश्वत्थपूजनंकार्य्यंप्रोक्तमंत्रेणपांडव अश्वत्थपूजामंत्रः अश्वत्थाहुतमावास
गोविंदस्यसदाश्रय अशेषंहरमेपापंवृक्षराजनमोस्तुते इतिसोमायनमः सोमवारायनमः सोमायैनमःएवं
पूजाविधिंकृत्वाततःकुर्य्यात्प्रदक्षिणं मौक्तिकैःकांचनैरौप्यैर्हीरकैर्मणिभिस्तथा कांस्यपात्रैस्ताम्रपात्रैर्भक्ष्यपूर्णैः
पृथक्पृथक् गृहीत्वाभ्रमणंकार्य्यंप्रादक्षिण्येनपिप्पले तावत्प्रदक्षिणंकार्यंयावदष्टोत्तरंशतं तद्वस्तुजातंविप्रा
यपुरंध्रीभ्यःप्रदीयते ततोनिरामिषाहारंकुर्य्यान्नारीजनैःसह एषतेकथितोभूयोव्रतराजविधिर्मया द्रौपदींचसुभद्रांच
कारयस्वतथोत्तरांउत्तरागर्भसंस्थास्तुजीवितंलभतेचिरात् युधिष्ठिरउवाचयाचाल्पविभवानारीकांचनाद्यैर्विनाकृता
साकथंलभतेपूर्णंव्रतराजफलंवद भीष्मउवाच फलैःपुष्पैस्तथाभक्ष्यैर्वस्त्राद्यैरपिपांडव कुर्य्यात्प्रदक्षिणावर्त्तंसापि
पूर्णफलंलभेत् व्रतमिदमखिलंनरेंद्रविष्णोःश्रुतमनपायिपराक्रमंत्वयापि पतिसुतधनमिच्छतीपुरंध्रीसपदिक
रोतुनचात्रचित्रमस्ति भीष्मउवाच शृणुपार्थप्रवक्ष्येहमुद्यापनविधिंशुभं विनायेनव्रतस्यास्यनपूर्णफलभाग्भवेत्
सर्वतोभद्रमध्येतुस्थापयेत्कुंभमक्षतं वृक्षराजंसुवर्णस्यपंचरत्नसमन्वितं तन्मूलेप्रतिमांविष्णोःसौवर्णींचचतुर्भु
जां लक्ष्म्यावाहनसंयुक्तामामाषात्तुपलावधि उपचारैरनेकैश्चयथाविभवविस्तरैः नैवेद्यैःपुष्पधूपैश्चदीपैश्चप
रितःस्थितैः रात्रौजागरणंकुर्य्यात्प्रभातेहोममाचरेत् समिद्भिःपैप्पलाभिस्तुपायसेनतिलैस्तथा पूर्णाहुतिंच
जुहुयाद्गांचदद्यात्पयस्विनीं द्वादशब्राह्मणाभोज्याघृतपायसमोदकैः उपवीतानिवस्त्राणितेभ्योदद्याच्चदक्षिणां

प्रणम्यदंडवद्भूमौप्रार्थयित्वाविसर्जयेत् ॥ इतिभविष्योक्तंसोमवत्यमावास्याव्रतं अथोद्यापनप्रयोगः तिथ्या
दिसंकीर्त्यात्मनअवैधव्यपुत्रपौत्रप्राप्तिपूर्वकातुलसौभाग्यसिद्धिद्वाराअश्वत्थरूपीनारायणप्रीत्यर्थमाचरितसोमव
त्यमावास्यसांगताफलसिद्धयेतदुद्यापनारंभकमहंकरिष्य इतिसंकल्प्य वृताचार्यः सर्वतोभद्रस्थकलशेरौप्यम
यपीठस्थसौवर्णाश्वत्थवृक्षाधस्थंहैमं लक्ष्मीनारायणं इदंविष्णुरितिमंत्रेणपूजयेत् अश्वत्थसोमादिपूजामपि
कुर्यात् तत्रमंत्राःपूर्वोक्ताएवज्ञेयाः कथाश्रवणादिनारात्रिंनयेत् प्रातःअग्निंप्रतिष्ठाप्यअन्वादध्यात् तत्रप्रधानं
लक्ष्मीनारायणमश्वत्थसमित्पायसतिलद्रव्येण प्रत्येकमष्टोत्तरशतसंख्याकाहुतिभिः ब्रह्मादिदेवताश्चैकैकयाज्य
हुत्यायक्षे एवंहोमंसमाप्यद्वादशब्राह्मणान्वस्त्रादिनासंपूज्य लड्डुकपायसमंडकादिपक्वान्नैःसंतर्प्य अश्वत्थ
प्रतिमादिकमाचार्यायदत्वागांचसोपस्करांदत्वाशिषश्चगृहीत्वाभुंजीत इतिसोमवत्यमावास्याव्रतोद्यापनम् ॥
अथसर्वमासेष्वमावास्यासाधारणव्रतानिहेमाद्रौ अमायांतुनिराहारअब्दमेकंसुयंत्रितः शूलंपिष्टमयंकृत्वावर्षां
तेविनिवेदयेत् अनेनभ्रूणहत्यादिपातकहानिररिनाशश्चशिवलोकप्राप्तिश्चभवतीतिशिवधर्मोक्तममायांशूलव्रतं
अथपितृव्रतं हेमाद्रौ अगस्त्यउवाच सर्गादौब्रह्मणासृष्टास्तमूचुःपितरस्तदा व्रतिंनोदेहिभगवन्यथावर्तामहे
वयं ब्रह्मोवाच अमावास्यादिनंवोस्तुतस्यांकुशतिलोदकैः तर्पितामानुषैस्तृप्तिंपरांगच्छतनान्यथा तिलांदेया
स्तथैतस्यामुपोष्यपितृभक्तितः चिरायतस्यसंतुष्टावरंयच्छतमाचिरं तस्मादस्यांतिथौविद्वान्नितत्संवरमाचरेत्
इतिवाराहपुराणोक्तममायांपितृव्रतं भविष्योत्तरोक्तंपितृव्रतंयथाब्रह्मोवाच पितरःस्वदिनेपिंडैरिष्टाःकुर्वंतिस
र्वदा प्रजावृद्धिंधनंरक्षामायुष्यंवस्तुमेवच मूलमंत्राःस्वसंज्ञाभिरंगमंत्राश्चकीर्तिताः गंधपुष्पोपहारैश्चयथा
शक्तिविधीयते पूजातुवित्तशाठ्येनकृतापितृफलप्रदाः आज्यधारासमिद्भिश्चदधिक्षीरान्नमाक्षिकैः पूर्वोक्तफलदो

होमस्ततःशांतेनचेतसा इतिभविष्यपुराणोक्तममायांपितृव्रतं अथास्यांपयोव्रतंब्रह्मपुराणे वर्षमेकंभवेद्यस्तुपं
चदश्यांपयोव्रतं पंचदश्याममावास्यायां वत्सरांतेजलकुंभयुतानिवासांसिदद्यात् तेनविष्णुलोकप्राप्तिर्भवति
इतिब्रह्मपुराणोक्तममायांपयोव्रतम् स्वस्तिश्रीरणवीरसिंहधरणीपालोवदान्याग्रणीर्नानाशास्त्र
विचारसाररसवित्सद्बृंदसंरक्षकः धर्माधर्मविभागकृद्रघुपतेः पादांबुजार्चारतोजीव्यात्पुत्रक
लत्रमित्रसहितः संपालयन्क्ष्मांचिरं १ रणवीरसिंहभूपेशकारितेकृत्यसागरे अभव
च्चैत्रकृत्यानांरम्योरत्नसमुच्चयः ॥ २ ॥ इति श्रीमत्सूर्यवंशावतं
सरघुकुलतिलक श्रीरणवीरसिंहमहाराज
कारितकृत्यरत्नाकरेचैत्र
मासकृत्यरत्न
समुच्चयः ॥

श्रवणाश्विधनिष्ठार्द्रानागदैवतमस्तकैः अमाचेंद्रविवारेण व्यतीपातः स उच्यते अत्र दत्तं हुतं जप्तं सर्वं कोटिगुणं भवेत्
नागदैवतमश्लेषामस्तकं शीर्षकं सोमावारादियुता अमावास्या सप्तम्यष्टम्यः सूर्यग्रहसमाना उक्ताः तदुक्तं शंखेन
अमावास्यातु सोमेन सप्तमी भानुना सह चतुर्थी भौमपुत्रेण सोमपुत्रेण चाष्टमी चतस्रस्तिथयो ह्येताः सूर्यग्रहणसन्नि
भाः स्नानं दानं तथा श्राद्धं सर्वं तत्राक्षयं भवेदिति इयं सोमवारादियुता अमाद्यास्तिथयः कपिलधारातीर्थे श्राद्धे श्रा
द्धादावतिप्रशस्ता तदुक्तं काशीखंडे अमासोमसमायोगे श्राद्धं यद्यत्र लभ्यते तीर्थे कपिलधारेऽस्मिन् गयया पुष्करेण
किं दिव्यंतरिक्षभौमानि यानि तीर्थानि सर्वतः तान्यत्र निवसिष्यंति दर्शे सोमदिनान्विते अयं च योगो दैवेन शस्तः
इति शिष्टाः अथ सोमवत्यमावास्याव्रतकथा भविष्ये युधिष्ठिर उवाच हतेषु कुरुमुख्येषु भीमसेनेन कोपिता तथाप
रेषु सर्वेषु हतेषु युधि जिष्णुना दुर्योधनकुमंत्रेण जातोऽस्माकं कुलक्षयः न संति भुवि भूपाला बालवृद्धातुरादृते अवशि
ष्टा वयं पंच वंशे भारतसंज्ञके एकातपत्रमपि मे न राज्यं भुवि रोचते दृष्ट्वा संततिविच्छेदं संतापो हृदये निशं जीवितेपि
जुगुप्सा मे न चांगेषु रतिः क्वचित् अश्वत्थाम्नास्त्रनिर्दग्ध उत्तरागर्भसंभव अतो मे द्विगुणं दुःखं पिंडविच्छेददर्शनात्
किं करोमि क्व गच्छामि पितामह त्विहाधुना येन संपद्यते सद्यः संततिश्चिरजीविनी भीष्म उवाच शृणु राजन् प्रवक्ष्या
मि व्रतानामुत्तमं व्रतं यस्याचरणमात्रेण संततिश्चिरजीविनी अमावास्या यदा पार्थ सोमवारयुता भवेत् तस्यामश्व
त्थमागत्य पूजयित्वा जनार्दनं अष्टोत्तरशतं कुर्यात्तस्मिन् वृक्षे प्रदक्षिणाः तावत्संख्यान्युपादाय रत्नधातुफलानि
च व्रतराजमिदं राजन् विष्णुप्रीतिकरं परं उत्तरां कारय प्राज्ञ गर्भे जीवमवाप्स्यति भविष्यति गुणी पुत्रस्त्रिषु लोकेषु वि
श्रुतः श्रुत्वा पितामहवचः प्रत्युवाच युधिष्ठिरः युधिष्ठिर उवाच तद्व्रतं व्रतराजाख्यं विस्तरेण प्रकाशय केन प्रकाशि
तं मर्त्ये केन दं चकृतं विभो भीष्म उवाच अस्ति या सर्वविख्याता कांचीसंज्ञा महापुरी ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रैः स्वकर्मनिर

तैर्वृता रजताचलसंकाशैः सौधशृंगैर्विराजिता सुवेषैर्नागरजनैर्नारीभिरुशोभिता रूपचातुर्य्यवर्य्याभिर्वेश्याभिः
समलंकृता अलकेवकुवेरस्यशक्रस्येवामरावती तेजोवतीवरत्नाढ्यापावकस्यमहापुरी तत्रराजारत्नसेनोवभूवा
मितविक्रमः तस्मिन्शासतिभूचक्रंऋद्धमासीदतीवहि तस्यदेशेवसद्विप्रोवेदवेदांगपारगः देवस्वामीतिनाम्नावै
देवतातिथिपूजकः तस्यभार्यातुविप्रस्यनाम्नाधनवतीशुभा यथार्थनामधेयासालक्ष्मीरिवसविग्रहा तस्यां
संजनयामाससप्तपुत्रान्शुभान्वितान् एकांदुहितरंरम्यांनाम्नागुणवतींनृप कृतदाराश्चतेपुत्राविहरंति
यथासुखंकन्याकुमारिकाचासीदनुरूपप्रियार्थिनी अत्रांतरेद्विजःकश्चिद्भिक्षार्थीसमुपागतः दीप्यमानः
स्वतेजोभिर्मूर्त्तिमानिवपावकः द्वारदेशमथागत्यप्रयुयोजाशिषंतदा देवस्वामिस्नुषाः सप्तसमुत्थायससं
भ्रमं भिक्षांप्रत्येकमानीयददुस्तस्मैद्विजन्मने अवैधव्याशिषः प्रादात्ताभ्यः सौभाग्यसंपदांततो
गुणवतीमात्राप्रहितासहभिक्षया विप्रायभिक्षांप्रददौकृत्वापादाभिवंदनं आशिषंप्रयुजेविप्रःशुभेधर्मवती
भव स्ववैलक्ष्यंगुणवतीश्रुत्वाप्रत्याययौगृहं मात्रेनिवेदयामासआशिषंतेनयोजितां श्रुत्वाधनवतीपुत्रींकरेधृ
त्वासमाययौ प्रणताभ्योस्नुषाभ्योमेत्वयादत्तावराशिषः अवैधव्यकराःपुत्रसुखसौभाग्यदायकाः सुतायांप्र
णतायांचविपरीतंत्वयोदितं भद्रेधर्मवतीभूयाइत्युदीर्यपुनःपुनः आशीःप्रयुक्ताविप्रर्षेकारणंवदसत्वरं द्विजउ
वाच धन्यासित्वंधनवतिप्रख्यातचरिताभुवि यथायोग्याप्रयुक्तेयंमयाशीर्दुहितुस्तव इयंसप्तपदीमध्येवैध
व्यंसमवाप्स्यति धर्माचरणमत्यर्थंकर्त्तव्यंपरमेतया यदागताभवेत्सोमागृहेचेत्तर्हिसुंदरि तस्याःपूजनमात्रे
णभवेद्वैधव्यनाशनं अतोमयाशीर्दत्तेयंशुभेधर्मवतीभव श्रुत्वाधनवतीजाताचिंताकुलितलोचना उवाचवचनं
दीनंप्राणिपत्यपुनःपुनः धनवत्युवाच सोमागमनमात्रेणभवेद्वैधव्यभंजनं कासासोमात्वयाप्रोक्ताकाजातिः कुत्र

संस्थितिः तस्यावदमहाभागनकालोविस्तरस्यमे द्विजउवाच सासोमारजकीजातिः स्थितिस्तस्याश्च
सिंहले सायदायातितेवेश्मतदावैधव्यभंजनं इत्युक्त्वाब्राह्मणोन्यत्रगतोभिक्षाप्रतीक्षया धनवत्यपिपुत्रेभ्यः
प्रोवाचवचनंतदा धनवत्युवाच इयंदुर्ललितापुत्राःस्वसागुणवतीशुभा सोमानयनमात्रेणभवेद्वैधव्यभंजनं
अस्तियस्यापितुर्भक्तिर्मातुर्वचनगौरवं सप्रयातुसहस्वस्रासोमामानायितुद्रुतं पुत्राऊचुः ज्ञातंमातस्तवस्वांतं
पुत्रीस्नेहवशंवदं यतोदेशांतरंपुत्रान्प्रस्थापयसिदुस्तरं अंतरादुस्तरःसिंधुःशतयोजनविस्तरः अशक्यंगम
नंतत्रनक्षमागमनेवयं देवस्वाम्युवाच अपुत्रःसप्तभिःपुत्रैरहंयास्यामिसिंहलं आनयिष्यामितांसोमांपुत्रीवैध
व्यनाशिनीं एवंवादिनिसक्रोधेदेवस्वामिनितत्क्षणे शिवस्वामीकनिष्ठश्चपुत्रःप्रोवाचसन्नतः मैवंवदमहाभा
गरोषावेशवशंगतः मयितिष्ठतिकःशक्तोगंतुंद्वीपंहिसिंहलं सयुक्तः सहसोत्थायप्रणम्यशिरसागुरुं प्रतस्थेसहितः
स्वस्राद्वीपंसिंहलसंज्ञकं कियद्भिर्दिवसैर्गत्वातीरंप्राप्यसरित्पतेः तंतर्तुंमंबुधिंतत्रप्रयासमकरोद्द्विजः सदद
र्शसविस्तीर्णंन्यग्रोधद्रुममंतिके तत्कोटरेसुखासीनागृध्रराजसुतास्त्रयः तत्पादपेततःस्थित्वाताभ्यांनीतंतुतद्दि
नं शावकानांकृतेमांसंगृहीत्वाशिशुभोजनं भोजनंदत्तमपितैर्भुंजतेस्मनशावकाः पप्रच्छचाग्रतोगृध्रःशावका
न्स्वान्हिविह्वलः गृध्रउवाच कथंनभुंजतेपुत्राभवंतःक्षुधिताअपि आनीतंकोमलंमांसंभवद्योग्यमिदंमया शाव
काऊचुः एतद्वृक्षतलेतातमानवौचात्रतिष्ठतः अस्वीकृतेतयोस्तातकथंभुंजामहेवयं एतच्छ्रुत्वासगृध्रस्तुकरु
णाहतचेतनः तयोरंतिकमागत्यवचनंप्रत्यभाषत गृध्रउवाच ज्ञातस्तुयुवयोःकामोभोजनंक्रियतामिदं पार
मुत्तारयिष्यामिजलधेःप्रातरेवतु ततोरात्र्यांव्यतीतायामुदितेतुदिवाकरे पारमुत्तारितौतौतुगृध्रराजेनवेगिनासिं
हलद्वीपमागत्यस्थितौसोमागृहांतिके ततःप्रत्यूषसमयेसमृज्यांगनमंडलं लेपनंचक्रतुस्तत्रतदावासदिनंप्रति

एवंविदधतोस्तत्रपूर्णःसंवत्सरोययौ स्नुषाःपुत्रान्समाहूयसोमापप्रच्छविस्मिता मार्जनंलेपनंकोवाकरोतिमम
कथ्यतां एकदैवाथजगदुःसर्वाःकार्य्यमिदंहिनः एकदारजकीसोमानिभृतासंस्थितानिशि ददर्शब्राह्मणींकन्यां
मार्जयंतींगृहांगनं लिपंतमंगनंप्राप्तंभ्रातरंचसुदुर्गतं सोमापप्रच्छतौगत्वाकौयुवांकथ्यतांममऊचतुस्तौतदापृष्टा
वावांब्राह्मणपुत्रकौ सोमोवाच दग्धास्मिवतनष्टास्मिब्राह्मणौगृहमार्जकौकांगतिंवतयास्यामिपापादस्मादसंश
यं पापजात्या स्म्यहंख्याता रजकीसर्वनिंदिता कथंवाब्राह्मणौभूत्वाविरुद्धंमेचिकीर्षथ शिवस्वाम्युवाच एषा
गुणवतीनामस्वसाममसुमध्यमा इयंसप्तपदीमध्येवैधव्यंसंप्रपत्स्यते तवसान्निध्यमात्रेणभवेद्वैधव्यभंजनं अतो
हेतोःसहस्वस्त्रादासकर्मकरोमिते सोमोवाच अतःपरंनकर्त्तव्यंयास्यामितवशासनात् इत्युक्त्वागृहमागत्यस्नुषा
भ्यःप्रत्युवाचह यःकश्चिन्ममराज्येस्मिन्म्रियतेमानवःक्वचित् तथैवरक्षणीयोसौयावदागम्यतेमया कस्यचिद्व
चनात्कोपिनदग्धव्यःकथंचन तथेत्युक्तास्नुषाभिःसासोमायातामहांवुधिपारमुत्तारयामासक्षणेनद्विजपुत्रकौस्व
यमाकाशयानेनसाततारमहांवुधिं प्राप्ताःकांचींपुरींसर्वेनिमेषात्तत्प्रभावतः सोमांधनवतीदृष्ट्वातत्रपूजामथाक
रोत् अत्रांतरोशिवस्वामीतदादेशांतरात्स्वसुः ब्राह्मणंरुद्रशर्माणंगुणेनसदृशंस्वसुः ततःसारजकीसोमावै
वाहिकमथाकरोत् सुलग्नेचसुनक्षत्रेदेवस्वामीतुकन्यकां ददौतस्मैगुणवतींगुणिनेरुद्रशर्मणे ततोवैवाहिकैर्मं
त्रैर्हूयमानेहुताशने अथसप्तपदीमध्येरुद्रशर्मामृतोभवत् रुरुदुर्बांधवाःसर्वेस्थितासोमानिराकुलाआक्रंदःसुम
हानासील्लोकानांतत्रपश्यतां धनवत्यैचसातूर्णंव्रतराजप्रभावजं पुण्यंसंकल्प्यविधिवद्ददौमृतिविनाशनं रुद्र
शर्मापितस्माच्चव्रतराजप्रभावतः आससादतदाजीवंसुप्तवत्सहसोत्थितः एवंविवाहंनिर्वर्त्यव्रतराजंनिवेद्यच
आमंत्र्यतांधनवतींसोमाप्रायाद्गृहंप्रति एवंसारजकीसोमाजीवयित्वामृतंद्विजं चचालहर्षसंपूर्णापूर्णकामास्वमंदिरं

भूयास्त्वंवैपिशाचिनी धिक्कांपापदुराचारांमत्तपोनाशितंत्वया मुनेःशापेनसात्रस्ताविनयावनताब्रवीत् प्रसादंकुरु
मेब्रह्मन्शापांतंचवदस्वमे सतांसंगेमुनिश्रेष्टनैतद्युक्तंकदाचन त्वयासहमयाब्रह्मन्नीताश्चवहवःसमाः मेधा
व्युवाच मंजुघोषेममुखात्शृणुशापांतमात्मनः चैत्रमास्यसितेपक्षेपिशाचत्वविनाशिनी पापमोचनिकानामै
कादशीपापहारिणी यदासायातिचोपोष्यातवनश्येत्पिशाचता इत्युक्त्वातांमुनिश्रेष्ठःआजगामनिजाश्रमं आ
यांततंसुतंदृष्ट्वाच्यवनोवाक्यमब्रवीत् यत्तेपापंकृतंवत्सजानेतन्नात्रसंशयः किमर्थंयत्कृतंपुत्रत्वयासीत्पुण्यसंचयः
इतिवाक्यंपितुःश्रुत्वामेधावीवाक्यमब्रवीत् मेधाव्युवाच वहुपापंकृतंतातह्यप्सरोरमतामया यत्कष्टेनार्जितंपु
ण्यंतत्सर्वंमेक्षयंगतं उपायःकथ्यतांतत्रमुच्येयंयेनपापतः च्यवनउवाच चैत्रमास्यसितेपक्षेनाम्नावैपापमोचनी
कर्त्तव्यासात्वयायत्नात्ततोनश्यातितेप्ययं इतिश्रुत्वापितुर्वाक्यंकृतंव्रतमनुत्तमं कृतंपापंमुनेस्तस्यतत्क्षणात्प्रलयं
गतं शापेनमंजुघोषायादिवसावहवोगताः नष्टंपापंचतस्यापिपापमोचनिकाव्रतात् दिव्यरूपधराजाता गता
स्वर्गंवराप्सरा लोमशउवाच एवनन्योपियःकश्चित्पापमोचनिकाव्रतं कुर्यात्तस्यतुराजेंद्रपापंनश्यतितत्क्षणात्
कामदात्विहलोकेसापरलोकेचमोक्षदा माहात्म्यश्रवणादस्यागोसहस्रफलंलभेत् ब्रह्महाचैवगोघ्नश्चसुरापोगुरुत
ल्पगः स्वर्णचौरश्चपूतःस्यात्पापमोचनिकाव्रतात् ॥ इतिभविष्योत्तरेचैत्रकृष्णापापमोचनिकैकादशीमाहात्म्यम्
चैत्रकृष्णाद्वादशी दर्शांतमासत्वेनवैराजकल्पादिश्चात्रापिश्राद्धाद्यनंतफलंभवति इतिकल्पादितिथिनिर्णयः चैत्रशु
क्लत्रयोदशी शतभिषानक्षत्रयुतावारुणीतत्रगंगास्नानमुक्तं स्कांदे वारुणेनसमयुक्तामधौकृष्णत्रयोदशीगंगायां
यदिलभ्येतसूर्यग्रहशतैःसमेतिइयमेवशनिवारशतभिषानक्षत्रोपेतामहावारुणी तथाचोक्तंतत्रैव शनिवारसमायु
क्तासामहावारुणीमता गंगायांयदिलभ्येतकोटिसूर्यग्रहैस्समेति इयमपिशुभयोगयुतामहावारुणीसंज्ञा तदप्यु

क्तंतत्रैव शुभयोगसमायुक्ताशनौशतभिषायदि महामहेतिविख्याता।त्रिकोटिकुलमुद्धरेत् इति अथास्यांवारुणीपर्व
योगस्यवरुणदैवत्य।दत्रवारुणमंत्रैर्होमदाना।दिकार्यंतस्मादत्रसप्तसागरदानंकर्त्तव्यमुक्तंमत्स्यपुराणे अथातःसंप्र
वक्ष्यामिमहादानमनुत्तमं सप्तसागरकंनामसर्वपापप्रणाशनं पुण्यंदिनमथासाद्यकृत्वाब्राह्मणवाचनं तुलापु
रुषवत्कुर्य्याल्लोकेशावाहनंततः ऋत्विङ्मंडपसंभारभूषणाछादनादिकं कारयेत्सप्तकुंडानिकांचनानिविचक्षणः
प्रादेशमात्रा।णितथारत्निमात्राणिवैपुनः कुर्य्यात्सप्तपलादूर्द्ध्वमासहस्राच्चशक्तितःसंस्थाप्यानिचसर्वा।णिकृष्णा
जिनितिलोपरि कृष्णाजिनाभावेसकुशवस्त्रतिलोपरिस्थाप्यानि प्रथमंकारयेत्कुंडंलवणेन।विचक्षणः द्वितीयंपय
सातद्वत्तृतीयंसर्पिषाततः चतुर्थंतुगुडेनैवदध्नापंचममेवच षष्ठंशर्करयातद्वत्सप्तमंतीर्थवारिणा स्थापयेल्लवणस्यांते
ब्रह्माणंकांचनंशुभं केशवंक्षीरमध्येतुघृतमध्येमहेश्वरं भास्करंगुडमध्येतुदधिमध्येसुराधिपं शर्करायांन्यसेल्लक्ष्मीं
जलमध्येचपार्वतीम्सर्वेषुसर्वरत्ना।निधान्या।निचसमंततः तुलापुरुषवच्छेषमात्रा।पिपरिकल्पयेत् ततोवारुणहोमांते
स्नापितोद्विजपुंगवैः त्रिःप्रदक्षिणमावृत्यमंत्रानेतानुदीरयेत् मंत्राःप्रयोगेज्ञेयाः इतिददातिरसामृतसंयुतान् शुचि
रविस्मयसागरान् अखिलकांचनवर्णमयानसौपदमपैतिहरेरमरा।र्चितः १ सकलपापविधौतविराजितः
पितृपितामहपुत्रकलत्रकं नरलोकसमाकुलमप्ययंझटितिनेतुमलंशिवमंदिरमिति अथदानकर्त्तावर्पदिनात्पूर्व
दिनेपर्वदिनेवा।उ मद्यमहामहावारुणीपर्वदिनेवाआत्मनः सकलकलुषक्षयसंभावितनरकनि वासिपितृ
पितामहपुत्रकलत्रादि सप्तगोत्रजत्रिकोटिकुलाशिवमंदिरप्राप्ति पूर्वकरामतत्त्वविशिष्टस्वीयहरिपदप्राप्ति
कामः सप्तसागरदानंकरिष्ये ततोगोविंदपूजादिगुरुविनियोगांतं प्रकृतवत्कृत्वाक्रमासादितसकुशकृष्णाजि
नवस्त्रादिषुतिलद्रोणलवणदुग्धघृतगुडदधि शर्करातीर्थवारिभिः कांचनसप्तकुंडानि सप्तकलशान्वावारुण

कलशसहितान्संस्थाप्यतेषुब्रह्मकेशवमहेश्वरभास्करसुराधिपलक्ष्मी पार्वतीमूर्तीःस्थाप्यपरितोदशधान्यानिवितानकंचोपरिकृत्यब्रह्मादीन्सपरिवारान्संपूजयेच्च ततःकुंडसमीपस्थकलशस्थापनवनस्पतिहोमांतंकुंडेषुअष्टाविंशत्यष्टोत्तरशताष्टसहस्त्रान्यतमसंख्ययास्वशाखीयैर्वारुणमंत्रैस्तिलान्हुत्वास्विष्टकृदादिपूर्णाहुत्यंतमभिषेकांतंप्रकृतंकृत्वाभिषेकांतेसप्तसागरांस्त्रिः प्रक्रम्यमंत्रान्पठेत् नमोवःसर्वसत्वानामाधारेभ्यःसनातनाः जंतूनांप्राणदेभ्यश्चसागरेभ्योनमोनमः क्षीरोदकाज्यदधिमाधुरलावणेक्षुधारामृतेनभुवनत्रयजीवसंघान् आनंदयंतिवसुभिश्चयतोभवंतस्तस्मान्ममाप्यचविघातमलंविदग्धं यस्मात्समस्तभुवनेषुभवतएवतीर्थामरासुरनिवद्धमणिप्रदानं पापक्षयामृतविलेपनभूषणायलोकस्यविभ्रतितदस्तुममापिलक्ष्मीः इत्यनुमंत्र्य पुष्पाणिनिक्षिप्यनत्वाचवेदीपश्चिमतउपविश्य ओंतत्सत् अद्येत्यादिपूर्वोक्तदेशकालादिकीर्त्तनांते सकलकलुषक्षयेत्यादिमहासंकल्पमुक्त्वाइमानिवारुणदैवतलवणदुग्धघृतगुडदधिशर्करातीर्थवारिभिः पूरितान्कांचनादिकुंडकलशादिरूपान्सप्तसागरान् विष्णुदैवतान्तुलापुरुषोक्तमत्स्यपुराणीयव्यवस्थयानानानामगोत्रेभ्योब्राह्मणेभ्योयुष्मभ्यमहंसंप्रददेनममेतिदानांतेसुवर्णदक्षिणांदद्यात् स्वल्पेष्वेकाग्निविधिरितिकेचित् सप्तकलशदानमावृत्त्यायथासंख्यमपिस्वशक्त्याकार्यमित्याहुः अत्राशक्तौश्रीगोविंदगंगावरुणमूर्तित्रयंकलशत्रयसहितंयथाशक्तिपूजांतेदेयमित्यावश्यकंदानम् ततःपुण्याहवाचनग्रहादिविसर्जनब्राह्मणादियथाशक्तिकुर्यादितिवारुणीपर्वानुष्ठेयंसप्तसागरदानम् चैत्रकृष्णचतुर्दशी पिशाचमोचनी पुराणसमुच्चये चैत्रकृष्णचतुर्दश्यांयःस्नायाच्छिवसन्निधौ गंगायांचविशेषेणनसप्रेतोधिजायते चैत्रशुक्लचतुर्दश्यामंगारकदिनंयदि पिशाचत्वंपुनर्नस्याद्गंगायांस्नानभोजनात् भोजनंचात्रजलपानं अत्रान्यदपिकृत्यं तत्रैव धवलितकलशन्यस्तारक्तपताकान्वितास्तुगृहीभवने चैत्रासितभूतदिनेपापरुजंदूरतोधत्ते अत्रब्रह्मपुरा

ण तस्यांनिशायांकर्त्तव्योनरैर्नित्यंप्रजागरः शंभुःपूज्योनिकुंभश्चपिशाचेभ्योवलिंहरेत् मत्स्यमांसानिभूरीणित
थामाषोदनंशुभं वृक्षमूलेषुगोष्ठेषुतथाशून्यगृहेषुच चतुष्पथेषुरथ्यासुचत्वरेषुनदीषुच देवालयेषुपुण्येषुराजमा
र्गेषुनित्यशः तस्यांनिशायांरक्ष्याश्चपिशाचेभ्योथवालकाः द्रष्टव्यंपुंश्चलीनृत्यंनकुर्यात्स्त्रीनिषेवणमिति चैत्राम
वास्यायांकृत्यविशेषस्तत्रैव अमायांचैवचैत्रस्यसारमेयैश्चकाश्यपैः वासुदेवाद्वरोलब्धःप्रभूतंभोजनंत्विति तस्मा
त्तत्रपितृन्देवांस्तर्पयित्वाद्विजैःसह शुनामन्नंप्रभूतंचपश्चाद्देयंयथेप्सितं तत्रमंत्रः श्वानौद्वौश्यावशवलौवैवस्वत
कुलोद्भवौ ताभ्यामन्नंप्रदास्यामिस्यातामेतावहिंसकाविति इयममावास्यामन्वादि फाल्गुनस्यत्वमावास्येतिम
न्वादिगणात् साचश्राद्धे अपराह्णिकी ग्राह्येतिदर्शितमासत्वेनेयंफाल्गुनस्योक्ता अथामायांयोगविशेषेण कृ
त्यविशेषोहेमाद्रौ शातातपेनोक्तः अमायांतुभवेद्वारोयदाभूमिसुतस्यवै जाह्नवीस्नानमात्रेणगोसहस्रफलंलभेत्
इतिभौमावास्या महाभारते अमासोमेचभौमेचगुरुवारेयदाभवेत् तत्पर्वपुष्करंनामसूर्यपर्वशताधिकं इतिसोम
भौमगुरुवारेष्वमायोगः तथाशनिवारयोगेप्यमायां फलाधिक्यमुक्तं स्कंदपुराणे अवंतीमाहात्म्ये शनिवार
यदामावैजायतेसर्वकामदा तस्यांस्नानंतथादानंश्राद्धंचैवचकारयेत् तस्यहस्तगतालक्ष्मीर्जायतेसर्वदाभुवीति-
अथामायांविशाखानुराधाऋक्षयोगेनश्राद्धकरणेफलमुक्तं अमावास्यायदामैत्रविशाखाऋक्षयोगिनी श्राद्धेपितृ
गणास्तृप्तिंतदाप्नोत्यष्टवार्षिकी अन्यच्च अमावास्यायदापुष्येरौद्रर्क्षेवापुनर्वसौ द्वादशाब्दंतदातृप्तिंप्रयांतिपि
तरोर्चिताः अत्रैवान्यदप्युक्तंवासवाजैकपादर्क्षेपितृणांतृप्तिमिच्छतां वारुणेचाप्यदैवत्येदेवानामपिदुर्लभा अमा
इतिशेषसंबंधः मैत्रमनुराधारौद्रर्क्षमार्द्रा वासवंधनिष्ठा अजैकपात् पूर्वाभाद्रपदावारुणंशतभिषा आप्यंपू
र्वाषाढा इतिनक्षत्रयोगविशेषामावास्या अथामायांपारिभाषिकयोगविशेषेणव्यतीपातयोगउक्तोभारते

नियतमानसइत्यादितत्रकृष्णंदेवकींचाभ्यर्च्यैपेष्योत्तरदिनेपारणंकुर्यात् इतिसंतानाष्टमीव्रतं इयमेवशीतलाष्ट
मी स्कंदउवाच भगवन्शीतलास्तोत्रंवददेव्यामहत्फलम् अतीवभक्तिर्मेजाताव्रतंवापित्रवीहिमे ईश्वरउवा
च साधुवत्समहाभागयत्पृच्छसिव्रतोत्तमम् कथयामियथापूर्वंपार्वत्यात्वत्कृतेकृतम् सर्वोपद्रवनाशायसर्वरोगो
पशांतये चैत्रमासिसितेपक्षेयाष्टमीशीतलाह्वया तामारभ्यप्रकर्त्तव्यंयावन्मासचतुष्टयम् पतिपुत्रसमेताभि
र्योषिद्भिः श्रद्धयान्वितं विधानंशृणुमेवत्सयेनसम्यक्प्रपूजयेत् सुशीतलजलैःस्नात्वास्नानेगोमयलेपिते सु
गंधैःशीतलैस्तोयैःकलशंलक्षणान्वितं आपूर्यविधिवत्तंचस्थापयेत्तत्रशीतलां लिखित्वावाह्यतांमूर्तिंपूजयेद्वि
धिनामुना पुष्पचंदनकर्पूरवासितंशीतलंजलम् पाद्यार्घ्याचमनीयंचशीतलेप्रतिगृह्यतांसर्वसंतापशमनंसुगंधि
मनसःप्रियम् गृह्यतांचंदनंदेविमत्कुलंशीतलंकुरु चंदनं खरयानसमारूढेनिंवपल्लववारणि शीतलेकुरुक
ल्याणंपूजेयंप्रतिगृह्यताम् संपूज्यविधिवद्देवींशृणुयाच्छीतलाष्टकम् पूर्वमध्येवसंप्रोक्तंतच्छृणुत्वंसमाहितः ॐन
मामिशीतलांदेवींरासभस्थांदिगंबरां मार्जनीकलशोपेतांशूर्पालंकृतमस्तकाम् स्कंदउवाच भगवन्देवदेवेश
शीतलास्तोत्रमुत्तमं वक्तुमर्हस्यशेषेणविस्फोटकभयापहम् ईश्वरउवाच वंदेहंशीतलांदेवींसर्वरोगभयापहां
यामासाद्यनिवर्त्ततेविस्फोटकभयंमहत् शीतलेशीतलेचेतियोब्रूयाद्दाहपीडितः विस्फोटकाभयंपापंक्षिप्रंतस्यप्र
णश्यति यस्त्वामुदकमध्येतुध्यात्वापूजयतेनरः विस्फोटकभयंघोरंकुलेतस्यनजायते शीतलेज्वरदग्धस्यपू
तिगंधहतस्यच प्रणष्टचक्षुषःपुंसस्त्वामाहुर्जीवनौषधम् शीतलेतनुजान्रोगान्नृणांहरसिदुस्त्यजान् विस्फोट
कविशीर्णानांत्वमेकामृतवर्षिणी गलगंडमहारोगायेचान्येदारुणान्नृणां त्वदनुध्यानमात्रेणशीतलेयांतिसंक्ष
यम् नमंत्रंनौषधंकिंचित्पापरोगस्यविद्यते त्वमेकाशीतलेधात्रीनान्यांपश्यामिदेवताम् मृणालतंतुसदृशांना

भिहन्मध्यसंस्थिताम् यस्त्वांचिंतयेतेदेवितस्यमृत्युर्नजायते शीतलेत्वंजगन्माताशीतलेत्वंजगत्पिता शीतलेत्वंजगद्धात्रीशीतलायैनमोनमः शीतलाष्टकमेवेदंनदेयंयस्यकस्यचित् दातव्यंहिसदातस्मैश्रद्धाभक्तियुताय च श्रोतव्यंपठितव्यंचश्रद्धाभक्तिसमन्वितैः उपसर्गविनाशायपरंस्वस्त्ययनंमहत् रासभोगर्दभश्चैवखरोवैशाखदाहनः शीतलावाहनंचैवदूर्वाकंदननंदनः एतानिखरनामानिशीतलाग्रेचयःपठेत् तस्यदेहेचगेहेच शीतलारुङ्नजायते शीतलाष्टकम् ॥ ततःक्षमाप्यतांदेवींदद्याद्विप्रायदक्षिणाम् सचयत्तेनतोयेनस्वात्मानंपतिपुत्रकम् भोजनंयत्प्रकर्तव्यंतच्छृणुत्वंषडानन भक्षयेद्वटकान्पूपांश्चैत्रेवैशीतलान्वितान् वैशाखेसक्तुकाषायं साज्यशर्करयान्वितम् ज्येष्ठेशष्कुलिकाःशीताःपूरिकाश्चतथाविधाः आषाढेपायसंसाज्यंसितशर्करयान्वितं एतन्मासविधानंतेकथितंपार्वतीसुत एवंयाकुरुतेनारीव्रतंवर्षचतुष्टयम् ततउद्यापनविधिर्वांछितंफलमाप्नुयात् तत्कुलेनोपसर्पंतिगलगंडग्रहादयः नचव्याधिभयंतस्यपतिपौत्रसमन्विता पतिसौख्ययुतासाध्वीचिरकालं प्रमोदते इतिस्कंदपुराणेशीतलास्तोत्रंसमाप्तम् अथचैत्रशुक्लनवम्यां वाराहजयंतीव्रतं चैत्रशुक्लनवम्यांतु हरिर्वाराहरूपधृगितिपुराणोक्तेः अत्रैवदशावतारजयंत्योऽन्याअपिनिर्णीयंते पुराणसमुच्चये मत्स्योभूद्धुतभुक्दिनेमधुसितेकूर्मोविधौमाधवे वाराहोगिरिजासुतेनभसियद्भूतेसितेमाधवे सिंहोभाद्रपदेसितेहरितिथौश्रीवामनोमाधवे रामोगौरितिथावतःपरमभूद्रामोनवम्यांमधौ कृष्णोऽष्टम्यांनभसितपरेचाश्विनेयद्दशम्यां बुद्धःकाल्किर्नभसिसमभूच्छुक्लषष्ठ्यांक्रमेण अथैषांप्रादुर्भावादिकालाः अह्नोमध्येचाजनीरामरामौ मत्स्यःक्रोडश्च पराह्णेविभागे कूर्मः सिंहोबौद्धकल्कीचसायं कृष्णोरात्रेःकालसाम्येचपूर्वे इतिअत्रकेचित्स्फुटान्श्लोकान्पठंति चैत्रेतुशुक्लापंचम्यभगवान्मीनरूपधृक् ज्येष्ठेतुशुक्लद्वादश्यांकूर्मरूपधरोहरिः चैत्रशुक्लनवम्यांतुहरिः

वाराहरूपभृत् नारसिंहश्चतुर्दश्यांवैशाखेशुक्लपक्षके राधशुक्लतृतीयायांरामोभार्गवनामधृक् चैत्रशुक्ल
नवम्यांतुरामोदशरथात्मजः नभस्येतुतृतीयायांबलभद्रोभवद्धरिः श्रावणेबहुलेष्टम्यांकृष्णोभूल्लोकरक्षकः
ज्येष्ठशुक्लतृतीयायांबुद्धकल्कीभविष्यतःकौंकणास्तुवाराहपुराणत्वेनवाक्यानिपठंति आषाढशुक्लपक्षेतुएकाद
श्यांमहातिथौ जयंतीमत्स्यनाम्नीतितस्यांकार्यमुपोषणं नभोमासितृतीयायांहरिःकमठरूपभृत् वैशाखस्य
चतुर्दश्यांनृसिंहःसमपद्यत वैशाखेतुतृतीयायांशुक्लपक्षेभृगूद्वहः मासिभाद्रपदेशुक्लेकादश्यांवामनोहरिः
चैत्रेनवम्यांरामोभूत्कौशलायांपुरःपुमान् श्रावणेबहुलेष्टम्यांवासुदेवोजनार्दनः पौषेतुशुक्लसप्तम्यांकुर्याद्बुद्ध
स्यपूजनं माघशुक्लतृतीयायांकाल्किनः एतेषांपूजाकालनियमः प्रातःप्रातस्तुमध्यान्हेसायंसायंतथानिशि
मध्यान्हेमध्यरात्रेचसायंप्रातरनुक्रमादिति तत्रसमूलत्वनिषेधविकल्पभेदेनव्यवस्थाद्रष्टव्या एताश्चतत्तदुपा
सकानांनित्याः अन्येषांतुकाम्याः एषांविशेषमग्रेवक्ष्यामः धरणीव्रतेषुस्फुटीभविष्यति चैत्रशुक्लदशम्यांतिथि
पत्वेनधर्मराजपूजाव्रतं देवीपुराणे धर्मराजंदशम्यांतुपूजयित्वासुगंधिकैःविगतारिर्निशतंकइहचातिपरंपदमिति
चैत्रशुक्लैकादशी पापमोचनिका भविष्योत्तरपुराणे मांधातोवाच आत्मनश्चाहितार्थायलोकानांचहितायच
पृच्छामिलोमशाहंत्वांसदयंमुनिसत्तम चैत्रस्यप्रथमेपक्षेकिंनामैकादशीभवेत् किंनामकोविधिस्तस्याः कथ-
यस्वममाग्रतः लोमशउवाच चैत्रस्यप्रथमेपक्षेनाम्नावैपापमोचिनी शृणुराजन्कथांदिव्यांपवित्रांपापनाशिनीं
पुराचैत्ररथंनामवनंकोकिलनादितं मयूरनादसुभगंकिन्नरीभिर्विराजितं देवकन्यास्तुतत्रैवनिवसंतिमनोरथाः नः
परंपुण्यदंकिंचिद्वनंचैत्ररथाद्वनात् तस्मिन्वनेहिमुनयस्तपंतिपरमंतपः तत्रासीन्मुनिशार्दूलोमेधावीनामनामता
तपोरतंमुनिश्रेष्ठंमंजुघोषाभिधाप्सराः इंद्रेणप्रेषितातत्रतत्तपोहंतुमाययौ तस्यशापभयाद्भीताक्रोशमात्रेचसाजगौ

कामोपिविजयार्थायशिवभक्तंमुनिंतदा जघानकुसुमैर्वाणैः शिववैरादनारतं तस्याभ्रुवौधनुःकृत्वातत्पक्ष्माणिगुणं
तथा नयनाभ्यांतुवाणाभ्यांजघानमदनोमुनिं गायंतींतांपुरोदृष्ट्वामेधावीमुनिपुंगवः कामवाणवशंप्राप्तःशम्भुनैव
शशाकसः मंजुघोषापितंदृष्ट्वासुंदरंमुनिपुंगवं कामवाणाहतमनामंदंमंदंतदाजगौ मंजुघोषातमागत्यपुरोमेधावि
नंमुनिं मोहयामासवामोरूहावभावैःशुचिस्मिता अथसंस्थाप्यसावीणांपरिरंभमनोदधौ वल्लीवपार्श्ववृक्षेणमि
लितामुनिनातदा मेधावीचतयारेमेसतयामंजुघोषया तयासार्धंगतस्तत्रयत्रासीद्द्विजनंदनं शिवतत्त्वंगतंतस्यका-
मार्त्तस्यानुरागिणः रात्रिंदिनंतयासाकंस्वाश्रमेरमातस्मिन्सः एवंगतोमहान् कालस्तस्यमेधाविनोमुनेः मंजुघोषोक्
टोवाचरमंतंतंमुनीश्वरं आज्ञांमेदेहिमेधाविन्स्वर्गस्यगमनायभो महान्कालोऽव्यतीतोमेत्वत्समीपेमुनीश्वर मुनि
रुवाच अद्यैवत्वंसमायाताप्रत्यूषायांपराननेे प्रातःसंध्यासमायातितावत्त्वंसुस्थिराभव इतिश्रुत्वामुनेर्वाक्यंभयभी
तातदाभवत् पुनःसारमयासमुनिंमेधाविनंमुदामुनेःशापभयाद्भीतावहुकालंचसारमत् पंचाशत्पंचवर्षाणिनवमासं
दिनत्रयं रमित्वामंजुघोषासामुनिंप्रोवाचवैशनैःमंजुघोषोवाच प्रसादंकुरुमेब्रह्मन्ममादेशःप्रदीयतां त्वत्प्रसादा
न्मुनिश्रेष्ठस्वर्गेयास्यामिसत्वरं मुनिरुवाच प्रातःकालःसमायातिशृणुष्ववचनंमम प्रातःसंध्यांयावदहंकुर्वेतावत्स्थि
राभव इतिवाक्यंमुनेः श्रुत्वामंजुघोषाभयावहं हसित्वासातदाविप्रंप्रत्युवाचशुचिस्मिता मंजुघोषोवाच किंत्वमा
णंचविप्रर्षेतवसंध्याभविष्यति मयिप्रसादंकृत्वातुपश्चात्सर्वंविचार्यतां इतिश्रुत्वावचस्तस्याविस्मयोत्फुल्ललोचनः
सुचिरंमनसिध्यात्वाविचारमकरोन्मुनिः सप्ताशीतिश्चवर्षाणिजातानिविफलानिमे ततश्चुकोपतस्यैसमुनिः क्रो
धारुणेक्षणः नेत्राभ्यांतस्यविप्रर्षेःपेतुर्वन्हिकणाभृशं एवंविचारयामासमेधावीमुनिपुंगवः चिरार्जितंतपोहन्तपापकस्त्र
भयानया काष्ठवद्भस्मतांनीतंकागतिर्मेभविष्यति स्फुरदोष्ठप्रदोरोषात्प्रत्युवाचाकुलेंद्रियः मंजुघोषोपेत्रमेशापाद्

गंधर्वैस्त्वमभूत्पुनः ततस्तौदंपतीहृष्टौललितोललितातदा पूर्वरूपंपुनःप्राप्तौविमानवरमास्थितौ गतौस्वर्गं तदापद्मललितैकादशीव्रतात् इतिमत्वामहाराजकर्त्तव्यासामहाफला लोकानांतुहितार्थायकथितासामयातव इहलोकेत्रिवर्गश्चपरलोकेचमुक्तिदा ब्रह्महत्यादिपापघ्नीमहाकल्याणकारिणी कुरुत्वंतत्त्वशार्दूलदिलीपैका दशीव्रतं श्रीकृष्णउवाच दिलीपोपितदाचक्रेस्वपौरैर्व्रतमुत्तमम् वासिष्ठवचनात्सौख्यंप्राप्यलेभेपरंपदम् ॥

॥ इतिश्रीवाराहपुराणेचैत्रशुक्लाकामदैकादशीव्रतकथा ॥

अस्यामेवैकादश्यांस्त्रीभिःरुक्मिणीयात्राकार्य्या तदुक्तंनिर्णयामृते ब्रह्मपुराणे एकादश्यांततःस्त्रीभिर्देवीपूज्याच रुक्मिणी पुष्पालंकारधूपान्नवस्त्रब्राह्मणतर्पणैरिति ॥ अस्यामेवैकादश्यामपराह्णेवास्तुपूजाकार्य्या तथाचो क्तंनिर्णयामृते पद्मपुराणे तत्रापराह्णेवास्तुश्च वंश्यानांवंशधारकः अर्घ्यैर्माल्यैश्चवस्त्रैश्चपूज्योरंगैःसुचि त्रितैरिति अथात्रसंक्षेपतोवास्तुपूजात्रिविक्रममतानुसारेण तत्रादौअर्घ्यंसंस्थाप्याचम्यप्राणानायम्य ॐम द्यैकादश्यांतिथौ आत्मनोवंश्यानांवंशवृद्धयेवास्तुपूजनंकरिष्ये प्रणवस्यब्रह्माऋषिर्गायत्रीछंदोग्निः परमात्मा देवता व्याहृतीनांप्रजापतिर्ऋषिर्गायत्र्युष्णिगनुष्टुभश्छंदांस्यग्निर्वायुः सूर्योदेवता वास्तुमंडलेशिखाद्यावाहने विनियोगः ॐभूर्भुवःस्वःशिखिन्निहागच्छ इतिपीतपदे ईशानेशिखिनेनमः १ पीतपदेपर्जन्यायनमः २ पीतपदे जयंताय. ३ पीतपदे कुलिशायुधायपूर्वे ४ रक्ते. सूर्याय. ५ श्वेते. सत्याय. ६ कृष्णे. भृशाय. ७ आग्नेयेधूम्रेवायवे. ८ रक्ते. पूष्णे. ९ पुनारक्तेवितथाय- १० पीते गृहक्षताय. ११ कृष्णपदेयमाय. १२ दक्षिणे. रक्तेगंधर्वा. १३ कृष्णे भृंगराजाय. १४ पीतेमृगाय. १५ वायव्ये रक्ते पितृगणाय . १६ पुनारक्तेदौवारिकाय. १७ शुक्ले सुग्रीवाय. १८ रक्ते पुष्पदंताय- १९

पश्चिमे श्वेतेवरुणाय. २० पीतेअसुराय. २१ कृष्णे शोषाय.२२ पीते पापयक्ष्मणे-२३ वायव्ये रक्तेरोगाय. २४ पुनारक्ते अये. २५ पुनारक्ते मुख्याय.२६ कृष्णेभल्लाटाय.२७शुक्ले.उत्तरेसोमाय-२८ कृष्णेसर्पाय २९ पीतेअदित्यै- ३०पुनःपीतेदित्यै. ३१ पर्जन्याधः श्वेते अणाय- ३२ जयंताधःश्वेते अपवत्साय- ३३ कुलिशाधःकृष्णे अर्यम्णे- ३४ सत्याधःरक्ते सवित्रे. ३५ भृशाधः शुक्लेसावित्राय.३६ सावित्राधःशुक्ले विवस्वते.३७ तस्मादधःश्वेतेजयंताय.३८ ततउत्तरे रक्तेविबुधाधिपाय. ३९ ततोप्युत्तरेश्वेतेमित्राय- ४० ततोप्युत्तरेरक्तेराजयक्ष्मणे. ४१ ततोप्युत्तरे रक्ते रुद्राय- ४२तदुपरिरक्ते पृथ्वीधरायनमः ४३ मध्ये श्वेते पीतेवाब्रह्मणेनमः४४ ततोवाह्ये ईशानकोणे धूम्रेचरकैयनमः४५पूर्वेरक्तेस्कंदायनमः४६आग्नेये रक्तपदे विदारिकायै. ४७ दक्षिणेकृष्णपदे अर्यम्णेनमः ४८ नैर्ऋत्ये हरितपदे पूतनायैनमः ४९ पश्चिमेरक्तपदे जृंभकायनमः ५० वायव्ये कृष्णपदे पापराक्षस्यैनमः ५१ उत्तरेपीतपदे पिलिपिच्छायनमः५२ततोवाह्यतः पूर्वकं सार्वभौतिकवलिंदद्यात् तद्यथा ॐभूतेभ्योनमः ॐपितृभ्योनमः ॐराक्षसेभ्योनमः ॐपिशाचेभ्योनमः ॐमातृभ्योनमः ॐगणेशेभ्योनमः ॐदिव्यांतरिक्षेभ्योभूतेभ्योनमः देव्योदेवामुनींद्रश्चयेचान्येवलिकांक्षिणः तेवलिंप्रतिगृह्णंतुतुष्टायांतुस्वमंदिरं ततःप्रार्थना पूज्योसित्रिषुलोकेषुयज्ञरक्षादिहेतवे त्वांविनानहिसिद्ध्यतियज्ञदानान्यनेकशः १ अयोनेभगवन्भर्गललाटस्वेदसंभव गृहाणार्घ्यंमयादत्तंवास्तोस्वामिन्नमोस्तुते २ मंत्रहीनंक्रियाहीनंभक्तिश्रद्धाविवर्जितं यत्पूजितंमयादेवपरीपूर्णंतदस्तुमे ३नमस्तेदेवदेवेशसर्वविघ्नहरोभव शांतिंकुरुसुखंदेहिसर्वान्कामान्प्रदेहिमे ४ इतिवास्तुपूजनं ग्रहयागसहितंकार्य्यम् गंधादिपूजनं पायसादिवलिदानं ॥ इतिचैत्रशुक्लैकादश्यांब्रह्मपुराणोक्तं वास्तुपूजनं अस्यामेवैकादश्यां दमनोत्सवःकार्य्यःतदुक्तं मदरत्ने निर्णयामृतेच

ब्रह्मपुराणे चैत्रेमास्यथशुक्लायामित्युपक्रम्य दमनेनार्चयित्वाथरात्रौजागरणंचरेदिति नृसिंहपरिचर्य्यायाम
प्येवं रामार्चनचंद्रिकायांतुद्वादश्यांदमनोत्सवःकार्य्यइत्युक्तं द्वादश्यांचैत्रमासस्यशुक्लायांदमनोत्सवः बौधाय
नादिभिःप्रोक्तःकर्तव्यः प्रतिवत्सरंतत्रस्यात्स्वीयातिथिषुवन्ह्यादेर्दमनार्पणः वन्ह्यादयोदेवतारत्नमालायां
वन्हिर्विरंच्योगिरिजागणेशः फणीविशाखोदिनकृन्महेशः दुर्गांतकोविष्णुहरीस्मरश्चशर्वः शशीचेतिक्रमेणउक्ता
अत्रदेवताविशेषेणतिथिविशेषोज्योतिर्निबंधे भविष्योत्तरेपि चतुर्थीगणनाथस्यदुर्गायानवमीतथा विष्णोस्तुन
वमीपुण्यातथैवद्वादशीशुभा त्रयोदशीयुतस्यैवश्रेष्ठारण्यनिवासिनः भैरवस्यैकवीरायाज्ञेयाभूतकलिप्रदा भू
ताचतुर्दशी पूर्णिमासर्वदेवानां श्रेष्ठादमनकार्पणइति अकरणेप्रत्यवायस्तत्रैव पद्मपुराणे ऊर्ज्जेव्रतंमधौदोलांश्रा
वणेऽनंतपूजनं चैत्रेचदमनारोपमकुर्वाणोव्रजत्यधइति शिवभक्तादिभिश्चतुर्दश्यादौकार्य्यं तत्रस्यात्स्वात्मातिथि
ष्वित्युक्तेः अथागमदीक्षावतोदमनकारोपणविधिः रामार्चनचंद्रिकायामुक्तः अस्यप्रयोगः प्रातःस्नानादिनि
त्यंनिर्वर्त्य प्रार्थनांकुर्यात् क्रियालोपविघातार्थंयत्त्वयाविहितंविभो नमेविघ्नोभवेदत्रकुरुनाथदयांमयि सर्वथास
र्वदाविष्णोममत्वंपरमागतिः उपवासेनत्वांदेवतोषयामिजगत्पते कामक्रोधादयोह्येतेनमेस्युर्व्रतघातकाः अद्य
प्रभृतिदेवेशयावद्वैशेषिकंदिनं तावद्रक्षात्वयाकार्य्यासर्वस्यास्यनमोस्तुते एवंविज्ञाप्यदेवेशंगुरुंनत्वाप्रपूज्यच त
तःसंपूज्यविधिवद्देवेशंप्रयतःशुचिः गच्छेद्दमनकारण्यमेकादश्यांसुशोभनं क्रमेणस्वायतीकृत्यपूजयेच्चंदनादिना
नेष्यामिरामपूजार्थमितिसंप्रार्थ्यतंनमेत् सांवत्सारिकपूजायाःपरिपूर्णत्वासिद्धये दमनत्वंसमायाहिक्षमस्वचन
मोस्तुते विष्णुकार्यंसमुद्दिश्यछेत्तव्योसिशिवाज्ञयेति दमनमामंत्रयेत् अन्यदेवतापूजनेतन्नामात्रऊहनीयं उत्पाद्य
पंचगव्येनप्रोक्ष्यप्रक्ष्याल्यवारिणा ततोऽशोकमूलेदेवाग्रेस्थंडिलंकृत्वा तदुपरिकलशेषुवक्षतपुंजेवा अशोककृक्षक।

लवसंतकामान् क्रमेणचतुर्भिर्मंत्रैः प्राणप्रतिष्ठापूर्वकंप्रपूजयेत् तत्र अशोकायनमस्तुभ्यंकामस्त्रीशोकनाशनशोकार्ति
हरमेनित्यमानंदंजनयस्वमे कालपूजामंत्रः त्रुटद्यादिकल्पपर्यंतःकालरूपोमहाबलः कलतेचैवयःसर्वंतस्मैकाला
त्मनेनमःवसंतपूजामंत्रःवसंतायनमस्तुभ्यंवृक्षगुल्मलताश्रय सहस्रमुखसंवाहकामरूपनमोस्तुते कामपूजामंत्रः
नमोस्तुपुष्पवाणायजगदाल्हादकारिणे मन्मथायजगन्नेत्ररतिप्रीतियुतायते इतिदमनमुपस्थाय कामभस्म
समुद्भूतरतिवाष्पपरिप्लुत ऋषिगंधर्वदेवादिविमोहकनमोस्तुते इतिसंगृह्यदमनंपूजयेन्मनुनामुना नमोस्त्वितिपू
र्वोक्तमंत्रेणदमनंसंपूज्यतस्मिन्दमनेरक्तवस्त्राभरणमाल्यानुलेपनंवामदक्षिणयोरतिप्रीतियुतं पाशांकुशेक्षुचापवाण
धरंकामदेवंध्यात्वा प्राणप्रतिष्ठापूर्वकं क्लींकामदेवायनमइतिमंत्रेणगंधादिभिःपंचोपचारैःसंपूज्यकामदेवस्यवामतो
रतिं गौरवर्णांरक्तवस्त्रपरिधानां सर्वाभरणभूषितां पद्मद्वयकरांध्यात्वा श्रींश्रींश्रींक्रौंरत्यैनम इतिमंत्रेणगंधादि
भिःसंपूज्य कामस्यदक्षिणभागेप्रीतिं श्यामवर्णांसर्वाभरणभूषितांरक्तवस्त्रपरीधानां तांबूलकरांध्यात्वा श्रीं
श्रींश्रींक्रौंप्रीत्यैनमइतिमंत्रेणपंचोपचारैःसंपूज्य पूर्वोक्तनमोस्तुपुष्पवाणायेत्यनेनकामप्रार्थनांकुर्यात् ततोदमन
स्यभागद्वयंकृत्वैकस्मिन्भागे ॐक्लींकामायनमइतिमंत्रेणदमनंसंपूज्य द्वितीयभागेदमनायनमइतिदमनंसंपूज्य
नवेपटलेनिधाय धौतेनवाससाछाद्यघंटाध्वनिपुरुषसूक्तादिस्वनैः स्वगृहमानयेत् इतिदमनस्यगृहानयनं ततो
रामाग्नेपुरतःस्थंडिलमुपलिप्य तत्राष्टदलंकृत्वासितकृष्णपीतरक्तवर्णैःसंपूर्य तद्बहिश्चतुःकोणंकृत्वापीतवर्णेनसंपू
र्य तद्बहिर्वर्तुलंमंडलत्रयंविधायश्वेतरक्तपीतवर्णैः संपूर्यतद्बहिश्चतुष्कोणंसंपाद्यरक्तवर्णेनसंपूरयेत् तदेतत्सा
र्वकामिकंमंडलं यद्वासर्वतोभद्रमुद्धरेत् उपरिपंचवर्णवितानंकुर्यात् ततोदेवस्यमहापूजनंकृत्वा पूर्वोक्तमंडलेक
लशंस्थाप्य तदुपरिदमनाधिवासनंकुर्यात् तत्रमंत्रः पूजार्थंदेवदेवस्यविष्णोर्लक्ष्मीपतेःप्रभोः दमनत्वमिहागच्छ

नित्यंदशपूर्वैर्दशावरैः रामंदूर्वादलश्यामंपद्माक्षंपीतवाससं स्तुवंतिनामभिर्दिव्यैर्नतेसंसारिणोजनाः रामाय रामभद्रायरामचंद्रायवेधसे रघुनाथायनाथायसीतायाःपतयेनमः इमंमंत्रंमहादेविजपन्नेदिवानिशं सर्वपापवि निर्मुक्तोविष्णुसायुज्यमाप्नुयात्

॥ इतिश्रीपद्मपुराणेउत्तरखंडेहरगौरीसंवादेश्रीरामचंद्रस्याष्टोत्तरशतनामस्तोत्रम् ॥

श्रीरामचंद्रायनमः

अस्यामेवनवम्यांकालोत्तरोक्तंमातृकाव्रतं चैत्रशुक्लनवम्यांतुमातृव्रतंसमाचरेत् चतुःषष्टिस्तुसंपूज्याभैरवेणसम न्विताः स्रग्गंधवस्त्रनैवेद्यैःप्रभूतैःसुसितैःशुभैरित्युपक्रम्य नवम्यांपूजयेद्यस्तुमासिचाश्वयुजेसदा अखंडितप्रभा वस्तुभवेदेवनसंशयइत्यादिहेमाद्रौस्पष्टं इतिमातृव्रतं अस्यामेवभद्रकालीपूजनमुक्तंकल्पतरौब्राह्मे चैत्रेनव म्यांशुक्लायांभद्रकालीमहाबला योगिनीनांतुसर्वासामाधिपत्येभिषेचिता तस्मात्तांपूजयेत्तत्रसोपवासोजितेंद्रियः विचित्रैर्बलिभिर्भक्त्यासर्वासुनवमीषुचेति चैत्रशुक्लनवम्यांचतुष्षष्टियोगिनीपूजा तासांनामानिआगमशास्त्रादौ उंविजयायैनमः १ मंगलायै. २ भद्रायै. ३ धृत्यै- ४ शांत्यै- ५ क्षमायै. ६ शिवायै- ७ सिद्ध्यै- ८ पुष्ट्यै. ९ उमायै. १० श्रियै. ११ रत्यै. १२ दीप्तायै. १३ कांत्यै- १४ यशस्विन्यै. १५ लक्ष्म्यै. १६ ईश्वर्यै- १७ वृद्ध्यै- १८ सिद्ध्यै. १९ जयायै. २० ब्राह्म्यै- जयंत्यै. २२ अपराजितायै. २३ जितायै. २४ मानस्यै. २५ श्वेतायै. २६ दित्यै. २७ मायायै- २८ महामायायै. २९ मोहिन्यै. ३० रतिलालसायै. ३१ तारायै. ३२ विमलायै. ३३ गौर्यै. ३४शरण्यायै- ३५ कौशिक्यै- ३६ मत्यै. ३७ दुर्गायै. ३८ क्रियायै. ३९ अरुंधत्यै४० घंटायै. ४१ कर्णायै-४२ कापालिन्यै- ४३ रौद्र्यै. ४४ काल्यै- ४५ मयूर्यै. ४६ त्रिनेत्रायै.४७ सुरूपायै.४८

वहुरूपायै. ४९ रिपुहायै. ५० अंबिकायै. ५१ चर्चिकायै- ५२ सुरपूजितायै· ५३ वैवस्वत्यै. ५४ कौमार्य्यै-५५ महालक्ष्म्यै. ५६ कार्तिक्यै. ५७ शिवदूत्यै. ५८ चामुडायै. ५९ ब्रह्माण्यै- ६० दमायै- ६१ माहेश्वर्यै- ६२ वैष्णव्यै. ६३ वाराह्यै. ६४ ॐभैरवायनमः एताभैरवेणसहपूज्याः इतिमातृनवमीव्रतं ॥ चैत्रशुक्लदशम्यां धर्मराजपूजानारदीये चैत्रशुक्लदशम्यांतुधर्मराजंप्रपूजयेत् तत्कालसंभवैःपुष्पैःफलैर्गंधादिभिस्तथा सोपवासश्चैकभक्तोपूजयित्वाद्विजोत्तमान् चतुर्दशततस्तेभ्यःशक्त्यादद्याच्चदक्षिणां एवंयःकुरुतेविप्रधर्मराजस्यपूजनं सधर्मस्याज्ञयागच्छेद्देवैःसाधर्म्यमच्युतः धर्मराजमुद्दिश्यचतुर्दशविप्राणांपूजाकार्य्या तत्रमंत्रः यमायधर्मराजायमृत्यवेचांतकायच वैवस्वतायकालायसर्वप्राणहरायच औदुंबरायनीलायदध्नायपरमेष्ठिने वृकोदरायचित्रायचित्रगुप्तायवैनमः पाशहस्तायदेवेशसपरिवारायतेनमः अथचैत्रशुक्लैकादश्यांदोलोत्सवउक्तोब्राह्मे चैत्रमासस्यशुक्लायामेकादश्यांतुवैष्णवैः आंदोलनीयोदेवेशःसलक्ष्मीकोमहोत्सवैः अस्यांनृसिंहपरिचर्य्यायामपिगारुडेविशेषः चैत्रेमासिसितेपक्षे दक्षिणाभिमुखंहरिं मासमादौसमभ्यर्च्य मासमांदोलयेत्कलौ दोलारूढश्चभगवानवश्यंसालोक्यार्थिभिः पापक्षयार्थिभिश्चालोकनीयः तथाचोक्तंतत्रैव दोलासंस्थंचयेकृष्णंपश्यंतिमधुमाधवे क्रीडंतिविष्णुनासार्द्धंवैकुंठेदेववंदिताः दोलारूढंचपश्यंतिकृष्णंकलिमलापहं अपराधसहस्त्रैस्तुमुक्तास्तेघूर्णनेकृते घूर्णमआंदोलने दोलारूढस्यपुरतोजागरणमपिकुर्यात् तथाचतत्रैव दोलास्थितस्य कृष्णस्ययेग्रेकुर्वंतिजागरं सर्वपुण्यफलावाप्तिर्निमेषैकेणजायते पद्मपुराणे क्षणंतुयज्ञफलदंघटिकातुचतुर्गुणाः प्रहरःकोटिगुणितश्चतुःसंख्यानइष्यते इयंचैकादशी कामदा पद्मललिताख्याच तदुक्तंनारदीये चैत्रस्यशुक्लैकादश्यांसोपवासोजितेंद्रियः कल्याचनियमान्सर्वान्वक्ष्यमाणानूदिनत्रये द्वादश्यामर्चयेद्भक्त्यावासुदेवं

सनातनम् उपचारैःषोडशभिस्ततःसंभोज्यवाडवान् दत्त्वाचदक्षिणांतेभ्योविसृज्याश्नीतचस्वयं इयंतुकाम
दानामसर्वपातकनाशिनी भुक्तिमुक्तिप्रदाविप्रभक्त्यासम्यगुपोषिता अथास्याःकथा वाराहपुराणेपद्मपुरा
णेच युधिष्ठिरउवाच वासुदेवनमस्तुभ्यंकथयस्वममाग्रतः चैत्रस्यशुक्लपक्षेतुकानामैकादशीभवेत् श्रीकृष्ण
उवाच शृणुष्वैकमनाराजन्कथामेतांपुरातनीं वसिष्ठोयामकथयत्प्राग्दिलीपायपृच्छते दिलीपउवाच
भगवन्छ्रोतुमिच्छामिकथयस्वममाग्रतः चैत्रेमासिसितेपक्षेकिंनामैकादशीभवेत् वसिष्ठउवाच शृणुष्वक
थयिष्यामिव्रतानामुत्तमंव्रतं पापंधनचयंशुष्कमार्द्रंवैवहुजन्मजं सकलंदहतेसोयंहरिवासरपावकः चैत्रस्यवि
शदेपक्षेतिथिरेकादशीतुया ज्ञेयाकामप्रदानाम्नासामहापापनाशिनी शृणुराजन्कथांदिव्यांपापघ्नींश्रुतिसौख्य
दां पुरानागपुरेरम्येहेमरत्नविभूषिते पुंडरीकमुखानागानिवसंतिमदोत्कटाः नागस्तुपुंडरीकाख्योराजाराज्यं
चकारच गंधर्वैरप्सरोभिश्चसेव्यमानोदिवानिशं वराप्सरापिललितापद्मरागोपशोभिता ललितोपिसगंध
र्वोयुवाकामीमदोत्कटः उभौरागेणसंपृक्तौदंपतीकाममोहितौ रेमातेतौतुस्वगृहेधनधान्यसमाकुले ललिताचि
त्तसंलीनोह्यासीत्सललितस्तदा ललितस्यचस्वांतेसालग्नासाच्छलिताभृशं पुंडरीकादयोनागावर्ततेसदसिस्फु
टं ललितस्तुंवुरुश्चैवकुरुतांगानमुत्तमं गानंकुर्वन्सललितःसस्माररललितांपुनः कामवाणवशंप्राप्तःपुंडरीकस्यचा
ग्रतः गानंकुर्वन्सस्खलितोललितामेवसंस्मरन् गंधर्वकुलरत्नंससर्वविद्याविशारदः तस्यभावंतुतत्रस्थःकर्को
टोज्ञातवांस्तदा कर्कोटउवाच शृणुत्वंपुंडरीकाख्यममवाक्यंतुसांप्रतं ललितस्यत्वयाभावोविज्ञातोनावाप्र
भो कर्कोटकवचःश्रुत्वापुंडरीकोमहोरगः ललितंभर्त्सयामासललितागतमानसं रौद्रोभूत्सतदानागोदुर्निरी
क्ष्योभयंकरः शशापललितंतूर्णंक्रोधसंरक्तलोचनः राक्षसोभवदुर्बुद्धेक्रव्यादः पुरुषादकः यतःपत्नीवशोजातो

गायमानोममाग्रतः ललितायावशंप्राप्तः किन्नएनस्त्वयाकृतं वचनात्तस्यनागस्यराक्षसः सोभवत्क्षणात्
रौद्राननोविरूपाक्षोदीर्घकायोभयंकरः योजनायतकायश्चकंधरांसमुखस्तथा चंद्रसूर्यनिभाक्षश्चपर्वतोपमम
स्तकः गुहाप्रतिमगंभीरनासारंध्रभयंकरः चपलोष्ठस्तीक्ष्णदंतोयोजनायामविग्रहः ईदृशोराक्षसोभूत्वाक्व
च्छ्रेणविपिनंगतः चिंतयामासललितापतिंराक्षसविग्रहं ध्यायमानातमेवाभून्महादुःखाब्धिमध्यगा किंकरोमिक्कग
च्छामिपतिंशापेनमोहितः इतिसाचिंत्यललितासौख्यंनलभतेस्मसा राक्षसःसविरूपाक्षोनागराज्ञासयोजितःभ्राम्य
माणोदिवारात्रंनसुखंलभतेस्मसः ललितातंवियोगार्ताचिंतयंतीपतिंमुहुः बभ्रामविपिनेघोरेरुदंतीकरुणंशनैः ए
कादातुभ्रमंतीसाविंध्यपर्वतमस्तके रम्यमाश्रममासाद्यददर्शतपसिस्थितं शृंगिसंज्ञंमुनिंतत्रसर्वभूतहितेरतं दृष्ट्वातु
तंमुनिंतंचतत्पार्श्वंसाययौशनैः मुनिर्दृष्टवाथतस्याग्रेविनयावनताभवत् तामुवाचमुनिःशृंगीकात्वंकस्यसुताशुभे
किमर्थमिहसंप्राप्ताकथयस्ववरानने ललितोवाच गंधर्वोवीरधन्वाख्योस्तितस्यसुतास्म्यहं ललिताख्या
मुनिश्रेष्ठपत्यर्थमिहचागता पतिर्मेललितोनाम्नामदासक्तमनाःकुधीःपुंडरीकाख्यनागेनशप्तोराक्षसतांगतः तदा
प्रभृतिमेब्रह्मन्नसुखंजायतेक्वचित् तद्व्रतंमुनिशार्दूलकथयस्वप्रसादतः यस्यप्रभावात्तस्यापिराक्षसत्वंप्रया
स्यति मुनिरुवाच चैत्रमासस्यचाद्यैवशुक्लापक्षेहिजायते नाम्नासापद्मललिताकथितैकादशीवुधैः त्वयासै
कादशीभद्रेक्रियतांपतिमुक्तये कृत्वाचतत्पुण्यफलंसंपूर्णंतस्यदीयतां दत्तेपुण्येक्षणादेवप्रेतत्वंयास्यतिक्षयं इ
तिश्रुत्वामुनेर्वाक्यंविनयावनतास्थिता अकरोद्विधिनासम्यग्ललितैकादशीव्रतं विप्रस्यैवसमीपेतुमुरारेरग्रतो
मुदा इतिवाक्यंजगादासौपत्युःसंतारणायच मयाचयत्कृतंपुण्यंपत्येदत्तंतदच्युत तेनगोविंदमेपत्युर्राक्षस
त्वंप्रणश्यतु दत्तंपुण्यंतयापद्मललितैकादशीभवं इतिज्ञात्वातुराजेंद्रकर्तव्यासाप्रयत्नतः राक्षसत्वंगतंतस्य

कृणुतेमहित्वा आदेवीमायाःसहतेदुरापाःशिशीतिशृंगेरक्षसेविनिक्षेस्वाहा अनेनावशिष्टंसर्वंहुत्वाग्नयइदं नममे
त्यक्काविश्वेभ्योदेवेभ्यःस्वाहेतिसंस्रावंहुत्वाविश्वेभ्योदेवेभ्यइदं अथपूर्वमासादितंपूर्णपात्रमास्तीर्णवर्हिषिदक्षिण
पाणिनानिधायतत्रगंगादिपुण्यनदीःस्मृत्वा दक्षिणपाणिनाभिमृशन् पूर्णमासिपूर्णमेभूयाः सुपूर्णमसिसुपूर्णमे
भूयाःसदसिसन्मेभूयाः सर्वमसिसर्वंमेभूयाः अक्षितिरसिमामेक्षेष्ठाइतिजपित्वाप्राच्यादिपंचदिक्षुकुशाग्रैः प्रादक्षि
ण्यक्रमेणउदकमुडक्षेत् प्राच्यांदिशिदेवाऋत्विजोमार्जयंतां दक्षिणस्यांदिशिमासस्यःपितरोमार्जयंतां प्रतीच्यांदि
शिग्रहाः पशवोमार्जयंतां उदीच्यांदिश्यापओषधयोवनस्पतयोमार्जयंतां उर्द्ध्वायांदिशियज्ञःसंवत्सरःप्रजापतिर्मा
र्जयंतां ततःस्वशिरशिकुशाग्रैरभिषिंचेदेभिर्मंत्रैः आपोअस्मानित्यस्यदेवश्रवाआपस्त्रिष्टुप् मार्जनेविनियोगः
आपोअस्मान्मातरःशुंधयंतुघृतेनमाघृतप्वः पुनंतुविश्वंहिरिप्रंप्रवहंतिदेवीरुदिदाभ्यः शुचिरापूतएमि इदमाप
इत्यस्यसिंधुद्वीपआपोनुष्टुप्मार्जनेविनि. इदमापः प्रवहतायत्किंचिद्दुरितंमयि यद्वामभिदुद्रोहयद्वाशेफउतानृतं
सुमित्रियानआपओषधयःसंतुः दुर्मित्रास्तस्मैसंतुयोस्मान्द्वेष्टियंचवयंद्विष्मः ततोयजमानोवामपार्श्वस्थितपत्न्यंज
लौस्ववामकरेचपूर्णपात्रस्थंजलं माहंप्रजापरासिचंयानः समावरीरस्थनसमुद्रेवोनिनयानिस्वंपाथोअपीथेत्येकंभु
त्योत्तयाप्रत्यङ्मुखानिषिच्यतज्जलंवर्हिषिनिषिंचेत् ताआपःसमुद्रंगच्छंतीतिध्यात्वाततोयजमानोऽग्नेर्वायव्यदेशे
स्थितः उंचमेस्वरश्चमेयज्ञोपचतेनमश्चयतेन्यूनंतउपयज्ञेतिरिक्तंतस्मैतेनमइत्युपस्थायपरिस्तरणानिविसृज्यपरि
समूह्यपर्युक्ष्यविश्वानिवइत्यग्निमलंकृत्य मानस्तोकेकुत्सोरुद्रोजगतीविभूतिग्रहणेवि. मानस्तोकेतनयेमान
आयुषिमानोगोषुमानोअश्वेषुरीरिषः मानोवीरान्रुद्रभामिनोवधीर्हविष्मंतः सदमित्वाहवामहे इत्यनेनवि
भूतिंगृहीत्वा उंत्र्यायुषंजमदग्नेर्ललाटे कश्यपस्यत्र्यायुषमितिकंठे अगस्त्यस्यत्र्यायुषमितिनाभौयद्देवानांत्र्या

युषमितिदक्षिणस्कंधेतन्मेअस्तुत्र्यायुषमितिवामस्कंधे शतायुषामितिशिरसि ततःस्थापितानांदेवतानांउत्तरपूजनंकृत्वाचार्यंगंधादिभिः संपूज्यप्रतिमादानतस्मैकुर्यात् आचार्यायदक्षिणांब्राह्मणभोजनंभूयसींचदत्त्वा यस्यस्मृत्येतिपठित्वाकर्मेश्वरार्पणंकुर्यादिति इतिहोमविधिः समाप्तः ॥ ततोभक्त्यासुसंतोष्यआचार्यंपूजयेन्मुनेकुंडलाभ्यांसुरत्नाभ्यामंगुलीयैरनेकधा गंधपुष्पाक्षतैर्वस्त्रैर्विचित्रैःसुमनोहरैः ततोरामंस्मरन्दद्यादेतंमंत्रमुदीरयन् इमांस्वर्णमयींरामप्रतिमांसमलंकृतांचित्रवस्त्रयुगच्छन्नांरामोहंराघवायते श्रीरामप्रीतयेदास्येतुष्टोभवतुराघव इतिदत्त्वाविधानेनदद्याद्देदक्षिणांभुवंग्रन्येभ्यश्चयथान्यायंगोहिरण्यादिशक्तितः दद्याद्दासेयुगंधान्यंयथाविभवमादृतः ब्राह्मणैःसहभुंजीततेभ्योदद्याच्चदक्षिणां ततःपारणंकुर्यात् इयंचपारणायदापूर्वविद्धायामुपवासस्तदापिनवमीमतिक्रम्यदशम्यांकर्त्तव्या दशम्यामेवपारणमित्येवकारेणान्ययोगव्यवच्छेदपरेणनवम्यपारणस्यनिवर्तितत्वात् तदनंतरंपारणनिवेदन तवप्रसादस्वीकारात्कृतंयत्पारणंमया व्रतेनानेनसंतुष्टःस्वस्मिन्भक्तिंप्रयच्छमे इतिपारणं कृत्वैवब्रह्महत्यादिपापेभ्योमुच्यतेध्रुवं तुलापुरुषदानादिफलंप्राप्नोतिमानवः अनेकजन्मसंसिद्धःपापेभ्योमुच्यतेध्रुवं बहुनाकिमिहोक्तेनमुक्तिस्तस्यकरेस्थिता कुरुक्षेत्रमहापुण्येसूर्यपर्वण्यनेकशः तुलापुरुषदानाद्यैर्कृतैर्यल्लभ्यतेफलं तत्फलंलभतेमर्त्योव्रतेनानेनसुव्रत ३ इतिदशमीकृत्यं अकिंचनोपिनियतमुपोष्यनवमीदिने कृत्वाजागरणंभक्त्यापूजयेद्विधिवन्मुने जपन्राममनुंमाया रमानंगसमन्वितं ह्रींश्रींक्लींरामायनमः एकाक्षरंवाविधिवत्सर्वन्यासकृतोन्नतिःप्रातःसंध्यांचविधिवद्दिवासंध्यादिकाःक्रियाः गोभूतिलहिरण्यादिदद्याद्वित्तानुसारतः श्रीरामचंद्रभक्तेभ्योविद्वद्भ्यःश्रद्धयान्वितः पारणंचप्रकुर्वीतब्राह्मणैःसहभक्तितःएवंयःकुरुतेभक्त्यासर्वपापैःप्रमुच्यते गंगायांप्रक्षिपेच्छेष्पांलेख्यांमूर्तिंगृहेन्यसेत्इत्यकिंचनव्रतं शक्तस्ययद्व्रतंप्रोक्तमश

क्रोद्यापनंचतत् तदपिस्याद्यथाशक्त्यासांगंतुसकलंसदा एकामपिनरोभक्त्याश्रीरामनवमींमुने उपोष्यकृतकृत्यः
स्यात्सर्वपापैः प्रमुच्यते अपिशक्तादशक्तस्यमूर्तिदानंतुस्वर्चितमित्याकिंचनव्रतोद्यापनं वर्षेवर्षेसमर्थस्यव्रतेनैव
प्रपूर्णता नतस्योद्यापनंकिंचिद्व्रतादन्यद्विधीयते सर्वव्रतस्यपूर्त्यर्थमिदंरामव्रतंचरेत् नान्येन.स्यास्तियत्पूर्त्तिरने
नैवप्रपूर्णतेति इत्थंसमर्थोद्यापनं इतिरामनवमीव्रतं इदंव्रतंदिनद्वयात्मकंइयंनवमीमलमासेनैवकार्या सुज
न्ममप्यजन्मस्यान्नोपवासःकृतोभवेदिति नकुर्यान्मलमासेतुमहादानव्रतानिचेतिचमाधवीयेसंग्रहवचनात् इति
दीक्षितप्रभृतयःवस्तुतस्तुउत्सवरूपत्वात् मदनरत्नधृतगृहप्रवेशगोदानस्थानाश्रममहोत्सवात् नकुर्यान्मलमासे
पिगुरौशुक्रेतथास्तगइतिमरीचिवचनान्नभवतीतिवक्तुंयुक्तम् ॥ ॐश्रीरामायनमः अत्ररामनवमीव्रतप्रसंगात् रा
माष्टोत्तरशतनामस्तोत्रं पद्मपुराणेउत्तरखंडे ईश्वरउवाचरामरामेतिरामेतिरमेरामेमनोरमे सहस्रनामभिस्तुल्यंराम
नामवरानने रकारादीनिनामानिशृण्वतोममपार्वतिमनःप्रसन्नतामेतिरामनामाभिशंकयाइत्युक्तामहादेवेशंभुना
सहसास्थितापप्रच्छतंमहादेवंप्रीतिप्रवणमानसा श्रीदेव्युवाच सहस्रनामभिस्तुल्यंरामनामत्वयोदितंतस्यापराणि
नामानिसंतिचेद्रावणद्विषः कथ्यतांममदेवेशतत्रमेभक्तिरुत्थिता श्रीमहादेवउवाच शृणुनामानिवक्ष्यामिरामचं
द्रस्यपार्वति लौकिकावैदिकाः शब्दायेकेचित्संतिसुंदरि नामानिरामचंद्रस्यसहस्रंतेषुचाधिकं तेषुचात्यंतमुख्यं
हिनाम्नामष्टोत्तरंशतं विष्णोरेकैकनामैवसर्ववेदाधिकंमतं तादृङ्नामसहस्राणिरामनामसमंमतं जपतःसर्ववेदांश्च
सर्वमंत्राणिपार्वति तस्मात्कोटिगुणंपुण्यंरामनाम्नैवलभ्यते नामानिशृणुरामस्यमुख्यानिशुभदर्शने ऋषिभिः
परिगीतानितानिवक्ष्यामितेप्रिये ॐश्रीरामोरामचंद्रश्चरामभद्रश्चशाश्वतः राजीवलोचनःश्रीमान्राजेंद्रोरघु
पुंगवः ८ जानकीवल्लभोजैत्रोजितामित्रोजनार्दनः विश्वामित्रप्रियोदांतःशरण्यत्राणतत्परः १५ वालिप्रमथ

नोवाग्मीसत्यवाक्सत्यविक्रमः सत्यव्रतोव्रतफलःसदाहनुमदाश्रयः २२ कौशलेयःखरध्वंसीविराधवधपंडितः
विभीषणपरित्रातादशग्रीवशिरोहरः २७ सप्ततालप्रभेत्ताचहरकोदंडखंडनः जामदग्न्यमहादर्प्पदलनस्ता
डकांतकृत् ३१ वेदांतसारोवेदात्माभवबंधैकभेषजं दूषणत्रिशिरोरिश्चत्रिमूर्तिस्त्रिगुणाश्रयः ३७ त्रिविक्र
मस्त्रिलोकात्मापुण्यचारित्रकीर्त्तनः त्रैलोक्यरक्षकोधन्वीदंडकारण्यपुण्यकृत् ४३ अहल्यापावनश्चैवपितृभक्तो
वरप्रदः जितेंद्रियोजितक्रोधोजितलोभोजगद्गुरुः ५० ऋक्षवानरसंघातीचित्रकूटसमाश्रयः जपतत्रस्तवरदः
सूमित्रापुत्रसेवितः ५४ सर्वदेवाधिदेवश्चमृतवानरजीवनः मायामारीचहंताचमहाभागोमहाभुजः ५९ सर्वदे
वस्ततःसौम्योब्रह्मण्योमुनिसत्तमः महायोगीमहोदारःसुग्रीवस्थिरराज्यकृत् ६६ सर्वपुण्याधिकफलःस्मृतस
र्वाघनाशनः आदिपुरुषोमहापुरुषःपरमःपुरुषस्तथा ७१ पुण्योदयोमहोदारःपुराणपुरुषोत्तमः स्मितवक्त्रोमि
तभाषीपूर्वभाषीचराघवः ७८ अनंतगुणगंभीरोधीरोदारगुणोनरः मायामानुष्यचारित्रोमहादेवाधिपूजितः ८३
सेतुकृत्जितवारीशःसर्वतीर्थमयोहरिः श्यामांगःसुंदरःशूरःपीतवासोधनुर्धरः ९२ सर्वयज्ञाधिपोयज्ञोजरामरण
वर्जितः शिवलिंगप्रतिष्ठातासर्वाष्टगुणवार्जितः ९३ परमात्मापरंब्रह्मसच्चिदानंदविग्रहः परंज्योतिपरंधामप
राकाशःपरात्परः परेशःपारगःपारःसर्वभूतात्मकःशिवः १०८ इतिश्रीरामचंद्रस्यनाम्नामष्टोत्तरंशतं गुह्याद्गु
ह्यतरंदेवितवस्नेहात्प्रकीर्त्तितं यःपठेच्छृणुयाद्वापिभक्तिप्रव्हेणचेतसा ससर्वैर्मुच्यतेपापैःकल्पकोटिशतोद्भवैः
जलानिस्थलतांयांतिशत्रवोयांतिमित्रतां राजानोदासतांयांतिवह्निर्यांतिसौम्यतां सानुकूल्यंचभूतानिस्थैर्यंया
तिचलाःश्रियः अनुग्रहंग्रहायांतिशांतिमायांत्युपद्रवाः पठतोभक्तिभावेननरस्यागिरिसंभवे यःपठेत्परयाभक्त्या
तस्यवश्यंजगत्त्रयं यद्यत्कामंप्रकुरुतेतत्तदाप्नोतिकीर्तनात् कल्पकोटिसहस्राणिकल्पकोटिशतानिच वैकुंठेमोदते

तथैवसीतायैत्वाजुष्टंप्रोक्षामीतिमंत्रेणप्रतिदैवतंचतुः संरुध्यंप्रोक्षणंपश्चात्प्रत्यगग्नेवेऊर्ध्वलोम्निकृष्णाजिनेउलूखलं
निधायोलूखलनिरुप्तव्रीहीन्मुसलेनत्रिरवहतान् त्रिःफलीकृतांस्तंडुलानूपयासिश्रपयेत् असंस्कृताग्नौश्रपणपक्षे
सूर्पादीनांचतुर्णांनिर्वापादीनांचानिवृत्तिः पर्यग्निकरणस्यतुन तेपवित्रेआज्यपात्रेनिधायाज्यपात्रं पुरतः संस्था
प्यतत्राविलीनाज्यंनिक्षिप्य ततःपरिस्तरणाद्बहिरुत्तरतोग्नेरंगारानपोह्य तेष्वाज्यपात्रंनिधायवामहस्तेदर्भाग्रद्वयंधृ
त्वाज्वलताद्भौल्मुकेनावज्वाल्यदर्भाग्रद्वयमंगुष्ठपर्वमात्रप्रक्षालितं तत्र निक्षिप्य ज्वलतातेनैवोल्मुकेन चरुसहि
तंत्रिःपर्यग्निकुर्यात् उल्मुकंनिरस्यापउपस्पृश्याज्यंकर्षन्निवोदमुद्वास्यांगारानग्नौ प्रक्षिपेत् ततोंगुष्ठोपकनिष्ठिका
भ्यामुत्तानाभ्यांपाणिभ्यांपवित्रेअसंहतेधृत्वा सवितुष्टाहिरण्यस्तूपः सवितापुरउष्णिक् आज्यस्योत्पवनेवि.स
वितुर्वःप्रसवइत्पुनाम्याच्छिद्रेणपवित्रेणवसोः सूर्यस्यरश्मिभिः प्रागुत्पुनातिसकृन्मंत्रेणद्विस्तूष्णीं पवित्रे अद्भिः
प्रोक्ष्याग्नौप्रहरेत् अग्नेःपश्चात्परिस्तरणाद्बहिरात्मनोग्रेभुवंप्रोक्ष्य भुविवर्हिःसन्नहनींरज्जुमुदगग्रांवितत्यतद्बहिःप्रा
गग्रमुदगपवर्गमास्तीर्यतत्राज्यस्थापनंकृत्वासकुशौदर्वीस्रुवावग्नौप्रताप्यभूमौदर्वींनिधायस्रुवविलग्नदर्भाग्रैःप्रागप
वर्गंत्रिःसंमृज्यस्रुवपृष्ठंदर्भाग्रैरात्माभिमुखंत्रिःसंमृज्यकुशमूलेनपृष्ठादारभ्यविलपर्यंतंदंडंत्रिः संमृज्यप्रोक्ष्यप्रताप्य
घृतादुत्तरतःस्थापयेत्तथैवदर्वींसंमृज्यस्रुवस्योत्तरतोनिधायतान्दर्भानद्भिःप्रोक्ष्याग्नौप्रहरेत् ततःस्रुवेणाज्यंगृहीत्वा
शृतंहविरभिघार्योदगुद्वास्याग्न्याज्ययोर्मध्येननी.त्वादक्षिणर्वर्हिष्यासाद्यपुनरभिघार्यसहस्रपणपेक्ष पात्रांतरेंठ्युद्धृ
त्येदंश्रीरामायेत्यादिचक्रांतांपृथगभिमृश्यगंधपुष्पाक्षतैराग्निमर्चयेत् विश्वानिश्वानिनइत्यनयोर्वसुश्रुतोग्निस्त्रिष्टुप्
अग्न्यर्चनेवि-विश्वानिनोदुर्गहाजातवेदःसिंधुननावादुरितातिसर्षि अग्नेअत्रिवनमसागृहणानास्माकंवोध्यवितानूना
यस्त्वाहृदाकीरिणामन्यमानोमर्त्यंमर्त्योजोहवीमि जातवेदोयशो अस्मासुधेहिप्रजाभिरग्नेअमृतत्त्वमश्यामित्यृ

ग्भ्यांप्रातिपादं प्रतिदिशं प्राचीरभ्यर्च्य यस्यैत्वंसुकृतइत्यस्यवसुशूनोग्निस्त्रिष्टुप् अग्न्युपस्थानेवि॰ यस्मैत्वंसुकृते
जातवेदउलोकमग्नेकृणवस्योनं अश्विनंसपुत्रिणं वीरवंतंगोमंतंरयिन्नशस्तेस्वस्ति इत्युपस्थायात्मानंचालंकृत्यह
स्तंप्रक्षाल्येध्मसन्नहनींरज्जुंतत्रैवनिधायेध्ममादायमूलमध्येग्निष्वभिध्यायेयंतइध्मइत्यस्यमंत्रस्यवामदेवोजातवेदाअ
ग्निस्त्रिष्टुप् इध्महवनेवि॰ इयंतइध्मआत्माजातवेदस्तेनेध्यस्ववर्द्धयचास्मान्प्रजयापशुभिर्ब्रह्मवर्चसेनान्नाद्येनसमेध्य
यस्वाहेतिहुत्वाजातवेदसेग्नयइदं अथस्रुवेणाज्यंगृहीत्वापरिस्तरणवायव्यकोणमारभ्याग्नेयीपर्यंतं प्रजापतये इतिम
नसास्मरन्स्वाहेत्युच्चार्य चिच्छेदेनार्जवेनार्जवेनाज्यधारापद्मीग्रौइध्मग्रौइध्मदारुणिप्लावयन्हुत्वा पुनराज्यं गृहीत्वा
परिस्तरणनैर्ऋत्यकोणमारभ्यैशानीपर्यंततथैवचहुत्वा उभयत्रप्रजापतयेइदंनममेतित्यजेत् पुनराज्यमादायाग्न
येस्वाहेत्युत्तरपार्श्वे पुनराज्यमादाय सोमायस्वाहेत्यग्नेर्दक्षिणपार्श्वेग्नयइदं सोमायेदंनममेतियथाक्रमेणत्यजेत् त
तोयजमानअष्टोत्तरशतसंख्याहुतिपर्याप्तंसाज्यपायसंद्रव्यं श्रीरामायतथाप्रतिदैवतंमष्टाविंशतिसंख्याहुतिपर्या
प्तंसाज्यपायसद्रव्यंचतुर्थ्यंतेभ्यः सीताप्रभृतिभ्योनममेतिसाक्षतजलेनत्यागंकुर्यात् ततोराममंत्रस्यऋष्यादिस्मर
णपूर्वकंतेनाष्टोत्तरशतसंख्यः साज्यपायसहोमःकार्यःकारणीयोवाआचार्यहस्तेनदीक्षारहितस्तुपूजामिवहोममपिवै
दिकमंत्रेणवाकुर्यात् वैदिकपक्षे तद्विष्णोरितिमंत्रस्यमेधा तिथिर्विष्णुर्गायत्रीरामनवमीव्रतांगसाज्यपायसहोमेवि॰
तद्विष्णोःपरमंपदंसदापश्यंतिसूरयः दिवीवचक्षुराततंस्वाहेतिहोमःकार्यः द्वितीयपक्षे ओंश्रीरामायस्वाहेतितत
ओंसीतायैस्वाहेत्येवंप्रणवादिस्वाहाकारांतमंत्रैः प्रत्येकमष्टाविंशतिसंख्यासाज्यपायसस्यज्याहुतीर्हुत्वास्विष्टकृद्धो
मंकुर्यात् दर्व्यामुपस्तीर्याहविषउत्तरार्द्धात् पूर्ववदानतोभूत्वान्युब्जाभिरंगुलीभिः सैविष्टकतमवदाज्य
स्थालीस्थितमनभिघार्य दर्वीं[illegible]रभिघार्य पदस्येत्यस्य हिरण्यगर्भऋषिः अग्निस्विष्टकृद्देवता॰

अतिधृतिःछंदः स्विष्टकृद्धोमेविनियोगः यदस्यकर्मणोन्यारीरिचंयद्वान्यूनमिहाकरं अग्निष्टत्स्विष्टकृद्विद्वान्सर्वंस्वि
ष्टकृतंसहुतंकरोमे अग्नयेस्विष्टकृते सहुतहुतेसर्वप्रायश्चित्ताहुतीनांकामानां समर्द्धयित्रे सर्वान्नः कामान्समर्द्धय
स्वाहा अग्नेरीशानदेशेजुहुयात् अग्नयेस्विष्टकृतइदंपंचाघृताप्रधानहोममध्यापूर्वार्द्धाल्पश्चार्द्धात्रिभिरवद्यति.
स्विष्टकृतउतरार्द्धात्पूर्वार्द्धाच्चहिरपनिइतइत्यमानं ततइध्मवंधनरज्जुंविस्त्रंस्यरुद्रायपशुपतयेस्वाहेतिहुत्वा रुद्रा
येदंनममेतित्यक्कापउपस्पृश्य स्त्रुवेणाज्यमादाय अयाश्चेत्यस्यविमदोथाअग्निःपंक्तिः प्रायश्चित्तहोमेविनियोगः
अयाश्चाग्नेस्यनभिशास्तिपाश्चसत्यमित्यमयाअपसाचपसाकृतोयाहव्यमूहिषे यानोधेहिभेषजंस्वाहा अग्नयेअय
सइदंअतोदेवाइतिद्वयोर्मेधातिथिराद्यायादेवीदेवताद्वितीयायाविष्णुर्गायत्रीप्रायश्चित्तहोमेविनियोगः उँततोदेवाअ
वंतुनोयतोविष्णुर्विचक्रमेपृथिव्याःसप्तधामभिःस्वाहादेवेभ्यइदं इदंविष्णुर्विचक्रमेत्रेधानिदधेपदंसमूढमस्यपांसु
सुरेस्वाहाविष्णवेइदं व्यस्तसमस्तसप्तव्याहृतीनां विश्वामित्रजमदग्निभरद्वाजभृगववऋषयः अग्निवायुसूर्यप्रजा
पतयोदेवता गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्वृहत्यः छंदांसि प्रायश्चित्ताज्यहोमेविनियोगः उँभूःस्वाहाअग्नयइदं उँभुवःस्वा
हावायवइदं, उँस्वःस्वाहासूर्यायइदं. उँभूर्भुवःस्वःस्वाहाप्रजापतयेइदं- व्रह्मोपेताःसप्ताज्याहुतीर्जुहुयात मंत्र
विपर्यासादिनिमित्तेप्राप्ते.दोषे अनाज्ञातमितिमंत्रस्यहिरण्यगर्भऋषिः अग्निर्देवतानुष्टुप्छंदः प्रायश्चित्ताज्यहोमेवि
नियोगः अनाज्ञातंयस्याक्रियतेमिथः अग्नेतदमाकल्पयत्वंहिवेत्थयथातथंस्वाहाअग्नयइदं पुरुषसंमितोयज्ञोयज्ञः
पुरुषसंमितः अग्नेतदस्यकल्पयत्वंहिवेत्थयथातथंस्वाहाअग्नयइदं यत्पाकत्रेत्यापत्यस्त्रितोग्निस्त्रिष्टुप् प्रायश्चि
त्ताज्यहोमेवि० यत्पाकत्रामनसादानदक्षायजस्यमन्वेतेमर्त्यासः अग्निष्टद्धोताऋतुविद्विजातानांन्यजिष्ठदेवाऋतुशो
यजातिस्वाहा अग्नयइदंयद्वोदेवाअभितयामरुतास्त्रिष्टुप्प्रायश्चित्ताज्यहोमेवि० यद्वोदेवाअतिपायानिवाचाचप्रय

तोदेवहेलातडनं अरायोअस्मांअभिदुछनायनेन्यत्रास्मन्मरुतस्तांतिधेतनुस्वाहामरुद्भ्यइदं सर्वप्रायश्चित्तंकरिष्ये
भूर्भुवःस्वःस्वाहाप्रजापतयइदं ततोयजमानअस्यकर्मणः संपूर्णतासिध्यर्थंपूर्णाहुतिंहोष्यामीतिसंकल्प्यद्वादशगृ
हीतेनाष्टगृहीतेनचतुर्गृहीतेनवाज्येनस्रुवंपूरयित्वा तदुपरि वस्त्रादियुतं चंदनादिभूषितंफलंनिधाययजमानान्वार
ब्धःआचार्यस्तिष्ठन्पूर्णाहुतिंजुहुयात् समुद्रादूर्मिरित्येकादशर्चस्यसूक्तस्यगौतमोवामदेवऋ.घ्यास्त्रिष्टुप्अंत्याजगती
पूर्णाहुतिहोमेवि०ॐसमुद्रादूर्मिमधुमांउदारदुपांळ्शुनासममृतत्वमानट्यतस्यनामगुह्यंयदस्तिजिह्वादेवानाममृत
स्यनाभिः वयंनामप्रब्रवामाघृतस्यास्मिन्यज्ञेधारयामानमोभिः उपब्रह्माशृणवछस्यामानंचतुः शृंगोदमीद्गौरएतत्
चत्वारिशृंगास्त्रयोअस्यपादाद्वेशीर्षेसप्तहस्तासोअस्य त्रिधावद्धोवृषभोरोरवीतिमहोदेवोमर्त्यांआविवेशात्रिधाकृतं
पाणिभिर्गुह्यमानंगविदेवासोघृतमन्वविंदन् इंद्रएकंसूर्यएकंजजानवेनादेकंस्वधयानिष्टतक्षुः एताअर्षंतिहृद्या
त्समुद्राच्छतव्रजादिपुणानाचचक्षघृतस्यधाराअभिचाकशीमिहिरण्ययोवेतसोमध्यआसांसम्यक्स्रवंतिसरितोनि
धेनाअंतर्हृदामनसापूयमानाः एतेअर्षंत्यूर्मयोघृतस्यमृगाइवक्षिपणोरीषमाणः सिंधोरिव प्राध्वनेशुयनासोवात
प्रमियः पतयंतियह्वाःघृतस्यधाराअरुषोनवाजीकाष्ठाभिदनूर्मिभिः पिन्वमानः अभिप्रवंतसमनेवयोषाःकल्या
ण्यःस्मयमानसोअग्निंघृतस्य धाराःसमिधोनसंततजुषाणोहर्यति जातवेदाः कन्याइव वहतु मेतवानुआज्यंजा
नाअभिचाकशीमियत्रसोमसूयतेयत्रयज्ञोघृतस्यधाराअभितन्यवते अभ्यशत सुष्टुतिंगव्यमाजिमस्मासु भद्राद्रवि
णानिधतइमंयज्ञंनयतदेवतानोघृतस्यधाराध्वमन्यवंतेधामंतेविश्वंभुवनमधिश्रितमंतः समुद्रेहृद्यंतरायुषिअपाम
नीकेसमिथेयदाभृतस्तदश्यामममधुमंतंतऊर्मिंस्वाहा अपरिमितधारांस्रवताद्रव्याग्रेणसावशेषहुताज्यइदंनममेतित्य
क्त्वाविज्योतियेन्यस्यजातोबृहच्छऋषिः अग्निर्देवतात्रिष्टुप् छंदःहोमेविनि० विज्योतिषाबृहताभान्यग्निराविर्विश्वानि

भुंक्तेपात्रेकनकघटितेषड्रसान्श्रीरमेशइतिपठित्वा यश्चितारत्नकामद्रुमविभवभुवांमंडनंमंडलानां सर्वासां
संपदांयन्निजगतिजगतांमंगलंमंगलानां हैमामत्रस्थदूर्वादधिमधुलवणैर्दृष्टमुत्तार्यचार्थैं नीराज्योरामचंद्रोदिन
करकरजिद्रत्नदीपावलीभि रितिध्यात्वायथाशक्तिजपंकृत्वा अमृतापिधानमसीत्युत्तरापोशनंदत्त्वा विश्वक्सेना
यनम इति उच्छिष्टशेषंदत्त्वा हस्तौप्रक्षाल्यकरोद्वर्तनंदद्यात् इदंफलमितिफलं पूगीफलमितितांबूलंहिरण्यग
र्भेतिदक्षिणां मुकुटाद्याभूषणानिछत्रचामरादीनिपरिकल्प्य महानीराजनंकुर्यात् नाभ्याआसीदितिनमस्कारान्स
प्तास्यासन्नितिप्रदक्षिणां यज्ञेनेतिपुष्पांजलिंदत्त्वा भगवन्प्रसीदेतिनमस्कृत्यस्तुवीत ध्येयंसदापरिभवघ्नमभीष्टदो
हंतीर्थास्पदंशिवविरिंचिनुतंशरण्यंभृत्यार्तिहंप्रणतपालभवाब्धिपोतंवंदेमहापुरुषतेचरणारविंदं त्यक्त्वासुदुस्त्यजसु
रेप्सितराज्यलक्ष्मींधर्मिष्ठआर्यवचसायदगादरण्यंमायामृगंदयितयेप्सितमन्वधावद्वंदेमहापुरुषतेचरणारविंदम् २
श्रीरामचंद्ररघुपुंगवराजवर्यराजेंद्ररामरघुनायकराघवेश राजाधिराजरघुनंदनरामभद्रदासोहमद्यभवतःशरणाग
तोस्मि यस्यामलंनृपसदस्सुयशोधुनायगायंत्यजस्रमृषयोदिगिभेंद्रपत्न्यः तन्नाकपालवसुपालकिरीटजुष्टपादां
बुजंरघुपतेःशरणंप्रपद्ये ३ नमोब्रह्मण्यदेवायरामायाकुंठमेधसे उत्तमश्लोकधुर्यायन्यस्तदंडार्चितांघ्रये इंदीव
रदलश्यामोरामोराजीवलोचनः वर्ततेमानसेयस्यास्तांसीतांप्रणमाम्यहं ततःपुष्पांजलिंदत्त्वाकपिमुद्रांविधायप्रार्थ
येत् यदात्रपासर्वगताहतातेध्यानेनचेतःपरितोहतंते स्तुत्यानयावाक्परताहताते क्षमस्वसर्वंममदेवदेव अज्ञानादथ
वाज्ञानादशुभंयन्मयाकृतं क्षंतुमर्हसितत्सर्वंदास्येनचगृहाणमां श्रीगोविंदमुकुंदकेशवशिवश्रीवल्लभश्रीनिधे श्रीवैकुं
ठसुकुंठकुंठितखलस्वामिन्नकुंठोदय शुद्धध्येयविधूर्त्तधूर्त्तधवलश्रीमाधवाधोक्षज श्रद्धाबद्धविधेहिनस्त्वयिधियंश्री
राधरित्रीधर त्वमेवभक्तिंजनयंस्त्वमेवमामुद्धरास्मात्पतितंभवाब्धेः क्लिष्टंकृपालोनदयास्तिचित्तेचेत्तर्हिहाकर्मवशो

व्र०र०
चैत्र०
४१

हतोऽस्मि गजास्यादित्यंपचास्यशक्तिसिंहास्यरूपवान् ममकृतेनसर्वात्मारामःप्रीणातुचिद्वपुः ततउत्तरार्घ्यं दद्यात् फलपुष्पांबुसंपूर्णंगृहीत्वाशंखमुज्वलं अशोकचूतकुसुमैर्युक्तंचतुलसीदलैः अर्घ्यमंत्रस्तु दशाननवधार्थाय धर्मसंस्थापनायच परित्राणायसाधूनांजातोरामः स्वयंहरिः गृहाणार्घ्यंमयादत्तंभ्रातृभिःसहितोनघेतिततो यमियामेपुष्पांजलिंदत्वायथाशक्तिपूजयित्वारात्रौजागरणंकुर्यात् इतिरामनवमीपूजाविधिः अथदशमीकृत्यंततः प्रातःसमुत्थायस्नानसंध्यादिकाःक्रियाःसमाप्यविधिवद्रामंपूजयेत्पूर्ववन्मुने ततोहोमंप्रकुर्वीतमूलमंत्रेणमंत्रवित् पूर्वोक्तपीठेकुंडेवास्थंडिलेवासमाहितः लौकिकाग्नौविधानेनशतमष्टोत्तरंततः साज्येनपायसेनैवस्मरन्राममनन्यधीः अथविस्तरेणहोमविधिः तत्रयजमानः कृतनित्यक्रियः शुचिःपरिहितवासादर्भपाणिः पीठोपविष्टः प्राङ्मुखोवाचंयतोद्विराचम्यप्राणानायम्यदेशकालौसंकीर्त्य रामनवमीव्रतांगसाज्यपायसहोमंकरिष्येइतिसंकल्प्य तदंगस्थंडिलादिकंकरिष्ये इतिसंकल्प्य शुद्धगृहेऐशान्यांचतुरंगुलोन्नतमष्टादशांगुलविस्तृतंहोमानुसारेणतदधिकंवामध्योन्नतंस्थंडिलंकुर्यात् स्थंडिलंगोमयेनोपलिप्य यज्ञियशकलेनउदगायतां पश्चात्प्रागायतां तयोर्मध्ये उदक्संस्थाः प्रागायताः प्रादेशसंमितास्तिस्त्र इत्युल्लेख्य तासुतच्छकलंउदगग्रंनिधायस्थंडिलमद्भिरभ्युक्ष्यशकलमाग्नेय्यां निरस्यापउपस्पृश्य ततस्तैजसेनमृण्मये नवापात्रयुग्मेन संपुटीकृत्यसुवासिन्याः श्रोत्रियागारात्स्वगृहाद्वासमिद्धमग्निमाहृत्य स्थंडिलाद्बहिराग्नेय्यांनिधाय एह्यग्नेरहूगणोगौतमोग्निस्त्रिष्टुप् जुष्टोदमूनाअत्रियोवसुश्रानोग्निस्त्रिष्टुप् अग्न्यावाहनेविनियोगः एह्यग्नइहहोतानिषीदादब्धः सुपुरएनाभवानः अवतांत्वारोदसीविश्वमिन्वेयजामहे सौमनसायदेवान् जुष्टोदमूनाअतिथिर्दुरोणइमन्नोयज्ञमुपयाहिविद्वान् विश्वाअग्नेअभियुजोविहत्याशत्रूयतामाभराभोजनानि इत्यक्षतैरावाह्याच्छादनं

दूरीकृत्य समस्तव्याहृतीनांपरमेष्ठी० प्रजापतिर्बृहती० अग्निप्रतिष्ठापनेवि. ॐभूर्भुवःस्वरित्यात्माभिमु
खपाणिभ्यांषट्सुलेखासुतत्तत्कर्मसुतन्नामकमग्निंप्रतिष्ठापयामीत्यग्निंप्रतिष्ठाप्य प्रोक्षितेंधनानिप्रक्षिप्य वेणुधम
न्य।प्रबोध्यध्यायेद्देवं चत्वारिशृंगावामदेवोग्निस्त्रिष्टुप् अग्निमूर्तिध्यानेवि. चत्वारिशृंगात्रयोअस्यपादाद्विशीर्षेसप्तह
स्तासोअस्य त्रिधाबद्धोवृषभोरोरवीतिमहोदेवोमर्त्यांआविवेश सप्तहस्तश्चतुःशृंगीसप्तजिव्होद्विशीर्षकः त्रि
पात्प्रसन्नवदनःसुखासीनःशुचिःस्मितःस्वाहांतुदक्षिणेपार्श्वेदेवींवामेस्वधांतथा बिभ्रद्दक्षिणहस्तैस्तुशक्तिमन्नं स्रुचं
स्रुवं तोमरंव्यजनंवामेघृतपात्रंचधारयन् आत्माभिमुखमासीनएवंरूपोहुताशनः एषोहिदेवःप्रदिशोनुसर्वाःपूर्वोह
जातःसउगर्भेअंतः सएवजातःसजनिष्यमाणः प्रत्यङ्जनास्तिष्ठतिसर्वतोमुखः अग्नेवैश्वानरशांडिल्यगोत्रमेषध्वज
प्राङ्मुखममसम्मुखोभवेतिध्यात्वा ततोन्वाधानंदध्यात् क्रियमाणेरामनवमीव्रतोद्यापनहोमेदेवतापरिग्रहार्थमन्वा
धानंकरिष्यइतिसंकल्प्य समिद्द्वयमादायास्मिन्नन्वाहितेग्नौजातवेदसमग्निमिध्मेनप्रजापतिंवाघारदेवतेआज्येना
ग्नीषोमौचक्षुषीआज्येनात्रप्रधानंश्रीराममष्टोत्तरशतसंख्याकाभिः साज्यपायसाहुतिभिः सीतांरामस्यजननींदश
रथं रुक्मणींभरतंशत्रुघ्नंहनुमंतंहृदयंशिरःशिखांकवचं नेत्रंअस्त्रंसुग्रीवंभरतंविभीषणंलक्ष्मणं अंगदं शत्रुघ्नंजाम्बवंतं
धृष्टिं जयंतं विजयं सुराष्ट्रं राष्ट्रवर्द्धनं अकोपं धर्मपालं सुमंतं इंद्रं अग्निं यमं निर्ऋतिं वरुणं वायुं कुबेरं
ईशानं ब्रह्माणं अनंतं वज्रं शक्तिं दंडं खड्गंपाशं अंकुशं गदां शूलं पद्मं चक्रं एताः प्रधानदेवताः
प्रत्येकमष्टाविंशतिसंख्याकाभिरष्टाभिर्वासाज्यपायसाहुतिभिः शेषेणस्विष्टकृतमग्निमिध्मसन्नहनेनरुद्रमर्थम् एणम
ग्निंदेवान्विष्णुंअग्निंवायुं सूर्यंप्रजापतिंचएताःप्रायश्चित्तदेवता आज्यद्रव्येणज्ञाताज्ञातदोषनिवर्हणार्थंत्रिवारमग्निं
सकृन्मरुतश्चाज्येनांगदेवताः प्रधानदेवतास्सर्वाः सन्निहिताःसंतु सांगेनकर्मणासद्योयक्ष्ये व्याहृतीनांपरमेष्ठी

प्रजापतिर्दृहती अन्वाधानसामिद्धोमेवि- ॐभूर्भुवः स्वः स्वाहा प्रजापतयेइदं इध्मवर्हिषोः सन्नहनं
तत्रायंक्रमः प्रादेशमात्रान्षट्त्रिंशद्दर्भान् रज्जुकरणार्थंगृहीत्वा तत्र द्वादशदर्भैःसंधितपवनांरज्जुप्रादक्षिण्ये
नकृत्वापुनरन्यांरज्जुंएवंरज्जुद्वयंगृहीत्वातद्रज्जुद्वयंसप्रादक्षिण्येनसमन्या पुनरन्यां रज्जुंपूर्ववत्कृत्वा प्रादक्षिण्येन
त्रिवर्त्त समस्याग्रे प्रदाक्षिण ग्रंथिंकृत्वा तां रज्जुमुदगग्रां वितत्यतत्रप्रादेशमात्रान्मुष्टिपरिमितान्दर्भान्निधायतया
रज्वातानूदर्भान् द्विरावेष्ट्य रज्ज्वग्रेणतद्रज्जुमूलंसकृदावेष्ट्य तद्रज्ज्वग्रशेषं पूर्वमावेष्ट्य रज्ज्वधस्तात्त्रिवीयान्मि
दर्भेसदायतनस्यपश्चाद्भागंउपारिनिदध्यात् ततःपूर्ववदन्यांत्रिवृतींरज्जुंकृत्वोदगग्रांवितत्यतत्रपलाशखदिराद्यन्य
तमयज्ञियवृक्षस्यद्विप्रादेशप्रमाणं पंचदशसमिदात्मकमिध्मं प्रागग्रं निधाय तयारज्ज्वासकृदावध्यायतनस्य
पश्चाद्भागेउपरिनिधाय ततअग्निमायतनाद्बहिःसोदकेनपाणिनाग्नेयमारभ्यैशानपर्यंतपरिसमूह्य ततःप्राच्यामुदग
ग्रैःदक्षिणस्यांप्रागग्रैःप्रतीच्यामुदगग्रैरुदीच्यांप्रागग्रैर्दर्भैःपरिस्तृणुयात् पूर्वपश्चिमपरिस्तरणमूलयोरुपरिदक्षिण
परिस्तरणाग्रहोरधस्तादुत्तरपरिस्तरणं एवमग्निंपरिस्तीर्य कांश्चिदुत्तरतोदर्भानास्तीर्याग्नेरेशानी मारभ्यपूर्ववत्प
युंक्ष्यदर्भेषूत्तरतःपात्राणिन्यंचिसादयेत् दक्षिणसव्यपाणिभ्यांक्रमेणचरुस्थालीप्रोक्षण्यौदर्वीस्रुचौप्रणीताज्यपात्रे
इध्मावर्हिषीशूर्पकृष्णाजिने उलूखलमुसले प्रोक्षणीपात्रंचभानीकृत्यप्रादेशमात्रानधायाद्भिः पूरयित्वांगुष्ठोपक
निष्ठिकाभ्यामसंसृष्टेगृहीत्वात्रिरुत्पूयपात्राण्युत्तानानिकृत्वादर्भेविस्रंस्यात्रिःप्रोक्षयेत् प्रणीतापात्रमग्नेःप्रत्यङ्नि
धायतत्रपवित्रेनिधायोदकंपूरयित्वा गंधपुष्पाक्षतान्निक्षिप्य अस्मिन्कर्मणिब्रह्माकृताकृतावे- यजमानस्तत्प्रणीता
पात्रंनासिकासमीपेनीत्वोत्तरतोग्नेर्दर्भेषुनिधाय अन्यैर्दर्भैराच्छादयेत् तेपवित्रेशूर्पेनिधाय श्रीराममुद्दिश्यतूष्णींच
तुरोमुष्टीन्निरुप्येतरदेवताभ्यः सीतायैत्वाजुष्टंनिर्वपामीत्यादिचतुरश्चतुरोमुष्टीन्निर्वपेत् श्रीरामायजुष्टंप्रोक्षामीति

विंदुनादप्रणवेनाहंतादिकंहुत्वाततः पूजाहोमादिकंदेवकृतंयत्त्वदनुग्रहात् तेनप्रीतोभवत्वंभोः शुद्धंमेमानसंकुरु
इतिमंत्रेणश्वासमार्गगततेजइत्युक्त्वाआत्मानंसमर्पयेत् ततस्तन्मयः सच्चिदानंदमयोभूत्वाक्षणंतिष्ठेत् इत्यंतर्यागः
अथपीठपूजा स्ववामभागे श्रीगुरुभ्योनमः दक्षिणेगणपतयेमध्येस्वेष्टदेवतायैपीठमध्ये ॐमंडूकायनमःकालाग्निरु
द्रायकूर्माय. आधारशक्त्यै. अनंता.पृथिव्यै. क्षीरसागराय. रत्नदीपाय- रत्नमंडपाय.कल्पवृक्षेभ्यो- रत्नवेदि
कायै. रत्नसिंहासनायनम इतिउपर्युपरिसंपूज्य धर्मायनमः आग्नेयेज्ञानाय.नैर्ऋत्ये.वैराग्याय-वायव्येऐश्वर्याय
ऐशान्येअधर्माय. पूर्वेअज्ञानाय.दक्षिणेअवैराग्यायपश्चिमेअनैश्वर्याय.उत्तरेततोमध्येआनंदकंदाय-संविन्नालाय.स
र्वतत्त्वकमलासनाय.प्रकृतिमयपत्रेभ्यो.विकृतिमयकेसरेभ्यो. पंचाशद्वर्णायैकार्णिकायै.अंअर्कमंडलायद्वादशकला
त्मने, ॐसोममंडलायषोडशकलात्मने. मंवन्हिमंडलायदशकलात्मने. संसत्त्वाय. रंरजसे.तंतमसे.आंआत्मने
अंअंतरात्मने-पंपरमात्मने.ह्रींज्ञानात्मने. मायातत्त्वाय. कलातत्त्वाय विद्यातत्त्वाय परतत्त्वाय ॐऊकाराद्या मोंता
योगपीठाएकैकोपरिपूजयेत् ततःपूर्वादिआदाक्षिण्येननवशक्तीःपूजयेत् विमलायैपूर्वेउत्कर्षिण्यैआग्नेयेज्ञानायैदक्षि
णेक्रियायै नैर्ऋत्येयोगायै पश्चिमेप्रह्व्यै वायव्येसत्यायै उत्तरेईशानायै ऐशान्येअनुग्रहायै मध्ये॥ततःपुष्पांजलिं
गृहीत्वा पीठं मंत्रेणपुष्पांजलिंदद्यात् ॐनमोभगवतेविष्णवेसर्वभूतात्मनेवासुदेवायसर्वात्मसंयोगपद्मपीठात्मने
नमःततोमध्यान्हेजन्मभावयेत् उच्चस्थेग्रहपंचकेसुरगुरौसेंदौनवम्यांतिथौ लग्नेकर्कटकेपुनर्वसुयुतेमध्यंगतेपूषणि
निर्दग्धुंनिखिलाःपलाशसमिधोमध्यादयोध्यारणे राविर्भूतमभूतपूर्वविभवंयत्किंचिदेकंमहः ततःपूर्वोक्तमूर्त्तौ अयो
ध्यानगरेरम्येरत्नमंडपमध्यगे स्मरेत्कल्पतरोर्मूलेरत्नसिंहासनंशुभं तन्मध्येष्टदलंपद्मंनानारत्नप्रातिष्ठितं मातुरं
कगतंराममिंद्रनिलमणिप्रभं कोमलांगंविशालाक्षंविद्युद्वर्णवराननं भानुकोटिप्रतीकाशंकिरीटेनविराजितं रत्नग्रै

वेयकेयूररत्नकुंडलमंडितं रत्नकंकणमंजीरकाटिसूत्रैरलंकृतं श्रीवत्सकौस्तुभोरस्कंमुक्ताहारोपशोभितदं क्षिणां
गेदशरथंपुत्रान्वेषणतत्परंपार्श्वेभरतशत्रुघ्नौतालवृंतकरावुभौश्रग्रेव्यग्रंहनूमंतंरामानुग्रहकांक्षिणं एवंविधंससीतंरा
मंध्यात्वापुष्पांजलिंगृहीत्वामूलमुच्चार्यश्रात्मसंस्थमजंशुद्धंत्वामहंपरमेश्वरश्ररण्यामिवहव्याशंमूर्त्तावावाहयाम्यहं
इतिमंत्रंपठेत् सहस्रशीर्षेत्यावाह्यावाहनींमुद्रांप्रदर्शयेत् ततःतवेयंमहिमामूर्तिस्तस्यांत्वांसर्वगंप्रभो भक्तिस्नेहस
माकृष्टंदीपसंस्थापयाम्यहमितिपठित्वा स्थापनींमुद्रांप्रदर्शयेत् सर्वांतर्यामिणंदेवंसर्वबीजमयंशुभंस्वात्मस्थमपरं
शुद्धमासनंकल्पयाम्यहमित्युक्त्वापुरुषएवेत्यासनं श्रस्मिन्वरासनेदेवसुखासीनोक्षरात्मक प्रतिष्ठितोभवेशत्वंप्रसी
दपरमेश्वरेत्युक्तोपवेशनंश्रथसन्निधापनंश्रनन्यातवदेवेशमूर्त्तिशक्तिरियंप्रभोसान्निध्यंकुरुतस्यांत्वंभक्तानुग्रहतत्परे
त्युक्त्वामूलांतेसन्निधापनं सन्निधापनींमुद्रांप्रदर्शयेत् श्रथसन्निरोधनं श्राज्ञयातवदेवेशकृपांभोधेगुणांवुधे श्रात्मा
नंदैकतृप्तंत्वांनिरुणध्मिपितर्गुरोइत्युक्त्वा मूलांते सन्निरोधनींमुद्रांप्रदर्शयेत् श्रज्ञानाद्दुर्मनस्त्वाद्वावैकल्यात्साधन
स्यच यदपूर्णंभवेत्कृत्यंतथाप्यभिमुखोभवेत्युक्त्वाभिमुखीमुद्रयासम्मुखीकरणं दृशापिपूषवर्षिण्यापूरयन्यज्ञाविष्टरं
मूर्त्तौवायज्ञसंपूर्त्त्यैस्थितोभवमहेश्वरेतिप्रार्थनामुद्रयाप्रार्थना श्रभक्तवाङ्मनश्चक्षुःश्रोत्रदूरांतरेद्युते स्वतेजःपंजरेणा
शुवेष्टितोभवसर्वतइति श्रवगुंठनमुद्रयाश्रवगुंठनं ततोदेवदेहे षडंगेनसकलीकरणं धेनुमुद्रयाद्युऽमृतीकरणं
महामुद्रयापरमीकरणं ततोदीपिन्याविधयादीपनं साच यथामूलमंत्रं पठित्वा ऐंवदवदवाग्वादिनिऐंक्लींक्लि
न्नेक्लेदिनिक्लेदयमहाक्षोभंकुरुकुरु क्लींसौंमहाक्षोभंकुरुकुरुसौःह्सौः इतिआकारादिक्षकारान्तानांमातृकानामुच्चार्य
श्रर्घ्योदकेनदेवंत्रिःप्रोक्ष्यदेवस्यहृदयंस्पृशन् प्राणप्रतिष्ठांकुर्यात् सायथाउंश्रांह्रींक्रोंयंरंलंवंशंषंसंहंहंसःसोहंश्री
भगवतः प्राणइहप्राणाउंआंह्रींक्रोंयंरंलंवंशंषंसंहंहंसःसोहंभगवतोजीवइहस्थितःउंश्रांह्रींक्रोंयंरंलंवंशंषंसंहंहंसः

सोहंभगवतोवाङ्मनश्चक्षुः श्रोत्रघ्राणप्राणाइहागत्यसुखंचिरंतिष्ठंतुस्वाहा यस्यदर्शनमिच्छंतिदेवाःस्वाभीष्टसिद्धये
तस्मैतेपरमेशायरामायस्वागतंनमः कृतार्थोनुगृहीतोस्मिसफलंजीवितंमम आगतोदेवदेवेशसुस्वागतमिदंपुनः मू
लांतेश्रीरामसुस्वागतोभव ततः शंख१ चक्र २ गदा३ पद्म४ धेनु५ गरुड७ श्रीवत्स८ योनि१० मुद्राःप्रदर्श्यपुष्पां
जलिंगृहीत्वा मूलांतेश्रीरामायसवाहनायसपरिवारायस्वशक्तियुक्ताय पुष्पांजलिं परिकल्पयामि नम इतिसमर्प
येत् यद्भक्तिलेशसंपर्कात्परमानंदसंभवः तस्मैतेचरणाब्जायपाद्यंशुद्धायकल्प्यते एतावानस्येतिमूलांतेश्रीरामाय
पाद्यंपरिकल्पयामिनमः पाद्यंपादयोर्दद्यात् तापत्रयहरंदिव्यंपरमानंदलक्षणं तापत्रयाविनिर्मुक्तंत्वामर्घ्यंकल्प
याम्यहं त्रिपादूर्ध्वः मूलांते रामायइदमर्घ्यंस्वाहा इत्यर्घ्यंशिरसिदद्यात् वेदानामपिवेदायदेवानांदेवतात्मने
आचमनंकल्पयामीशशुद्धानांशुद्धिहेतवे ततोविराड्मूलांतेश्रीरामायइदमाचमनीयं सुधा आचमनं मुखेदद्यात्
सर्वकालेष्वहीनायपरिपूर्णसुखात्मने मधुपर्कमिमंदेवकल्पयामिप्रसीदमे मूलांतेश्रीरामायमधुपर्कंसुधाम धुप
र्कंमुखेदद्यात् उच्छिष्टोप्यशुचिर्वापियस्यस्मरणमात्रतःशुद्धिमाप्नोतितस्मैतेपुनराचमनीयकमितिपुनराचमनंदद्यात्
स्नेहंगृहाणस्नेहेनलोकनाथमहायशः सर्वलोकेषुशुद्धात्मन्ददामिस्नेहमुत्तममितिस्नेहसमर्पणं ततः सुगंधद्रव्यादि
नाउद्वर्तनंकारयित्वा उष्णोदकेनशुद्धांबुनावास्नापयेत् अथपंचामृतस्नानं आप्यायस्वेतिपयःदधिक्राव्णइतिदधि
घृतंमिमिक्षतइतिघृतं मधुवाताइतिमधु स्वादुःपवस्वेतिशर्करा ततः परमानंदबोधाब्धिनिमज्जन्निजमूर्त्तये सांगोपां
गमिदंस्नानंकल्पयाम्यहमीशते द्रविणेनचशुद्धेनसर्वगंधजलेनच सर्वोदकस्नानं ततो मूलेन शंखोदकेनाऽभिषि
च्यपुनराचमनीयं यस्यशक्तित्रयेणेदंसंप्रोतमखिलंजगत् यज्ञसूत्रायतस्मैतेयज्ञसूत्रंप्रकल्पये तस्माद्यज्ञात्स
र्वहुतः संभृतमित्युपवीतं स्वभावसुंदरांगायनानाशक्त्याश्रयायते भूषणानिविचित्राणिकल्पयाम्यमरार्चितेति

भूषणानि हिमांबुवनसारागुरुकुंकुमघृष्टगंधकानिष्टयासमर्पयेत् परमानंदसौभाग्यपरिपूर्णादिगंतर गृहाणप
रमंगंधकृपयापरमेश्वर तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतइतिगंधंदत्त्वा तुरीयवनसंभूतंनानागुणमनोहरं आनंदसौरभंपुष्पं
गृह्यतामिदमुत्तममितिपठित्वा तस्मादश्वाइति पुष्पंदत्त्वा पुष्पांजलित्रयंदद्यात् ततश्चंदनाक्षतपुष्पादिभिःसीतां
सकौशल्यांपूजयेत् रामस्यजननीत्वासीरामात्मकमिदंजगत् अतस्त्वांपूजयिष्यामिलोकमातर्नमोस्तुते ततोन
मोदशरथायेतिदशरथंसंपूज्यलक्ष्मणभरतशत्रुघ्नौचसंपूज्यहनुमंतंपूजयेत् ततआवरणपूजार्थमनुज्ञाप्य षडंगपूज
नंकुर्यात् इतिप्रथमावरणम् हनूमंतंचसुग्रीवंभरतंसविभीषणं लक्ष्मणांगदशत्रुघ्नान्जामवंतंदलेष्वितान् द्वितीयं
धृष्टिंजयंतंविजयंसुराष्ट्रंराष्ट्रवर्धनं अकोपंधर्मपालंचसुमंतंदलमध्यतः तृतीयं दलाग्रे लोकपालांश्च चतुर्थं तदस्त्रा
णिततोवहिः पंचमं ततःपुष्पांजलिंदत्त्वा वनस्पतिरसोपेतोगंधाढ्यःसुमनोहरः आघ्रेयःसर्वदेवानांधूपोयंप्रति
गृह्यतां यत्पुरुषंव्यदधुरितिधूपंदद्यात् सुप्रकाशोमहादीपः सर्वतस्तिमिरापहः सबाह्याभ्यंतरंज्योतिर्दीपोयंप्र
तिगृह्यताम् ब्राह्मणोस्येतिदीपम् अथनैवेद्यम् मूलेनास्त्रायफडितिचसंप्रोक्ष्यचक्रमुद्रयाभिरक्ष्य मूलेनाष्टधाभिमंत्र्य
धेनुमुद्रांचप्रदर्श्य मूलेनाभिमंत्र्य दक्षिणहस्तेउदकमादाय शालीभक्तंशाशिकरसितंपायसापूपसूपं लेह्यंपेयंसुचोष्यं
सितममृतफलंघारिकाद्यंसुखाद्यं आज्यप्राज्यंसुभोज्यंनयनरुचिकरंराजिकैलामरीचं स्वादीयः शाकराजीपरिकर
ममृताहारजोषंजुषस्व हेमपात्रगतंदिव्यंपरमान्नंसुसंस्कृतं पंचधाषड्रसोपेतंगृहाणपरमेश्वर चंद्रमामनसइतिनैवे
द्यम् अमृतोपस्तरणमसीतिजलंदत्त्वा प्राणायस्वाहेत्यादिपंचग्रासान्विकचोत्पलमुद्राभिः ग्राहयित्वा नमस्ते
देवदेवेशसर्वतृप्तिकरंपरं अखंडानंदसंपूर्णगृहाणजलमुत्तममिति मध्येपानीयंदत्त्वामध्येजवनिकांकृत्वा ब्रह्मेशाद्यैः
परितउरुभिःसूपविष्टैःसमेतोलक्ष्म्याशिंजद्वलयकरयासादरंवीज्यमानःनर्मक्रीडाप्रहसनपरोहासयन्पंक्तिभोक्तृन्

साध्यनारायणऋषि गायत्रीछंदः लक्ष्मीनारायणोदेवताहलेबीज स्वराःशक्तिः शममंत्रांगत्वेनन्यासे
विनियोगः अंगुष्ठादिषट्सु स्थानेषु वक्ष्यमाणषडंगमंत्रैर्न्यासंविधाय हृदयादिषुन्यसेत् ॐश्रीं ॐ
नमोनारायणाय हंसः सोहंअंकंखंगंघंङं आंॐह्रींहंसः सोहं ॐनमोनारायणायक्रुद्धोल्कायस्वाहा ॐ
श्रीदेव्यैनमः हृदयायनमः ॐनमोनारायणायहंसः सोहंइंचंछंजंझंञंईॐह्रींहंसः सोहं ॐनमोनारायणायमहो
ल्कायस्वाहा श्रींपद्मिन्यैनमःशिरसेस्वाहा ॐनमोनारायणायहंसः सोहंउंटंठंडंढंणंऊॐह्रींहंसःसोहंॐनमोना
रायणायवरोल्कायस्वाहा श्रींविष्णुपत्न्यैनमः शिखायैवषट् ॐनमोनारायणायहंसः सोहंएंतंथंदंधंनंऐंॐह्रीं
हंसः साहनेमोनारायणायद्व्युल्कायस्वाहा श्रैंवरदायैनमः कवचायहुं ॐश्रीं ॐनमोनारायणायहंसःसोहंॐ
पंफंबंभंमंऔंॐह्रींहंसः ॐनमोनारायणायसुखोल्कायस्वाहा श्रौंकमलारूपायैनम इतिनेत्रं ॐश्रींनुनम.नारा
यणायहंसः सोहंअंयंरंलंवंशंषंसंहंलंक्षंअः ॐह्रींहंसःसोहंनुनमोनारायणाय अनंतोल्कायस्वाहात्रःशूलिन्यैनमः
इतिअस्त्रं इतिकेशवादिमातृकान्यासषडंगंततोध्यानं विद्यारविंदमुकुरामृतकुंभपद्मकौमोदकीदरसुदर्शनशोभिहस्तं
सौदामिनीमुकुरकांतिविभातिलक्ष्मीनारायणात्मकमखंडितमादिमूर्तिंवपुरितिशेषःवामाधः करमारभ्यदक्षिणाधःक
रपर्यंतमायुधक्रमोत्रवोद्धव्यःॐह्रींश्रींक्लीं अंक्लींश्रींह्रींॐकेशवायकांत्यैनमः शिरसि ॐह्रींश्रींक्लीं आंक्लींश्रींह्रींॐन
मोनारायणायकांत्यैनमःमुखवृत्ते ॐह्रींश्रींक्लींइंक्लींश्रींह्रीं ॐमाधवायतुष्ट्यैनमःदक्षनेत्रे ॐह्रींश्रींक्लींईंक्लींश्रींह्रीं ॐ
गोविंदायतुष्ट्यैनमःवामनेत्रे ॐह्रींश्रींक्लींउंक्लींश्रींह्रीं ॐविष्णवेधृत्यैनमःदक्षकर्णे ॐह्रींश्रींक्लीं ऊंक्लींश्रींह्रीं ॐमधु
सूदनायक्षांत्यैनमः वामकर्णे ॐह्रींश्रींक्लींऋंक्लीं श्रींह्रीं ॐत्रिविक्रमायदयायैनमः दक्षनासापुटे ॐह्रींश्रींक्लीं ॠंक्लीं
श्रींह्रींॐवामनायदयायैनमःवामनासापुटे ॐह्रींश्रींक्लीं ऌंक्लींश्रींह्रींॐ श्रीधरायमेधायैनमःदक्षगंडेॐह्रींश्रींक्लीं ॡं

क्लींश्रींह्रींउँहृषीकेशायहर्षायैनमःवामगंडउँह्रींश्रींक्लींएंक्लींश्रींह्रींउँपद्मनाभायश्रद्धायैनमःऊर्ध्वोष्ठउँह्रींश्रींक्लींऐंक्लीं
श्रींह्रींउँदामोदरायलज्जायैनमःअधरोष्ठे उँह्रींश्रींक्लींउंश्रींह्रींक्लीं उँवासुदेवायलक्ष्म्यैनमःऊर्ध्वदंतपंक्तौ उँह्रींश्रीं
क्लींऔंक्लींश्रींह्रीं उँसंकर्षणायसरस्वत्यैनमःअधोदंतपंक्तौउँह्रींश्रींक्लींअंक्लींश्रींह्रीं उँप्रद्युम्नायप्रीत्यैनमःमूर्द्धनि उँ
ह्रींश्रींक्लींअःक्लींश्रींह्रीं उँअनिरुद्धायरत्यैनमःमुखे उँह्रींश्रींक्लींकंक्लींश्रींह्रीं उँचक्रिणेजयायैनमःदक्षबाहुमूले उँह्रीं
श्रींक्लींखंक्लींश्रींह्रीं उँगदिनेदुर्गायैनमः दक्षकूर्परे उँह्रींश्रींक्लींगंक्लींश्रींह्रीं उँशार्ङ्गिणेरमायैनमः दक्षमणि
बंधे उँह्रींश्रींक्लींघंक्लींश्रींह्रीं उँखड्गिनेसत्यायैनमः दक्षांगुलीमूले उँह्रींश्रींक्लींङंक्लींश्रींह्रीं उँशंखि
नेचंद्रायैनमः दक्षांगुल्यग्रेषु उँह्रींश्रींक्लींचंक्लींश्रींह्रीं उँहास्तिनेवाण्यैनमः वामबाहुमूले उँह्रींश्रींक्लींछंक्लींश्रीं
ह्रीं उँसुमालिनेविलासिन्यैनमः वामकूर्परे उँह्रींश्रींक्लींजंक्लींश्रींह्रीं उँशूलिनेविजयायैनमःवाममणिबंधे उँ
ह्रींश्रींक्लींझंक्लींश्रींह्रीं उँपाशिनेविरजायैनमःवामांगुलिमूले उँह्रींश्रींक्लींञंक्लींश्रींह्रींअंकुशिनेविश्वायैनमःवामांगुल्य
ग्रे उँह्रींश्रींक्लींटंक्लींश्रींह्रीं उँमुकुंदायाविमदायैनमः दक्षोरुमूले उँह्रींश्रींक्लींठंक्लींश्रींह्रीं उँनंदजायसुनंदनायैनमः
दक्षजानुनि उँह्रींश्रींक्लींडंक्लींश्रींह्रीं उँनंदिनेस्मृत्यैनमः दक्षगुल्फे उँह्रींश्रींक्लींढंक्लश्रींह्रींनरायऋद्ध्यैनमः दक्षपा
दांगुलिमूले उँह्रींश्रींक्लींणंक्लींश्रींह्रीं उँनरकाजितेसमृद्ध्यैनमः दक्षांगुल्यग्रेषु उँह्रींश्रींक्लींतंक्लींश्रींह्रीं उँहरयेशु
द्धायैनमःवामोरुमूले उँह्रींश्रींक्लींथंक्लींश्रींह्रीं उँकृष्णायबुद्ध्यैनमःवामजानुनि उँह्रींश्रींक्लींदंक्लींश्रींह्रींउँसत्याय
भुक्त्यैनमः वामगुल्फे उँह्रींश्रींक्लींधंक्लींश्रींह्रीं उँसात्वतायमत्यैनमःवामपादांगुलिमूले उँह्रींश्रींक्लींनंक्लींश्रींह्रीं
उँशौरयेक्षमायैवामांगुल्यग्रेषु उँह्रींश्रींक्लींपंक्लींश्रींह्रींउँशूरायपरमायैनमः दक्षपार्श्वे उँह्रींश्रींक्लींफंक्लींश्रींह्रीं
उँजनार्दनायउमायै-वामपार्श्वे उँह्रींश्रींक्लींबंक्लींश्रींह्रींउँभूधरायक्लेदिन्यै. पृष्ठे उँह्रींश्रींक्लींभंक्लींश्रींह्रीं उँविश्वमू

ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं मं क्लीं श्रीं ह्रीं ॐ वैकुंठायवसुदायैनमः जठरे ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं यं क्लीं श्रीं ह्रीं ॐ त्वगात्मनेपुरुषो
लायक्लिन्नायै. नाभौ ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं मं क्लीं श्रीं ह्रीं ॐ वैकुंठायवसुदायैनमः जठरे ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं यं क्लीं श्रीं ह्रीं ॐ त्वगात्मनेपुरुषो
त्तमायवसुधायैनमः हृदये ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं रं क्लीं श्रीं ह्रीं ॐ असृगात्मनेबालिनेपरायैनमः दक्षांसे ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं लं क्लीं श्रीं ह्रीं ॐ मां
सात्मनेवलानुजायपरायणायैनमः ककुदि ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं वं क्लीं श्रीं ह्रीं ॐ मेधात्मनेवलायसूक्ष्मायै वामांसे ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं
शं क्लीं श्रीं ह्रीं ॐ अस्थ्यात्मने वृषांघ्रयेसंध्यायैनमः हृदादिदक्षकराग्रपर्यंतं ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं षं क्लीं श्रीं ह्रीं ॐ मज्जात्मनेवृषाय
संध्यायैनमः हृदादिवामकरपर्यंतं ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं सं क्लीं श्रीं ह्रीं शुक्रात्मनेहंसप्रभायैहृदादिदक्षपादांतं ह्रीं श्रीं क्लीं हं क्लीं श्रीं
ह्रीं प्राणात्मनेवराहायनिशायैनमः हृदादिवामपादांतं ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं लं क्लीं श्रीं ह्रीं ॐ शक्त्यात्मनेविमलायअमोघायै
नमः हृदादिनाभ्यंतं ॐ ह्रीं क्लीं क्लीं क्षं क्लीं श्रीं ह्रीं ॐ परमात्मने नृसिंहायविद्युतायैनमः हृदादिमूर्द्धांतं यद्वा प्रणवादि
कामवीजपूर्वकमातृकाक्षरादीन्वा केशवादिकादीन्नमोंतान्न्यसेत् इतिकेशवादिन्यासः अन्येच वैष्णवमंत्रान्या
सारामार्चनरत्नाकरेज्ञेयाः अथशंखस्थापनं तत्रातिसूक्ष्मप्रकारोगौतमीयेअस्त्रेणशंखंप्रक्षाल्यहन्मंत्रेणप्रपूरये
त् पूजयेत्प्रणवेनैवसामान्यार्घमिदंस्मृतं अथविस्तरेणशंखप्रतिष्ठा सामान्यार्घोदकेनस्वपुरतः त्रिकोणषट्को
णचतुरस्रमंडलंकृत्वा आधारशक्तयेकूर्मायअनंतायपृथिव्यैनमइतिसंपूज्य शंखमुद्रांप्रदर्श्यगंधपुष्पाक्षतैः आग्नेये
हृदयायनमः नैर्ऋतेशिरसेस्वाहा वायव्येशिखायैवषट् ऐशानेकवचायहुं मध्येनेत्राभ्यांवौषट् पूर्वादिदिक्षु
अस्त्रायफट् इतिमंडलंसंपूज्य मूलेनत्रिवेदिकांप्रक्षाल्य रंअग्निमंडलायदशकलात्मने श्रीरामार्घपात्रासनायनमः
इतिमंडलोपरिआधारंप्रतिष्ठाप्यतत्रपूर्वाद्यष्टादिक्षु उपर्यधश्च अग्नेर्दशकलाःपूजयेत् पूर्वेयंधूम्रार्चिषेनमः आग्नेयेरं
ऊष्मायैनमः दक्षिणेलंज्वलिन्यैनमः नैर्ऋत्येवंज्वालिन्यैनमः पश्चिमेशंविस्फुलिंगिन्यैनमःवायव्येषंश्रियैनमः उ
त्तरेसंसुरूपायैनमः ऐशान्येहंकपिलायैनमः पूर्वैशानयोर्मध्येलंहव्यवाहायैनमः पश्चिमनैर्ऋत्यमध्ये क्षं कव्यवा

हायैनमइति ततअस्त्रेणशंखंप्रक्षाल्यसंसूर्यमंडलायद्वादशकलात्मने श्रीरामार्घपात्राधारायनमः इतिपात्राद्या
धारानेधाय शंखोपरि वृत्ताकारेणसूर्यस्यद्वादशकलाः पूजयेत् पूर्वादिप्रादक्षिण्येनकंभंतपिन्यैनमः खंवंतापि
न्यै-गंफंधूम्रायै. घंपंमरीच्यै.ङंनंज्वालिन्यै. चंधंरुच्यै. छंदंसुषुम्नायै. जंथंभोगदायै. झंतंविश्वायै. ञंणंबोधि
न्यै- टंठंधारिण्यै-ढंडंक्षमायैनमइति ततस्तीर्थोदकेन क्षंलंहंसंषंशंवंलंरंयंमंभंवंफंपंनंधंदंथंतंणंढंडंठंटंञंझंजंछंचंङंघ
गंखंकंअः अंऔंओं ऐंएंॡंऌंॠंऋंऊंउंईंइंआंअंमूलमंत्रंचजप्त्वा शंखमापूर्य्य उंसोममंडलायषोडशकलात्मने
श्रीरामार्घामृतायनमइतिसंपूज्य तत्रचंद्रकलाः पूजयेत् अंअमृतायैनमः आंमानदायै इंपूषायै. ईंतुष्ट्यै
नमः उंपुष्ट्यैनमः ऊंमत्यैनमः ऋंधृत्यैनमः ॠंशाशिन्यै. ऌंचंद्रिकायै ॡंकांत्यै एंज्योत्स्नायैनमः ऐं
श्रियै ओंप्रीत्यै औंअंगदायैनमः अंपूर्णायै-अःपूर्णामृतायैनमइति ततोब्रह्मांडोदरतीर्थानिकरैः स्पृष्टा
नितरवे तेनसत्येनमेदेवतीर्थं देहिदिवाकर गंगेचयमुनेचैवगोदावरिसरस्वति नर्मदेसिंधुकावेरिजलेऽस्मिन्स
न्निधिंकुरु इतिसूर्यमंडलतीर्थं अंकुशमुद्रयाआवाह्य शंखेसंयोज्य गंधपुष्पाद्यैः शंखजलंसमभ्यर्च्य शंखे
पाणितलंदत्त्वामूलमंत्रमष्टधाजपेत् तज्जलंचिन्मयंसंचिंत्यअस्त्रमंत्रेणसंरक्ष्यधेनुमुद्रयाऽमृतीकृत्य शंखमुद्रांरुंडमुद्रां
चप्रदर्श्यपरमीकृत्यगंधपुष्पाभ्यांशंखंसंपूज्य तेनजलेनदेवमात्मानंपूजाद्रव्याणिचप्रोक्षयेत् इतिशंखप्रतिष्ठा
शंखात्पूर्वादिप्रादक्षिण्येन अर्घ्यपाद्याचमनीयमधुपर्कादिसामान्यार्घ्यविधिना स्थापयेत् ततोवामभागस्थक
लशंपूजाद्रव्याणिचप्रोक्षयेत् अथांतर्यागः स्वदेहेमंडूकादिन्यासंकृत्वा स्वहृदये धर्मकंदसमुद्भूतंज्ञाननालसुशोभितं
ऐश्वर्याष्टदलंपद्मंपरंवैराग्यकर्णिकं तस्मिन्पीठेचिदात्मानंराघवंचस्वरूपिणं ध्यात्वामानसैर्धूपदीपाद्यैःसंपूज्यनैवे
द्यावसरेकिंचिज्जपंकृत्वा गुह्यातिमंत्रेण. जपंसमर्पयेत्ततः स्वाधिष्ठानगतत्रिकोणकुंडेप्रज्वलितंचिदग्निं ध्यात्वा

संगथे २ अभिवादेवसवितरोशानंवार्याणां सदावन्भागमीमहे ३ इंन्द्रंवोविश्वतस्परिहवामहेजनेभ्यः अस्माकमस्तुकेवलः ४ अग्निंदूतंवृणीमहेहोतारंविश्ववेदसं अस्ययज्ञस्यसुक्रतुम् ५ यमायसोमंसुनतः ६ मोषुणःपरापरानिर्ऋतिर्दुर्हणावधीत् यदीश्तृष्णयासह ७ तत्वायामिब्रह्मणावंदमानस्तदाशास्तेयजमानोहविर्भिः अहेडमानोवरुणेहवोध्युरुशंसमानआयुः प्रमोषीः ८ वायोशतंहरीणांयुवस्वपोष्याणां उतवातेसहस्त्रिणोरथआयातुपाजसा ९ इमयाअत्रवसवोरंतदेवाउरावंतरिक्षेमर्जयंतशुभ्राः अर्वाक्पथः उरुज्रयःकृणुध्वंश्रोतादूतस्यजग्मुषोवोअस्य १० आरुद्रासइंद्रवंतः सजोषुणो हिरण्यरथाः सुवितायगंतन इयंवोअस्मत्प्रातिहर्यतेमातिस्तृष्णजेमंदिवः उत्साउदन्यवे ११ त्यान्नुंक्षत्रियांअवआदित्यान्याचिषामहे सुमृडीकांअभिष्टये १२ ओमासश्चर्षणीधृतोविश्वेदेवासआगतदश्वांसो दाशुषःसुतं १३ अभित्यंदेवंसवितारमोण्योः कविक्रतुमर्चामिसत्यसवंरत्नधामभिप्रियंमतिंकविं ऊर्ध्वायस्यामतिर्भाअदिद्युतत्सवीमनिहिरण्यपाणिरमिमीतसुक्रतुःकृपास्वः १४ आयंगौःपृश्निरक्रमीदसदन्मातरंपुरःपितरंचप्रयंत्स्वः १५ अप्सरसांगंधर्वाणांमृगाणांचरणेचरन् केशिकेतस्यविद्वान्सखास्वादुर्मादितमः १६ कद्रुद्रायप्रचेतसेमीढुष्टमायतव्यसेवोचेमशंतमंहृदे १७ कुमारंमातायुवतिःसमुब्धंगुहाबिभर्तिनददातिपित्रे अनीकमस्यनमिनज्जनासःपुरःपश्यंतिनिहितमरतौ १८ ऋषभंमासमानानांसपत्नानांविषासहिं हंतारंशत्रूणांकृधिविराजंगोपतिंगवां १९ अदितिर्द्यौरदितिरंतरिक्षं... दक्षयादुहितातव तांदेवाअन्वजायंतभद्राअमृतबंधवः २० तामग्निवर्णांतपसाज्वलंतीं २१ इदंविष्णुर्विचक्रमे २२ उदीरतामवरउत्परासः २३ परंमृत्योअनुपरेहिपंथांयस्तेस्वइतरोदेवयानात् चक्षुष्मतेशृण्वतेतेब्रवीमिमानःप्रजांरीरिषोमोतवीरान् २४ गणानांत्वागणपतिंहवामहेकविंकवीनामुपमश्रवस्तमं ज्येष्ठराजंब्रह्म

णांब्रह्मणस्पतिं आनश्रनवंनोतिभिर्सीदसादनं २५ शन्नोदेवीरभिष्टये. २६ मरुतोयस्यहिक्षयेपाथादिवोविम
हसःससुगोपातमोजनः२७स्योनापृथिविनोभवा. २८ इमंमेगंगेयमुनेसरस्वतीशतद्रुस्तोमंसचतापरुष्ण्या आसि
क्न्यामरुद्वृधेवितस्तयार्जीकीयेशृणुह्याशिषोमया २९ धाम्नोधाम्नोराजन्नितोवरुणनोमुंच यदापोअघ्न्यावरुणेति
शपामहेततोवरुणनोमुंच३०इतिसर्वतोभद्रमंत्राःतदुक्तंतत्रसारे अनुक्तेकल्पयेद्यंत्रंलिखेत्पद्मंदलाष्टकंषट्कोणांतर्गतं
तत्रवेदद्वारोपशोभितं कमलरचनाकारस्तु आद्य.तृतीयंततएवभूतंभूतात् द्वितीयंतनयश्चतुर्थं चतुर्थमाद्यंपुनरवेमवे
योगोभवेदष्टदलंचपद्ममितिअथोदकैःपूर्णकुंभंपंचरेखोदरंशुभं चूतपल्लव पुष्पैश्चयुक्तंसंस्थाप्यचार्चितं सौवर्णेराजते
ताम्रेपात्रेषट्कोणमालिखेत् अलाभेविल्वपीठेवाकलशोपरिसंस्थिते स्थाप्योपरिवस्त्रयुग्ममच्छिन्नंसदशंशुभं
दिव्यसिंहासनंतत्रस्थापयित्वार्चयेत्सुधीः ॐनमोभगवतेविष्णवेसर्वभूतात्मनेवासुदेवायसर्वात्मसंयोगपद्मपीठा
त्मनेनम इति तन्मंत्रेणतन्मध्येकुर्यात्पुष्पांजलिंपुनः इतिपीठार्चाअर्घ्यपाद्यादिकंदद्यात्स्नानंपंचामृतेनच लेप्या
दीनाभिषेकःस्याद्दद्याद्वस्त्रोपवीतकम् ततःसंस्थाप्यपीठेतंपूजांकुर्याद्यथाविधि आवाहनंस्थापनंचसन्निधानमेवचा
सन्निरोधनमेवंस्यादवरोधनमंजसा तत्तन्मुद्राभिरेवंस्यादेवंसंप्रार्थ्यभक्तितः नानारत्नविचित्राणिदद्यादाभरणानिच
हिमांबुघृष्टरुचिरघनसारसमन्वितं गंधंदद्यात्प्रयत्नेनसागुरुंचसकुंकुमं कल्हारकेतकीजातीपुंनागाद्यैःप्रपूजयेत्
चंपकैःशतपत्रैश्चचंदनैःसुमनोहरैः चूतपल्लवपुष्पैश्चदूर्वाभिस्तुलसीदलैः कोमलैर्विल्वपत्रैश्चअशोककुसुमैस्तथ
रामस्यजननीचासिरामात्मिकमिदंजगत् अतस्त्वांपूजयिष्यामिलोकमातर्नमोस्तुते इतिकौसल्यायां नमोदशर
थायेतिपूजयेत्पितरंतथा इतिपितृपूजनं ततोनुज्ञाप्यदेवेशंपरिवारान्समर्चयेत् पूर्वषट्कोणकोणेषुहृदयादीनिच
क्रमात् तथावरणं हनूमंतंचसुग्रीवंभरतंसविभीषणं लक्ष्मणांगदशत्रुघ्नजांबवंतंदलेष्विमान् द्वितीयं धृष्टिंजयंतं

विजयंसुराष्ट्रंराष्ट्रवर्द्धनं अकोपंधर्मपालंचसुमंतंदलमध्यतः तृतीयंदलाग्रेलोकपालांश्चइतिचतुर्थं तदस्त्राणिततोवहिः
पंचमंनाममंत्रैर्नमस्कारचतुर्थीभ्यांप्रपूजयेत् घंटांचवादयन्धूपंदीपंचास्मैनिवेदयेत् भक्ष्यभोज्यादिनाभक्त्यानैवेद्यंवि
धिनाचरेत् आचमनंचसतांबूलंमहानीराजनंततः नमस्कुर्यात्ततःस्तोत्रैःस्तुत्वाचपूजयेन्मनुंशृएवन्जयंतीमाहात्म्यंदि
व्यांरामकथांतथारामभक्तैःसमंयामंनयेद्रामममनुस्मरन् शंखाद्यावाहनार्चांचकुर्याद्यामेष्वतंद्रितःरामोद्वितीयःसंपूज्यो
मध्याह्नेजन्मभावयेत् उच्चस्थेग्रहपंचकेसुरगुरौइत्यादिमंत्रैर्वंवादयेद्वाद्यान्दद्यादर्घ्यंजगत्पतेःफलपुष्पांबुसंपूर्णंगृही
त्वाशंखमुज्वलं अशोकचूतकुसुमैर्युक्तंचतुलसीदलैः दशाननवधार्थायधर्मसंस्थापनायच दानवानांविनाशायदैत्या
नांनिधनायच परित्राणायसाधूनांजातोरामःस्वयंहरिः गृहाणार्घ्यंमयादत्तंभ्रातृभिःसहितोनघ इत्यर्घ्यमंत्रः
पुनःपुष्पांजलिंदत्वायामेयामेह्यतंद्रितः पूजयेद्विधिवद्भक्त्यादिवारात्रंनयेद्बुधः इतिरामनवमीविधायकसंग्रहः
अथव्रतपद्धतिः तत्रादावष्टम्यांदंतधावनपूर्वकं नद्यादौस्नात्वानित्यंनिर्वर्त्याचार्यावरणंकुर्यात् तत्रमंत्रः श्रीरामप्र
तिमादानंकरिष्येहंद्विजोत्तम तत्राचार्योभवप्रीतः श्रीरामोपित्वमेवचेति आगतंस्नापयित्वास्वयंतैलेनाभ्यंज्य
विप्रंसात्विकान्नैर्भोजयित्वास्वयंभुंजीत ततोनवम्यामेकभक्तेनअंगभूतेनराघव इक्ष्वाकुवंशतिलकप्रीतोभवरघू
द्वहेत्येकभक्तंनिवेद्यसायंसंध्यांकृत्वाआचार्यसहितोरात्रावधःशयनंकुर्यात् इत्यष्टमीकृत्यपद्धतिः ततःनवम्यांप्रातः
समुत्थायपर्णादिभिर्गंडूषैश्चमुखंसंशोध्यनद्यादिषुस्नात्वासंध्यांविधायनित्यपूजनादिशीघ्रमेवनिर्वर्त्य ततःसूर्यःसो
मोयमःकालःसंध्येभूतान्यहःक्षपा पवनोदिक्पतिर्भूमिराकाशंखेचरानराः ब्राह्मंशासनमास्थायकल्पध्वमिहसन्नि
धिमितिमंत्रेणसूर्यादिदेवताभ्योव्रतंनिवेद्य अपसर्पंतुयेभूतायेभूताभुविसंस्थिताः येभूताविघ्नकर्तारस्तेनश्यंतुशिवा
ज्ञयेतिमंत्रेणभूतान्युत्सार्यउोमद्यसोपवासंरामनवमीव्रतमहंकरिष्ये उपोष्यानवमींत्वद्ययामेष्वष्टसुराघव तेनप्री

तोभवत्वंभोस्संसाराञ्चाहिमांहरे इत्युक्त्वार्घ्यपात्रस्थंसपुष्पाक्षतंजलंक्षिपेत् ततःचतुर्द्वारपताकाढ्यमित्यादिनापूर्वं मुक्तशंखचक्रादिभिरलंकृतंचतुर्हस्तवादकयुक्तं हस्तमात्रवेदिकायुक्तंवामंडपंविधायतन्मध्येसर्वतोभद्रंकमलंवावि लिख्यतत्रकुंभस्थापनंकुर्यात् तत्रक्रमः आदौगणपतिपूजनंमातृकापूजनं पुण्याहवाचनंचकृत्वा महीद्यौरितिभू मिंस्पृष्ट्वा ॐओषधयइतियवान्निक्षिप्य तत्रआजिघ्रेतिकलशंसंस्थाप्य इमंमेगंगइतिजलेनापूर्य्यगंधद्वारामिति गंधयाओषधीरितिसर्वौषधीःकांडादितिदूर्वा अश्वत्थेवोपंचपल्लवान्स्योनापृथिवीतिसप्तमृदःयाःफलिनीरितिफ लंसहिरत्नानीतिपंचरत्नानि हिरण्यरूपइतिहिरण्यंचनिक्षिप्य युवासुवासाइतिवस्त्रेणावेष्ट्य पूर्णादर्वीतिपूर्णपात्रं निधाय तत्रत्वायामीतिवरुणंसंपूज्य कलशस्यमुखइतिपठेत् इतिकलशस्थापनविधिः ततःकलशोपरिसौवर्णादि पात्रेषट्कोणमालिख्यतदुपरिसदशमहतंवस्त्रयुग्मंसुवर्णसिंहासनंस्थापयेत् ततःश्रीरामस्मरणंकृत्वा अस्यारामनवम्यांतुरामाराधनतत्परः उपोष्याष्टसुयामेषुपूजयित्वायथाविधि इमांस्वर्णमयींरामप्रतिमांसुप्रयत्नतः श्रीरामप्री तयेदास्येरामभक्तायधीमते प्रीतोरामोहरत्वाशुपापानिसुवहूनिमे अनेकजन्मसंसिद्धान्यभ्यस्तानिमहांतिच इतित्रि भिर्व्रतसंकल्पंकुर्यात् अशक्तस्तुइमांधातुमयींमितिपठेत् स्वर्णादिमय्यामग्न्युत्तारणंलेख्यादौतुनास्तिततआसनेपृ थ्वीतिमंत्रेणउपाविश्यतस्याधः कूर्मायनमः आधारशक्तयेदुष्टविद्रावणायनृसिंहायनमइतिपूजयेत् अपक्रमंत्वि तिपठित्वापार्ष्णिघातत्रयंकृत्वा भूतसंघानुत्सार्य ॐरःअस्त्रायफट् इत्युक्त्वाकरास्फालनेनछोटिकाभिश्चसर्वादिग्बंध नंकृत्वा स्ववामेगुरुभ्योनमःदक्षिणेगणपतयेनमः मध्येस्वेष्टदेवतायैनमइतिनत्वातालत्रयंकृत्वापुनःॐरःअस्त्रायफ ट् इत्युच्चार्यदक्षिणहस्तेजलंगृहीत्वा स्वात्मानंपरितःशमयन् अग्निप्राकारमुद्रया अग्निप्राकारंभावयेत् ततः भूतशुद्धिंप्राणप्रतिष्ठांकेवलमातृकान्यासंचकृत्वाकेशवादिमातृकान्यासंकुर्यात् ॐकेशवादिमातृकान्यासस्य

अर्चितोभूषितश्चैवकृतमाध्याह्निकक्रियः आचार्यंभोजयेत्पश्चात्साविकान्नैःसुविस्तरं भुंजीतस्वयमप्येवंहृदिराम
मनुस्मरन् नवम्यामेकभक्तेनअंगभूतेनराघव इक्ष्वाकुवंशतिलकप्रीतोभवरघूत्तम इत्येकभक्तनिवेदनमंत्रः ए
कभक्तंतुनवममुहूर्तात्मकमध्याह्नोत्तरं सार्धमुहूर्त्तमध्येकर्त्तव्यं एकभक्तव्रतीतत्रसहाचार्योजितेंद्रियःशृण्वन्रामकथां
दिव्यामहःशेषंनयेन्मुने सायंसंध्यादिकाःकुर्यात्क्रियारामममनुस्मरन् आचार्यसहितोरात्रावधःशायीजितेंद्रियः
स्वपेत्स्वयंतथैकांतेश्रीरामार्पितमानसः आचार्यकरणेशक्तःस्वयंभुक्त्वास्वपेत्सुखं इत्यष्टमीकृत्यं अथनवमीकृत्यम्
तत्रैव ततःप्रातःसमुत्थायस्नात्वासंध्यांविधायचप्रातःसर्वाणिकर्माणिशीघ्रमेवसमापयेत् उपोष्यानवमीत्वद्ययामेष्व
ष्टसुराघव तेनप्रीतोभवत्वंवैसंसारात्त्राहिमांहरे इत्युपवासनिवेदनमंत्रःततःस्वस्थमनाभूत्वाविद्वद्भिःसाहितोनद्य
स्वगृहेचोत्तरेभागेयागमंडपमारभत् चतुर्द्वारंपताकाढ्यंसुवितानंसुशोभनं मनोरमंमहोत्सेधंपुष्पाद्यैः समलंकृतं
शंखचक्रहनूमद्भिःप्राग्द्वारेसमलंकृतं गुरुत्मच्छार्ङ्गवाणैश्चदक्षिणेस लंकृतं गदाखट्वांगकैश्चैवपश्चिमेसमलंकृतं
पद्मस्वास्तिकमानैश्चकौवेरसमलंकृतं मध्येहस्तचतुष्काढ्यंवेदिकायुक्तमायतं विचित्रनृत्यगीतैश्चवाद्यैश्चैवसुसंयु
तं पुण्याहंवाचयेत्तत्रविद्वद्भिःप्रीतमानसैः तत्रसंकल्पयेच्चैवरामंमेवस्मरन्हृदि अस्यांरामनवम्यांतुरामाराधनतत्प
रः उपोष्याष्टसुयामेषुपूजयित्वायथाविधि इमांस्वर्णमयींरामप्रतिमांसुप्रयत्नतः श्रीरामप्रीतयेदास्येरामभक्ता
यधीमते प्रीतोरामोहरत्वाशुपापानिसुवहूनिमे अनेकजन्मसंसिद्धान्यभ्यस्तानिमहांतिच इतित्रिभिःप्रतिमा
दानसंकल्पः शक्ताशक्तात्यशक्तस्यमूर्त्तिनिर्माणमुच्यते ततःस्वर्णमयींरामप्रतिमांपलमानितः निर्मितां
द्विभुजांदिव्यांवामांकास्थितजानकीं विभ्रतींदक्षिणकरेज्ञानमुद्रांमहामते वामेनात्मकरेणाराद्देवीमालिंग्यसं
स्थितां सिंहासनेराजतेत्रपलद्वयविनिर्मिते अशक्तोयोमहाभागतस्यवित्तानुसारतः पलेनार्द्धतदर्द्धेनतदर्द्धं

द्वैनवामुने ततोऽप्यशक्तोरौप्येणकारयेद्रघुनंदनं लोहेननिर्मितंकुर्यात् शिलयादारुणापिच यद्वालेख्यंविले
प्यंवामातुरंकगतंहरिं कोमलांगंविशालाक्षमिंद्रनीलमणिप्रभं दाक्षिणांगेदशरथंपुत्रान्वेषणतत्परम् ॥ पृष्ठतो
लक्ष्मणंदेवसहच्छत्रंसचामरं पार्श्वेभरतशत्रुघ्नौतालवृंतकरावुभौ अग्रेव्यग्रहनूमंतंरामानुग्रहकांक्षिणं ॥
वित्तशाठ्यमकृत्वैवमूर्तिंकुर्यात्प्रयत्नतः प्रतिमाविशेषःकौस्तुभेलैंगे सद्यःप्रसूतांकौशल्यांपितरंभ्रातृभिःसह
सुवर्णेनपृथक्कृत्वाश्रीरामंसीतयासह लक्षणोक्ताः सरूपास्ताःपूजयित्वायथाविधि सहेत्यनेनश्रीरामवामांकस्थि
तत्वंज्ञायते अतएवचंद्रिकायां ततःस्वर्णमयीमित्यादिनाप्रतिमानिर्माणमित्थमुक्तमिति भविष्ये विभवेसतियो
मोहात्नकुर्याद्विधिविस्तरं नतत्फलमवाप्नोतिदेवद्रोहीसउच्यते इतिमूर्त्तिलक्षणं आसनोपरिसंविश्यन्यासजा
लंविधायच शंखंप्रपूजयेदग्रेगंधपुष्पाक्षतादिभिः कलशंवामभागस्थं पूजाद्रव्याणिचादरात् पात्रंचप्रोक्षयेद्भ
क्त्याचात्मानंमंत्रमुच्चरन् विलिखेत्सर्वतोभद्रंवेदिकोपरिसुंदरं तिर्यगूर्ध्वगतारेखाःकुर्यादेकोनविंशतीः खंडेंदुःत्रि
पदःकोणेशृंखलाःपंचकोष्ठकैः एकादशपदावल्लीभद्रंतुनवभिःपदैः चतुर्विंशत्पदावापिःपरिधिर्विंशतिःपदैः मध्ये
षोडशभिःकोष्ठैःपद्मंवाष्टदलंस्मृतं सितेंदुःशृंखलाकृष्णवर्णनीलेनपूरिता भद्रारुणासितावाप्यःपरिधिःपीतवर्ण
कः वाह्यांतरदलंश्वेताकर्णिकापीतवर्णिका खंडेंदुःशृंखलावापीवल्लीभद्रंतुपंचमं परिध्यावेष्टितंपद्मंवाह्येसत्त्वंरज
स्तमः सर्वव्रतेसमुद्दिष्टंसर्वतोभद्रमंडलं मध्येब्रह्माणमष्टासुदिक्षुसोमाधिदेवताः वायुसोमद्वयोर्मध्येवसूनष्टचका
रयेत् सोमईशानयोर्मध्येरुद्रानेकादशैशतु इंद्रईशानयोर्मध्येआदित्यान्द्वादशैवतु इंद्राग्निमध्येचतथाअश्विनौपू
जयेत्तथा आग्नेययमयोर्मध्येविश्वान्देवान्सपैतृकान् याम्यनैर्ऋत्ययोर्मध्येसप्तयक्षांश्चकारयेत् नैर्ऋत्यजलयोर्मध्ये
नागभूतांश्चकारयेत् आप्यवायव्ययोर्मध्येगंधर्वाप्सरसःकुरु ब्रह्मसोमद्वयोर्मध्येरुद्रानेवचकारयेत् स्कंदनंदी

वृषंशूलंमहादेवंचकारयेत् ब्रह्मेशानद्वयोर्मध्येदक्षादीन्संप्रपूजयेत् ब्रह्मेंद्रयोस्तथामध्येदुर्गांविष्णुंतथैवच ब्रह्माग्नि
मध्येचतथास्वधांचैवप्रपूजयेत् ब्रह्मणोनिर्ऋतेर्मध्येगणपंतुप्रपूजयेत् वरुणब्रह्मणोर्मध्येऽपःसंपूजयेत्तथा मध्येवा
योर्ब्रह्मणश्चमरुतःसंप्रपूजयेत् ब्रह्मणःपादमूलेतुमेदिनींतत्रकारयेत् कावेरीनर्मदाचैवयमुनाचसरस्वती गंगाकृ
ष्णातथागोदापूज्याःसप्तचसागराः क्षारक्षीरमधुरस्सर्पिर्मैरेक्षुदधिसंभवाः ब्रह्मयज्ञानमित्यादिमंत्रैःस्थाप्यास्तुदेव
ताःगंधपुष्पादिभिःपूज्यादीपान्दद्यात्सर्वतः सर्वत्रभद्रंयस्मात्तत्सर्वतोभद्रमुच्यते ॥ इतिसर्वतोभद्रं ॥ अथमंड
लेतत्तन्मंत्रेणतत्तद्देवतास्थापनपूजाप्रयोगःतत्रमध्येब्रह्माणं ब्रह्मयज्ञानमिति गौत्तमवामदेवोब्रह्मात्रिष्टुप्ब्रह्मस्थापने
पूजनेविनियोगः एवमग्रेपिब्रह्मयज्ञानं उदीचीमारभ्यवायवीपर्यंतंसोमादयोवस्वंताअष्टौलोकपालास्थापनीयाःत
त्र आप्यायस्व गौत्तमःसोमोगायत्रीॐआप्यायस्वस- अभित्वाधीगतिःशुनः शेफईशानोजगती अभित्वादेव
सवितः इंद्रंवोमधुच्छंद इंद्रोगायत्री ॐइंद्रंवोविश्वतः ॐअग्निंकण्वामेधातिथिरग्निर्गायत्रीअग्निंदूतंयमायसो
मं यमोनुष्टुप् यमायसोमंमोषुणोघौराःकण्वोनिर्ऋतिर्गायत्री ॐमोषुणः तत्वायामिशुनःशेफोवरुणस्त्रिष्टुप्
ॐतत्वायामि वायोशतं गौत्तमोवायुरनुष्टुप् वायोशतंवायुसोममध्येअष्टौवसून्तथात्रमैत्रावरुणिर्वासिष्ठोवसवस्त्रिष्टु
प् ज्मयाअत्रसोमेशानमध्येएकादशरुद्रान् आरुद्रासः श्यावाश्वएकादशरुद्राजगती ॐआरुद्रासः ईशानेंद्रमध्ये.
द्वादशादित्यान्त्यानुंसामंदोमत्स्यामैत्रावरुणिर्मान्योवावहवोवामत्स्याक्षपयः द्वादशादित्यागायत्रीं ॐत्यानुंक्ष,
त्रियान् इंद्राग्निमध्ये अश्विनाराहुगणोगौत्तमोश्विनावुष्णिक् ॐअश्विनानार्ति अग्नियममध्येविश्वदेवान्सपैतृकान्
ओमासोमधुछंदोविश्वेदेवागायत्री ॐमासः यमनिर्ऋतिमध्येसप्तयज्ञान् अभित्यंदेवंवामदेवासप्रपक्षाप्रकृतिः अ
भित्यंदेवंसवितारमोण्योःकविक्रतुमर्चामि सत्यसर्वंरत्नधामभिप्रियंमतिंकविमूर्ध्वांयस्यामतिर्भाअदि युतत्सर्वाम

निहिरण्यपाणिरमिमीतसुक्रतुंकृपास्वः निर्ऋति वरुणमध्येभूतनागान्आयंगौः सार्पराज्ञीसर्पागायत्री उँआयंगौः
वरुणवायुमध्येगंधर्वाप्सरसः अप्सरवातरशनमागंधर्वाप्सरसोनुष्टुप् ॐअप्सरसांगंधर्वाणांयतअन्यथेषुअ
प्सरसामैतशऋष्यशृंगइत्युक्तंतन्सावानुक्रमाविरोधादुपेक्ष्यं ब्रह्मसोममध्येस्कंदनंदीश्वरशूलमहाकालान् कुमारं
कुमारस्कंदस्त्रिष्टुप् ॐकुमारंमाः ऋषभंऋषभोवैराजाऋषभोनुष्टुप् उँऋषभंमाब्रह्मेशानमध्येदक्षादीन्सप्तअदि
तिर्लौक्यो बृहस्पतिर्दर्लानुष्टुप् अदितिर्ह्यजनिष्टब्रह्मेंद्रमध्येन्दु तामग्निवर्णांसौभारिदुमात्रिष्टुप्ॐतामाग्निवर्णांइदं
विष्णुःकण्वोमेधातिथिर्विष्णुगायत्रीॐइदंविष्णुर्वि- ब्रह्माग्निमध्येस्वधां उदीरताशंखःस्वधात्रिष्टुप उँउदीरतामव
रउत्परास ब्रह्मयममध्येमृत्युरोगान्परंमृत्योः संकुशकोमृत्युरोगास्त्रिष्टुप् उँपरंमृत्योअनुपरेहिब्रह्मनिर्ऋति
मध्येगणपतिंगणानांत्वागृत्समदोगणपतिर्जगती उँगणानांत्वा ब्रह्मवरुणमध्येअपः शन्नोदेवींखरीःषःसिंधुद्वीप
आपोगायत्री शन्नोदेवीः ब्रह्मवायुमध्येमरुतःमरुतोयस्य राहोगणोमरुतोगायत्री उँमरुतोयस्य ब्रह्मणःपाद
मूलेकर्णिकायांपृथ्वींस्योनामेधातिथिभूमिर्गायत्री उँस्योनापृथिवि तत्रैवगंगादिनद्यःइमंमेसिंधुक्षित्प्रैष्यमेधादयो
नद्योजगती इमंमेगंगेयमुनेतत्रैवसप्तसागरान् धाम्नोधाम्नोराजन्नितोवरुणनोमुंच यदापोअघ्न्याइतिवरुणेतिश
पामहे ततोवरुणनोमुंच मैंवायोमोषधीर्हिंसीरतोविश्वन्यभूस्त्वेतोवरुणनोमुंचतदुपरिमेरवनमइतिनाम्नामेरुम्
ततोमंडलाद्बहिःसोमादिसमीपेतुक्रमेणायुधानिगदां त्रिशूलंवज्रशक्तिंदंडखड्गपाशंअंकुशतद्बाह्येपुनरपितेनैवक्र
मेणगौतमंभरद्वाजंविश्वामित्रंकश्यपंजमदग्निंवसिष्ठं अत्रिंअरुंधतींतद्बाह्येपूर्वादौ ऐंद्रींकौमारींवाराहींचामुंडांवै
ष्णवींमाहेश्वरींविनायकींनाममंत्रैःपूजयेत् अथमंत्रः ॐब्रह्मयज्ञानंप्रथमंपुरस्ताद्विसीमतः सुरुचोवेनआवः स
बुध्न्याउपमाअस्यविष्ठाः सतश्चयोनिमसतश्चविवः १ आप्यायस्वसमेतुतेविश्वतः सोमवृष्ण्यंभवावाजस्य

संपाद्य आचार्य्यं वस्त्रादिभिः संपूज्य सदक्षिणंपीठंप्रतिमांचआचार्य्यायदद्यात् तत्रमंत्रः सीतासौमित्रिहनुमद्यु
तंरामंसदक्षिणं ददामिद्विजवर्य्येभ्योरामोमेप्रीयतामिति ततोव्रतपूर्तयेसालंकारांगांगोदानविधिनादत्त्वा घृतपूरित
कांस्यपात्रंससुवर्णंतिलपात्रंचदत्त्वा यथाशक्ति दशदानानिदत्त्वा योगिराजंवटुकत्रयंकुमारीश्चभोजयित्वासदन्ने
नान्यानपिब्राह्मणान् दक्षिणादिभिःपरितोष्यआशिषोगृहीत्वा इष्टजनैःसहभुंजीत इतिरामनवम्यांरामनवमी
व्रतसहितं रामनामलेखनोद्यापनम् ॥ अथरामनवमीव्रतमहिमा

तदुक्तमगस्त्यसंहितायां अगस्त्यउवाच सर्वानुष्ठानसारंतेसर्वदानोत्तमोत्तमं रहस्यंकथयिष्यामिसुतीक्ष्णशृणु
सत्तम चैत्रेनवम्यांप्राक्पक्षेदिवापुण्येपुनर्वसौ उदयेगुरुगौरांश्वोःस्वोच्चस्थग्रहपंचके मेषेपूषणिसंप्राप्तेलग्नेकर्क
टकाव्हये आविरासीत्स्वकलयाकौसल्यायांपरःपुमान् तथाचोक्तंरामार्चनचंद्रिकायां उच्चस्थेग्रहपंचकेसुरगुरौ
सेंदौनवम्यांतिथौ लग्नेकर्कटकेपुनर्वसुयुतेमेषंगतेपूषणि निर्दग्धुंनिखिलाःपलाशसमिधोमध्यादयोध्यारणे राविर्
भूतमभूतपूर्वविभवंयत्किंचिदेकंमहःपलाशसमिधइति पलंमांसंतदश्नंतियेतेराक्षसास्तएवसमिधस्तान्निर्दग्धुंअयो
ध्यैवारणिरग्निमथनकाष्ठंतन्मध्यादाविर्भूतं यत्किंचित् अनिर्वचनीयंमहस्तेजोविशेषःश्रीरामआविर्बभूवेत्यर्थः तथा
च चैत्रेमासिनवम्यांतुशुक्लपक्षेरघूत्तमः प्रादुरासीत्पुराब्रह्मन्परंब्रह्मैवकेवलं तस्मिन्दिनेतुकर्तव्यमुपवासव्रतंसदा
तत्रजागरणंकुर्याद्रघुनाथपरोभुवीति अन्यत्रापि तस्मिन्दिनेमहापुण्येराममुद्दिश्यभक्तितः यत्किंचित्क्रियतेकर्मभव
त्यक्षयकारकंउपोषणंजागरणंपितृनुद्दिश्यतर्पणं तस्मिन्दिनेतुकर्त्तव्यंब्रह्मप्राप्तेरभीप्सुभिः रामएवपरंब्रह्मतद्दिनं
रामतोषकमित्यादि अथैतस्यव्रतस्यनित्यत्वंप्रतिपाद्यते रामार्चनचंद्रिकायां नित्यंनैमित्तिकंकाम्यंव्रतंचातिविधा
ध्यंते निःकामानां विधानात्तत् नकाम्यंतावदिष्यते मुमुक्षवोपिहिसदाश्रीरामनवमीव्रतं नत्यजंतिसुरश्रेष्ठादेवे

शोऽपिविशेषतः अत्रसदापदश्रवणात् यावज्जीवंरामनवमीव्रतंकर्त्तव्यमितितात्पर्य्यम् नहिनैमित्तिकंचैवसदेति श्रूयतेततः नित्यमेवभवेत्तस्मात्श्रीरामनवमीव्रतमिति नत्वस्यनचनित्यत्वंप्रत्यक्षत्वात्फलश्रुतेः सूर्यग्रहेकुरुक्षेत्रेमहादानैःकृतैर्मुहुः यत्फलंसमवाप्नोतिश्रीरामनवमीव्रतादिति नारदीयेऽपि चैत्रस्यशुक्लपक्षेतुश्रीरामनवमीव्रतं सविधूयेहपापानिव्रजेद्विष्णुपदंपरं मैवंफलश्रुतेर्नित्यंलक्षणाभावतोऽथवा ननित्यतातत्रनाद्योनिग्रहोत्राविरोधतः नांत्योप्यकरणेतस्यमहादोषश्रुतेः स्फुटं प्राप्तेश्रीरामनवमीदिनेमर्त्योविमूढधीः उपोषणंनकुरुतेकुंभीपाकेषुपच्यते अकृत्वारामनवमीव्रतंसर्वव्रतोत्तमं योव्रतान्यानिकुरुतेनतेषांफलभाग्भवेत् यस्तुरामनवम्यांतुभुंक्तेमोहाद्विमूढधीः कुंभीपाकेषुघोरेषुपच्यतेनात्रसंशयइति अतश्चाकरणेदोषविधानान्नित्यतास्थिता कुर्याद्रामनवम्यांयउपोषणमतंद्रितः नमातृगर्भंप्राप्नोतिसवैरामोभवेत्स्वयं तस्मात्सर्वात्मनासर्वैःकृत्वैवनवमीव्रतं मुच्यंतेसर्वपापेभ्योयांतिब्रह्मसनातनमित्यादिवचनैः पापक्षयद्वारा मोक्षार्थत्वमवगम्यते संयोगपृथक्त्वाच्चनफलानित्यत्वयोर्विरोधः अत्रकेचित्तदुपासकानामेवेदंनत्वन्येषामित्याहुः अन्येत्वकरणेदोषश्रवणात् तस्मात्सर्वात्मनासर्वैःकार्यंवैनवमीव्रतमिति पूर्वोक्तवचनाच्चजन्माष्टम्यादिवदिदमपिसर्वेषांनित्यमन्यथाजन्माष्टम्यादावपि तदुपासकानामेवनित्यतांबक्तुःकोवारयेतेत्याहुः इतिनित्यत्वकथनं शुद्धाविद्धेतिभेदेननवमीसाद्विधामता समान्यूनाधिकाचेतिशुद्धापिनवमीत्रिधा पुनर्नक्षत्रसंयोगवियोगाभ्यांतुषड्विधा समापिऋक्षभेदादिभेदैर्विद्धापिषड्विधा एवंद्वादशधाभिन्नानवमीतत्रानिर्णयः महाफलप्रदाशुद्धापुनर्वस्वृक्षयोगतः चैत्रेमासिनवम्यांतुजातोरामःस्वयंहरिः पुनर्वस्वृक्षसंयुक्तासातिथिःसर्वकामदा श्रीरामनवमीप्रोक्ताकोटिसूर्यग्रहाधिकाचैत्रेशुद्धातुनवमीपुनर्वसुयुतायदिसैवमध्याह्नयोगेनमहापुण्यतमाभवेत् केवलापिसदोपोष्यानवमीशब्दसंग्रहात् तस्मात्सर्वात्मनासर्वैःकर्त्तव्यंनवमी

व्रतम् सर्वैरितिसर्वेषामधिकारःप्रकाश्यते विद्धैवचेद्दक्षयुताव्रतंतत्रकथंभवेत् विद्धानिषेधश्रवणान्नवमीचेतिवा
क्यतः नवमीवाष्टमीविद्धात्याज्याविष्णुपरायणैःउपोषणंनवम्यांतुदशम्यामेवपारणमिति वैष्णवानांविशेषात्तुतत्र
विष्णुपरैरिति दशम्यादिषुवृद्धित्वाद्विद्धात्याज्यैववैष्णवैः तदन्येषांतुसर्वेषांव्रतंतत्रैवनिश्चितं दशम्यामेवशब्देन
दशमींनैवलंघयेत् निश्चित्यैवंविचारेणनवमीव्रतमाचरेदिति अत्रविष्णुपरायणैरितिवदताप्रातस्त्रिमुहूर्त्तानवमी
चतस्मिन्नेवदिनेसमाप्यते तदास्मार्त्तानामुत्तरदिवसएकादशीनिमित्तोपवासेन नवमीव्रतांगपारणालोपोमाभूदिति
तत्रस्मार्त्तैरष्टमीविद्धैवग्राह्यावैष्णवानांत्वरुणोदयप्रसंग इति द्वितीयैवतैःकार्येतिसूचितं दशमीवृद्ध्यभावेष्टमीविद्धा
याःक्षयेचवैष्णवैरपि विद्धैवोपोष्येत्यर्थसिद्धं तदेवं द्वितीयदिवसेनवम्यामध्याह्नव्यापिन्यभावेप्यष्टमीविद्धायाः
सर्वथात्याज्यत्वाद्वैष्णवैर्द्वितीयैवोपोष्येतिरामार्चनचंद्रिकामतं हरिभक्तिविलासे दशम्यांपारणायाश्चनिश्चयान्नव
मीक्षये विद्धापिनवमीग्राह्यावैष्णवैरप्यसंशयामिति मदनरत्नादौतु इयंतिथिर्विधयामध्याह्नव्यापिनीसैवग्राह्यालग्ने
कर्कटकाव्हयइत्यगस्त्यसंहितायांनमध्यान्हस्यजन्मकालत्वाभिधानात् सवैमध्यान्हयोगेनमहापुण्यतमाभवेदिति
वचनाच्च उभयत्रमध्यान्हव्यपित्वेमध्यान्हव्यापिन्यभावेवायापुनर्वसुयुतासैवग्राह्या पुनर्वस्वृक्षसंयोगः स्वल्पोपि
यदिदृश्यतेचैत्रेशुद्धनवम्यांतुसापुण्यासर्वकामदेत्यगस्त्यसंहितावचनात् यद्वा दिनद्वयेपिपुनर्वसुयोगएवात्रमध्या
न्हे उत्तरत्रमध्यान्हंविहायतदामध्याह्नपुनर्वसुयुक्ताग्राह्या मुख्ये श्रीरामजन्मकालेयोगस्यलाभात् यदातुपरादिने
पिमध्यान्हेनवमीपुनर्वसुयोगः यदावादिनद्वयेयिमध्यान्हंविहायमध्यान्हात्पूर्वंपुनर्वसुयोगः यदावादिनद्वयेपिपुन
र्वसुभावस्तदोत्तरैवग्राह्या नवमीचाष्टमीविद्धेतिवचनादित्युक्तं निर्णयसिंधौतु दिनद्वयेपिमध्यान्हव्याप्तौतदभावेवा
पूर्वदिने पुनर्वस्वृक्षयुक्तामपित्यक्त्वापरैवकार्येत्युक्तं यत्तुनव्यैः पुनर्वसुयुतामपिनवमींत्यक्त्वानवमीचाष्टमीतिवाक्य

बलात् परैवकार्येतिसिंधुकारमतमसमंजसं नवमीचाष्टमीविद्धेति वाक्येऋक्षपदाभावात् अत्रऋक्षपदाभावेपिनवमी
चाष्टमीविद्धानिषेधस्यसंकोचेमानाभावात् पुनर्वस्वृक्षसंयोगइत्यगस्त्यसंहितावचनस्यपुनर्वसुयोगेप्राशस्त्यबोधक
त्वेनसंकोचकत्वमितिदिक्॥इतिकल्पद्रुमोक्तोरामनवमीनिर्णयः॥अत्रप्रसंगाद्वैष्णवलक्षणमुच्यते सांगसमुद्रंसन्या
संसऋषिच्छंददैवतं सदीक्षाविधिसध्यानंसंपन्नंद्वादशाक्षरं अष्टाक्षरमथान्यंचयेमंत्रंसमुपासते ज्ञेयास्तेवैष्णवा
लोकेविष्ण्वर्चनरताःसदा सदीक्षाविधिसांगंवामंत्रराजंसयंत्रकं सहस्राक्षरसंयुक्तंमूलव्यूहादिभेदतः पंचायतन
रूपंचयेविप्राःसमुपासते महावैष्णवसंज्ञास्तेमहाविष्णोरतिप्रिया इति विष्णुपुराणे नचलतिनिजवर्णधर्मतोयः स
ममतिरात्मसुहृद्विपक्षपक्षे नहरतिनचहंतिकंचिदुच्चैः सितमनसंतमवेहिविष्णुभक्तं श्रीभागवतेपि त्रिभुवनविभवहे
तवेप्यकुंठस्मृतिरजितात्मसुरादिभिर्विमृग्यात् नचलतिभगवत्पदारविंदाल्लवनिमिषार्द्धमपीहवैष्णवाग्र्य इत्यादि
इतिवैष्णवलक्षणं अशक्तविषयेप्रतिनिध्यादिकंतुपरिभाषायांद्रष्टव्यं रामार्चनचंद्रिकायां सुतीक्ष्णमाहचागस्त्यः
प्रकारःसोभिधीयतेक्रमेणयोजयेत्सर्वंसौकर्यार्थंव्रतार्थिनां षडक्षरादिकैरामंमंत्रैःस्यात्पूजनंयथा सर्वेषांरामंमंत्राणां
मंत्रराजःषडक्षरः तारकंब्रह्मचेत्युक्तंतेनपूजाप्रशस्यते यद्वापुरुषसूक्तेनदीक्षाविधिमजानतःवैदिकस्याप्यभावेतुना
ममंत्रैर्भवेद्ध्रुवं अष्टम्यांचैत्रमासस्यशुक्लपक्षेजितेंद्रियःदंतधावनपूर्वंतुप्रातःस्नायाद्यथाविधि नद्यांतडागेकूपेवाह्रदे
स्रवणेतथा ततःसंध्यादिकंकुर्यात्संस्मरन्राघवंहृदि गृहमागत्यविप्रोसौकुर्याद्दौपासनादिकं दान्तंकुटुंबिनं विप्रं
वेदशास्त्ररतंसदा श्रीरामपूजानिरतंसुशीलंदंभवर्जितं विधिज्ञंराममंत्राणांराममंत्रैकसाधनम् आहूयभक्त्यासं
पूज्यवृणुयात्प्रार्थयन्निति श्रीरामप्रतिमादानंकरिष्येहंद्विजोत्तम तत्राचार्योभवप्रीतःश्रीरामोपित्वमेवच इत्युक्त्वा
त्वर्चयेद्विप्रंस्नापयित्वाततःस्वयं तैलेनाभ्यंग्यचस्नायाच्चिंतयन्राघवंहृदि श्वेतांबरधरःश्वेतगंधमाल्यानिधारयेत्

पूजयेत् वत्सरांते सर्वतोभद्रमंडले देवतापूजनमग्निकार्यंचकृत्वा अन्वाधानांते नाममंत्रैराकृष्णेनेत्यादिमंत्रैर्होमं संपाद्यपूर्णाहुत्याचार्यादिपूजांयथाविधिसमाचरेदिति नामसप्तमीव्रतं॥ अथास्यामेवविष्णुधर्मोत्तरोक्तं सूर्यव्रतम् चैत्रस्यशुक्लपक्षेतुसम्यक्षष्ठ्यामुपोषितःसप्तम्यामर्चनंकुर्य्याद्देवदेवस्यगोपतेः वहिस्स्नानंसदाकृत्वापूजनंसर्वदाचरेदिति सर्वदेतिसर्वासुशुक्लषष्ठीषूपोषणं सप्तमीषुसूर्यस्यपूजनंकुर्य्यादितिसूर्यसप्तमीव्रतं यावज्जीवनंतावत्कार्य्यं नास्योद्यापनादिविधानं नित्यपूजावादित्यर्थः ॥ अत्रचैत्रशुक्लाष्टम्यांभवान्याउत्पत्तिः तत्रनवमीयुताष्टमीग्राह्या अष्टमीनवमीयुक्तानवमीचाष्टमीयुतेति ब्रह्मवैवर्तात्॥अत्रभवानीयात्रोक्ताकाशीखंडे भवानींयस्तुपश्येतशुक्लाष्टम्यां मधौनरः नजातुलभतेशोकंसदानंदमयोभवेदिति तथाचनारदीये शुक्लाष्टम्यांचैत्रमासेभवान्याःप्रोच्यतेजनिः प्रदक्षिणशतंकृत्वाकार्य्योयात्रामहोत्सवः दर्शनंजगदंबायाः सर्वानंदप्रदंनृणामिति अत्रैवाशोककलिकाप्राशनमुक्तं हेमाद्रौलैंगे अशोककलिकाश्चाष्टौयेपिवंतिपुनर्वसौ चैत्रेमासिसिताष्टम्यांनतेशोकमवाप्नुयुः नारदीयेपि अत्रैवाशोककलिकाप्राशनंसमुदाहृतं अशोककलिकाश्चाष्टौनतेशोकमवाप्नुयुरितिपूर्वपाठएवमहाष्टमीतिसाप्रोक्तादेव्याः पूजाविधानतः अशोककलिकाप्राशनमंत्रस्तु त्वमशोकहराभीष्टमधुमाससमुद्भवं पिबामिशोकसंतप्तोमामशोकंसदाकुरु इत्यत्रपुनर्वसुयोगोऽनावश्यकः किंतु प्राशस्त्यातिशयार्थः तिथिःशरीरंदेवस्यतिथौनक्षत्रमाश्रितं तस्मात्तिथिंप्रशंसंतिननक्षत्रंतिथिंविनेति ज्योतिःशास्त्रात् तथाचातिथितत्त्वेस्कांदे मीनेमधोःशुक्लपक्षेअशोकाख्यांतथाष्टमीं पिबेदशोककलिकाः स्नायाल्लौहित्यवारिणि अत्रमधुश्चांद्रः पृथक्मीनग्रहणात् अत्रविशेषः पृथ्वीचंद्रोदये विष्णुः पुनर्वसुबुधोपेताचैत्रेमासिसिताष्टमी लौहित्येविरजेस्नायात्सर्वपापैःप्रमुच्यते पृथिव्यांयानितीर्थानिसरितःसागरादयः सर्वेलौहित्यमायांतिचैत्रेमासिसिताष्टमीं अत्रस्नानमंत्रः ब्रह्मपुत्रमहाभागशंतनोःकुलव

द्धेन अमोघागर्भसंभूतपापंलौहितमेहरेति कालिकापुराणेपि चैत्रेमासिसिताष्टम्यांयोनरोनियतेंद्रियः स्नायाल्लौ
हित्यतोयेषुसयातिब्रह्मणःपदं लोहितात्सरसोजातोलौहिताख्यस्ततोभवत् चैत्रंतुसकलंमासंशुचिःप्रयतमानसः
लौहित्यतोयेयः स्नायात्सकैवल्यमवाप्नुयात् ॥ इति अस्यामेवाष्टम्यांदेव्यामहापूजाकार्य्या तदुक्तं मार्कंडेय
पुराणे देवीमाहात्म्ये शरत्कालेमहापूजाक्रियतेयाचवार्षिकी तस्यांममैतन्माहात्म्यंश्रुत्वाभक्तिसमन्वितः सर्वाबा
धाविनिर्मुक्तोधनधान्यसमन्वितः मनुष्योमत्प्रसादेनभविष्यतिनसंशयः अत्रयाचवार्षिकीत्यनेनसैववत्सरस्यादौ
चैत्रशुक्लप्रतिपदमारभ्याष्टमीपर्यंतंक्रियमाणापूजाविधीयते ततश्चशरद्वसंतयोस्तुल्यएवदुर्गोत्सवइतिसंप्रदायाविदः
प्राहुः ॥ अथचैत्रशुक्लनवम्यांश्रीरामजयंतीव्रतंतत्रादौ ॥ रामनाममहिमास्कांदेमोक्षखंडे रुद्रगीतायांश्रीरामं
प्रति रुद्रवाक्यं मुमुक्षोर्मणिकर्णांतेअर्द्धोदकनिवासिनः अहंदिशामितेमंत्रंतारकस्योपदेशतः श्रीरामरामरामेतिए
तत्तारकमुच्यते अतस्त्वंजानकीनाथपरंब्रह्माभिधीयतेति भविष्योत्तरे श्रीपार्वत्युवाच धन्यास्म्यनुगृहीतास्मिकृता
र्थास्मिजगत्प्रभो विच्छिन्नोमेतिसंदेहग्रंथिर्भवदनुग्रहात् त्वन्मुखाद्गलितंरामतत्त्वामृतरसायनं पिबंत्यामेमनोदेव
नतृप्यतिभवापह श्रीरामस्यामृतंनामश्रुतंसंक्षेपतोमयाइदानींश्रोतुमिच्छामिविस्तरेणस्फुटाक्षरं श्रीमहादेवउवाच
शृणुदेविप्रवक्ष्यामिगुह्याद्गुह्यतरंमहत्प्राप्नोतिपरमामृद्धिंदीर्घायुःपुत्रसंपदं रामनामलिखेद्यस्तुलक्षकोटिशतावधिए
कैकमक्षरंपुंसांमहापातकनाशनं सकामोपिलिखेद्यस्तुनिष्कामोवापियोलिखेत् इहैवसुखमाप्नोतिमोक्षचांतेसमाप्नु
यात्रामरामेतिरामेतिसर्वस्वंममवल्लभे अथातःसंप्रवक्ष्यामिपौरश्चरणिकंविधिंः विनायेननसिद्धः स्यान्मंत्रोवर्षशतै
रपिप्रणवंपूर्वमुच्चार्य्यलिखेन्मंत्रंसदाप्रिये अंतेप्रणवमुच्चार्य्यलिखेन्मंत्रंसदाप्रिये अंतेप्रणवमुच्चार्य्यनमेत्सीतापातिंप्रि
ये आदावंतेचमध्येचव्रतस्योद्यापनंचरेत् उद्यापनंविनानैवफलसिद्धिमवाप्नुयात् तस्मात्सर्वप्रयत्नेनसम्यगुद्या

पनंचरेत् श्रीपार्वत्युवाच नतास्म्यहंमहादेवभक्तानुग्रहकारक उद्यापनविधिंब्रूहिविस्तरेणममप्रभो श्रीमहादेव
उवाच शृणुदेविप्रवक्ष्यामिविस्तरेणयथाविधि नाम्नामुद्यापनंचात्रभक्त्याभवदनुग्रहात् सुवर्णप्रतिमांकुर्य्यात्ससी
तारामसलक्ष्मणां हनुमत्प्रतिमांतत्रचतुर्थांशेनहाटकीं सुवर्णस्यप्रमाणंतुपलाष्टकमुदीरितं अशक्तश्चेत्पलेनैवतद
र्द्धार्द्धेनवापुनः श्रीरामस्यप्रतिकृतिंवित्तशाठ्यंनकारयेत् रजतेनासनंकुर्य्यात्माषैःषोडशभिस्ततः पीतवस्त्रेणसं
वेष्ट्यस्थापयेत्तंडुलोपरि तंडुलानांप्रमाणंतुभवेद्द्रोणचतुष्टयं शुचौदेशेगृहेतीर्थेमंडपंकारयेद्बुधः तोरणानिचद्वारेषु
बंधयेदाम्रपल्लवैः भूमौगोमयलिप्तायांसर्वतोभद्रमंडपं रचयेत्सप्तधान्यैर्वानानारंगैःसुशोभनं कुंभानष्टौचपूर्वादौ
स्थापयेदव्रणानपि कुंभमेकंमध्यदेशेस्थापयेत्तंडुलोपरि शुद्धोदकेनसंपूर्य्यपंचरत्नैःसपल्लवैः नारिकेलफलान्य
ष्टौएकंरामायदापयेत् आचार्य्यंवरयेत्तत्रवेदशास्त्रविशारदं ब्रह्मादिऋत्विग्विप्राणांवरणंकारयेत्ततः मधुपर्केणसंपू
ज्यवस्त्रालंकारभूषणैःऋत्विजःषोडशाष्टौवावरयेद्वेदपारगान् स्नात्वानित्यंविधायादौपूजयेद्गणनायकं पुण्याहंवा
चयित्वादौपूजयेद्रामभद्रकं ततोग्निंचप्रतिष्ठाप्यस्वशाखोक्तविधानतः विष्णुसूक्तेनहोतव्यंमूलमंत्रेणवापुनः नव
ग्रहांश्चदिक्पालान्मंत्रानुक्त्वाचहोमयेत् पुरुषसूक्तेनहोतव्यंसमिदाज्यंचरूंस्तिलान् अष्टोत्तरसहस्रंतुराममंत्रेणहो
मयेत् होमांतेपूजयेत्सर्वारामचंद्रादिदेवताः पूजयित्वाततोहुत्वादत्वापूर्णाहुतिंतथा श्रेयःसंपाद्यदानंचअभिषेकंस
माचरेत् रामंनत्वार्चयित्वाचप्रार्थयित्वापुनःपुनः आचार्य्यंपूजयेत्पश्चात्सुवर्णांबरधेनुभिः प्रतिमांदानमंत्रेणआचा
र्य्यायनिवेदयेत् दानमंत्रः नतोस्मिदेवदेवेशबहुबुद्धिमहात्मभिः यश्चिंत्यसेकर्मपाशाद्धृदिनित्यंमुमुक्षुभिः माय
यागुणमय्यात्वंसृजस्यवसिलुंपसि अतस्त्वत्पादभक्तेषुत्वद्भक्तिरस्तुश्रेयोधिका भक्तिमेवाभिवांछंतित्वद्भक्ताःसारवे
दिनः अतस्त्वत्पादभक्तेषुभक्तिरेवसदास्तुमे संसारभयभीतानांभेषजंभक्तिरेवते रामसीतासमौमित्रिहनुमद्भक्तित

त्परःदानेनानेनरामत्वंभुक्तिमुक्तिप्रदोभव प्रतिमादानसिद्ध्यर्थंशक्त्यास्वर्णंतुदापयेत् दानंयद्दक्षिणाहीनंतत्सर्वंनिष्फ
लंभवेत् ब्राह्मणान्शतसाहस्रंभोजयेन्मधुसर्पिषी पक्वान्नैःपायसैःखाद्यैःकदलीशर्करान्वितैः ऋत्विग्भ्योदक्षि
णांदत्त्वाभूयसींदक्षिणांयजेत् तदंतेघृतपात्रंचतिलपात्रंचदापयेत् शय्याश्वरथदानानिदशदानानिशक्तितः अश
क्तश्चेत्स्वर्णमेकंदत्त्वारामंनमेत्पुनः तिलकंकारयेत्पश्चादभिषिंचेत्सपल्लवैः द्विजैस्तुचाशिषोदेयानत्वास्तुत्वाविस
र्जयेत् उमामहेश्वरौपूज्यौपूजयेद्बटुकंतथा कुमारीणांत्रयंभोज्यंयोगिराजंचपूजयेत् क्षेत्रपालबलिंदत्त्वाध्यात्वारा
मंसदाजपेत् ब्रह्मादिभिस्तुतत्पुण्यंवक्तुंशक्यंनकिंचन अश्वमेधसहस्राणिवाजपेयशतानिच एकेनरामनाम्नातुत
त्फलंलभतेनरः नारीवापुरुषोवापिशूद्रोवाप्यधमोनरः रामनाम्नैवमुक्तास्ततेसत्यंसत्यंवरानने अथध्यानं मूलेक
ल्पद्रुमस्याखिलमणिविलसद्रत्नसिंहासनस्थं कोदंडद्वंद्वपाणिंलुलितकरयुगेनार्पितंलक्ष्मणेन वामांकेन्यस्तसी
ताधृतभरतमहामौक्तिकच्छत्रकांतिं शत्रुघ्नंचामराभ्यांविलसितमनिशंरामचंद्रंभजेहम् ॥

इति श्रीभविष्योत्तरपुराणे उमामहेश्वरसंवादेरामलेखनोद्यापनंसंपूर्णं

अथास्यप्रयोगः ओमद्येत्यादितिथ्यादिसंकीर्त्यात्मनोनेकपापक्षयपूर्वकसकलमनोरथावाप्तिवासनया श्रीराम
प्रीत्यर्थं मयालिखितंयत्कोटिलक्षामुकावधिरामनामतत्संपूर्णतासिद्ध्येतदुद्यापनाख्यंकर्मकरिष्ये इतिसंकल्प्यवृ
ताचार्यः सर्वतोभद्रस्थकलशेसाक्षतपूर्णपात्रेषोडशमाषात्मकराजतसिंहासनेसुवर्णस्यपलेनतदर्द्धार्द्धेनवानिर्मितरा
मंवामतः सीतांदक्षिणतोलक्ष्मणंपुरतोहनुमंतंचसुवर्णप्रतिमास्तुसंपूज्य नाममंत्रैःपुरुषसूक्तेनच परितोष्टकलशे
षु लोकेशान्संपूज्य प्रात रग्निंप्रतिष्ठाप्य अन्वाहुतिंविदध्यात् अत्रलेखनदशांशेनहोमः तत्रप्रधानंरामंसाज्यद्र
व्येणलेखनदशांशेनमूलमंत्रेण परिवारदेवताब्रह्मादिदेवताश्च एकैकेकयाज्याहुत्यायक्ष्ये एवंपूर्वोक्तविधिनाहोमं

दत्वाकांचनदक्षिणां तिथिकृत्यप्रकरणे गणेशेकारयेत्पूजांलड्डुकादिभिरादरात् चतुर्थ्यांविघ्ननाशायसर्वकामस
मृद्धये अत्रैवविष्णुधर्मोक्तमाश्रमव्रतंचतुर्मूर्त्तिव्रतंच चैत्रस्यामलपक्षेतुसोपवासोजितेंद्रियः चतुर्थ्यांवासुदेवस्यकृ
त्वासंपूजनंशुभं कांचनंदक्षिणांदद्याद्द्विजायब्रह्मचारिणे इत्याश्रमव्रतं अथचैत्रशुक्लपंचम्यांतृतीयादिपंचम्यंतंत्रि
रात्रसाध्यंहेमाद्रौ विष्णुधर्मोत्तरोक्तंश्रीव्रतं मार्कंडेयउवाच अथातः संप्रवक्ष्यामिश्रीव्रतंनामतेःव्रतम् चैत्रशुक्लतृती
यायांस्नानमभ्यंगपूर्वकं कृत्वाशुक्लांवरोराजन्शुक्लमाल्यानुलेपनः तिष्ठद्घृतोदनाहारोभूमौस्वप्यान्निशांचताम् चतु
र्थ्यांचतथास्नानंवहिरेवसमाचरेत् पंचम्यांचविशेषेणशुक्लांवरधरःशुचिःलक्ष्मींसंपूजयेत्पद्मेकृतकेकृतकेपिवा अकृत
केपद्मत्वजात्याक्रांते शुक्लेनगंधमाल्येनघृतदीपेनचाप्यथ हरिद्रयाचधान्येनआर्द्रकेनगुडेनच इक्षुणेक्षुविकारैश्चल
वणेनचभूरिणा स्वशक्त्याचमहाराजभूरिणावलिकल्पनम् श्रीसूक्तेनततोवह्निंजुहुयात्कमलानितु तदलाभेचवि
ल्वानितदलाभेतथाघृतम् ब्राह्मणान्नारसप्रायंघृतभूयिष्ठमाशयेत् आशयेद्भोजयेत् सुवर्णमाषकंदद्याद्ब्राह्मणायच
दक्षिणाम् अनाहारस्ततःस्वप्यात्शुचौदेशेयथाविधि ततस्तुपंचमींप्राप्यपूर्वाह्णेपद्मिनीजले स्नात्वासंपूजनंकु
र्यात्प्राग्वदेवतथाश्रियः भूयएवद्विजेदद्यात्पूर्वं कनकमाषकम् पूर्वंदक्षिणात्वेन पूर्वोक्तं पद्माक्षमथवाविल्वंप्राश्नी
यात्तदनंतरम् ततोहविष्यमश्नीयाद्वाग्यतोमानवोत्तमः संवत्सरमिदंकृत्वाव्रतंपार्थिवसत्तम फलमाप्नोतिविपुलं
राजसूयाश्वमेधयोः विनाकनकदानेनव्रतमेतत्समाचरन् व्रतांतेमाषकंस्वर्णमग्निष्टोमफलंलभेत् संपूज्यसोपवास
स्तुशुक्लपक्षस्यपंचमीम् नित्यमेवाश्रियंदेवींश्रियमाप्नोत्यनुत्तमाम् धनमुत्तममाप्नोतिरूपमारोग्यमेवच जगत्प्रधा
नांवरदांचपुण्यांविभावरींसर्वंगतांनरेंद्र श्रद्धान्वितःपूजयतीहयस्तुकामानवाप्नोतिससर्वकालम् ॥

अत्रैवप्रसंगात्संवत्सरपर्यंतं पद्मोक्तंशुक्लपंचम्यांलक्ष्मीव्रतं लक्ष्मीमभ्यर्च्यपंचम्यामुपवासीभवेत्तुयः समांतेहेमकमलंदद्याद्धेमसमन्वितम् सवैष्णवपदंयातिमानवःकुलनंदनि एतल्लक्ष्मीव्रतंनामदुःखशोकविनाशन मितिपद्मपुराणोक्तंलक्ष्मीव्रतं अथास्यामेवपंचम्यांचंद्रपूजनपृथ्वीपूजनंचोक्तंवीरमित्रोदयेविष्णुधर्मोत्तरे पंचम्यां पूजनंकृत्वातथाचंद्रमसोनरः आयुश्चविपुलांलक्ष्मींसर्वैश्वर्य्यंचविन्दति ॥ इतिविष्णुधर्मोत्तरोक्तंसौभाग्यव्रतं पंचम्यांपृथिवींचैवतथासंपूजयेन्नरः तामेवाप्नोत्ययत्नेनेनात्रकार्याविचारणेतिविष्णुधर्मोक्तंपृथिवीव्रतम् अस्यामेव चैत्रशुक्लपंचम्यांपद्मपुराणीयपातालखंडोक्तंहयपंचमीव्रतम् अश्वराडमृतोजातोवातरंहोमनोजवः उच्चैःश्रवाःपूजनीयःपंचम्यांचैत्रशुक्लके तत्रैवपूज्यागंधर्वास्तुरंगाणांतुबांधवाइत्यादि इयमेवमत्स्यपंचमीचोक्तानारदीये॥प्रोक्तामत्स्यजयंतीतुपंचमीमधुशुक्लगा अस्यांमत्स्यावतारभक्तैः कार्य्योमहोत्सवः श्रीपंचमीतिचैवोक्तातत्रकार्य्याश्रियोर्चनं गंधाद्यैरुपचारैस्तुनैवेद्यैःपायसादिभिः यस्तांसंपूजयेत्तत्रतंवैलक्ष्मीर्नमुंचति पृथ्वीव्रतंतथाचांद्रंहयग्रीवव्रतंतथा कार्य्यंतत्तद्विधानेनतत्तत्फलमभीप्सुभिः तथाचब्रह्मपुराणे शुक्लायामथपंचम्यांचैत्रेमासिशुभानना श्रीब्रह्मलोकान्मानुष्यंसंप्राप्ताकेशवाज्ञया तस्मात्तांपूजयेत्तत्रयस्तंलक्ष्मीर्नमुंचति एषाश्रीपंचमीकार्याविष्णुलोकगतिप्रदा चैत्रस्यशुक्लपंचम्यांपूजयित्वातथाश्रियं सकृदेवाप्नुयादेतत्फलंसंवत्सरोद्भवमितिहेमाद्रौविष्णुधर्मोत्तरे इयंचैत्रशुक्लपंचमीकल्पादिःहेमाद्रौ मात्स्ये ब्रह्मणोयादिनस्यादिःकल्पादिस्साप्रकीर्तिता वैशाखस्यतृतीयायांकृष्णायांफाल्गुणस्यच पंचमीचैत्रमासस्यतथावान्यातथापरा शुक्लत्रयोदशीमाघकार्तिकस्यतुसप्तमी नवमीमार्गशीर्षस्यसप्तैताः संस्मराम्यहं कल्पानामादयोह्येतादत्तस्याक्षयकारकाः अत्रसर्वंपिश्राद्धादिनिर्णयोमन्वादिवद्ज्ञेयः ॥ अथचैत्रशुक्लषष्ठ्यांस्कंदपूजाब्रह्मपुराणे अमावास्यांसमुद्भूतः स्कंदः पूर्वंहुताशनात् जातः पर्वणिषष्ठ्यांतुशुक्ला

यांचैत्रनामनि सेनापत्येभिषिक्तस्तुदेवानांब्रह्मणापुराजितवांस्तारंकदैत्यंक्रौंचंशक्त्याविभेदच तस्मात्सतत्रविधिना
स्कंदमाल्यैः सुगंधिभिः दीपालंकारवस्त्रान्नकुंकुमैः पूज्यएवहि अक्षक्रीडनकैरम्यैर्घंटाचामरदर्पणैः सर्वासुशुक्ल
षष्ठीषुपूज्योवाश्रद्धयानरैः आरोग्यंकामैर्बालानांपुत्रवृद्धिर्विशेषतः नारदीयेपि चैत्रेमासिशुक्लषष्ठ्यांकुमारव्र
तमुत्तमं तत्रेष्ट्वाषण्मुखंदेवंनानापूजाविधानतः पुत्रंसर्वगुणोपेतंप्राप्नुयाच्चिरजीविनं मदनरत्ने चैत्रशुक्लषष्ठीमार
भ्यप्रारभ्यंकुमारव्रतं ईश्वरउवाच चैत्रशुक्लात्समारभ्यव्रतार्थमधुनोच्यते उपोष्याविधिनाषष्ठ्यांविशेषात्षण्मुखंयजे
त् मृण्मयींप्रतिमांरम्यांतदाकुर्याद्विशेषतः षण्मुखंद्वादशभुजंद्योतत्कांचनसुप्रभं मयूरवाहनंदेवंसौम्यंलावण्यपूरि
त् शक्तिघंटांपताकांचपाशंकुक्कुटभूषितं दंडाभयंसवरदंखड्गेषुधिशरासनं संपूज्यपरयाभक्त्याशुक्लपुष्पोपचार
कैः नैवेद्यगंधवस्त्राणिशुक्लान्येवप्रदापयेत् ब्राह्मीरसंसमाधायकापित्थाज्यंफलंतथा सरस्वत्यणुनामंत्र्यसहस्राष्टोत्त
रेणतु सरस्वतीमंत्रेणानुमंत्रणंकृत्वेत्यर्थः आचार्यंपूजयेद्भक्त्या वस्त्रहेमान्नवाहनैः ब्राह्मीरसंघृतंचांतेप्राशयेत्प्राशनेहि
तं मासिमासिप्रकर्तव्यंयावत्संवत्सरावधि ब्रह्मचर्येणशुचिनाअब्दमेकंसमाचरेत् महाकविर्भवेत्सोपिभुविवाचस्प
तिर्यथा सकृद्ग्रहणातिशास्त्राणिवादिनांमूर्ध्नितिष्ठति रक्षोविनायकास्तस्यनहिंसंतिकदाचन स्कंदग्रहामहाघोरा
स्तथापस्मारदुर्ग्रहाःनहिंसंतिमहासेनव्रतस्यास्यप्रभावतः इदंव्रतोत्तमश्रेष्ठंकर्तव्यंभूमिवर्द्धनं षण्मुखंपार्वतीपुत्रंस्कं
दंग्रहकुमारकं कार्तिकेयंतथाबालंतथान्यंक्रौंचसूदनं तारकारातिसंज्ञंचतथान्यंकृत्तिकासुतं वैशाखंचविशाखंच
मासिमासिप्रपूजयेत् सूर्यंसूर्यकलायुक्तंशशिनामूर्ध्निभूषितं क्रमेणमंत्रावोद्धव्याद्वादशानांशिखिध्वज इतिचैत्रा
दिद्वादश शुक्लषष्ठीषुकुमारपूजाव्रतम् ॥
अथचैत्रशुक्लसप्तम्यांसूर्यपूजाव्रतं तत्रैवनारदीयेपि चैत्रेतुशुक्लसप्तम्यांस्नानंबहिःसमाचरेत् स्थंडिलेगोमयालिप्ते

गौरमृत्तिकयासिते लिखित्वाष्टदलंपद्मंकर्णिकायांविभावसुं विन्यसेत्पूर्वपत्रेतुद्वौदेवौकृतघातकौ आग्नेयेचन्यसे
त्पत्रेद्वौदेवौकृतकारकौ दक्षिणेचन्यसेत्तत्रतथैवाप्सुरसद्वयं अकृतौद्वौन्यसेत्पत्रेनैर्ऋत्येमुनिसत्तम कार्द्रवेयौमहा
नागौपश्चिमेकृतकारकौ वायव्येयातुधानौवातूत्तरेचऋषिद्वयं ऐशान्येचन्यसेत्तत्रग्रहमेकंद्विजोत्तमते षांसंपूजनं
कार्य्यंगंधमाल्यानुलेपनैः धूपदीपैःसनैवेद्यैस्तांबूलक्रमुकादिभिः एवंसंपूज्यहोमंतुघृतेनाष्टशतंचरेत् सूर्य्यस्या
ष्टाचचान्येषांप्रदद्यादाहुतीःक्रमात् नाममंत्रेणमेधावीततःपूर्णाहुतिंददेत् दक्षिणाचततोदेयाद्विजेभ्यःशक्तितोद्विज
एवंकृत्वाविधानंतुसर्वसौख्यमवाप्नुयात् देहांतेमंडलंभानोर्भित्वागच्छेत्परंपदं अस्याविधिःसप्तम्यांवहिःस्नानं गौर
मृदागोमयलिप्तेस्थलेऽष्टदलंपद्मंकृत्वा मध्येविभावसुंसंपूज्य दलेषुक्रमेणकृतघातकादीन्संपूज्यअग्निस्थापनंविधा
य अन्वाधानांते सर्वेषांनाममंत्रैरष्टोत्तरशताहुतीर्घृतेनदद्यात्सर्वतोभद्रमंडलादिपूजापरिभाषोक्तक्रमेणकुर्य्यात् व्र
तांतेपूर्णाहुत्यादिविधाय द्वादशब्राह्मणान्सहिरण्यमूर्तिकुंभदानादिभिःपरितोष्य आचार्य्यायमूर्त्तिशय्यागोदानादि
कंदद्यात् इत्युद्यापनविधानं ॥ अत्रैवशुक्लसप्तम्यांदमनकादिभिःसूर्यपूजाकर्तव्या तदुक्तंनिर्णयामृते देवीपुराणे
भास्करस्यतुसप्तम्यांपूजांदमनकादिभिः कृत्वाप्राप्नोतिभोगादीन्विगतारिर्महायशाइति अस्यामेवभविष्योत्तरोक्त
मनोदनसप्तमीव्रतं हेमाद्रौचैत्रशुक्लसप्तम्यांवहिःस्नानंसमाचरेत् अथैवंमंडलेष्टदलंविधायतस्मिन्नेवसूर्यपूजांविधाय
दध्नापायसेनद्वादशब्राह्मणान्संतर्प्यस्वयमनोदनंद्विजभुक्तशेषंप्राश्नीयात् आचार्यपूजाहोमादिकंप्राग्वत्चरेत् इत्य
नोदनसप्तमीव्रतं अस्यामेवभविष्योत्तरोक्तं नामसप्तमीव्रतं तदुक्तंहेमाद्रौ चैत्रात्प्रभृतिकर्तव्यासर्वदानामसप्तमी
त्यादि ॥ अत्रचैत्रादारभ्यशुक्लसप्तमीषु द्वादशादित्यान् क्रमेणपूजयेत् धाता १ अर्यमा २ मित्रः ३ वरुण ४
इंद्रो ५ विवस्वान् ६ पर्जन्यः ७ पूषा ८ अंशुः ९ भगः १०त्वष्टा ११ जिष्णु१२ एतान् प्रतिमासमेकैकनाम्ना

सुचारुशीतलंदिव्यंनानागंधसुवासितं पाद्यंगृहाणदेवेशिअरुंधतिनमोस्तुते इतिपाद्यं अरुंधतिमहाभागेवसिष्ठ
प्रियवादिनि अर्घ्यंगृहाणकल्याणिभर्त्रासहपतिव्रतेइत्यर्घ्यं गंगातोयंसमानीतंसुवर्णकलशेस्थितं आचम्यतां
महाभागेवसिष्ठसहितेनघे इत्याचमनं गंगासरस्वतीरेवापयोष्णीनर्मदाजलैः स्नापितासिमयादेविसदाशांतिंकुरु
ष्वमेइतिस्नानं नानारागसमायुक्तंदिव्यंचारुमनोहरं वस्त्रंगृहाणदेवेशिअरुंधतिनमोस्तुते इतिवस्त्रं कर्पूरकुंकुमैर्युक्तंह
रिद्रादिसमन्वितं कस्तूरिकासमायुक्तंचंदनंप्रतिगृह्यतां इतिगंधं अक्षताश्चसुरश्रेष्ठकुंकुमाक्ताःसुशोभनाःभालालंकार
सिद्ध्यर्थंप्रीत्यार्घ्यंप्रतिगृह्यतां इत्यक्षताः माल्यानिवैसुगंधीनिमालत्यादीनिवैपुनः मयाहृतानिपुष्पाणिपूजार्थंप्रति
गृह्यतां इतिपुष्पाणि गुग्गुलागुरुकस्तूरीचंदनादिविमिश्रितःआघ्रेयःसर्वदेवानांधूपोयंप्रतिगृह्यतां इतिधूपःआज्यं
त्रिवर्तिसंयुक्तंवह्निनायोजितंमया दीपंगृहाणदेवेशित्रैलोक्यतिमिरापहं इतिदीपः अन्नंचतुर्विधंस्वादुरसैः
षड्भिःसमन्वितं नैवेद्यंगृह्यतांदेविप्रसादंकुरुसर्वदाइतिनैवेद्यं पूगीफलमिदंदिव्यंनागवल्लीदलैर्युतं कर्पूरैलासमा
युक्तंतांबूलंप्रतिगृह्यतां इतितांबूलं इदंफलंमयादेविस्थापितंपुरतस्तव तेनमेसफलावाप्तिर्भवेज्जन्मनिजन्मनि
इतिफलं हिरण्यगर्भगर्भस्थंहेमबीजंविभावसोः अनंतपुण्यफलदमतःशांतिंप्रयच्छमे इतिदक्षिणा पुत्रान्दे
हि धनंदेहिसौभाग्यंदेहिसुव्रते अन्यांश्चसर्वकामांश्चदेहिदेविनमोस्तुते इतिप्रार्थना अरुंधतिमहाभागेवसिष्ठप्रि
यवादिनि सौभाग्यंदेहिमेदेविधनपुत्रांश्चदेहिमे इत्यर्घ्यं द्विभुजांचारुसर्वांगींसाक्षसूत्रकमंडलुं प्रतिमांकांचनींकृ
त्वानामभिःपरिपूजयेत् देववंद्यायैनमःपादौपूजयामि लोकवंद्यायैनमःजानुनीपू- संपत्तिदायिन्यैनमःकटिंपू- गं
भीरनाभ्यैनमःनाभिंपू. लोकधात्र्यैनमःस्तनौपू-जगद्धात्र्यैनमःकंठंपूज.शांत्यैनमःबाहूपू.वरदायैनमःहस्तौपू. धृत्यै
नमःमुखंपू. अरुंधत्यैनमः शिरःपू. सकलप्रियायैनमःशिखांपू.वसिष्ठप्रियायैनमःसर्वांगंपूजयामि ततोनीराजनं

कुर्यात् पुष्पांजलिंचदद्यात् वंशपात्रस्थितंपूर्णंवायनंद्रव्यसंयुतं अरुंधत्याःप्रीणनार्थंब्राह्मणायददाम्यहं इतिवा
यनं सुवर्णप्रतिमायुक्तांवसिष्ठेनसुशोभितां अरुंधतींवसिष्ठंचब्राह्मणायददाम्यहं इतिमूर्त्तिदानमंत्रः गच्छदेविय
थास्थानंसर्वालंकारभूषिते अरुंधातनमस्तुभ्यंदेहिसौभाग्यमुत्तमं इतिविसर्जनं अथकथा हेमाद्रौ स्कांदे ईश्वरउ
वाच अरुंधतीव्रतंवक्ष्येसदासौभाग्यदायकं येनचीर्णेनवैसम्यङ्नारीसौभाग्यभाजनम् जायतेरूपसंपन्नापुत्रपौ
त्रसमन्विता वसंतेतुसमासाद्यतृतीयांपुरुषर्षभ स्नानंकृत्वातुवैसम्यकृत्रिरात्रोपोषितासती मिथुनानितुचत्वारि
समाहूयपतिव्रता पूजयेत्पुष्पतांबूलैश्चंदनैश्चतथाक्षतैः कुंकुमागुरुकर्पूरैःसिंदूरैर्मृगनाभिभिः शिलापट्टेनसंप्रा
प्यजीरकंलवणान्वितं लोष्टकेनसमायुक्तंवस्त्रयुग्मेनवेष्टितं आवाहयेन्महादेवींवसिष्ठेनसमन्वितां पतिव्रतानांस
र्वासांमुख्यात्वंदेवभामिनि द्विभुजांचारुसर्वांगींसाक्षसूत्रकमंडलुं प्रतिमांकांचनींकृत्वानामभिस्तांप्रपूजयेत् देव
वंद्यैनमःपादौजानुभ्यांलोकवंदिते कटिंसंपूजयेत्तस्याममसंपत्तिदायिनी नाभिंगंभीरनाभिंतुलोकधात्र्येतथास्त
नौ जगद्धात्र्यैतथास्कंधौवाहूशांत्यैनमस्तथा हस्तौतुवरदायैतुमुखंधृत्यैनमोनमः अरुंधतिमहापूजाशिरस्तुसकल
प्रिया एवंसंपूज्यतांदेवींगंधपुष्पोपचारकैः पूजयित्वासतींदेवींततश्चार्घ्यंप्रदापयेत् अरुंधतिमहाभागेवसिष्ठ
प्रियवादिनि सौभाग्यंदेहिमेदेविधनंपुत्रांश्चसर्वदा उत्तरार्घ्यमंत्रः पुत्रान्देहिधनंदेहिसौभाग्यंदेहिसुव्रते अन्यां
श्चसर्वकामांश्चदेहिदेविनमोस्तुते इतिप्रार्थना सुवासिन्योथसंपूज्याःसमाप्तिदिवसेतथा शुभंगंधाक्षतैःपुष्पैर्द
द्यात्सूर्पान्समोदकान् होमंचैवतथाकुर्यात्समिद्भिश्चतिलैःपृथक् अष्टोत्तरशतंसंख्याप्रार्थनामंत्रतःसुधीः मिथुना
निचसंपूज्यभूषणाच्छादनादिभिः नानाविधोपचारैश्चचतुर्विंशतिसंख्यया आचार्यायसभार्यायसुवस्त्राभरणानिच
शय्यांसोपस्करांदद्यात्कांस्यपात्रंसदीपकं आदर्शंचामरंचैवधेनुंदद्यात्पयस्विनीं शक्त्याचभोजयित्वाथस्त्रियः सू.

पान्समोदकान् मोदकान्कोधनंचैवतथावस्त्रंयथाविधि पोलिकाघृतपूपांश्चपूरिकाश्चविशेषतः सोहालिकाश्चदात
व्याएकैकंद्विगुणंतथा भोजनद्वयपर्य्याप्तंदीनानाथांश्चतर्पयेत् एवव्रतंसमाप्याथपश्चान्नक्तंसमाचरेत् अनेनैववि
धानेनमानिनीकुरुतेव्रतं अवैधव्यमवाप्नोतितथाजन्मसहस्रकं पुत्रपौत्रसमायुक्ताधनधान्यसमन्विता जीवेद्वर्ष
शतंसाग्रंसहभर्त्रापतिव्रता एवमभ्यर्चयित्वातुपदंगच्छत्यनामयं देवभार्य्यायथास्वर्गेऋषिभार्य्यातथैवच राज
भार्य्यामहाभागासर्वकामफलप्रदा पुरावृत्तमिदंविप्राःशृणुध्वंव्रतमुत्तमं आसीद्विप्रःपुराविप्राःसर्वशास्त्रविशारदः
तस्यैकाकन्यकाजातारूपेणाप्रतिमाभुवि ततोविवाहंसम्यग्वैपितातस्याकरोद्द्विजाः बालरंडातुसाजातानिर्वेदाद
गमद्गृहात् यमुनातीरमासाद्यचकारविपुलंतपः एकभक्ताशनैश्चैवकृच्छ्रचांद्रायणैस्तथा मासोपवासनियमैरा,
त्मानंपावयन्सती कदाचिदागतस्तत्रभ्रमन्गौर्य्यासदाशिवः यमुनातीरमासाद्यपार्वतीतांददर्शह कृपयाचशिवा
गौरीमहादेवमुवाचसा पार्वत्युवाच देवकेनेदृशींप्राप्तावालवैधव्यतोदशां वदेश्वरमहादेवकृपांकृत्वाममोपरि महा
देवउवाच अयंविप्रःपुरागौरिकुलशीलयुताभुवि तेनकन्यापरिवृतासुरूपायुवतीसती एतांविवाह्यतरुणींविदेशमग
मद्द्विजःसाप्यस्यवहुतिथंकालमपश्यत्पुनरागमंनागतस्तुमहाविप्रोयावज्जीवंतुसद्द्विजःतस्याजन्मागमत्सर्वंविनाप
त्यातुनिष्फलं तेनपापेनविप्रोसौनारीत्वंप्राप्तवान्शिवे स्वनारींयःपरित्यज्यनिर्दोषांकुलसंभवां यातिदेशांतरंचाथ
अगाधमदनार्णवे परदाररतोवास्यादन्यांवाकुरुतेस्त्रियं सोन्यजन्मनिदेवेशिस्त्रीभूत्वाविधवाभवेत् यानारीतुपतिं
त्यक्त्वामनोवाक्कायकर्मभिःरहःकरोतिवैजारंगत्वाचपुरुषांतरं भोगान्भुक्त्वाथसायोषित्सादीनाप्रमदासती तेनकर्म
विपाकेनसानारीविधवाभवेत् स्वपत्नींकुलसंभूतांपतिव्रतरतांसतीं अनुकूलांपरित्यज्यपरांयोयातिस्वेच्छया स
पापीजायतेन्यस्मिन्स्त्रीहीनोविप्रजन्मनि अनेनसदृशंलोकेसदृशेनास्तिपातकं नवैधव्यात्परोव्याधिर्नवैधव्या

त्परोज्वरः नवैधव्यात्परःशोकोनवैधव्यात्परोंकुशः नरकोनचवैधव्यात्कष्टंवैधव्यतानृषु तेनपापेनघोरेणजातें
यंवालरंडिका सूतउवाच इतिदेववचःश्रुत्वासागौरीविस्मिताभवत् पप्रच्छतंमहादेवंगौरीसाकरुणान्विता केनेदृ
शंमहापापंवालवैधव्यदायकं नश्यतेकर्मणायेनतन्मांवदकृपांकुरु श्रीमहादेवउवाच शृणुदेविप्रवक्ष्यामिवालवैध
व्यनाशनं अरुंधतीव्रतंपुण्यंनारीसौभाग्यदायकं यत्कृत्वावालवैधव्यान्मुच्यतेनात्रसंशयःश्रुतमेतत्तदाविप्रागौर्या
शंकरतोद्विजाः यमुनातीरमासाद्यउपादिष्टंतदाद्विजाः तस्यैनार्यैमहादेव्याकृतमेवव्रतंतया तेनपुण्येनमहताव्रतजे
नमुनीश्वराः अरुंधतीव्रतमिदंतस्मात्कार्य्यंसदास्त्रिया नारीवैधव्यतोमुच्येत्सौभाग्यंप्राप्नुयात्परं इतिहेमाद्रौस्कांदे
वालवैधव्यनाशनं सोद्यापनं अरुंधतीतृतीयाव्रतं अस्याविधानं ॐ मद्याहंसर्वपापक्षयोत्तरजन्मजन्मांतरेष्ववै
धव्यस्थिरसौभाग्यरूपसंपत्तिपुत्रपौत्रसंततिसंप्राप्तिधनधान्यसंपत्त्यादिसमस्ताभीष्टकामनासिद्ध्यर्थमरुंधतीसमा
नपातिव्रत्यमाहमप्राप्तिकामनयाअरुंधतीतृतीयाव्रतंकरिष्येइतिसंकल्प्यचत्वारिद्विजदांपत्यमिथुनानिसमाहूयते
भ्योयथाशक्तिसौभाग्याष्टकादिद्रव्यंदत्त्वा अनंतरं सौवर्णी वसिष्ठारुंधतीमूर्तिंषोडशोपचारैः संपूज्य वायनंदत्त्वा
तृतीयामुपवासमाचरेत् चतुर्थ्यांद्विजदांपत्यानियथाशक्तिसौभाग्यद्रव्यैःपरितोष्यभोजयित्वा तांमूर्तिमाचार्याययद
द्यात्तत्रमंत्रःसद्वर्णप्रतिमायुक्तांवसिष्ठेनसुशोभितांअरुंधतींवसिष्ठंचब्राह्मणायददाम्यहं एवमाचार्यायमूर्तिंदत्त्वा
स्वयंभुंजीत एवंयथाशक्ति त्रिचतुःपंचवर्षाणिव्रतंकृत्वा अंतेउद्यापनंकुर्य्यात् पूर्वोदितसंकल्पांते अरुंधतीव्रतो
द्यापनंकरिष्ये सर्वतोभद्रोपरिमूर्तिंप्रतिष्ठाप्य मंडलदेवतापूजनांते अग्निस्थापनंविधाय अन्वाधानांतेवसिष्ठारुंध
त्योर्नाममंत्रैर्गायत्र्याचाष्टोत्तरशताहुतीर्हुत्वा मंडलदेवताश्चैकैकयाहुत्या हुत्वा चतुर्विंशतिमिथुनानिभोजयित्वा
इत्यरुंधतीतृतीयोद्यापनं॥ चैत्रशुक्लचतुर्थीकृत्यंनारदीये चैत्रशुक्लचतुर्थ्यांतुवासुदेवस्वरूपिणं गणपंसम्यगभ्यर्च्य

हितस्त्रयीमार्गातिगोथवा सुप्रसिद्धंजगत्येतद्गोपितंकेनहेतुना श्रीकृष्णउवाच भवान्धर्मार्थकुशलःसर्वज्ञइतिमेम
तिः व्रतंचैतज्जगद्व्याप्तंनाख्यातंतेनतेमया यद्यास्तिश्रवणेबुद्धिःश्रूयतांपांडुनंदन कोन्यःश्रोताजगत्यस्मिन्भवता
सदृशोमम जयाचविजयाचैवपार्वत्याःपरिचारिके आगत्यमुनिकन्याभिःपृष्टेभीष्टफलेच्छया भवत्यौसर्वदादेव्या
श्चित्तवृत्तिविदेकिल केनव्रतोपचारेणकस्मिन्नहनिपार्वती पूजितातोषमायातिमंत्रैःकैश्ववरानने तासांतद्वचनंश्रु
त्वाजयाप्रोवाचसादरं श्रूयतामभिधास्यामिसर्वकामफलप्रदं व्रतमुत्सवसंयुक्तंनरनारीमनोरमं चैत्रमासितृतीया
यांदंतधावनपूर्वकं उपवासस्यनियमंगृह्णीयाद्भक्तिभावतः अंजनंचसतांबूलंसिंदूरंरक्तवाससी विसर्जयेत्सोपवा
साप्यवैधव्यकरंपरं विधवापतिमार्गेणकुमारीवायदृच्छया कुर्य्यादार्याचनविधिंश्रूयतामत्रचक्रमः विचित्रपटवस्त्रै
स्तुकुर्य्यान्मंडपिकांशुभां कारयेत्कुसुमामोदवासितांभूषितांशुभां प्रवालालंवितप्रांतामंतर्दिव्यवितानकां विन्य
स्तपूर्णकलशांपीठास्थितलसद्द्विजां पुरतःकारयेत्कुंडंहस्तमात्रंसमेखलं ततःस्नात्वाशुचिर्भूत्वापरिधायसुवास
सी देवान्पितॄन्समभ्यर्च्यततोदेवीगृहंव्रजेत् नामाष्टकेनसंपूज्यगौरींशंकरवल्लभां नामाष्टकेनवक्ष्यमाणेनगोभ
र्तृवल्लभामितिपाठेवृषभध्वजवल्लभामित्यर्थः तत्कालप्रभवैः पुष्पैर्गंधादालिकुलाकुलैः कुंकुमेनसमालभ्यकर्पूरा
गुरुचंदनैः एवंसंपूज्यविधिवत्सुधूपेनाधिवासयेत् पार्वतीललितागौरीगायत्रीशांकरीशिवा उमासतीसमुद्दिष्टं
नामाष्टकमिदंशुभं लड्डुकैःखंडवेष्टैश्चगुणकैः सिंहकेसरैः सोहालकैःश्चेक्षुरसैर्दधिभक्तैःसपूपकैः घृतपक्वैर्बहुवि
धैःशुचिभिःपरिकल्पितैः दृष्टिप्राणप्रियैर्हृद्यैर्नैवेद्यैःपूजयेदुमां सिंहकेसरैःसिंहकेसरवद्वलीकृतैः धान्यकंजीरकंभ
व्यंकुंकुमंलवणंगुडं विकारवच्चयत्क्षीरंहारिद्रांचपुराण्यसेत् भव्यमुत्कृष्टं नारिकेलंसनारंगंबीजपूरंसदाडिमं कूष्मां
डंत्रपुसंवृन्तंदधित्थपनसंतथा घृतंघृतवत्नातिपक्कमित्यर्थः त्रपुसंवालकं दधित्थंकपित्थं, कालोद्भवानिचान्यानि

शर्करास्वादिफलरसैःसचंद्रंसकर्पूरं रक्तवस्त्राणिदेयानिसंभारार्थानिचाग्रतः आचार्य्यश्चैवपूजांतेपूजनीयःप्रयत्नतः
हेमवस्त्रान्नपानैश्चवित्तशाठ्यंविनासुत रात्रौजागरणंकार्य्यंकुमारींभोजयेत्तथा देवीनामानिवक्ष्यामिमासिमासि
यथाक्रमं प्राशनंतुविशेषेणयथावदनुपूर्वशः गौरीउमाचललितासुभगाभगमालिनी मनोन्मनीभवानीचकामदा
भोगवर्द्धनी अधकाचतथाकृष्णारुद्राणीपूजयेत्क्रमात् इत्येताःसितपक्षेतुकृष्णपक्षेतथाशृणु रतिःप्रीतिर्धृतिर्बुद्धि
र्मतिःपुष्टिश्चकीर्तिता प्रज्ञामेधातथाचार्य्याश्रीरक्ताकीर्तिरेवच सितासिताभ्यांपक्षाभ्यांव्रतंयत्नात्समाचरेत् अशक्त
त्वादभावाच्चद्रव्याणांतुस्थितंहितं प्राशनंतत्रकर्त्तव्यंशास्त्रोक्तेनचवर्त्मना तत्तन्मासोक्त द्रव्यालाभैरोगादिजनक
त्वेनचप्राशनाशक्तौचक्रमेणद्वादशमासेषुयत्स्थितं यल्लब्धंयच्चहितंतत्प्राशनीयमित्यशक्तादेरित्यर्थः प्रतिमासंप्रव
क्ष्यामिशृणुवक्ष्येक्रमेणतु क्षीरंदधिघृतंचैवगोमूत्रंचकुशोदकं विल्वपत्रोदकंचैवतथान्यच्चंदनोदकं जातीपत्रोदकं
चैवपद्मकेसरमेवच नागकेसरसंज्ञंचलवंगंचंद्रमेवच शुक्लपक्षेतुकथितंचैत्रात्प्रभृतिषण्मुख प्राशनंकृष्णपक्षेतुक
थ्यमानंशृणुष्वतत् वलांकंकोलकंचैवप्राशयेत्तुशतावरीं घनताघुसुरंदारुसारिपांशंखपुष्पिकां शैरीषंसुरभीयुक्तं
रक्तंचमौक्तिकंतथा तथोदकंद्वादशकंप्राशनेकथितंतव इदंगौरीव्रतंख्यातंसौभाग्यस्त्रीषुपुत्रदं आयुरारोग्यदंस्त्री
णामिहलोकेपरत्रच इदंव्रतवरंत्यक्तास्त्रीषुनान्यव्रतंहितं तस्मात्सर्वप्रयत्नेनगौरीव्रतमुपाचरेत् अंजनंरक्तवस्त्रं
चतांबूलंकुंकुमंतथा दर्पणंव्यजनंछत्रमासनंयानमुत्तमं गृहोपकरणंसर्वंहेमजंवाथताम्रजं व्रतांतेचैवदातव्यमा
चार्य्यायप्रयत्नतः स्त्रीणांचैवकुमारीणांवस्त्राण्याभरणानिच दातव्यानिप्रयत्नेनयदीच्छेद्भूतिमात्मनः इत्येतत्स
रहस्यंतुगौरीव्रतमुदाहृतं ॥ इतिकालांतरोक्तंगौरीव्रतं ॥ अथचैत्रभाद्रपदमाघशुक्लतृतीयासुभविष्योक्तंगौरीव्रतं
युधिष्ठिरउवाच चैत्रेभाद्रपदेमाघेरूपसौभाग्यसौख्यदं तृतीयात्रयमेतन्मेकृष्णकस्मान्नकीर्तितं किमहंभक्तिर

फलानिपुरतोन्यसेत् पत्रकौलूखलशिलाशूर्पाणांततिभिःसह नेत्रांजनंशलाकांचनखसाधनकानिच दर्पणंनिर्मलंघं
टांभवान्यैविनिवेदयेत् शंखतूर्यनिनादैश्चगीतमंगलनिःस्वनैः भक्त्याशक्त्याचसंपूज्यदेवींशंकरवल्लभां ततोस्तस-
मयेभानोकुमार्य्यःकरकैर्नवैः स्नानंकुर्य्युर्मुदायुक्ताःसौभाग्यारोग्यसिद्धये कुमार्य्यइतिव्रतचारिणीनामुपलक्षणं या
मेयामेगतेस्नानंदेवीपूजनमेवच तैरेवनामभिर्होमास्तिलाज्येनप्रशस्यते पद्मासनस्थितासाध्वीतेनैवार्द्रेणवाससा
गौरीवक्रेक्षणगताशत्रिंतामतिवाहयेत् काश्चिद्गायंतिसंहृष्टाःकाश्चिन्नृत्यंतिहार्षिताःकथयंतिकथाःकाश्चिद्धर्मकामार्थ
संश्रयाः गीततालानुसंवद्धमनुद्धतसमाकुलं नृत्यंतिचपुरोदेव्याःकाश्चिद्विलासितभ्रुवःनृत्येनतुष्यतिहरोगौरीगीते
नतुष्यति सद्भावेनाथवासर्वेवगृह्यंतेत्रिदिवौकसः सुवासिनीभ्यस्तांबूलंकुंकुमंकुसुमानिच प्रदेयंजागरवतामन्येषा
मप्यवारितं नटैर्विटैर्भटैर्भद्रैःपूरणैःप्रोक्षणोत्सवैः सखीभिःसहितारात्रिंगीतनृत्यहसैर्नयेत् एवंप्रभातसमयेस्ना
त्वासंपूज्यपार्वतीं शक्त्यातुलांसमारोहेद्वस्त्रालंकारभूषिता तोलयेत्सितयात्मानंगुडेनलवणेनच सितयाशर्क
रया कुंकुमेनाथवाशक्त्याकर्पूरागुरुचंदनैः पर्वतानामपीच्छंतिदानंकेचिच्चसूरयः कुंडमंडपसंभारमंत्रैरधिव
सेच्चतत् लवणेनतथात्मानंतोलयंत्यागुडेनच कयापिशक्तिरतयासौभाग्यमतुलीकृतं शक्तिरतया देवीरतया एवं
देवींप्रणम्यार्चासमाप्यगृहमाविशेत् आमंत्र्यद्विजदांपत्यंवासोभिर्भूषणैस्तथा संपूज्यभोजयित्वाथदद्यात्ते
भ्योथदक्षिणांयच्चदात्माभीष्टतमंशयनंयानमेवच वस्त्रमाभरणंगावः सर्वंतेभ्योनिवेदयेत् हेमपत्रंरत्नफलं
मुक्ताचूर्णंवचूर्णितं तांवूलंकेचिदिच्छंतिदीयमानं सखीजने पत्रस्थाने सुवर्णस्यपत्राणिपूगस्थानेरत्नानि
चूर्णस्थाने मुक्ताफलानि एवंविधंतावूलंसखीजनेदेयं अन्नंचमधुरप्रायंभोजयित्वासुवासिनीः स्वयंभुजी
तसहितान्ज्ञातिबंधुजनैः स्वकैः यच्चदेव्याः पुरोदत्तंनैवेद्यादिसुशोभनं प्रतिगेहंनयेत्सर्वं विभज्याभ्रांतमानसा

दत्त्वायनकाहष्टाकृतकृत्याभवेत्ततः विधिर्भाद्रपदेह्येषः सौख्यसंपत्प्रदायकः सप्तधान्यविरूढैश्चशूर्पस्थांपू
जयेदुमां पूर्णकलशस्थानेशूर्पेइतिविशेषः गोमूत्रप्राशनंयस्मात्तस्माद्गोमूत्रसंज्ञिता माघमासेतृतीयायांविशेषः
श्रूयतामयं पूर्वोक्तंसकलंकृत्वाप्रभातेयत्रसंस्तरे स्थापयित्वाकुंदपुष्पैः पूजयेत्ससुतामुमां एतेनकारणेनोक्ताचतु
र्थीकुंदसंज्ञिता पूर्वोक्तंसकलंतृतीयायांकृत्वाप्रभाते चतुर्थीदिवसेससुतांविनायकसहितामुमापूजयेदित्यर्थः उ
मारूपंतुकर्त्तव्यंगोधासनगतंशुभं सौवर्णंचमहाराजसाक्षसूत्रकमंडलुं विनायकश्चकर्तव्योगजवक्त्रश्चतुर्भुजः तृ
तीयात्रयमेतत्तेकथितंसर्वकामदं जययामुनिकन्यानांयत्पुरासमुदाहृतं एवंयाकापिकुरुतेनारीव्रतमिदंशुभं सारू
पसौभाग्ययुतामृतास्वर्गेमहीयते नदुर्भगाकुलेतस्याःकुलेभवतिभारत नदुर्विनीतश्चसुतोनभृत्योविघ्नकृद्भवेत्
नदारिद्र्यंगृहेतस्मिन्नव्याधिरुपजायते यत्रसारमतेनारीधौतचामीकरप्रभा अन्याश्चयाःकरिष्यंतिब्राह्मणानुम
तेव्रतं संपूज्यवाचकंभक्त्याभूषणाच्छादनाशनैः तास्ताःस्युःसुखसंपन्नाअविपन्नमनोरथाः भविष्यंतिकुरुश्रेष्ठ
कुलज्येष्ठनमोस्तुते माघेमहार्हमणिमंडितपादपीठांचैत्रेविचित्रकुसुमोत्करचर्चितांगीं शूर्पप्ररूढनवशष्पमयीं

नभस्येसंपूज्यशंभुदयितांप्रभवंतिनार्यः

इतिभविष्योत्तरोक्तंगौरीतृतीयाव्रतत्रयम् अथचैत्रशुक्लतृतीयायामरुंधतीव्रतम्

तत्रस्त्रीणामेवाधिकारः अवैधव्यादिफलश्रवणात् अत्रादौपूजा अष्टपत्रेकर्णिकायांमंडलेपूजयेद्ध्रुवं अरुंधतींम
हादेवींवसिष्ठसहितांसतीं ॐमद्यचैत्रशुक्लतृतीयायांसर्वपापक्षयपूर्वकावैधव्यादिसदभीष्टसिद्धये अरुंधतीव्रतांग
त्वेनवसिष्ठसहितारुंधत्याःपूजनमहंकरिष्ये आगच्छवरदेदेविमंडलेस्मिन्स्थिराभव वसिष्ठेनसमायुक्तापूजांस्वी
कुरुसत्कृता इत्यावाहनं अरुंधतिमहादेविसर्वसौभाग्यदायिनिदिव्यंसुचारुवेषंत्वमासनंप्रतिगृह्यतां इत्यासनं

धर्म्यांसमृद्धिमतुलांयदिवांछसित्वंमासानुमासमिहमद्वचनंकुरुष्वसोमस्यसोमकुलनंदनपुष्पधूपैरर्घ्यं प्रयच्छविधि
नाभिनवोदितस्य इतिभविष्योत्तरेभिनवचंद्रार्घ्यदानविधिः अस्यामेवविष्णुधर्मोत्तरोक्तंनेत्रव्रतम् ॥
मार्कंडेयउवाच नासत्यौदेवभिषजावश्विनौपरिकीर्तितौ तावेवप्रथितौलोकेसूर्यतारा भिधौनृप सूर्य्यचंद्ररूपावि
त्यर्थः अश्वयानरतौयस्मादाश्विनापरिकीर्तितौ चैत्रशुक्लद्वितीयायांसोपवासोजितेन्द्रियः नासत्यौदेवभिषजौपूज
येत्प्रयतःशुचिः गंधमाल्यनमस्कारैर्धूपदीपान्नसंपदा कृत्वाचमूर्त्तिनिर्माणंनासत्यौपूजयेन्नृप नासत्यमूर्त्तिस्तु
विश्वकर्मोक्ता द्विभुजौदेवभिषजौगौरांगौचारुलोचनौ तयोरोषधीःकार्य्यादिव्यादक्षिणहस्तगाः सपुस्तककरौका
र्य्यौदर्शनीयौतथाद्विज दीपमालांतथादद्यात्तयोर्निशिविशेषतः कनकंरजतंचापिदद्याद्विप्रेषुदक्षिणां संपूज्यनेत्रयु
गलंविष्णोः संवत्सरंनृप प्रदीप्ततेजाभवतिचक्षुष्मांश्चैवजायते प्राणयात्रांप्रकुर्वीतदध्नाघृतयुतेनच नेत्रव्रतंद्वा
दशवत्सराणिकृत्वाभवेद्भूमिपतिःप्रदीपः सरूपरूपोरिगणप्रमाथीधर्माभिरामोनृपवर्गमुख्यः ॥

इतिविष्णुधर्मोत्तरोक्तंनेत्रव्रतम् इतिचैत्रशुक्लद्वितीयाकृत्यम्

अथचैत्रशुक्लतृतीयाकृत्यं नारदीये चैत्रशुक्लतृतीयायांगौरींकृत्वासभर्तृकां सौवर्णींराजतींवापिताम्रजांमृण्म
यींद्विज अभ्यर्च्यगंधपुष्पाद्यैर्वस्त्रैराभरणैःशुभैःदूर्वाकांडैश्चविधिवत्सोपवासातुकन्यका वरार्थिनीतुसौभाग्यपुत्रभ
र्त्रर्थिनीतथा द्विजभार्याभर्तृमतीः कन्यकावासुलक्षणा सिंदूरांजनवस्त्राद्यैः प्रतोष्यप्रीतमानसा रात्रौजागरणंकु
र्य्याद्व्रतसंपूर्तिकाम्यया ततस्तांप्रतिमांविप्रगुरवेप्रतिपादयेत् धातुजांमृण्मयींवापिनिक्षिपेच्चजलाशये एवंद्वादश
वर्षाणिकृत्वागौरीव्रतंशुभं धेनूर्द्वादशसंकल्प्यदद्यादुत्सर्गसिद्धये किमत्रबहुनोक्तेनगौरीसौभाग्यदायिनी स्त्रीणां
यथातथानान्याविद्यतेभुवनत्रये धनंपुत्रान्पतिंविद्यामाज्ञासिद्धिंयशःसुखं लभेतसर्वमेवेष्टंगौरीमभ्यर्च्यभक्तित इ

तिसौभाग्यगौरीव्रतं अथास्यामेवसौभाग्यशयनव्रतं मात्स्ये वसंतमासमासाद्यतृतीयायांजनाप्रिये सौभाग्यायस
दास्त्रीभिः कार्य्यंपुत्रसुखेप्सुभिः शुक्लपक्षस्यपूर्वाह्णेतिलैः स्नानंसमाचरेत् तस्मिन्नहनिसादेवीकिलविश्वात्म
नासती पाणिग्राहणिकैर्मंत्रैरूढायावरवर्णिनी तयासहैवदेवेशंतृतीयायांसमर्चयेत् फलैर्नानाविधैर्धूपैर्दीपैर्नैवेद्य
संयुतैः प्रतिमांपंचगव्येनतथागंधोदकेनच स्नापयित्वार्चयेद्गौरीमिंदुशेखरसंयुतां नमोस्तुपाटलायास्तुपादौदे
व्याः शिवस्यतु शिवायेतिचसंकीर्त्य १ जयायैगुल्फयोस्तथा १ त्रिगुणायेतिरुद्रस्य २ भवान्यैजंघयोर्यु
गंशिवेरुद्रेश्वरायेति ३ जयायैइतिजानुनी संकीर्त्यहारिकेशाय ४ तथोक्तवरदेनमः ईशायैशंकरं ५ रत्यै शंकरा
येतिशंकरं कुक्षिद्वये ६ चकोटव्यैं शूलिनः शूलपाणये ७ मंगलायैनमस्तुभ्यमुदरंचापिपूजयेत् ८ सर्वात्मनेनमो
रुद्रमीशान्यैचकुचद्वयंशिवंवेदात्मनेतद्वद्रुद्राण्यैकंठमर्चयेत् १० त्रिपुरघ्नायविश्वेशमनंतायैकरद्वयं ११ त्रिलोच
नायेतिहरेवाहूकालानलप्रिये १२ सौभाग्यभवनायेतिभूषणादिसमर्चयेत् ततोर्धनारीशहरमसितांगीतिनासि
कां १३ नमउग्रायलोकेशंललितेतियुगंभ्रुवोः शिवायपुरहंतारंवसुदेव्यैतथालिकं १४ नमःश्रीकंठनाथायाशि
वंकेशांस्तथार्चयेत् १५ भीमोग्रसौम्यरूपिण्यैशिरःसर्वात्मनेनमः १६ शिवमभ्यर्च्यविधिवत्सौभाग्याष्टकामि
त्यतः स्थापयेतव्रतानिशांचकुसुंभाजीजजीरकंतालराजेक्षुलवणंकुस्तुंवुरुमथासुमं दत्तंसौभाग्यकृद्यस्मात्सौभाग्याष्ट
कमित्यतः एवंनिवेदयेत्सर्वमग्रतः शिवयोःपुनः चैत्रेशृंगोदकंप्राश्यस्वपेद्भूमावरिंदम पुनःप्रभातेतुतथाकृतःस्नान
जपःशुचिः संपूज्यद्विजदांपत्यंमाल्यवस्त्रविभूषणैःसौभाग्याष्टकसंयुक्तंसुवर्णप्रतिमाद्वयंप्रीयतायत्रललिताब्राह्मणा
यनिवेदयेत् एवंसंवत्सरंयावत्तृतीयायांसदामुने प्राशनेदानमंत्रेचविशेषोयंनिवोधमे गोशृंगोदकमाद्येस्याद्वैशाखे

गोमयंपुनः ज्यैष्ठेमंदारकुसुमंविल्वपत्रंशुचौस्मृतं श्रावणेदधिसंप्राश्यंनभस्येचकुशोदकं क्षीरमाश्वयुजेमासि
कार्त्तिकेपृषदाज्यकं मार्गशीर्षेतुगोमूत्रंपौषेसंप्राशयेद्घृतंमाघेकृष्णतिलांस्तद्वत्पंचगव्यंचफाल्गुने ललिताविजया
भद्राभवानीकुमुदाशिवा वासुदेवीतथागौरीमंगलाकमलासती उमाचदानकालेतुप्रीयतामितिकीर्त्तयेत् मल्लिका
शोककमलंकंकफोलानीतिमालती कुब्जकंकरवीरंचवाणमम्लातकुंकुमं सिंदुवारंचसर्वेषुमासेषुक्रमशःस्मृतं वाणंनी
लकंठः जपाकुसुमकुस्तुंभमालतीशतपत्रिका यथालाभंप्रशस्तानिकरवीरंचसर्वदा एवंसंवत्सरंयावदुपोष्यवि-
धिवन्नरः स्त्रीवाभक्ताकुमारीवाशिवावभ्यर्च्यभक्तितः व्रतांतेशयनंदद्यात्सर्वोपस्करसंयुतं उमामहेश्वरंहैमंवृष
भंचगवासह स्थापयित्वाचशयनेब्राह्मणायनिवेदयेत् गोयुगंहैमं अन्यान्यपियथाशक्त्यामिथुनान्यंवरादिभिःधा
न्यालंकारगोदानैरभ्यर्च्यधनसंचयैः वित्तशाठ्येनरहितःपूजयेद्गतविस्मयः एवंकरोतियःसम्यक्सौभाग्यशयनं
व्रतं करोतिसप्तचाष्टौवाश्रीकंठभुवनेमरैः पूज्यमानोवसेत्सम्यग्यावत्कल्पायुतत्रयं नारीवाकुरुतेवापिकुमारीवानरे
श्वर सापितत्फलमाप्नोतिदेव्यनुग्रहलालिता इत्युद्यापनविधिः इतिमत्स्यपुराणेसोद्यापनंसौभाग्यशयनंगौरीव्रतं

अत्रैवगौरीदोलोत्सवउक्तः

हेमाद्रौदेवीपुराणे तृतीयायांयजेद्देवींशंकरेणसमन्वितां कुंकुमागुरुकस्तूरीमणिवस्त्रसुगंधितां सुगंधीपुष्पधूपैश्चद
मनेनसुमालिना आदोलंदोलयेद्वत्साशिवोमातुष्टयेसदा रात्रौजागरणंकार्य्यंप्रातर्देयातुदक्षिणा सौभाग्याक्षयदा
स्त्रीभिःकार्य्यापुत्रसुखार्थिभिः हेमवस्त्रान्नपानानितांबूलानिस्त्रजस्तथा सौवर्णातुहयुमाकार्य्याराजतःशंकरस्तथा
चतुर्भुजस्तुदेवेशोद्विभुजोमाप्रकीर्तिता इयंमुहूर्तमात्रापिपराग्राह्यागौरीदैवतत्वात् मुहूर्तमात्रसत्वेपिदिनेगौरीव्रतं
परे इयंमन्वादिरपि श्राद्धेअपराह्णव्यापिनीग्राह्यास्नानादौपराग्राह्या ॥

इतिदेवीपुराणोक्तगौरीदोलोत्सवतृतीयायांमन्वादौश्राद्धमुक्तं मात्स्ये

कृत्वाश्राद्धंविधानेनमन्वादिषुयुगादिषुहायनानांद्विसाहस्रंपितॄणांतृप्तिदंभवेत् चैत्रशुक्लतृतीयायां श्रीरामचंद्रदोलोत्सवः श्रीरामार्चनचंद्रिकायां गारुडे मधौशुक्लतृतीयायांजानकीरमणंप्रभुं राजोपचारैःसंपूज्यमासमादोलयेत्कलौ दक्षिणाभिमुखंदेवंदोलमानंसुरेश्वरं सुपूजितंसकृद्दृष्ट्वासर्वपापैःप्रमुच्यते चैत्रमासिसितेपक्षेतृतीयायांरमापतिं दोलारूढंसमभ्यर्च्यमासमादोलितंभुवि दोलारूढंप्रपश्यंतियेकृष्णंमधुमाधवे अपराधान्प्रहित्वा शुमुक्तास्तेनात्रसंशयः दोलारूढस्यतस्यैवयेप्रकुर्वंतिजागरं सर्वपुण्यफलावाप्तिर्निमिषेनिमिषेभवेत् नित्यं चैतद्व्रतमूर्जेमधौदोलेतिवचनात्

दोलानिर्माणं चैत्रमासकृत्येबोध्यम् इयमेवगौरीतृतीयोच्यते तत्रमुहूर्तमात्रापिपरयुताग्राह्येत्युक्तं अथास्यामारभ्यंगौरीव्रतं शिवउवाच गौरीव्रतमथोवक्ष्येस्त्रीणांसौभाग्यवर्द्धनम् चैत्रशुक्लतृतीयायांव्रतंगौर्य्यासमाचरेत् उपोष्यतुप्रयत्नेनविधानमिदमाचरेत् रक्तांबरधरोभूत्वाक्रोधलोभविवर्जितः स्थंडिलेहस्तमात्रेतुकर्तव्यंगंधमंडलं कुंकुमेंदुसुशीतेनवर्तुलंपरिवर्तयेत् इंदुःकर्पूरःसुशीतंचंदनं तत्र मध्येपूजितव्याप्रतिमाहेमसंभवा मधुजातदभावेतुपुराकेनापिनिर्मिता रक्तचंदनजावाथकर्तव्यासाप्रमाणतः पंचवृत्ताथवापूज्यातत्रमासंविधानतः पंचवृत्तापंचपिंडमयीत्यर्थः रक्तपुष्पैस्तुसंपूज्याजातीचंपकसंयुतैः पाटलाकरवीरैश्चरक्तपद्मैर्यथातथा कुंडलाभरणान्यत्ररसनादीनिदापयेत् रसनाक्षुद्रघंटिका भक्ष्याणितूक्तानिघृतखंडयुतानिच शीतलंचघनंदुग्धंमुग्धंचदधिपिच्छिलं मुग्धंमनोहरंपिच्छिलंचिक्कणं करंभंनवनीतंचतथाशिखरिणींपुनः करंभोदधिसक्तवःशिखरिणीरसाला मध्यदेशेप्रसिद्धा पानकंचैवपानीयंसचंद्रंदापयेत्ततः पानकं

ततःसाक्षात्त्रयोदशे पूजनंदेवदेवस्यतस्मिन्नहनिभार्गव संवत्सरंयावत्सुर्वासुशुक्लप्रतिपदासुव्रतंकार्य्यं त्रयो
दशांउद्यापनीयं त्रयोदशेभिरिति सवस्त्रंसहिरण्यंचततोदद्याद्द्विजातये पूजोपकरणंसर्वंभास्करप्रतिमा
न्वितं व्रतेनानेनधर्मज्ञरोगमेवंव्यपोहति आरोग्यमाप्नोतिगतिंतथाग्र्यांयशस्तथाग्र्यांविपुलांश्चभोगान् व्रते
नसम्यक्पुरुषोथनारीसंपूजयेद्यस्तुजगत्प्रधानं जगत्प्रधानंसूर्यं अथास्योद्यापनं तत्रादौव्रतविधानं सं
वत्सरांतेपंचदश्यामुपोषितः प्रातःप्रतिपदिस्नात्वाकृतान्हिकः पूजासामग्रीमादाय पंचवर्णैरजोभिरष्टदलंकमलं
विरच्य तत्रआकृष्णेनेतिमंत्रेण सूर्यपूजांकुर्य्यात् तत्रादौ ॐमद्येत्यादिदेशकालौसंकीर्त्य आत्मनआरोग्यादिस
र्वकामाप्त्यैसूर्य्यप्रीत्यर्थमारोग्यप्रतिपद्व्रतंकरिष्ये ततः सर्वोपचारैः सूर्यंसंपूज्यपायसादिनैवेद्यंदत्त्वा ब्राह्मणान्
सदन्नेनसंतर्प्य दिवसस्यचतुर्थभागेसघृतमेकमेवग्रासंभक्षयेत् अवशिष्टचान्नंपरित्यजेत्ब्राह्मणानुमत्यासघृतमेवा
वशिष्टमन्नंभुंजीत एवंप्रतिमासेशुक्लप्रतिपदिव्रतंकुर्य्यात् वर्षांतेत्रयोदशेचैतच्छुक्लप्रतिपद्दिने उद्यापनंकुर्य्यात् त
त्रादौॐमद्यमयाआरोग्यादिसदभीष्टसिद्ध्यर्थमाचरितस्यारोग्यप्रतिपद्व्रतस्यसांगफलाप्तयेतदुद्यापनंकरिष्ये आचा
र्यंब्रह्माणंचवृत्वा ततः आचार्योगणपतिपूजास्वस्त्ययनादिविधाय सर्वतोभद्रसहितान्सर्वान्मंडलदेवतान्संपूज्य
अग्निस्थापनंविधाय आत्याधानांतमग्निकार्य्यंविधायसर्वतोभद्रेसौवर्णींसूर्यप्रतिमांसंपूज्य शक्त्याद्वादशकुंभेषुप्रति
मापूजांविधाय ॐनमःसहस्रकिरण सर्वव्याधिविनाशन गृहणार्घ्यंमयादत्तंसंज्ञयासहितप्रभो इत्यर्घ्यंदत्त्वासूर्य
मंत्रेणद्वादशमालाधिपनामभिः होमंविधाय सूर्यायनमः धात्रेनमःवरुणायनमःमाधवायनमः हरयेनमः रवये
नमःरुद्रायनमः भर्गायनमः हिरण्यरेतसेनमः अर्य्यम्णेनमः भानवेभास्करायनमः स्वाहा संज्ञाहितायसहस्र
किरणायनमःस्वाहा एवंपायसेनहुत्वा सर्वताभद्रमंडलदेवताश्चैकैकयाहुत्याहुत्वाद्वादशब्राह्मणान्द्वादशनामभिःपू

ज्यद्वादशप्रतिमाश्चवस्त्रान्नकुंभदक्षिणायुतादद्यात् आचार्यायपीठंगांशय्यादिकंदत्त्वा पूर्णाहुतिमभिषेकंच कारयि त्वाब्राह्मणान्पायसाद्यन्नेनतर्प्पयेत् इतिसोद्यापनमारोग्यप्रतिपद्व्रतम्

अथास्यामेवविष्णुधर्मोत्तरोक्तंविद्याप्राप्तिव्रतम्

मार्कंडेयउवाच अष्टपत्रंतुकमलंविन्यसेद्वर्णकैःशुभैः ब्रह्माणंकर्णिकायांतुन्यस्यसंपूजयेद्विभुं ऋग्वेदंपूर्वपत्रेतुयजु र्वेदंतुदाक्षिणे पश्चिमेसामवेदंतुउदक्चाथर्वणंन्यसेत् आग्नेयेचतथांगानिधर्मशास्त्राणिनैर्ऋते पुराणंचैववायव्येऐ शान्यांन्यायविस्तरं एवंविन्यस्यधर्मज्ञःसोपवासस्तुपूजयेत् चैत्रशुक्लमथारभ्यसोपवासोजितेंद्रियः सदाप्रतिपदं प्राप्यशुक्लपक्षस्ययादव संवत्सरंमहाराजशुक्लगंधानुलेपनैः भूरिणापरमान्नेनधूपदीपैरतंद्रियः संवत्सरांतेगाद द्यात्व्रतेचीर्णेनरोत्तम इदंव्रतंयस्तुकरोतिराजन्सवेदवित्स्याद्भुविधर्मनिष्ठः कृत्वासदाद्वादशवत्सराणि विरंचिलो कंपुरुषःप्रयाति इतिमदनरत्नेविष्णुधर्मोत्तरेविद्याप्राप्तिव्रतम्

अथगरुडपुराणोक्तमस्यामेवविद्याप्राप्तिव्रतम्

सनत्कुमारउवाच अथत्वंप्रतिपत्कृत्यंशृणुसंवत्सरंव्रतं यत्कुर्वाणःश्रियंविंदेदुर्लभांमानुषैरिह शालितंडुलसंसिद्ध मंडलंचतुरस्रकं श्रीशंश्रियमथोब्रह्मन्पूजयेत्सपुरःसरं अप्रच्छिन्नदलैःपाद्मैरयुतैस्तंप्रपूजयेत् सहस्रैर्वायथायोग्यं पयसापायसेनच ततश्चविधिनाभ्यर्च्यपार्श्वेदेवींसरस्वतीं अग्रतःपूजयेदिन्दुंगुरुंपश्चादनन्यधीःपरिवारान्नियोगेन तांस्तुसंस्कारयेदथ अत्रमंत्रः ममविद्यांप्रदिशतुदेवीवागीश्वरोहरिः विद्याधिदैवतंदेवीविद्यादिशतुमेदश सरस्व तीप्रदिशतुवाग्व्याद्धिमतिशालिनी सितांशुरर्पिमेपुष्टिंसर्वभोगप्रपूरिणीं पूजातुप्रणवादिनमोंतैर्नाममंत्रैरेवकार्य्या इत्येवंकारयेत्साध्यप्रसन्नःपूजितोगुरुः साध्यंशिष्यं विधिनाचोपवासंतुकारयेद्विधिनान्वितं समभ्यर्च्याद्वितीयायां

देवदेवंश्रियःपतिं भुंजीयात्पायसान्नंतुशुचिराचम्यसन्निधौ साध्यइतिशेषः आचार्यायवरंदद्यात्कुर्यात्सुप्रीणनंपुनःव रंहिरण्यमित्यर्थः अनधीतमनारब्धंतदानीमारभेद्गुरुः विद्याव्रतमिदंप्रोक्तंगुरुर्दैवतमित्यपि तन्मुखाद्धितदातस्य निःश्रेयससमागमः सदातदुक्तकारीस्यान्नस्यात्तच्छासनातिगः तिष्ठेत्तिष्ठत्सुगुरुषुनचासीततदग्रतः नशयीततदा सीनंकुर्वीतवचनान्यपि नलंघयीतवचनंगुरोःकृत्येयतेतच निवेद्यगुरवेसर्वंकुर्य्याद्दत्तंतदाहितं एवमाचार्य्यनिष्ठ स्तुमतिमान्प्राज्ञसम्मतःउत्पन्नज्ञानवैराग्योदीर्घमायुरवाप्यच यशश्चविपुलंलब्ध्वातदाचारप्रवर्तनं पुत्रपौत्रश्रिया जुष्टःपुण्यांगतिमवाप्नुयात् एवंसमापयेद्विद्वान्विद्याव्रतमुदारधीः दद्यात्फलानिविप्रेभ्योह्युत्कृष्टानिबहून्यपि कद लीचूतपनससंघानिशुचीन्यपि यस्त्वेवंकुरुतेविद्वान्विद्याव्रतमनन्यधीः समस्तविद्यानिपुणोवैष्णवंपदमृच्छति ॥

॥ इतिचैत्रशुक्लप्रतिपदाकृत्यम् ॥

अथचैत्रशुक्लद्वितीयाकृत्यानि नारदीये चैत्रशुक्लद्वितीयायांब्रह्माणंचसशक्तिकं हविष्यान्नेनगंधाद्यैःस्तोष्यसर्वक्रतो द्भवं फलंलब्ध्वाखिलान्कामानंतेब्रह्मपदंव्रजेत् अस्मिन्नेवदिनेविप्रबालेंदुमुदितंपरं समभ्यर्च्यनिशारंभेभुक्तिमु क्तिफलीभवेत् अथवास्मिन्दिनेभक्त्यादस्रावभ्यर्च्यभक्तितः सुवर्णरजतेतेद्वेप्रदद्यात्तुद्विजातये प्राणयात्राव्रतंह्य न्नदध्नाचापिघृतेनच नेत्रव्रतंद्वादशवत्सरांतेकृत्वाभवेद्भूमिपतिर्द्विजेंद्र सुरूपरूपीरिगणप्रतापीधर्माभिरामोनृपवर्ग मुख्यःनिर्णयामृतेप्युक्तं चैत्रशुक्लद्वितीयायामुमापूजाचकार्य्यातदुक्तंभाविष्यपुराणे चैत्रशुक्लद्वितीयायामुमापूज्याफला र्थिभिःशिवपूजाग्निपूजाचकर्तव्यामुनिसत्तम देवीपुराणे उमांशिवंहुताशंचद्वितीयायांप्रपूजयेत् हविष्यमन्ननैवे द्यदेयंगंधार्चनान्वितं फलमाप्नोति विप्रेंद्र सर्वक्रतुसमुद्भवं अस्यामेवारभ्यंवालेंदुव्रतंविष्णुधर्मोत्तरे मार्कंडेयउवाच इमांतथान्यांवक्ष्यामिद्वितीयांसर्वकामदां यामुपोष्यनरःकामान्सर्वानाप्नोत्यभीप्सितान् चैत्रशुक्लद्वितीयायां

संप्राप्यनृपमानवः दिनावसानेकुर्वीतसम्यक्स्नानंनदीजले दिनावसाने संध्यासन्निहितकालेवालेंदुमंड
लंकृत्वापूजयेच्छ्वेतवर्णकैः चंद्रदर्शनकालेतुचंद्रमावाह्यपूजयेत् श्वेतपुष्पैःफलैश्चैवपरमान्नेनभूरिणा इक्षुणेक्षुवि
कारैश्चशुद्धेनलवणेनच दिनावसानेदेवेशंपूजयेद्वानिशाकरं अत्रचंद्रदर्शनंविनापि गगनस्थंचंद्रमंडलंमनसि
कृत्वापूजयेदित्यर्थः घृतेनहवनंकृत्वानक्तंभुंजीतवाग्यतः प्रणवादिनमोंतेनस्वाहांतेनक्रमेणतु नाममंत्रेण पूजा
होमौ तत्तैलैःपाचितंतुभक्षयेत्सर्वदैवतु अतैलपाचितंयावद्व्रताचरणंतावत्तैलपाचितंनभुंजीतेत्यर्थः एतद्व्रतं
नरःकृत्वासम्यक्संवत्सरंशुचिः सौभाग्यंमहदाप्नोतिस्वर्गलोकंचगच्छति संवत्सरंवर्षपर्यंतंप्रतिमासंशुक्लद्वि
तीयायांपूजाहोमनक्तभोजनानिकार्याणि एतत्पवित्रंरिपुनाशकारिसौभाग्यदंरोगहरंचराजन् प्रोक्तंव्र
तंयादववंशमुख्यकार्यंप्रयत्नेनकुलस्त्रियापिइतिविष्णुधर्मोत्तरोक्तंवालेंदुद्वितियाव्रतं

अथसर्वासुशुक्लद्वितीयासु अभिनवचंद्रार्घ्यदानाविधिः भविष्योत्तरे श्रीकृष्णउवाच पार्थपार्थिवराजश्री
मुखपंकजसद्भवे शृणुष्वाभिनवस्येंदोस्तदग्रेर्घ्यविधिंपरं रवेर्द्वादशभिर्भागैर्वारुण्यांदृश्यतेशशी प्रदोषसमये
राजन्नर्घ्यंदद्यात्तदाविधोः द्वितीयायांसितेपक्षेसंध्याकालेह्युपस्थिते संस्थाप्याभिनवंचंद्रंभूमौगोमयमंडलेरोहि
णीसहितंचंद्रंचदनेनसुशोभनं राजतेवाथकांस्येवाभाजनेश्वेततंडुलैः पुष्पचंदनधूपैश्चदीपाक्षतजलैः शुभैः
दूर्वांकुरैरत्नवरैः दध्नावस्त्रेणपांडुरैः मंत्रेणानेनराजेंद्रक्षत्रियःसपुरोहितः नवोनवोमासिमासिजायमानःपुनः
पुनः आप्यायस्वसमेत्येवंसोमराजनमोस्तुते अनेनविधिनाचार्घ्यंसर्वकामफलप्रदं यःप्रयच्छतिकौंतेयमासिमा
सिसमाहितं सकीर्त्यायशसाकांत्याधृत्याचभुविमानवः पुत्रःपौत्रैः परिवृतोगोधान्यधनसंकुलःस्थित्वावर्षश
तंमर्त्येततः सोमपुरंव्रजेत् तत्रास्तेदिव्यवपुषाभुंजन्भोगान्मनोरमान् वरस्त्रीभिःसहात्यर्थंयावदाभूतसंप्लवं

इतिप्रणीतापात्रमैशान्यांन्युब्जीकुर्यात्ततः परिस्तरणक्रमेणवर्हिरुत्थाप्यघृताक्तंकृत्वा तस्यहोमः ॐदेवागातवि
दोगातुवित्त्वागातुमितमनसस्पतइमंदेवयज्ञंस्वाहा वातेधाःस्वाहा अथपूर्णाहुतिमंत्रःॐमूर्द्धानमित्यस्य भरद्वाजऋ
षिर्वैश्वानरोदेवता त्रिष्टुप्छंदः अपूर्णपूर्णाहुतिहोमेविनियोगः ॐमूर्द्धानंदिवोअरतिंपृथिव्यावैश्वानरमृतआजात
मग्निंकविंसम्राजमतिथिंजनानामासन्नापात्रंजनयंतदेवाःस्वाहा पूर्णाहुत्यनंतरंवसोर्द्धारांजुहुयात् ततः स्रुवेण
भस्मानीयत्र्यायुषंजमदग्नेइतिललाटे कश्यपस्यत्र्यायुषं इतिग्रीवायांयद्देवानांत्र्यायुषं इतिदक्षिणांसे तन्नेअस्तुत्र्या
युषमितियजमानस्यत्र्यायुषकरणं आत्मनश्चतन्नोअस्तुत्र्यायुषमितिपाठः ततोवारुणकलशादभिषेकः कार्य्यः
पंचपल्लवैःदूर्वांकुशैः तत्र आपोहिष्ठामयोभुवः ९ द्यौःशांतिरित्यादिकाअपि सुरास्त्वामभिषिंचंतु इत्यादिपौरा
णिकाश्च ततोऋत्विग्भ्योदक्षिणादानं ॐतत्सत् अद्यकृतैतन्महाशांतियागकर्मणि कृताकृतावेक्षणरूपब्रह्मकर्मप्र
तिष्ठासहितस्वस्तिवाचनपुण्याहवाचनऋद्धिवाचनाग्नेय्यादिकुंभेषु यथाविहितशांतिसूक्तपाठादिसकलकर्मणः सां
गफलप्राप्त्यर्थमिमांदक्षिणा नानाविधवस्त्रभूषणादिद्रव्यसहितांनानागोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्योऽमुकामुकशर्मभ्यो यथा
विधिविभज्यदातुमहमुत्सृजेस्वस्तिरितितेप्रत्येकंसर्वेब्रूयुःततोगोदानंकुर्य्यात् अथभूरिदक्षिणासंकल्पः ॐमद्यकृत
स्यास्यमहाशांतियागहोमयागस्यन्यूनातिरिक्तदोषपरिहारपूर्वकसमग्रफलप्राप्त्यर्थमिमांभूयसींदक्षिणांविष्णुदैव
तांनानानामगोत्रेभ्योवालवृद्धातुरदीनानाथेभ्यो यथाविभज्यदातुमहमुत्सृजे ततोयज्ञांतदक्षिणादानं ॐमद्यकृ
तैतद्दुस्स्वप्नदुर्निर्मित्तसर्वोत्पातजन्यसर्वारिष्टफलनिवृत्तिपूर्वकस्वदेहदेशपरिवारादौ धनधान्यसंपत्त्यारोग्यादिसम
ग्रशुभफलप्राप्त्यर्थंमहाशांतियागांगसमस्तदेवतावृंदप्रीत्यर्थमिमामृत्विग्दक्षिणातोद्विगुणद्रव्यकल्पितां विष्णुदै
वतांदक्षिणांयथानामगोत्रायाचार्य्यायपुरोधसेचदातुमहमुत्सृजे ततोब्राह्मणेभ्योदक्षिणासहितभोजनदानसंकल्पं

कृत्वा आज्येमुखावलोकनांतेछायापात्रदानंविधाय। अग्निंप्रदक्षिणीकृत्यप्रार्थयेत् धर्मंदेहिधनंदेहिपुत्रपौत्रांश्चदेहिमे आयुरारोग्यमैश्वर्य्यंदेहिमेहव्यवाहन १ श्रद्धांमेधांयशः प्रज्ञांविद्यांबुद्धिमथोधनं देहिमेपुत्रपौत्रांश्चप्रीतस्त्वंहव्यवाहन २ इत्यग्निंमंडलदेवताश्चनमस्कृत्य प्रमादात्कुर्वतांकर्मप्रच्यवेताध्वरेषुयत् स्मरणादेवतद्विष्णोः संपूर्णंस्यादितिश्रुतिः १ यस्यस्मृत्याचनामोक्त्यातपोयज्ञक्रियादिषु न्यूनंसंपूर्णतामेतिसद्योवंदेतमच्युतम् ॥ १ ॥

इतिश्रीमहाशांतिप्रयोगः ॥ इतिश्रीसूर्यवंशावतंसरघुवंशतिलकश्रीरणवीरसिंह महाराजकारितेकृत्यरत्नाकरेमहाशांतिविधानंसंपूर्णम् ॥

अथास्यामेवचैत्रशुक्लप्रतिपदि भविष्योत्तरोक्तं तिलकव्रतमारंभणीयम् युधिष्ठिरउवाच ब्रह्मेशकेशवादीनांगौर्य्यागणपतेस्तथा दुर्गासोमाग्निसूर्य्याणांव्रतानिमधुसूदन शास्त्रांतरेणदृष्टानिभवद्बुद्धिगतानिच तानिसर्वाणिमेदेवयेनदेवकिनंदन प्रतिपत्क्रमयोगेनविहितायस्ययातिथिःदेवस्ययस्ययत्कार्य्यंतदशेषेणमेवद श्रीकृष्णउवाच वसंतेकिंशुकाशोकशोभितेप्रातिपत्तिथिः शुक्लातस्यांप्रकुर्वीतस्नानंनियममास्थितः नारीनरोवाराजेंद्रसंतर्प्यपितृदेवताःनद्यास्तीरेतडागेवागृहेवातदलाभतः पिष्टातकेनविधिवद्वत्सरंपुरुषाकृतिम् पिष्टातकोगंधद्रव्यचूर्णविशेषःपिष्टातकपदवाच्यः ततश्चंदनचूर्णेनपुष्पधूपादिनार्चयेत्मासर्तुनामभिश्चैवनमस्कारांतयोजितैः मासर्तुनामभिश्चैत्रवसंतादिकनामभिः पूजयेद्ब्राह्मणोविद्वान्मंत्रैर्वेदोदितैःशुभैः संवत्सरोसीतिपठन्मंत्रंवेदोदितंबुधः मनस्कारेणमंत्रेणशूद्रोपीत्थंप्रपूजयेत् अपिशब्दात्स्त्रीणामप्यत्रपरिग्रहः तासांविशेषविध्यभावे वैदिकमंत्रानधिकारात् तत्रवैदिकमंत्र; संवत्सरोसि परिवत्सरोसि इडावत्सरोसीद्वत्सरोसिवत्सरोसित्वमधिकवत्सरोसि नमस्कारेणमंत्रेण संवत्सरायनमइत्यादिना मासर्तुनामभिर्वेदोदितैरित्युक्त मासर्तूनांवेदोदितैरित्यर्थःतेषामपिमंत्राः मधुश्चमाधवश्च

वासंतिकावृतू अग्नेरंतःश्लेषोसिकल्पतां द्यावापृथिवीकल्पंतामापओषधयःकल्पंतामग्नयःपृथङ्ममज्यैष्ठयसुव्रताः अग्नयःसुमनसोंतराद्यावापृथिवी इमेवासंतिकावृतू अभिसंविशंतुतयादेवतयांगिरस्वध्रुवेसीदतं १ शुक्रश्चशुचिश्चग्रैष्मावृतू अग्नेरंतःश्लेषोसि इमेग्रैष्मावृतू- अभिकल्पमानातयादेवतयांगिरस्वध्रुवेसीदतं २ नभश्चनभस्यश्चै वार्षिकावृतू- अग्नेरंतःश्लेषोसिक. इमेवार्षिकावृतू. अग्नेरंतःश्लेषोसिक- इमेवार्षिकावृतू अभिकल्पमाना. देवतयांगिरस्वध्रुवेसीदतं ३ इषश्चोर्जश्चशारदावृतू अग्नेरंतःश्लेषोसि ३ इमेशारदावृतू. अभिकल्पमाना. देवतयांगिरस्वध्रुवेसीदतं ४ सहश्चसहस्यश्चहैमंतिकावृतू अग्नेरंतःश्लेषोसि. इमेहैमंतिकावृतू अभिकल्पमाना. देवतयांगिरस्वध्रुवेसीदतं ५ तपश्चतपस्यश्चशैशिरावृतू. अग्नेरंतःश्लेषोसि. इमेशैशिरावृतू- अभिकल्पमाना देवतयांगिरस्वध्रुवेसीदतं ६ वसंतायनमः १ ग्रीष्मायनमः २ वर्षायैनमः ३ शरदेनमः ४ हेमंतायनमः ५ शिशिरायनमः ६ इतिनामभिःपूजा. चैत्रायनमः १ वैशाखायनमः २ ज्यैष्ठायनमः ३ आषाढायनमः ४ श्रावणायनमः ५ प्रौष्ठपदायनमः ६ आश्विनायनमः ७ कार्तिकायनमः ८ मार्गशीर्षायनमः ९ पौषायनमः १० माघायनमः ११ फाल्गुणायनमः १२ एवमभ्यर्च्य विधिवत्पश्चात्तमाभिवेष्टयेत् कालोद्भवैर्मूलफलनैवेद्यमोदकादिभिः ततश्चपूजयेत्पार्थपुरःस्थित्वाकृतांजलिः प्रार्थनामंत्रः भगवंस्त्वत्प्रसादेनवर्षंक्षेममिहास्तुमे संवत्सरोपसर्गोमेविलयंयात्वशेषतः एवमुक्त्वायथाशक्त्यादत्त्वाविप्रायदक्षिणांललाटपट्टेतिलकंकुर्याच्चवदनपंकजं ततःप्रभृत्यनुदिनंतिलकालंकृतंमुखं धार्यंसंवत्सरंयावच्छशिनेवनभस्तलं एवंनरोवानारीवाव्रतमेतत्समाचरेत् सदैवपुरुषव्याघ्रभोगान्भुविभुनक्त्यसौ भूतप्रेतपिशाचाद्यादुर्वारावैरिणोग्रहाः निरर्थकाभवंत्येतेतिलकंवीक्ष्यतत्क्षणात् निरर्थकाः प्रयोजनशून्याःअनिष्टकरणेऽसमर्थाइत्यर्थः इतिव्रतविधिः अथकथा श्रीकृष्णउवाच

पूर्वमासीन्महीपालोनाम्नाशत्रुंजयोजयी। चित्रलेखेतितस्याभूद्भार्य्याचारित्रभूषणा तयाव्रतमिदंचक्रेगृहीतंद्विजस
न्निधौ वत्सरंपूजयित्वाचध्यात्वाह्यादिजनार्दनं हंतुमाक्षेप्तुकामोवासमागच्छतियःपुरा प्रयातिप्रियकृत्तस्य।दृष्ट्वातुति
लकंनरः सपत्नीनांदर्पहरावशीकृतमहीतला भर्तुर्हृष्टाप्रहृष्टासासुखमास्तेनिराकुला यावज्ज्वरेणाभिभूतोभर्ता
पुत्रःसवेदनः शिरोर्तिनासंप्रयातःसुहृदांसुखदायकः धर्मराजपुरात्प्राप्ताःप्रविष्टागृहमंतरा शत्रुंजयंसमानेतुंकाल
मृत्युपुरःसराःपार्श्वस्थितांचित्रलेखांतिलकालंकृताननां दृष्ट्वाप्रणष्टसंकल्पाःपरावृत्यगताःपुनःगतेषुतेषुसनृपःपुत्र
णसहभारत सानुजोवुभुजेभोगान्पूर्वकर्मार्जितान्शुभान् अक्रूरेणममाख्यातंव्रतमेतद्युधिष्ठिर एतत्त्रिलोकतिल
कारूयंविभूषणंचपुण्यव्रतंसकलदुष्टहरंपरंच इत्थंसमाचरतियःससुखंविहृत्यमर्त्यः प्रयातिपदमद्वयमिंदुमौलेः इ
तिभविष्योत्तरोक्तंतिलकव्रतम् अथास्यामेवप्रतिपदिसमारभ्यं विष्णुधर्मोत्तरोक्तमारोग्यप्रतिपद्व्रतम्
मार्कंडेयउवाच संवत्सरावसानेतुपंचदश्यामुपोषितः प्रातःप्रतिपदिस्नात्वाकुर्य्याद्व्रतमनन्यधीः पूजयेद्भास्करं
देवंवर्णकैः कमलेकृते वर्णकैरक्तश्वेतपीतनीलादिभिः शुक्लेनगंधमाल्येनचंदनेनसितेनच तथाकुंदुरुधूपेनघृतधू
पेनभार्गव कुंदुरुःसल्लकीनिर्यासः अपूपैःसैकतैर्दध्नापरमान्नेनभूरिणा सैकतैःशर्कराविकारैः ओदनेनचशुक्लेनसता
लवणसर्पिषा क्षीरेणचफलैःशुक्लैर्वान्हिब्राह्मणतर्पणैःपूजयित्वाजगद्धामादिनभागेचतुर्थके आहारंप्रथमंकुर्य्यात्सघृतं
पुरुषोत्तम सर्वंचमनुजश्रेष्ठघृतहीनंविवर्जयेत् भुक्त्वाचसकृदेवान्नमाहारंनसमाचरेत् पानीयपानंकुर्वीतब्राह्मणानु
मतेपुनः प्रथममाहारंएकग्रासमात्रंप्रथमंभक्षयेत् शेषमन्नंपरित्यजेत् ब्राह्मणानुमत्याशेषमन्नंभुंजीतपानीयपानं
चकुर्यादित्यर्थः ब्राह्मणानुमत्याभुंजानोपिघृतहीनंनभुंजीत घृतहीनंविवर्जयेदितिनिषेधात् संवत्सरमिदंकृत्वा

वरुणः पवनश्चैव धनाध्यक्षस्तथाशिवः ब्रह्मणासहिताः शेषोदिक्पालाःपांतुतेसदा कीर्तिर्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधातु
ष्टिः श्रद्धाक्रियारतिः बुद्धिर्लज्जावपुःशांतिःपुष्टिःकांतिश्चमातरः एतास्त्वामभिषिंचंतुदेवपत्न्यःसमागताः आदि
त्यश्चंद्रमाभौमोबुधोजीवःसितोर्कजः ग्रहास्त्वामभिषिंचंतुराहुःकेतुश्चतर्पिताः देवदानवगंधर्वायक्षराक्षसपन्नगाः ऋष
योमनवोगावोदेवमातरएवच देवपत्न्योद्रुमानागादैत्याश्चाप्सरसांगणाः अस्त्राणिचैवशस्त्राणिराजानोवाहनानिच
औषधानिचरत्नानिकालस्यावयवाश्चये सरितःसागराःशैलास्तीर्थानिजलदानदाः एतेत्वामभिषिंचंतुधर्मकामा
र्थसिद्धये इत्यभिषेकः होमावसानेकृततूर्य्यनादोगुरुर्गृहीत्वावलिपुष्पधूपं आवाहयेल्लोकपतीन्क्रमेणमंत्रैरमी
भिर्यजमानयुक्तः ऊँ एह्येहिसर्वामरसिद्धसाध्यैरभिष्टुतोवज्रधरामरेश संवीज्यमोनाप्सरसांगणेनरक्षाध्वरं
नोभगवन्नमस्ते ऊँ त्रातारमिन्द्र मवतारमिन्द्रꣳहवेहवेसुहवꣳ शूरमिन्द्रम् ह्वयामिशक्रंपुरुहूतमिन्द्रꣳ स्वस्ति
नोमघवाधात्विंद्रः भोइंद्रइहागच्छ इहतिष्ठ इंद्रायनमः इत्यासनादीनि दत्त्वा पूजयेत् एवमिंद्रंसांगसप
रिवारंसायुधंसशक्तिकंपूजयेत् इहागच्छइहतिष्ठेत्यावाह्य इंद्रऐरावतारूढोवज्रपाणिर्महावलः देवतानांचयो
राजाइंद्रमावाहयाम्यहं गंधाद्युपचारैःसंपूज्य इंद्रःसुरपतिर्ज्येष्ठोवज्रपाणिर्महावलः शतयज्ञाधिपोदेवस्तस्मै
नित्यंनमोनमः इतिनत्वा इंद्राय सांगाय सपरिवाराय सायुधाय सशक्तिकायामुंसदीपंमाषभक्तवलिंसम
र्पयामिनमः भोइंद्रेमं सदीपं माषभक्तवलिं भक्ष ममयजमानस्य आयुःकर्ता क्षेमकर्ता शुभकर्ता पु
ष्टिकर्तातुष्टिकर्तावरदोभव ततःप्रार्थना इंद्रस्तुमहसादीप्तःसर्वदेवाधिपोमहान् वज्रहस्तोमहासत्त्वस्तस्मै
नित्यंनमोनमः १ अथाग्नेरावाहनं ऊँ एह्येहिसर्वामरहव्यवाहमुनिप्रवारैरभितोभिजुष्ट तेजोवतालोकग
णेनसार्द्धममाध्वरंरक्षकवेनमस्ते ऊँ अग्निंदूतंपुरोदधेहव्यवाहमुपब्रुवे देवांआसादयादिहभोअग्नेइहागच्छह

अ०र०
चैत्र०
१५

तिष्ठेत्यावाह्य अग्नये सपरिवाराय नमइतिपाद्यादिभिःसंपूज्य ततोबलिंदद्यात् अग्नयेसायुधायसशाक्तिकायसपरिवारायामुंसदीपंमाषभक्तबलिंसमर्पयामिनमः भोअग्नेइमंसदीपंमाषभक्तबलिंभक्षममयजमानस्यसपरिवारस्यआयुःकर्ताक्षेमकर्ताशुभकर्ता पुष्टिकर्तातुष्टिकर्तावरदोभव बलिदानात्पूर्वंपठनीयोमंत्रः सर्वतेजोधिपोदेवोरक्तवर्णोमहाबलःशक्तिहस्तोमहावीर्योवैश्वानरनमोस्तुते बलिंदत्वाप्रार्थयेत् अग्निस्तुपुरुषोरक्तःसर्वदेवमयःप्रभुः धूम्रकेतुरनाधृष्यस्तस्मैनित्यंनमोनमः २यमपूजा यमश्चमहिषारूढोदंडपाणिर्महाबलः सूर्यपुत्रमहाकायधर्ममावाहयाम्यहं ॐएह्येहिवैवस्वतधर्मराजसर्वामरैरर्चितदिव्यमूर्तेशुभाशुभाचारविचारसाक्षिन्शिवायनःपाहिमखंनमस्ते भोयमसपरिवारइहागच्छ ॐयमायसपरिवारायनम इतिसंपूज्य ॐयमायसपरिवाराय.इमंसदीपंमाषभक्तबलिंस.भोयमइमंसदीपंमाषभक्तबलिंभक्ष ममयजमानस्यायुःकर्ताक्षे- वरदोभव दंडहस्तःकृष्णवर्णोधर्माध्यक्षोमहाबलः प्रेताधिपतयेतुभ्यंधर्मराजनमोस्तुते १ ॐयमश्चोत्पलपत्राक्षःकिरीटीदंडभृत्सदा धर्मसाक्षीविशुद्धात्मातस्मैनित्यंनमोनमः२ अथनिर्ऋतिपूजा त्वमागच्छमहाभागखड्गपाणेमहाबल दितिपुत्रमहावेगनिर्ऋतिंपूजयाम्यहं १ एह्येहिरक्षोगणनायकत्वंपिशाचवेतालविशालसंघैः ममाध्वरंपाहिशुभाधिनाथलोकेश्वरस्त्वंभगवन्नमस्ते १ भोनिर्ऋतेसपरिवारइहागच्छ इत्यावाह्यसंपूज्य योवैरक्षोधिपोदेवे.निर्ऋतिर्नीलविग्रहः महाखड्गधरोनित्यंतस्मैनित्यंनमोनमः १ ॐनिर्ऋतयेसां. इमंस- माषभक्तबलिंस. भोनिर्ऋतेइमंसदीपंमाषभक्तबलिंभ. ममयजमानस्यस-आयुःकर्ता.वरदोभव.ॐनिर्ऋतिस्तुपुमान्कृष्णःसर्वरक्षोधिपोमहान् खड्गहस्तोमहासत्वस्तस्मैनित्यंनमोनमः ४ अथवरुणपूजनं आवाहयाम्यहंदेवंवरुणंलोकपूजितं प्रतीचींकमलेपत्रेदेवमावाहयाम्यहं १ ॐएह्येहियादोगणवारिधीनांगणेनपर्जन्यगणाप्सरोभिः विद्याधरेंद्रामरगीयमानपाहित्वमस्मान्भगवन्नमस्ते १ भोवरुण

इहागच्छइत्यावाह्यवरुणायनमःइतिसंपूज्य शक्तिपाशधरोनित्यंजलराजोमहाबलः निम्नगःशुक्लवर्णस्तुनमोस्तुवरु
णायते ॐवरुणाय- इमंस- वालिंस. भोवरुण वलिभक्ष. ममयजमानस्यआयुः कर्ता; वरदोभव वरुणः सजलो
विष्णुः पुरुषोनिम्नगाधिपः पाशहस्तोमहाबाहुस्तस्मैनित्यंनमोनमः ५ अथवायोरावाहनं पवनंसर्वगंदेवंसर्वदेव
नमस्कृतं पवित्रंसर्वकार्येषुवायुमावाहयाम्यहं ॐएह्येहियज्ञेममरक्षणायमृगाधिरूढ सहासिद्धसंघैः समीरण
प्राणगतेः सहायलोकेशपूजांभगवन्गृहाण १ भोवायोइहागच्छ आवाह्यपूजयेत् सर्वप्राणाधिपोदेवः सर्वजंतुष्व
वस्थितः ध्वजहस्तोमेघवर्णस्तस्मैवातात्मनेनमः वायवे- सदीपंमाषभक्तवलिंनमः; भोवायो. सदीपंमाषभक्तव
लिंभक्ष. ममयजमानस्य-वरदोभव वायुस्तुसर्ववर्णायंसर्वगंधवहःशुचिः पुरुषोध्वजहस्तश्चतस्मैनित्यंनमोनमः
६ अथकुबेरपूजा दिश्युत्तरेसदास्थायीपरमात्मपदंपरं धनादिसंग्रहन्नित्यंकुबेरंपूजयाम्यहं १ ॐएह्येहिय
क्षेश्वरयज्ञरक्षांकुरुष्वयक्षादिगणेनसार्द्धं सर्वौषधीशैः सहभूतसंघैर्गृहाणपूजांभगवन्नमस्ते १ भोकुबेरइहागच्छ
इत्यादिपूजा सर्वनक्षत्रमध्येयः सोमोराजाव्यवस्थितः शुक्लवर्णोगदाहस्तस्तस्मैनित्यंनमोनमः ॐसोमायकुबे
राय इमंसदीपं. वालिंस. भोसोमकुबेर. वलिंभक्ष. यजमानस्य वरदोभव गौरोयस्तुपुमान्सोमः सर्वौषधि
समन्वित. नक्षत्राधिपतिःसोमस्तस्मैनित्यंनमोनम. ७ अथशिवपूजा शिवंशंकरमीशानंद्वादशार्द्धंदलाचनं
उमयासहितंदेवंशिवमावाहयाम्यहं १ ॐएह्येहिविश्वेश्वरनस्त्रिशूलिन्कपालिखट्वांगिगणेनसार्द्धं भूतेशलोके
श्वरयज्ञसिद्ध्यैगृहाणपूजांभगवन्नमस्ते १ भोशिवइहागच्छ इत्यावाह्यपूजयेत् सर्वदेवाधिपोदेवईशानःशुक्लविग्रहः
शूलपाणिर्वृषारूढोरुद्राधिपतयेनमः १ ईशानाय. वालिंस- भोईशान. सदीपंमाषभक्तवालिंभक्ष- ममयजम-न
स्य.वरदोभव ईशानःपुरुषःशुक्लःसर्वविद्याधिपोमहान् शूलहस्तोविरूपाक्षस्तस्मैनित्यं नमोनमः८अथानंतपूजा

एह्येहिपातालधरामरेंद्रनागांगनाकिन्नरगीयमान रक्षोगणेंद्रामरलोकयुक्तोह्यनंतरक्षाध्वरमस्मदीयं भोअनंत इहागच्छअनंतायनमइतिपूजा पन्नगाधिपतिर्देवोयोनंतोनलिविग्रहः पातालवसतिर्नित्यंतस्मैनित्यंनमोनमः अनंतायसां-सदीपंमाषंवालिंस-भोअनंत इमंसदीपंमाषभक्तवालिंभक्ष यजमानस्यायुःकर्तावरदोभव योसावनंतरूपेणब्रह्मांडेसचराचरे पुष्पवद्धारयन्मूर्ध्नितस्मैतिनित्यनमोनमः१ अथब्रह्मणःपूजा प्रणम्यशिरसादेवमष्टनेत्रंचतुर्भुजंगायत्रीसहितंदेवंनित्यमावाहयाम्यहं १ एह्येहिविश्वाधिपतेमुनींद्रलोकेनसार्द्धंपितृदेवताभिः चतुर्मुखस्त्वंभवनःशिवायापितामहस्त्वंभगवन्नमस्ते भोब्रह्मन् इहागच्छ-इतिसंपूज्य पलाशकुसुमाकारोब्रह्माचैवाक्षसूत्रधृक् सर्वयज्ञपतिश्रेष्ठब्रह्मणेतेनमोनमःब्रह्मणेसां इदंसदीपंमाषभक्तवालिंस. भोब्रह्मन् इमंसदीपंमाषभक्तवालिंभक्ष ममयजमानस्यायुष्कर्ताक्षेमकर्ताशुभकर्तापुष्टिकर्तातुष्टिकर्तावरदोभव पद्मयोनिश्चतुर्मूर्तिर्वेदावासः पितामहः यज्ञाध्यक्षश्चतुर्वक्त्रस्तस्मैनित्यंनमोनमःअथनवग्रहवलिः ग्रहेभ्यःसांगेभ्यःसपरिवारेभ्यः सायुधेभ्यः सशक्तिभ्यः इमंसदीपं माषभक्तवालिं समर्पयामि-भोग्रहा इमंमाषभक्तवलिंभक्षत ममयजमानस्यायुःकर्तारः क्षेमादिकर्तारोः वरदाभवत ॐदुर्गायै एषभक्तवलिर्नमः भोदुर्गे इमं सदीपं माषभक्तवालिं भक्ष- ममयजमानस्यायुःकर्त्रीक्षेमादिकर्त्रीवरदाभव अथक्षेत्रपालवलिः दधिमाषसिंदूरकज्जलंसदीपंवलिमादाय ॐक्षेत्रपालायसपरिवारायडाकिनीशाकिनीभूतप्रेतपिशाचवेतालसहिताय इमंसदीपंमाषभक्तवलिंसमर्पयामि भोक्षेत्रपालइमंसदीपंमाषभक्तवलिंभक्ष ममयजमानस्यायुःकर्ताक्षेमादिकर्तावरदोभव पुनरपि शांतिपाठः शांतितोयेनसमंततः क्षीरनीरधारांपातयेत् ततःपुण्याहवाचन भूमिसुवर्णवस्त्रशय्यासनादिदानं यथारुचिकृत्वा पूर्णाहुतिं कुर्यात् तत्रादौ प्रणीतापात्रात्पवित्रेगृहीत्वा सुमित्रियानआपओषधयःसंतु इतिप्रणीताजलेनशिरःसंमार्ज्य दुर्मित्रियास्तस्मैसंतुयोस्मान्द्वेष्टियंचवयंद्विष्मः

वरुणपाशमस्मदवाधमंविमध्यमॅं श्रथाय अथावयमादित्यव्रतेतवानागसोअदितयेस्यामस्वाहा इदंवरुणाय १२
अथप्रोक्षणमंत्रः ॐआपःशिवाःशिवतमाः शांताःशांततमास्तास्तेकृण्वंतुभेषजम् इत्याघाराज्यभागौप्रायश्चित्ताहुती
र्वारुणसंज्ञकाश्चहुत्वा ततः पुरुषसूक्तसिद्धेनचरुणासप्ततेअग्नइतिमंत्रेणसप्तपालाशीः समिधोजुहुयात् ॐसप्तते
अग्नइतिमंत्रस्याग्निऋषिः जगतीत्रिष्टुप्छंदःसप्तवान् अग्निर्देवता होमेविनियोगः ॐसप्तते अग्नेसमिधः सप्त
जिव्हाः सप्तऋषयः सप्तधामप्रियाणिसप्तहोतासप्तधात्वांयजंति सप्तयोनीरापृणस्वघृतेनस्वाहा इतिसप्ताहु
तीर्हुत्वा ७ जातवेदसेइतिमंत्रेणच सप्ताहुतीर्जुहुयात् जातवेदसे इतिदुर्गामंत्रस्य कश्यपऋषिः त्रिष्टुप्छंदोग्निर्दु
र्गादेवताहोमेविनियोगः ॐजातवेदसेसुनवामसोममरातीयतोनिदहातिवेदः सनःपर्षदतिदुर्गाणिविश्वानावेवासिं.
धुंदुरितात्यग्निःस्वाहा इतिसप्ताहुतीःपालाशीःसमिधोहुत्वा ७ पुनरपिजातवेदसे इतिमंत्रेण अष्टादशप्रमाणाः
शमीसमिधोजुहुयात् १८ स्थालीपाकचरुणैवार्थंसर्वोहोमःकार्य्यः ततस्तरत्समंदीसूक्तेनचतस्रआहुतीर्जुहुयात्
ॐतरत्समंदीधावतिधारासुतस्यांधसः तरत्समंदीधावति उस्रोदेववसूनांमर्त्यस्यदेव्यवसः स्वाहा १ तरत्समं
दीधावतिसुतस्यांधसः तरत्समंदीधावतिध्वस्रयोः पुरुषंत्योरासहस्राणिदद्महेस्वाहा २ तरत्समंदीधावतिधारा
सुतस्यांधसः तरत्समंदीधावति आययोस्त्रिंशतंतनासहस्राणिचदद्महेस्वाहा ३ तरत्समंदीधावतिधारासुतस्यां
धसः तरत्समंदीधावातित्रिविष्टंदेवसवितर्वर्षिष्ठैःसौमधामभिः अग्नेदक्ष्यैः पुनीहिमःस्वाहा ४ इत्यपिशमीसमित्पौ
रुषसूक्तचरुणाहोमः यमायेतिचसप्तान्याःस्वाहांताजुहुयात्ततः ॐयमायसोमइतिमंत्रस्य यमऋषिःयमोदेवता.
त्रिष्टुप्छंदः होमेविनियोगः ॐयमायसोमंस्वधतयमायजुहुयाहविः यमेहयज्ञागच्छत्यग्निदूतोअरंकृतःस्वाहा
७ इदंविष्णुस्ततःसप्तजुहुयादाहुतीर्नृप इतिसप्ताहुतीर्जुहुयात् ॐइदंविष्णुरितिसोमऋषिर्गायत्रीछंदः विष्णु

दैवताहोमेविनियोगः ॐइदंविष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदं समूढमस्यपाꣳसुरेस्वाहा ८ नक्षत्रेभ्यस्त तःस्वाहा सप्तविंशतिराहुतीः २७ जुहुयात् ॐकृत्तिकाभ्यःस्वाहा १ रोहिण्यैस्वाहा २ मृगशिरसेस्वाहा ३ आर्द्रायैस्वाहा ४ पुनर्वसूभ्यांस्वाहा ५ तिष्यायस्वाहा ६ अश्लेषायस्वाहा ७ मघाभ्यःस्वाहा ८ पूर्वाफाल्गुनीभ्यांस्वाहा ९ उत्तराफाल्गुनीभ्यांनमः १० हस्तायस्वाहा ११ चित्रायैस्वाहा १२ स्वात्यैस्वाहा १३ विशाखाभ्यांस्वाहा १४ अनुराधायैस्वाहा १५ ज्येष्ठायैस्वाहा १६ मूलायस्वाहा १७ पूर्वाषाढाभ्यःस्वाहा १८ उत्तराषाढाभ्यःस्वाहा १९ श्रवणायस्वाहा २० धनिष्ठाभ्यःस्वाहा २१ शतभिषेस्वाहा २२ पूर्वाभाद्रपदाभ्यःस्वाहा २३ उत्तराभाद्रपदाभ्यःस्वाहा २४ रेवत्यैस्वाहा २५ अश्विनीभ्यः स्वाहा २६ भरणीभ्यःस्वाहा २७ यत्कर्मणाहुतं तत्कर्मणास्वाहा ॐअग्नयेस्विष्टकृतेस्वाहा ग्रहहोमस्ततः कार्यस्तिलैराज्यपरिप्लुतैः अथग्रहहोमः तेषांसमिधः अर्कःपलाशः खदिरअपामार्गश्चपिप्पलः। इदुंवरः शमीदूर्वाकुशाश्चसमिधःक्रमात् १ आर्कीनाशयतेव्याधिंपालाशीसर्वकामदा खादिरीचार्थलाभायआपामार्गीवहुप्रजा आश्वत्थीचशुभंदद्यादृतंदद्यादुदंवरी शमीशमयतेपापंदूर्वामंगलवर्द्धिनी कुशाश्चपितृतृप्त्यर्थमेवंताःसमिधनव ३ अर्कसमिधःआकृष्णेनरजसावर्त्तमानोनिवेशयन्नमृतंमर्त्यंच हिरण्ययेनसवितारथेनादेवोयातिभुवनानिपश्यन्स्वाहा पालाशीसमिधः इमन्देवाअसपत्नꣳसुवध्वंमहते क्षत्रायमहते ज्यैष्ठ्यायमहतेजानरज्यायेन्द्रस्येन्द्रियायइममुष्यपुत्रमस्यै विशऽएषवोमीराजासोमोस्माकं ब्राह्मणानाꣳराजास्वाहा इदंचंद्रमसे २ खदिरसमिधः अग्निर्मूर्धादिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयं अपाꣳरेताꣳसिजिन्वतिस्वाहा इदंभौमाय ३ अपामार्गसमिधः उद्बुध्यस्वाग्नेप्रतिजागृहीत्वामिष्टापूर्त्तेसꣳ सृजेथामयंच अस्मिन्सधस्थे अध्युत्तरास्मिन्

विश्वेदेवायजमानश्चसीदतस्वाहा इदंबुधाय ४ अश्वत्थसमिधः ॐबृहस्पते अतियदर्य्योअर्हाद्युमद्वि
भातिक्रतुमज्जनेषु यद्दीदयच्छवसऋतप्रजाततदस्मासुद्रविणंधेहिचित्रꣳस्वाहा इदंबृहस्पतये उदुंबरसमिधः
ॐअन्नात्परिस्रुतोरसंब्रह्मणाव्यपिवत्क्षत्रंपयः सोमंप्रजापतिः ऋतेनसत्यमिंद्रियंविपानꣳशुक्रमंधस इंद्रस्यें
द्रियमिदंपयोमृतंमधुस्वाहा इदंशुक्राय ६ शमीसमिधः शन्नोदेवीरभिष्टयआपोभवंतुपीतयेशंय्योरभिस्रवंतुनः
इदंशनैश्चराय ७ दूर्वाःॐकयानश्चित्रआभुवदूतीसदावृधःसखाकयाशचिष्ठयावृतास्वाहा इदंराहवे ८ कुशस
मिधः ॐकेतुंकृण्वन्नकेतवेपेशोमर्य्याअपेशसे समुषद्भिरजायथास्वाहा इदंकेतवे ९ अनेनहोमेन सूर्य्यादयो
नवग्रहाःप्रीयंतां अथप्रार्थना सहस्रकिरणःश्रीमान्सप्ताश्वोलोकबांधवः भक्तानांवरदोभानुःप्रीतोभवतुभास्करः१
वृद्धिर्यस्यासितेपक्षेसुराणाममृतंतुयः संपूर्णमंडलोबालःससोमःप्रीयतांमम २ भूमिपुत्रोमहातेजावह्निरूपीमहा
बलः ग्रहाणामधिपःश्रेष्ठःसभौमःप्रीयतांमम ३ सिंहासनस्थोवरदःकर्णिकारसमद्युतिः खड्गचर्मगदापाणिः
सबुधोवरदोस्तुनः ४ दंडाक्षसूत्रधारीचकमंडलुधरःसदा पीतवर्णश्चतुर्बाहुःपातुनोवाक्पतिर्ध्रुवम् ५ श्वेतवर्ण.
श्चतुर्बाहुःसाक्षसूत्रकमंडलुःसरस्वत्यापरंधामशुक्रोभूयाद्वरप्रदः ६ कृष्णवर्णःकृशांगश्चनीलजीमूतसन्निभःसश-
निःसूर्यपुत्रश्चसर्वदाप्रीयतांमम ७ चंद्रार्कौग्रसतेयस्तुभीमःपर्वणिपर्वणि राहुःसदानवश्रेष्ठःसर्वदाप्रीयतांमम-
८ पीडयंतेपीडयायस्यदेवगंधर्वकिन्नराः सकेतुर्धूम्रवर्णश्चसर्वदाप्रीयतांमम ९ ॐरुद्रायस्वाहा १ उमायैस्वाहा
२ स्कंदायस्वाहा ३ विष्णवेस्वाहा ४ ब्रह्मणेस्वाहा ५ यमायस्वाहा ६ कालायस्वाहा ७ चित्रगुप्तायस्वाहा
८ इत्यधिदेवताहोमः ॐअग्नयेस्वाहा १ अद्भ्यःस्वाहा २ पृथिव्यैस्वाहा ३ ॐनारायणायस्वाहा ४ इंद्राय
स्वाहा ५ इंद्राण्यैस्वाहा ६ प्रजापतयेस्वाहा ७ सर्प्पेभ्यःस्वाहा ८ ब्रह्मणेस्वाहा ९ इतिप्रत्यधिदेवता

होमः ओंविनायकायस्वाहा १ दुर्गायैस्वाहा वायवेस्वाहा ३ आकाशायस्वाहा ४ अश्विभ्यांस्वाहा ५ इति विनायकादिपंचदेवताहोमः ओंइंद्रायस्वाहा १ अग्नयेस्वाहा २ यमायस्वाहा ३ निर्ऋतयेस्वाहा ४ वरुणायस्वाहा ५ वायवेस्वाहा ६ कुबेरायस्वाहा ७ ईशानायस्वाहा ८ अनंतायस्वाहा ९ ओंब्रह्मणेस्वाहा १० इतिदिक्पालहोमःप्रायश्चित्ताहुतयोमहाव्याहृतीनामाहुतयश्च अत्रापिदेयाइतिपद्धतिकारःततःसंस्रवंप्राश्य पुनराचम्य पूर्णपात्रदानं ओमद्यकृतेस्मिन्महाशांतियागकर्मणिकृताकृतावेक्षणरूपब्रह्मकर्मप्रतिष्ठार्थमिदंपूर्णपात्रंसदक्षिणंप्रजापतिदैवतंयथानामगोत्रायआचार्यायतुभ्यमहंसंप्रददे ततःप्रणीताविमोकः ततोभिषेकः काश्मीर्यवृक्षसंभवभद्रासनस्थस्ययजमानस्यपंचकलशोदकैः साचार्यैर्ब्राह्मणैःकर्तव्यःतत्रमंत्राः सहस्राक्षामितिमंत्रस्यप्रजापतिऋषिइंद्रोदेवता त्रिष्टुप्छंदः यजमानाभिषेकेविनियोगः ओंसहस्राक्षंशतधारऋषिभिःपावनं कृतंतेनत्वामभिषिंचामि पावमान्यः पुनंतुते १ भगंतेवरुणोराजाभगंसूर्योबृहस्पतिः भगमिंद्रश्चवायुश्चभगंसप्तर्षयोदधुः २ यत्तेकेशेषुदौर्भाग्यंसीमंतेयच्चमूर्द्धनि ललाटेकर्णयोरक्ष्णोरापस्तद्घ्नंतुसर्वदा ३ सजोषा इंद्रसगणोमरुद्भिः सोमंपिब वृत्रहाशूरविद्वान्जहिशत्रूनपमृधोनुदस्वाथाभयंकृणुहिविश्वतोनः ४ सजोषाइंद्रसगणोविश्वानिवरुणेनतुशूरविद्वान्जहिशत्रूनपमृधोनुदस्वामयंकृणुहिविश्वतोनः ५ द्रुपदादिवमुमुचानःस्विन्नःस्नातोमलादिव पूतंपवित्रेणेवाज्यमापःशुंधंतुमैनसः ६ आपोहिष्ठामयोभुवस्तानऊर्जेदधातन २ महेरणायचक्षसे ३ योवःशिवतमोरसः ४ तस्यभाजयतेहनः ५ उशतीरिवमातरः ६ तस्माअरंगमामवः ७ यस्यक्षयायजिन्वथ क्षितिभूमौ ८ आपोजनयथाचनः ९ ॥ अन्यैरपिवेदमंत्रैरभिषेकः अथपौराणिकमंत्राः सुरास्त्वामभिषिंचंतुब्रह्माविष्णुमहेश्वराः वासुदेवोजगन्नाथस्तथासंकर्षणोविभुः प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्चभवंतुविजयायते आखंडलोग्निर्भगवान्यमोवैनिर्ऋतिस्तथा

महानदी सिप्रावेत्रवतीपूर्णाचर्मण्वतीचदेविका तापीगोदावरीचैवनर्मदाचमहानदी पराशरीपयोष्णीचसरयूर्गंड
कीतथा ज्वालाक्षिप्रामहातीर्थंशोणमामरकंटकं केदारंचप्रयागंचयमुनावाराणसीतथा विंध्यपादेषुतीर्थानि
श्रीपादेयानिसंतिवै प्रभासंपुष्करंचैवगंगासागरसंगमं पृथिव्यांयानितीर्थानिपातालेसंस्थितानिच तानिसर्वा
णितीर्थानिकलशेनिवसंतिवै सहिरण्यं सवस्त्रंच पुष्पमालासमन्वितं ऋग्वेदोथयजुर्वेदः सामवेदस्तथैवच
अथर्ववेदश्चतथाकलशेसुप्रतिष्ठिताः ईशानकोणेसंस्थाप्यरुद्रकुंभंसुशोभनं चूताश्वत्थवटप्लक्षन्यग्रोदुंबरपल्लवान्
पंचपल्लवसंयुक्तंदधिचंदनचर्चितं तंडुलोपरिसंस्थाप्यसर्वतोधूपदीपनं तथैवनारिकेलंचकलशोपरिविन्यसेत्
आजिघ्रेकेतिमंत्रेणकलशेतान्प्रतिष्ठयेत् इतिकलशोत्पत्तिंप्रभावंचस्मृत्वा ओंवरुणस्योत्तंभनमसिवरुणस्यस्कं
भसर्जनीस्थो वरुणस्यऋतसदन्यसि वरुणस्यऋतसदनमसिवरुणस्यऋतसदनमासीद इति जलेनापूर्य्य
पंचपल्लवमंत्रः अश्वत्थेवोनिषदनं पर्णेवोवसतिःकृता गोभाजइत्किलासथसनवथपूरुषं अथदूर्वाप्रक्षेपः कांडा
त्कांडात्प्ररोहंतीपरुषःपरुषस्परि एवानोदूर्वेप्रतनुसहस्त्रेणशतेनच अथपूगीफलमंत्रःयाःफलिनीर्याअफलाअपुष्पा
याश्चपुष्पिणीःबृहस्पतिप्रसूतास्तानोमुंचत्वंहसः अथपंचरत्नमंत्रः कनकं १ कुलिशं २ नीलं ३ पद्मरागंच ४ मौ
क्तिकं प्रोक्तानिपंचरत्नानिनारदेनमहर्षिणा ओंपरिवाजपतिःकविरग्निर्हव्यान्यक्रमीतदधद्रत्नानिदाशुषेअथहिरण्य
मंत्रः हिरण्यगर्भःसमवर्त्तताग्रे भूतस्यजातः पतिरेकआसीत् सदाधारःपृथिवींद्यामुतेमांकस्मैदेवायहविषाविधेम
अथगंधद्रव्यमंत्रःगंधद्वारांदुराधर्षांनित्यपुष्टांकरीषिणीं ईश्वरींसर्वभूतानांतामिहोपह्वयेश्रियम् अथसर्वौषधिमंत्रः
याओषधीःपूर्वाजातादेवेभ्यस्त्रियुगंपुरा मनैनुबभ्रूणासहस्त्रशतंधामानिसप्तच अथसप्तमृत्तिकामंत्रःअश्वस्थानाद्गज
स्थानाद्वल्मीकात्संगमाद्ध्रदात् राजद्वाराद्गोकुलाच्चमृदमानीयानिक्षिपेत् स्योनापृथिवीनोभवानृक्षरानिवेशनीय

च्छानःशर्म्मसप्रथाः अथकुशपवित्रमंत्रःपवित्रेस्थोवैष्णव्यौसवितुर्वः प्रसवउत्पुनाम्यच्छिद्रेणपवित्रेणसूर्यस्यरश्मि
भिःतस्यतेपवित्रपतेपवित्रपूतस्ययत्काम:पुनेतच्छकेयं कलशोपरि तंडुलपूर्णपात्रं पूर्णादर्विपरापतसुपूर्णापुनरापतव
स्नेवविक्रीणावहा इषमूर्जंशतक्रतो कलशोपरिश्रीफलंनिधाय श्रीश्चतेलक्ष्मीश्चपत्न्यावहोरात्रेपार्श्वेनक्षत्राणि
रूपमश्विनौव्यात्तं इष्णंनिषाणामुम्मइषाणसर्वलोकंमइषाण ॐमनोजूतिर्जुषतामाज्यस्यबृहस्पतिर्यज्ञमिमंतनो
त्वरिष्टंयज्ञंसमिमंदधातुविश्वेदेवासइहमादयंतामोंप्रतिष्ठ ॐभूर्भुवःस्वः गणेशवरुणइहागच्छ इहतिष्ठ गणानांत्वा
गणपतिंहवामहे इतिगणपतिमावाह्य ॐतत्वायामिब्रह्मणावंदमानस्तदाशास्तेयजमानोहविर्भिः अहेडमानोव
रुणेहबोध्युरुशंसमानआयुः प्रमोषी इतिषोडशोपचारैः संपूज्य कलशेषुगंगाद्यावाहनं सर्वेसमुद्राः सरि
तस्तीर्थानिजलदानदाःआयांतुयजमानस्यदुरितक्षयकारकाः ततः कलशानामभिमंत्रणंकलशस्यमुखेविष्णुरित्या
दिपूर्वोक्तामंत्राः कलशंतुसमाश्रिता इत्यंतंपठनीयाः ततः पुनरेवंप्रार्थयेत् देवदानवसंवादेमथ्यमानेमहोदधौ
उत्पन्नोसितदाकुंभविधृतोविष्णुनास्वयं त्वयिसर्वाणितीर्थानिदेवाःसर्वेत्वयिस्थिताःत्वयितिष्ठंतिभूतानित्वयिप्राणाः
प्रतिष्ठिताः शिवःस्वयंत्वमेवासिविष्णुस्त्वंचप्रजापतिः आदित्यावसवोरुद्राविश्वेदेवाःसपैतृकाः त्वयितिष्ठंतिसर्वे
पियतः कामफलप्रदः त्वत्प्रसादादिमंयज्ञंकर्तुमीहेजलोद्भव सान्निध्यंकुरुमेदेवप्रसन्नोभवसर्वदा इतिकलशानांप्रार्थ
नांतंसर्वंसर्वैर्ब्राह्मणैराग्निकोणादिवेदिकामध्यस्थैश्चकार्यं कलशानामुपरिसूक्तदेवानांमूर्तिस्थापनंपूजनंचकार्यंऋ
चंवाचंप्रपद्येइतिपठित्वावह्निकोणकुंभाभिमंत्रणं १ आशुःशिशानइतिनैर्ऋत्यकुंभाभिमंत्रणं २ यद्देवादेवहेडनं
वायव्यकुंभाभिमंत्रणं ३ ईशावास्यमितीशानकुंभाभिमंत्रणं ४ ॐनमस्तेरुद्रमन्यवइति मध्यकुंभाभिमंत्रणं का
र्यं ततःसर्वेषांकलशानांगंधपुष्पाक्षतैर्घृतपाचितनैवेद्यैः नारिकेलादिफलैः वस्त्रैर्दीपकैः पुष्पमालादिभिः पृथक्

पृथक् पूजनंकार्य्यं कुंभपूजानंतरं स्वस्त्ययनपाठःसर्वैरेवकार्य्यः अथाचार्य्यःकुशंडिकाक्रमंकुर्य्यात् ब्रह्मवरणं पूर्वं
नकृतंचेदत्रकार्य्यं तत्रादौ यजमानोयष्टव्यदेवपूजानंतरं होमद्रव्यत्यागंकुर्यात् ॐमद्यास्मिन्महाशांतिहोमकर्म
णिमयासंपादितमिदंहोमद्रव्यंयष्टव्यसमस्तदेवताहोमार्थंमयात्यक्तमित्यभिलपेत् ततआचार्य्य अग्नेर्दक्षिणतः
शुद्धमासनंदत्वा तदुपरि प्रागग्रान्कुशानास्तीर्य्य ब्रह्माणमग्निप्रदक्षिणक्रमेणानीय अत्रत्वंमेब्रह्माभवेति कल्पि
तासने उपवेशयेत् ततःप्रणीतापात्रंपुरतःकृत्वाजलेनापूर्य्यकुशैराच्छाद्यब्रह्मणोमुखमवलोक्य अग्नेरुत्तरतःकुशो
परिनिदध्यात् ततः परिस्तरणं वर्हिषश्चतुर्थभागमादाय आग्नेयादीशानांतंब्रह्मणोऽग्निपर्यंतंनैर्ऋत्याद्वायव्यांतं.
अग्नितःप्रणीतापर्यंतंकुशानांपरिस्तरणं ततोग्नेरुत्तरतःपश्चिमदिशि पवित्रच्छेदनार्थं कुशत्रयं पवित्रकरणार्थं सा
ग्रमनंतरगर्भंकुशपत्रद्वयंप्रोक्षणिपात्रं आज्यस्थालीस्रुवसंमार्जनार्थंकुशत्रयं उपयमनार्थवेणीरूपकुशत्रयं प्रादे
शमात्रास्तिस्रःसमिधःस्रुवआज्यं षट्पंचाशदुत्तरमुष्टिशतद्वयावच्छिन्नामतंडुलपूर्णं पूर्णपात्रंपवित्रच्छेदनकुशानांपू
र्वपूर्वदिशिक्रमेणासादनीयानि तस्यामेवदिशि असाधारणवस्तून्युपकल्पनीयानिततःपवित्रच्छेदनकुशैः पवित्र
करणकुशद्वयंछित्वा प्रादेशमितपवित्रद्वयकरणं सपवित्रहस्तेनप्रणीतोदकंत्रिःप्रोक्षणीपात्रेनिधाय अनामिकांगु
ष्ठाभ्यां पवित्रेगृहीत्वात्रिरुत्पवनं प्रोक्षणीपात्रस्यसव्यहस्तकरणंतथैवप्रणीतोदकेनत्रिःप्रोक्षणीप्रोक्षणंप्रोक्षणीज
लेनयथासादितवस्तुसेचनं अग्निप्रणीतयोर्मध्येप्रोक्षणीपात्रंनिधाय आज्यस्थाल्यामाज्यनिर्वापः ततोधिश्रयणं
ॐकयानश्चित्रआभुवदूतीसदावृधःसखाकयाशचिष्ठयावृतातते।ज्वलत्तृणादिनाहविर्वेष्टयित्वाग्निंप्रदक्षिणीकृत्य
अग्नौतत्प्रक्षिपेत् इत्याज्यसंस्कारंकृत्वा ततःस्रुवप्रतपनंकृत्वा संमार्जनकुशानामग्रैःस्रुवस्यांतरतोग्रांतंमूलैर्बाह्य
तो मूलांतं मध्येनमध्यं पुनःस्रुवप्रतपनंकृत्वा प्रणीतोदकेनाभ्युक्ष्यस्रुवंदक्षिणतोनिदध्यात् ततआज्यस्याग्नेरव

तारणं ततःपुरुषसूक्तेनपायसश्रयणंकुर्य्यात् ॐसहस्रशीर्षापुरुषः सहस्राक्षःसहस्रपात् सभूमिळं सर्वतःस्पृत्वा त्यतिष्ठद्दशांगुलम् १६ इतिषोडशऋचांपाठः पायसंभुविस्थापयित्वा ततःपायसेआज्येचप्रोक्षणीवदुत्पवनंसत्य पद्रव्येतान्निरसनं पुनःप्रोक्षण्युत्युत्पवनं ततउपयमनकुशान्वामहस्तेकृत्वा उत्तिष्ठन् प्रजापतिं मनसाध्यात्वातूष्णीं घृताक्ताः समिधस्तिस्रःक्षिपेत् ततउपविश्यसपवित्रप्रोक्षण्युदकेनप्रदक्षिणक्रमेणाग्निपर्य्युक्षणंकृत्वा ॐसूर्यस्या षँ एश्नयाःपयोसितस्यतेक्षीयमानस्यापिएवमानंनिर्वपामि पंचानांत्वादेवाभ्यागृह्णामि गृहीत्वायजूनांभृगूणांसोम रश्मिरिति ऊर्जैत्यग्नावधिश्रयतिततउत्ताय्यैदर्भपवित्रेण उत्तानद्वयस्यांगुष्ठानामिकाभ्यांगृहीतेन ॐअग्नेजिव्हासि पूदेवेभ्योधाम्नेधाम्नेत्वायजुषेयज्वनंइतिसकृन्मंत्रेणाद्विस्तूष्णींप्रणीतापात्रेपवित्रेनिधायपातितदक्षिणजानुः कुशाग्ने ब्रह्मणान्वारब्धःसमिद्धतमेग्नौ स्रुवेणाज्याहुतीर्जुहुयात् तत्राघारादारभ्यद्वादशाहुतिषुतत्तदाहुत्यनंतरंहुतशेषघृतस्य प्रोक्षणीपात्रेनिक्षेपःकार्य्यः अथहोमः प्रथमंकेवलाज्येन प्रजापतयेस्वाहा इदंप्रजापतये इतिमनसा १ इंद्रा यस्वाहा इदमिंद्राय इत्याघारौ २ ॐअग्नयेस्वाहा इदमग्नये ३ सोमायस्वाहा इदंसोमाय ४ इत्याज्य भागौ ॐभूःस्वाहा इदंभूः ॐभुवःस्वाहा इदंभुवः ६ ॐस्वःस्वाहा इदंस्वः ७ एतामहाव्याहृतयः ॐत्वंनोअ ग्नेवरुणस्यविद्वान्देवस्यहेडोअवयासिसीष्ठाः यजिष्ठोवाह्नितमः शोशुचानोविश्वाद्वेषांꣳसि प्रमुमुग्ध्यस्मत्स्वा हा इदमग्निवरुणाभ्यां ८ ॐसत्वंनोअग्नेवमोभवोतीनेदिष्ठो अस्याउषसोव्युष्टौ अवयक्ष्वनोवरुणꣳरराणोवीहिमृ डीकꣳसुहवोनएधिस्वाहा इदमग्निवरुणाभ्यां९ ॐअयाश्चाग्नेस्यनभिशस्तिपाश्चसत्यमित्त्वमयाअसि अयानोयज्ञं वहास्ययानोधेहिभेषजꣳस्वाहा इदमग्नये १०ॐयेतेशतंवरुणयेसहस्रंयज्ञियाःपाशाविततामहांतः तेभिर्नो अद्य सवितोतविष्णुर्विश्वेमुंचंतुमरुतःस्वर्काःस्वाहा इदंसवित्रेविष्णवेविश्वेभ्योदेवेभ्योमरुद्भ्यःस्वर्केभ्यः१२ ॐउदुत्तमं

मातृकापूजा वसोर्द्धारात्मिकासप्तमातृपूजा अत्रपद्धतौप्रागेवलिखिता अथग्रहस्थापनं वेदिकाया मीशानको
णे ग्रहस्थापनार्थंमंडलंविरच्य ग्रहस्थापनंकुर्यात् ओंप्रणवस्यब्रह्माऋषिः देवीगायत्रीछंदः परमात्माअग्निर्देवता
व्याहृतीनांक्रमेणजमदग्निभरद्वाजभृगवऋषयः अग्निवायुसूर्यादेवताः सूर्य्याद्यावाहनेविनियोगः ओंभूर्भुवःस्वःक
लिंगदेशोद्भवकश्यपगोत्र ईश्वराधिदेवताग्निप्रत्यधिदेवतासहित वायुविनायकदुर्गाकाशाशिवपंचदेवतामध्ये वायु
देवतासहितसूर्य इहागच्छ इहतिष्ठ उदयंतंमहातेजंतेजसाचाभयंकरं सर्वदुःखहरंदेवंसूर्यमावाहयाम्यहं श्रीसू
र्यायईश्वराधिदेवताग्न्यधिदेवतासहिताय नमः इमामासनपाद्यार्घ्याचमनस्नानगंधपुष्पधूपदीपनैवेद्यतांबूलवा
सोदक्षिणात्मकां सर्वोपचारपूजांसमर्पयामिनमः प्रार्थना भोभोसूर्यग्रहाध्यक्षकलिंगविषयोद्भवः रक्तःकाश्यपगो
त्रस्त्वंद्विभुजःपद्मलोचनः सप्ताश्ववाहनागच्छपद्ममध्येवरप्रद ॥ १ ॥ उदयस्त्वंमहाभानोतेजसाचाभयंकर स
हस्त्ररश्मिर्दीप्तश्चह्यादित्यःप्रीयतांमम ॥ १ ॥ अथचंद्रपूजा ओंभूर्भुवःस्वः यमुनातीरोद्भव आत्रेयसुगोत्र उमा
धिदेवताअप्प्रत्यधिदेवतासहित सोमइहागच्छ इहतिष्ठ द्विजराजसमुत्पन्नस्ताराग‍णसमन्वितः ओषधीनांचयो
राजासोममावाहयाम्यहं ओंचंद्रमसे उमाधिदेवताजलप्रत्यधिदेवतासहिताय नमः आसनंपाद्यादिदक्षिणांतंसं
पूज्य प्रार्थयेत् अहोचंद्रजगत्प्राणयमुनाविषयोद्भव सुश्वेतात्रेयगोत्रयगदाभयवरप्रद द्विजराजोमहापुण्यस्ता
रापतिर्विशेषतः ओषधीनांमहाराजःससोमःप्रीयतांमम ॥ २ ॥ अथभौमपूजा ओंभूर्भुवःस्वः अवंतीसमुद्भवभार
द्वाजसगोत्र स्कंदाधिदेवताभूमिप्रत्यधिदेवतासहित भौमइहागच्छ इहतिष्ठ भूमिपुत्रोमहाकायस्तेजस्वीचाभ
यंकरः ऋषिभिःस्तूयमानस्तुभौममावाहयाम्यहं ओंभौमायाधिदेवताप्रत्यधिदेवतासहितायनमः आसनपाद्या
दिदक्षिणांतांसर्वोपचारपूजांसमर्पयामि प्रार्थना उज्जयिन्यांसमुत्पन्नभोभोभौमचतुर्भुज भारद्वाजकुलेजातः शूलश

क्तिगदाधरः वरदोमेषमारूढःस्कंदप्रियतडित्प्रभः स्योनापृथिवीतिमंत्रेणदलेयाम्येप्रतिष्ठितः येनार्जिताजगत्कीर्तिर्भूमिपुत्रेणशाश्वती शत्रवश्चहतायेनभौमेनमहतात्मना सप्रीतयेमेभौमोद्यतुष्टोभूयाद्वरप्रदः ॥ ३ ॥ अथवुधपूजा ॐभूर्भुवःस्वः मगधदेशोद्भवआत्रेयसगोत्रविष्णुनारायणाधिदेवताप्रत्यधिदेवतासहितवुधइहागच्छ इहतिष्ठ मेरुमूर्ध्निसदातिष्ठन्देवतानांपुरोहितः ब्राह्मणानांहितार्थायगुरुमावाहयाम्यहं ॐबृहस्पतयेब्रह्मेंद्राधिदेवताप्रत्यधिदेवतासहितायनमः आसनपाद्यादिदक्षिणांतपूजांसमर्पयामिनमः दंडाक्षसूत्रवरदकमंडलुधरप्रभो महो इंद्रेतिसंपूज्योवीधिवच्चेतरेदले मेरुमूर्ध्निसमाक्रांतोदेवराजपुरोहितः ज्ञाताय:सर्वशास्त्राणांसगुरुः प्रीयतांमम ५ अथशुक्रपूजा ॐभुर्भुवः स्वः भोजकटदेशोद्भव इंद्राधिदेवतेंद्राणीप्रत्यधिदेवतासहितशुक्रइहागच्छ इहतिष्ठप्तादी तेजाः प्रभाशूरोदानवानांपुरोहितः तेजोहासर्वशत्रूणांशुक्रमावाहयाम्यहं ॐशुक्रायेंद्रेंद्राण्यधिदेवताप्रत्यधिदेवतासहितायनमः परिघाक्षावलीहस्तकमंडलुधरप्रभो शुक्लवत्पूर्वपत्रेतुशुक्रोज्योतिःस्वरूपकः सोमतुल्याप्रभा यस्यचासुराणांगुरुस्तथा जेतायः सर्वशत्रूणांसकाव्यःप्रीयतांमम ॥ ६ ॥ अथशनिपूजा ॐभूर्भुवःस्वः सौराष्ट्रदेशोद्भवकाश्यपसुगोत्रयमाधिदेवताप्रजापत्यधिदेवतादुर्गादिवतासहित शने इहागच्छ इहतिष्ठ कृष्णाक्षःकृष्णवर्णश्चकृष्णगंधानुलेपनः शनैश्चरनूनिरीक्षंश्चशनिमावाहयाम्यहं ॐशनैश्चरायनमः आसनादिदक्षिणांतपूजा प्रार्थना कृष्णवर्णःकृशांगश्चनीलजीमूतसान्निभः शनैश्चरःसूर्यपुत्रःसशौरिःप्रीयतांमम त्रिशूलिन्समगच्छवरदो गृध्रवाहनः प्रजापतेतिसंपूज्योयमवद्वारुणेदले १ इतिशनिपूजा ७ अथराहुपूजा ॐभूर्भुवःस्वःस्वराढिकापुरोद्भवपैठीनसीगोत्रकालाधिदेवतासर्पप्रत्यधिदेवतासहितविनायकाकाशदेवतासहितराहोइहागच्छ रक्तवर्णंमहाक्रूरं रक्ताजिनधरंतथा सिंहिकागर्भसंभूतंराहुमावाहयाम्यहं आसनादिदक्षिणांतंपूजनं प्रार्थना रक्षार्थं धूम्रवर्णाभो

विजितारिर्महाबलः अवाहुश्चांतरिक्षस्थः सराहुःप्रीयतांमम २ अथकेतुपूजा उँभूर्भुवः स्वः अंतर्वेदीसमुद्भवजैमिनिसुगोत्र चित्रगुप्ताधिदेवताब्रह्मप्रत्याधिदेवता अश्विनौदेवतासहित केतोइहागच्छ क्रूरान्वैगमिनोइष्टाशुभाशुभफलप्रदान् एकाधिकसहस्रंतुकेतूनावाहयाम्यहं आसनादिदक्षिणांतपूजा प्रार्थना अग्निपुत्रोमहातेजाःकेतुः सर्वत्रहांतकः क्षोभयेद्यः प्रजाः सर्वाः सकेतुः प्रीयतांमम अथइंद्रादिदिक्पालपूजनं उँ भूर्भुवः स्वःइंद्रइहागच्छ अग्नेइहागच्छ यमइहागच्छ निर्ऋतेइहागच्छ वरुणइहागच्छवायोइहागच्छ कुबेरइहागच्छईश्वरइहागच्छ इहतिष्ठेत्यावाह्य पूजयेत् एषांमंत्राणिवलिदानपूजायामग्रेलिख्यंते ततोग्निस्थापनंत्रिभिर्दर्भैःकुंडंस्थंडिलंवापरिसमूह्यगोमयेनोदकेनोपलिप्य स्रुवमूलेनत्रिरुल्लिख्यअनामिकांगुष्ठाभ्यांरेखाभ्यः पांशुमुद्धृत्य तत्राग्निं समाधायअग्निस्थापनमंत्रः अग्निंदूतमित्यस्यमेधातिथिर्ऋषिः गायत्री छंदोग्निर्देवता अग्निस्थापनेविनियोगः अग्निंदूतंवृणीमहे होतारंविश्ववेधसंअस्ययज्ञस्यसुक्रतुं अत्रापरोमंत्रश्चअग्निंदूतंपुरोदधेहव्यवाहमुपब्रुवेदेवानासादयादिह अथाग्निरावाहनंआयाहिदिव्यपुरुषंमहातंसुरासुरैर्ब्रह्महरीश्वराद्यैः ब्रह्मादयोयस्यमुखेवसंतिप्रविष्टकुंडेसुरलोकनाथअथध्यानंप्राङ्मुखोवसतेवन्हिःप्राङ्मुखस्याद्विजस्यच प्राक्प्रणीताश्चयेमंत्रास्तेश्चप्रत्यङमुखोभवेत् हृदयैकंद्विवक्त्रकंद्विनासिकंचषडाक्षिकंत्रिमेखलंत्रिपादंचसप्तजिह्वाभिरन्चितंमेषारूढंचतुःशृंगंजटामुकुटमंडितंदक्षिणेतुचतुर्हस्तंवामभागेत्रिहस्तकंशक्तिरग्नेस्तथाचैवस्रुक्स्रुवंदक्षिणेकरे तोमरंव्यजनंचैवधृतपात्रंचवामतः तवरूपमिदंवक्ष्येध्यानंसर्वार्थसाधकं ततअग्निपूजा अग्नयेस्वाहासहितायपाद्यादिनमःततोब्रह्मस्थापनं हिरण्यगर्भइतिमंत्रस्यब्रह्माऋषिःगायत्रीछंदःब्रह्मादेवताब्रह्मस्थापनेविनियोगःउँहिरण्यगर्भः समवर्ततताग्रेभूतस्यजातः पतिरेकआसीत्सदाधारपृथिवींद्यामुतेमांकस्मैदेवायहविषाविधेम इत्येवंब्रह्माणमासनोपरिनिधाय आसनादिदक्षिणांतंसंपूज्य ततोब्रह्मणोवरणं

ॐतत्सत् अद्यास्मिन्वर्षे जनिष्यमाणादिव्यांतरिक्षभौमोत्पातवर्गदुःस्वप्नदुर्निमित्तादिसकलग्रहवैगुण्यकृतसर्वारिष्ट निवृत्तिपूर्वकस्वदेशदेहकुटुंबपरिवारवर्गादौधनधान्यसंपत्त्यारोग्यादिसदभीष्टसिद्ध्यर्थं कर्तव्येस्मिन्महाशांति याग होमकर्मणिकृताकृतावेक्षणरूपब्रह्मकर्मकर्तुममुकगोत्रममुकप्रवरममुकवेदशाखाध्यायिनममुकशर्माणमेभिःपुष्पचंद नतांबूलोपवीतपवित्रवासोदक्षिणादिभिरभ्यर्च्य ब्रह्मत्वेनत्वामहंवृणे वृतोस्मीतिप्रतिवचनं यथाविहितंकर्मकुरुक रवाणीतिब्राह्मणोवदेत् अथकलशस्थापनम् तेचषट्कलशाःएकोत्तरशांतिकलशाः १ एकोवह्निकोणे २ एको नैर्ऋत्ये ३ एकोवायव्ये ४ एकऐशाने ५ एकश्चमध्ये ६ तत्रऔषधीपंचरत्नानिरोचनं चंदनंसिद्धार्थकान्श मीदूर्वा कुशान्यवव्रीहिअपामार्गफलवतीप्रियंगुन्यग्रोधोदुंबरप्लक्ष अश्वत्थपल्लवान् सकषायान् कपित्थाप्रियं गुचूतपल्लवान् हस्तिदंतगजमदं सप्तमृत्तिकाश्च कोणचतुष्टयकुंभेषुनिक्षिपेत् मध्यकलशेमंत्रवत्पंचगव्यविशेष तोनिक्षिपेत् अथैतेषांस्थापनक्रमः ॐमहीद्यौःपृथिवीचनइमंयज्ञंमिमिक्षतांपिपृतान्नोभरीमभिः इतिभूमिंस्पृशेत् धान्यमसिधिनुहिदेवान् प्राणायत्वोदानायत्वाव्यानायत्वा दीर्घामनु प्रसितिमायुषेधां देवोवःसविताहिरण्यपा णिःप्रतिगृभ्णात्वच्छिद्रेणपाणिनाचक्षुषेत्वामहीनांपयोसि इतिसप्तधान्यप्रक्षेपः तस्योपरिकलशंस्थापयेत् आजि घ्रकलशंमह्यात्वाविशंत्विंदवः पुनरूर्जानिवर्तस्व सानः सहस्रंधुक्ष्वोरुधारापयस्वतीपुनर्माविशताद्रयिः इतिकल शंसंस्थाप्य कलशोत्पत्तिंपठेत् उत्तरेहिमवत्पृष्ठेक्षीरोदोनामसागरः उत्पन्नःकलशस्तत्रसर्वतीर्थसमान्वितः कलं कलोहिदेवानांदानवानांतथैवच कलाभिः सकलादेवाःसौम्यमांगल्यकर्मणि निर्मितोयंतदातत्रकलशस्तेनउच्यते धारितोविश्वरूपेणकलशःकामरूपिणा कलशस्यमुखेविष्णुःकंठेरुद्रःसमाश्रितः मूलेतस्यस्थितोब्रह्मामध्येमातृग णाःस्मृताःकुक्षौतुसागराःसप्तसप्तद्वीपावसुंधरा अर्जुनीगोमतीचैवचंद्रभागासरस्वती कावेरीकृष्णवेणीचगंगाचैव

जन्यसर्वारिष्टशांतिसहित आत्मनोजन्मराशिनामराशिजन्मलग्नवर्षलग्नादिषु जन्मस्थानचतुर्थाष्टमद्वादशस्थाने
षु गुरुमंदारादित्यशनिराह्वादिदुष्टग्रहादिजन्योत्पातभयपीडादिनिवृत्यनंतरनिजदेशदेहपरिवारादौधनधान्यसंप
त्यारोग्यादिसदभीष्टसिद्ध्यर्थं महाशांतियागमहंकरिष्ये केचित्तु आचार्यादीनांवरणमत्रैवेच्छंति तत्राचार्यत्वेन
त्यामहं वृणइतिवृत्वा आचार्यस्तुयथास्वर्गेइत्यादि प्रार्थना ततोब्रह्मवरणं ॐब्रह्मत्वेनत्वामहंवृणे एवंवृत्वा यथा
चतुर्मुखोब्रह्मासर्वलोकपितामहः तथात्वंममयज्ञेस्मिन्ब्रह्माभवद्विजोत्तम इतिप्रार्थना यथाग्नेयनैर्ऋत्यवायव्यै
शानकोणस्थकलशेषुमध्यकलशेच ऋचंवाचं आशुःशिशान ईशावास्ययद्देवादेवहेडनरुद्रपाठकर्त्तॄन् ब्राह्मणान्
पूर्वमेववृतान् प्रार्थयेत् ऋग्वेदः पद्मपत्राक्षोगायत्रः सोमदैवतः अत्रिगोत्रस्तुविप्रेंद्रऋत्विक्त्वंमेमखेभव १
काचराक्षोयजुर्वेदस्त्रैष्टुभोरुद्रदैवतः भारद्वाजस्तुविप्रेंद्रऋत्विक्त्वंमेमखेभव २ सामवेदस्तुपिंगाक्षोजागतःशक्रदै
वतः कश्यपःसतुविप्रेंद्रऋत्विक्त्वंमेमखेभव ३ वृहन्नेत्रोथर्ववेदोनुष्टुभोरुद्रदैवतः वैतानगोत्रविप्रेंद्रऋत्विक्त्वंमेम
खेभव ४ ऋत्विजस्तुयथापूर्वंशक्रादीनांमखेभवन् यूयंतथामेभवितुमृत्विजोर्हथसोमपाः यूयंमेऋत्विजः स्वस्थाः
स्वस्थाःस्मइत्युक्ते पूर्वमाराध्यमंत्रांस्तुकर्मकुर्युर्द्विजातयइतिपूर्वमुक्तत्वात् तेच स्वस्वेस्थाने स्थिता मंत्रानावर्तये
युः आग्नेयकोणस्थितोब्राह्मणः ऋचंवाचंप्रपद्येमनोयजुः प्रपद्ये सामप्राणंप्रपद्येचक्षुः श्रोत्रंप्रपद्येवागोजः सौहजो
मयिप्राणापानौ १ यन्मेछिद्रंचक्षुषोहृदयस्यमनसोवातितृण्णंवृहस्पतिर्म्मेतद्दधातु शन्नोभवतिभुवनस्ययस्पतिः
२ गायत्रीच ३ इत्यादिमध्यायंवाजपेत् १ अथनैर्ऋत्ये आशुः शिशानोवृषभोनभीमोघनाघनःक्षोभणश्चर्षणीनां
संक्रंदनोनिमिषएकवीरःशतꣳसेनाऽअजयत्साकमिंद्रइतिमंत्रंवासमग्रमध्यायंजपेत् अथवायव्ये यद्देवादेवहेडनंदे
वासश्चकृमावयं अग्निर्मातस्तस्मादेनसोविश्वान्मुंचत्वंहसः१यदिदिवायदिनक्तमेनांसिचकृमावयं वायुर्मातस्मा

देनसोविश्वान्मुंचत्वंहसः२यदिजाग्रद्यदिस्वप्नजांनाॐसिचमेमावयं सूर्येमातस्मादेनसोविश्वान्मुंचत्वंहसः३यद्ग्रा
मेयदरण्येयत्सभायां यदिंद्रियेणवर्ष्मणा यदेनश्चकृमावयंयदेकस्याधिधर्मणितस्यावयजनमासि४यदपाअघ्न्याइ
तिवरुणेतिशपामहेततोनोवरुणनोमुंचअवभृथनिचुंपणामिचेरुरसि निचुंपणः अवेवैवर्देवकृतमेनोयक्ष्यवमर्त्यैर्त्यकृतं
पुरुराव्णोदेवरिषस्पाहि ३अथैशानेईशावास्यमिदॐसर्वंयत्किंचिगज्जत्यांजगत्तेनत्यक्तेनभुंजीथामागृधः कस्य।चि
द्धनंइतिमंत्रसमग्रमध्यायंवाजपेत्४अथमध्यकलशे ॐनमस्तेरुद्रमन्यवउतोतइषवेनमः वाहुभ्यामुततेनमःइतिमंत्रं
षोडशऋचोवासमग्रमध्यायंजपेत् अथात्रवेदिकायामपि गणपतिपूजनमादौकर्त्तव्यंतथा ॐगणानांत्वागणपतिळं
हवामहे ।प्रियाणांत्वाप्रियपतिॐहवामहे निधीनांत्वानिधिपतिॐहवामहे वसोममआहमजानिगर्भधमात्वमजासि
गर्भधम् नमोगणेभ्योगणपतिभ्यश्चवोनमोनमोव्रातेभ्योव्रातपतिभ्यश्चवोनमोनमोगृत्सेभ्योगृत्सपतिभ्यश्चवो
नमोनमोविरूपेभ्योविश्वरूपेभ्यश्चवोनमः २ ॐभूर्भुवःस्वर्गणपतेइहागच्छइहतिष्ठेत्यावाह्यप्रतिष्ठाप्यॐगंगणप
तयेनमइति मंत्रेण पाद्यासनार्घ्यस्नानवस्त्रगंधपुष्पधूपदीपनैवेद्यतांवूलफलदक्षिणाभिःसंपूजयेत्ततःस्वस्तिवाचनं
पुण्याहवाचनंच कुर्य्यात् तदाह आश्वलायनः वैदिकेतांत्रिकेचादौततःपुण्याहवाचनं तच्चरूपनारायणीये इत्थंत्री
नधिकान्ब्राह्मणान्दक्षिणावासोन्नदानादिभिः परितोष्य पुण्याहंभवंतोब्रुवंतुइतिप्राङ्मुखः श्रावयेत् ॐपुण्याह
पुण्याहं पुण्याहं ब्राह्मंपुण्यमहोयच्चसृष्ट्युत्पादनकारकंवेदवृक्षोद्भवंनित्यंतत्पुण्याहंब्रुवंतुनः ब्राह्मणाः पुण्याहं इति
त्रिर्ब्रूयुः ततोयजमानस्यस्वयंवा पुनंतुमादेवजनाः पुनंतुमनसाधियः पुनंतुविश्वाभूतानिजातवेदःपुनीहिमां भो
ब्राह्मणा अस्ययजमानस्यगृहे ऋद्धिंभवंतोब्रुवंतु सागरस्यचयाऋद्धिर्महालक्ष्म्यादिभिःकृता संपूर्णासुप्रभा
वाचतामृद्धिंसंब्रुवंतुनः ऋध्यतां ऋध्यतांऋध्यतां इतित्रिर्ब्रूयुः मंत्रः सत्रस्यऋद्धिरस्यगन्मज्योतिरमृता अभूमदिवं

पृथिव्याअध्यारुहामाविदामदेवान्स्वर्ज्योतिः क्षात्रियऋद्धिः ३ भोब्राह्मणाअस्ययजमानस्य गृहे स्वस्तिभवंतो
ब्रुवंतु स्वास्तिर्याअविनाशाख्यापुण्यकल्याणवृद्धिदा विनायकप्रियानित्यंतांस्वस्तिंसंब्रुवंतुनःॐस्वस्तिस्वस्तिस्व
स्ति इतित्रिर्ब्रूयुःस्वस्तिनइंद्रोवृद्धश्रवाः स्वस्तिनःपूषाविश्ववेदाःस्वस्तिनस्तार्क्ष्योअरिष्टनेमिःस्वस्तिनोबृहस्पति
र्दधातु ॥ १ ॥ पयः पृथिव्यांपयओषधीषु ॥ २ ॥ विष्णोरराटमसि ॥ ३ ॥ अग्निर्देवता ॥ ४ ॥ द्यौःशांतिरंत
रिक्षऌशांतिः ॥ ५ ॥ आनोभद्राइतिदशर्चसूक्तस्यरहूगणपुत्रोगौतमऋषिः विश्वेदेवादेवता त्रिपंचायाःसप्तमीज
गत्यः षष्ठीविराट्स्थानाशिष्टास्त्रिष्टुभःपाठेविनियोगः ॐआनोभद्राःक्रतवोयंतु विश्वतोदधासो अपरीतासउद्भि
दः देवानांयथासदमिद्वृधेआसन्नप्रायुवोरक्षितारोदिवेदिवे ॥ १ ॥ इतिदशर्चसूक्तपाठः ततःकनिक्रंदइतिदशर्च-
शाकुनसूक्तपाठः तस्यायमाद्यमंत्रः ॐकनिक्रदंतनुषंप्रब्रुवाणइयर्त्तिवाचमरितेवनावं सुमंगलश्चशकुनेभवामिमा-
त्वाकाचिदभिद्राद्विदत् ॥ १ ॥ इत्यादि ततःस्वास्तिनोसमीतामश्विनाभगः स्वास्तिदेव्यदितिरनर्वणः स्वास्तिपू
षाअसुरोदधातनः स्वस्तिद्यावापृथिवी सचेताम् ॥ १ ॥ इत्यादिपंचर्चस्वस्त्ययनपाठः ततःॐहिरण्यवर्णांहरिणीं-
सुवर्णरजतस्रजं चंद्रांहिरण्मयींलक्ष्मींजातवेदोममावह इतिपंचदशर्चश्रीसूक्तपाठः ॐस्वस्तिन इंद्रोवृद्धश्रवाः
स्वस्तिनः पूषाविश्ववेदाः स्वास्तिनस्तार्क्ष्योअरिष्टनेमिः स्वस्तिनोबृहस्पतिर्दधातु व्रतनियमतपः स्वाध्याय-
क्रतुदमदानविशिष्टानांसर्वेषां ब्राह्मणानां मनःसमाधीयतां समाहितमनसःस्मःप्रसीदंतुभवंतःप्रसन्नाःस्मयजमा-
नस्यगृहेपुत्रकलत्रमित्रगुरुस्वसृभागिनेयसंबंधिबांधवानांदीर्घमायुरस्तु पुष्टिरस्तु तुष्टिरस्तु वृद्धिरस्तुअविघ्नमस्तु
आरोग्यमस्तुशिवंकर्मास्तुकर्मसमृद्धिरस्तु पुत्रसमृद्धिरस्तु धनधान्यसमृद्धिरस्तु इष्टसमृद्धिरस्तु अरिष्टनिरस
नमस्तु यत्पापंतत्प्रतिहतमस्तु यच्छ्रेयस्तदस्तु उत्तरोत्तरमहरहरभिवृद्धिरस्तु उत्तरोत्तराःक्रियाःशुभाःशोभनाःप्र

वर्तते तिथिकरणमुहूर्तनक्षत्रसंपदस्तु तिथिकरणमुहूर्त्तनक्षत्रग्रहलग्नाधिदेवताः तिथिकरणेमुहूर्तनक्षत्रेसग्रहे-
सदैवतेप्रीयेतांअग्निपुरोगाविश्वेदेवाःप्रीयंतांइंद्रपुरोगामरुद्गणाः प्रीयंतांवासिष्ठपुरोगाऋषिगणाः प्रीयंतां माहेश्व
रीपुरोगाउमामातरःप्रीयंतां अरुंधतीपुरोगा एकपत्न्यःप्रीयंतां विष्णुपुरोगाःसर्वेदेवाःप्रीयंतां ब्रह्मपुरोगाः सर्वे
वेदाःप्रीयंतां श्रीसरस्वत्यौप्रीयेतां श्रद्धामेधेप्रीयेतां भगवतीकात्यायनीप्रीयतां भगवतीमाहेश्वरीप्रीयतां भग
वतीऋद्धिकरीप्रीयतां भगवतीवृद्धिकरीप्रीयता भगवंतौविघ्नविनायकौ प्रीयेतां सर्वाःकुलदेवताः प्रीयंतां हता
ब्रह्मद्विषः हताः परिपंथिनः हताश्चविघ्नकर्तारःशत्रवःपराभवंयांतु शाम्यंतुघोराणि शाम्यंतुपापानि शाम्यंत्वी
तयः शुभानिवर्द्धंतां शिवा आपः संतु शिवा अग्नयः संतु शिवा आहुतयः संतु शिवा वनस्पतयः संतु शिवा अ
तिथयःसंतु अहोरात्रेशिवेस्यातांआब्रह्मन्ब्राह्मणोब्रह्मवर्चसीजायतामाराष्ट्रेराजन्यः शूरऽइषव्योनिऽव्याधीमहा
रथोजायतान्दोग्ध्रीधेनुर्वोढानड्वानाशुःसप्तिः पुरंधिर्योषाजिष्णूरथेष्ठाः सभेयोयुवास्ययजमानस्यवीरोजायता
न्निकामे निकामेनः पर्जन्योवर्षतु फलवत्योनओषधयः पच्यंतां योगक्षेमोनः कल्पतां शुक्रांगारकबुध
बृहस्पतिशनिराहुकेतुभौमसहिता आदित्यपुरोगाः सर्वेग्रहाःप्रीयंतां भगवान्नारायणः प्रीयतांभगवान्पर्जन्यः
प्रीयतां भगवान्स्वामीमहासेनःप्रीयतां पुण्याहकालंवाचयिष्येवाच्यतां पुण्याहंभवंतोब्रुवंतुपुण्याहं ॥ ३ ॥
स्वस्तिभवंतोब्रुवंतु आयुष्मतेस्वस्ति ॥ ३ ॥ ऋचः सामानियजूंषिसाहिश्रीरमतांसतां श्रीरस्त्वितिभवं
तोब्रुवंतु अस्तुश्रीः पुण्याहवाचनसमृद्धिरस्तु भगवान्प्रजापतिःप्रीयतां इतिपुण्याहवाचनं आनोभद्रा स्व
स्तिनोमिमीता कनिक्रद श्रीसूक्त इत्येषांचतुर्णांसूक्तानांचात्रपाठःकार्यः प्राक्प्रमादेनालिखिताः ततोयजमान
आचार्य्योंवा अस्ययागस्यनिष्पत्त्यैभवंतोभ्यर्थितामया सुप्रसन्नैस्तुकर्तव्यंशांतिकंविधिपूर्वकं गणपतिपूजा

ड्यादिलग्नाः सप्तसगुडाः सप्तघृतधारावसोर्धाराः कर्तव्याः ॐ लक्ष्मीः श्रीश्च धृतिर्मेधा प्रज्ञा स्वाहा सरस्वती सर्वेषु वृद्धि
कार्येषु सप्तैता घृतमातरः लक्ष्म्यादिसप्तमातृका इह। गच्छेतेत्यादि आवाह्य पूजा लक्ष्म्यादिसप्तमातृभ्यो नम इति गंधा
दिनैवेद्यदक्षिणांतं पूजनं रक्तवस्त्रमंगलसूत्रादिदानं अथाभ्युदयिकश्राद्धं ॐ अपवित्रः पवित्रो वा देवताभ्यः पितृभ्यश्च
ॐ सत्यवसुसंज्ञका विश्वेदेवाः ॐ भूर्भुवः स्वः इदं वः पाद्यं १ मातृपितामही प्रपितामह्यो नांदीमुख्यः ॐ भूर्भुवः स्वः इदं वः पाद्यं
संपद्यतां वृद्धिः २ ॐ पितृपितामहप्रपितामहा नांदीमुखा ॐ भूर्भुवः स्वः इदं वः पाद्यं संपद्यतां वृद्धिः ३ ॐ मातामह प्रमाता
मह वृद्धप्रमातामहा नांदीमुखा ॐ भूर्भुवः स्वः इदं वः पाद्यं संपद्यतां वृद्धिः ४ इदमासनं वः संपद्यतां वृद्धिः ५ इदं गंधाद्यर्चनं वः
संपद्यतां वृद्धिः ४ मंडलं १ २ परिवेषणं १ २ विधाय पृथिवि ते पात्रं द्यौरपिधानं ब्राह्मणस्य मुखे अमृते अमृतं जुहोमि स्वाहा इदं
विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदं समूढमस्य पांसुरे विष्णो हव्यं रक्षमदीयं ॐ सत्यवसुसंज्ञकेभ्यो विश्वेभ्यो देवेभ्यो युग्म
ब्राह्मणभोजनपर्याप्तमिदमन्नं सोपकरणं सदक्षिणं वः संपद्यतां वृद्धिः ४ एवं स्थानचतुष्टये द्वादशधा दत्वा ॐ अन्नहीनं क्रि
याहीनं मंत्रहीनं विधिहीनं च यद्भवेत् तत्सर्वमच्छिद्रमस्तु इति जप्त्वा सत्यवसुसंज्ञका विश्वेदेवा दत्तेतदन्नपानादिभिः
प्रीयंतां १ मातृपितामही प्रपितामह्यो दत्तेतदन्नपानादिभिः प्रीयंतां ३ मातामह प्रमातामह वृद्धप्रमातामहा दत्तेतदन्न
पानादिभिः प्रीयंतां ४ महामहप्रमातामह वृद्धप्रमातामहा दत्तेतदन्नपानादिभिः प्रीयंतां ततः गोत्रं नो वर्द्धतां दा
तारो नोभिवर्द्धतां वेदाः संततिरेव च श्रद्धा च नो माव्यगमद् वहुदेयं च नोऽस्तु अन्नं च नो वहु भवेद तिथींश्च लभेमहि याचि
तारश्च नः संतु मा च याचिष्म कंचन इति संप्रार्थ्य एताः सत्याशिषो वः संतु इति विप्राणां प्रतिवचनं ॐ मद्येत्यादि महाशां
तियागकर्मणः पूर्वांगत्वेन कृतस्य विश्वेदेवानां नांदीमुखश्राद्धस्य प्रतिष्ठार्थमिदं द्राक्षामलकफलमूलादिद्रव्यं निष्क्र
यभूतं दक्षिणाद्रव्यं यथानामगोत्राय ब्राह्मणाय दातुमहमुत्सृजे एवं मातृपितामही प्रपितामहानां पितृपितामह

प्रपितामहानां मातामह प्रमातामहवृद्धप्रमातामहानां नांदीमुखानां कृतैतदाभ्युदयिकश्राद्धस्य प्रतिष्ठार्थमिमं फल
मूलं वनस्पतिदैवतं दक्षिणाद्रव्यसहितं यथानामगोत्राय ब्राह्मणाय दातुमहमुत्सृजे इति वृद्धिश्राद्धं विधाय ततो यदा आ
चार्यद्वारा महाशांतियागादिकार्यं तदत्रैव पुनर्ऋत्विगादिवरणसहितमाचार्यवरणं कार्यं तत्र क्रमः पुष्पचंदनतांबूल
फलवस्त्रदक्षिणाद्रव्यमादाय कुलशीलवेदविधिसंपन्नं ब्राह्मणमाहूय प्राङ्मुखमुपदिष्टं स्वयं बद्धांजलिः एतस्मिन्मत्क
र्तृके महाशांतियागकर्मणि त्वं मे गुरुर्भव भवानिति तेनोक्ते ततो वरणसंभृतिमादाय ॐ मद्यास्मिन्महाशांतियागकर्म
णि मत्प्रतिनिधित्वेन समग्रविधिं कारयितुममुकगोत्रममुकशर्माणं त्वामेभिः पुष्पचंदनतांबूलवस्त्राभरणकमंडलुदक्षि
णादिभिराचार्यत्वेन त्वामहं वृणे वृतोस्मीति प्रतिवचने यथाविहितं कर्म कुरु करवाणीति प्रतिवचने ततः प्रार्थना आचा
र्यस्तु यथा स्वर्गे. मंत्रमूर्तिर्भवान्नाथ संसारोच्छेदकारक देवपूजाविधानार्हां कुरु धर्म्यां गतिं चन इति संप्रार्थ्य ततः स्व
स्तिवाचनपुण्याहवाचनऋद्धिवाचनशांतिपाठार्थं चाग्नेयनैर्ऋत्यवायव्यैशानमध्यस्थकुंभेषु ऋचं वाचमाशुः शिशान
यद्देवा देवहेडन रुद्रपाठादिमंत्रैः कुंभाभिमंत्रणार्थमन्यान् ब्राह्मणान्वृणुयात् ततो वरणसंभृतिमादाय ॐ मद्यास्मि
न्महाशांतियागकर्मणि नानानामगोत्रान् ब्राह्मणान् स्वस्तिवाचनऋद्धिवाचनशांतिवाचनार्थमाग्नेयनैर्ऋत्यवायव्यै
शानमध्यस्थकुंभेषु ऋचं वाचमाशुः शिशान यद्देवा देवहेडनमृचं वाचं प्रपद्ये तत्र शांतिपाठं कारयितुं युष्मानहं वृणे वृताः
स्म इति प्रतिवचने यथाविहितं कर्म कुरुत करवाम इति तैरुक्ते ततः स्वस्तिवाचनं ॐ स्वस्तिनः इंद्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति
नः पूषा विश्ववेदाः स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो ऽरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु १ इत्यादि स्वस्तिवाचने क्रियमाणे आचा
र्यादिसहितो यजमानः सपत्नीक ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः स्थिरैरंगैस्तुष्टुवांसस्त
नूभिर्व्यशेम देवहितं यदायुः इति मंत्रेण मंडपं प्रविशेत् ततो यजमानाज्ञया सऋत्विक् आचार्यः मंडपाकरणे वेदिं प्रविशेत्

तत्रवेदिसंस्कारंकुर्य्यात् तत्रादौसर्षपविकरणेनभूतानुत्सारयेत तत्रमंत्राः यदत्रसंस्थितंभूतंस्थानमाश्रित्यसर्वतःस्था
नंत्यक्त्वातुतत्सर्वंयत्रस्थंतत्रगच्छतु १ अपक्रामंतुभूतानिपिशाचाःसर्वतोदिशं सर्वेषामविरोधेनमहाशांतिंसमारभे
२ भूताःप्रेताःपिशाचाद्याह्यपक्रामंतुराक्षसाः स्थानादस्माद्व्रजंत्वन्यदिहशांतिंकरोम्यहं ३ ततोगोमूत्रंगोमयं
क्षीरंदधिः सर्पिःकुशोदकं समंत्रकंकुर्यात तत्रमंत्राः तत्सवितुर्वरेण्यमित्यादिगायत्र्या गोमूत्रं गंधद्वारांदुराधर्षां
नित्यपुष्टांकरीषिणीं ईश्वरींसर्वभूतानांतामिहोपह्वयेश्रियं इतिगोमयं आप्यायस्वसमेतुतेविश्वतः सोमवृष्ण्यंभ
वावाजस्यसंगथे इति क्षीरं दधिक्राव्णोअकारिषंजिष्णोरश्वस्यवाजिनः सुरभिनोमुखाकरत्प्रणआयूंषितारि
षत् इतिदधि घृतंमिमिक्षेघृतमस्ययोनिर्घृतेश्रितोघृतमस्य धाम अनुष्वधमावहमादयस्वस्वाहाघृतंवृषभव
क्षिहव्यंइतिघृतं ऊँआपोहिष्ठामयोभुवस्तानऊर्जेदधातन महेरणाय चक्षसे योवः शिवतमोरसस्तस्यभा
जयतेहनः उशतीरिवमातरः तस्माअरंगमामवोयस्यक्षयायाजिन्विथ आपोजनयथाचनः इतिकुशोदकं गृहीत्वा
गायत्र्यासर्वाण्येकीकृत्य प्रणवेनालोड्य पंचगव्येनपरिकाल्पितां भूमिं प्रोक्षयेत् ततोवेदिंस्पृशेत् तत्रमंत्रः
ऊँवेद्यांवेदिसमाध्यक्षेवर्हिषावर्हिरिंद्रियं यूपेनयूपआप्यतेप्रणीतोअग्निरग्निना इति संस्कारः अथाचार्यः
वेदिकायाद्वारचतुष्टये तोरणचतुष्टयपूजामारभेत् ऊँअग्निमीळेपुरोहितंयज्ञस्यदेवमृत्विजंहोतारंरत्नधातम
मितिपूर्वतोरणंगत्वा प्राङ्मुखउपविश्य आचम्य वामतोरणमूले पुष्पाक्षतान्यादाय ऊँभूर्भुवःस्वः मेरोइहा
गच्छ इति मेरुमावाह्यस्थापयित्वा मेरवेनमः इतिपाद्यासनगंधार्घपुष्पधूपनैवेद्यवस्त्रदक्षिणादिभिःसंपूज्य
ततस्तोरणदक्षमूले मंदरमावाह्य पूजयेत् मंदरायनमः तोरणवामाग्रे विष्णुमावाह्यपूजयेत् ऊँविष्णवे
नमः तोरणोपरिमध्यभागे ऊँशिवायनमः शिवमावाह्यपूजयेत् तोरणदक्षाग्रे ऊँब्रह्मणेनमः ब्रह्माण

मावाह्यपूजयेत् तोरणाधःप्रदेशे ॐभूतायत्वानारातयेस्वरभिविख्येषइच्छंहंत्वाश्वाय्यांपृथिव्यामुर्वंतरिक्षेमन्वेमिपृथिव्यास्त्वानाभौसादयामादित्याउपस्थेगेहऋक्ष इत्यनेनपंचभूतानिइहागच्छतेहतिष्ठतेत्यावाह्यप्रतिष्ठाप्य गंधादिभिरभ्यर्च्य सुभद्रं विकटंवा चक्रांकितपंचभूतानि पूजयेत् द्वारमध्येअक्षतादिभिः कुमुदाक्षमावाह्यपूजयेत् इतिपूर्वद्वारपूजा १ ततोदक्षिणद्वारे पूर्वाभिमुखउपविश्य ॐइषेत्वोर्जेत्वावायवस्थदेवोवःसविताप्रार्पयतुश्रेष्ठतमायकर्मण आप्यायध्वमघ्न्याइंद्रायभागंप्रजावतीरनमीवाअयक्ष्मामावस्तेनईशतमाघशंसोध्रुवा अस्मिन्गोपतौस्यातबह्वीर्यजमानस्यपशून्पाहि इतिमंत्रेणदक्षिणद्वारतोरणंकृत्वा ततःपूर्ववत् क्रमेणमेरुं १ मंदरं २ विष्णुं ३ शिवं ४ ब्रह्माणं ५ तोरणस्यवाममूलेवामाग्रमध्यदक्षिणाग्राधःस्थानेषु पंचभूतपर्यंतान्पूजयेत् द्वारमध्ये पुंडरीकं वामनंच पूजयेत् ततः पश्चिमद्वारेॐअग्नआयाहि वीतये गृणानोहव्यदातये निहोतासत्सिबर्हिषिइतिमंत्रेण पश्चिमद्वारतोरणं कृत्वा तोरणदक्षमूले मेरुं उत्तरमूले मंदरं दक्षाग्रेविष्णुं मध्येशिवम् उत्तराग्रे ब्रह्माणं अधः पंचभूतानि द्वारमध्ये शंकुकर्णं सर्वनेत्रंचपूजयेत् ३ तत उत्तरद्वारे शन्नोदेवीरभिष्टय आपोभवंतुपीतये शंय्योरभिस्रवंतुनः इत्यनेनोत्तरद्वारतोरणंकृत्वा पश्चिमतोरणमूले मेरुं पूर्वमूले मंदरं पश्चिमाग्रे विष्णुं उपरिशिवं पूर्वाग्रेब्रह्माणं अधः पंचभूतानि द्वारमध्येसुमुखं सुप्रतिष्ठंच पूजयेत् ततोयजमान आचार्योवा पश्चिमद्वारेप्रविश्य आसनेचोपविश्य शुचिराचम्य महाशांतियागस्य प्रधानसंकल्पं कुर्यात् ॐतत्सत् अद्यास्मिन्वर्षे दुःस्वप्नदुर्निमित्तविद्युदुल्कानिपातकेतूदयनिर्घातसूर्याचंद्रमसोर्बिंबतांतर्गतकालेकदर्शनानिर्शीद्रधनुर्दर्शनभूकंपमूलगंडांतप्रभृतिदुष्टसमयप्रसवयुग्मप्रसवविकृतप्रसवकाकोलूकादिवेश्मप्रवेशाकस्मिकध्वजच्छत्रवेश्मतुलाभंगाश्वतरीगर्भसंभव शय्यासनगवाश्वादिष्वाग्निदर्शनभास्मितादिदर्शनादिसर्वोत्पात

प्रवकुर्द्वश्चद्विजोत्तमान् कालज्ञान्वेदवेदज्ञान्भृत्यान्संबंधिबांधवान् अनेनैवतुमंत्रेणस्वाहांतेनपृथक्पृथक् प्रविष्टाया
म्रयेहोमःकर्तव्यःसर्वत्तृप्तये वेदविच्चक्षुपेदत्त्वास्थानप्राधानिकेसति प्रविष्टायश्रेष्ठायवेदवेदज्ञायवेदोक्तविधिज्ञायेत्य
र्थः मदनरत्नेतुवेदवतेइतिपठित्वावेदोक्तविधिनेतिव्याख्यातं चक्षुषीआज्यभागौप्राधानिकेस्थानेप्रधानहोमारंभहो
मारंभेततःकुर्य्यान्मंगलालंभनंनरः मदनरत्ने शालाहोमस्ततः कार्यमंगलालंभनंततः भोजयित्वाद्विजान्सर्वान्सु
हृत्संबंधिबांधवान् विशेषेणतुभोक्तव्यकार्य्यश्चापिमहोत्सवः नवसंवत्सरारंभःसर्वसिद्धिप्रदायकः इतिब्रह्मपुराणो
क्तःसंवत्सरारंभविधिः ॥ इयंचपूजादमनकेनकार्य्येतिस्मृतिकौस्तुभे यथोक्तंदेवीपुराणे ब्रह्मोवाच चैत्रादौकारये
त्पूजांममवत्सयथाविधि गंधधूपार्चनादानैर्माल्यैश्चदमनोद्भवैरिति दमनाभावे दूर्वयाकुशाक्षतैर्वा अत्रकार्य्यामहा
शांतिरित्युक्तत्वादत्रमहाशांतिर्लिख्यते भविष्योत्तरे श्रीकृष्णउवाच महाशांतिंप्रवक्ष्यामिमहादेवेनभाषितांनृपाभि
षेकेसाकार्यायात्राकालेनृपस्यतु दुःस्वप्नेदुर्निमित्तेचग्रहवैगुण्यसंभवे विद्युदुल्कानिपातेचजन्मर्क्षग्रहभेदने केतूद
येचनिर्घातेचतुर्थेचाष्टमेतथा यदास्युर्गुरुमंदाराःसूर्यश्चैवविशेषतःयुद्धेग्रहाणांसर्वेषं सूर्यशीतांशुकीलके वस्त्रायुध
गवाश्वेषुभास्मितेशयनासने यदाग्निःपरिदृश्येतरत्राविद्धधनुस्तथा वेश्मनश्चतुलाभंगेगर्भेश्वाश्वतरीषुच रविविंवद्द
येदृष्टेमहाशांतिःप्रशस्यतेरवींद्वोरुपरागेचमहोल्कापतनेषुच उत्पातेषुतथान्येषुनिमित्तेषुचसर्वतः सर्वारिष्टोपशमनी
महाशांतिर्निगद्यते सर्वाणिदुर्निमित्तानिप्रशमंयांतिसर्वथा तांकुर्य्युर्ब्राह्मणाःपंचकुलशीलसमन्विताः चतुर्वेदास्त्रि
वेदाश्चद्विवेदाश्चापिपांडव आथर्वणविशेषज्ञा वह्वृचश्चसुसंयुताःशुचयःश्रुतसंपन्नाजपहोमपरायणाःकृच्छ्रोपवास
नक्ताद्यैःकृतकायविशोधनाः पूर्वंनारभ्यरम्यंत्वांस्तुत्वारभेयुस्ततःक्रियाः मंत्रान्प्रयोगेवक्ष्यमाणान् दशहादशहस्तंवा
मंडपंकारयेच्छुभंतन्मध्येवेदिकांकुर्य्याच्चतुर्हस्तप्रमाणतःआग्नेय्यांकारयेत्कुंडंहस्तमात्रंसुशोभनं मेखलात्रयसंयुक्तं

योन्याचापिसमान्वितं चारुचंदनमाल्यैचतोरणालंकृतेतथा गोमयेनोपालिप्तेचमंडपेतेद्विजातयःशुक्लांबरधराःस्नाताः
शुक्लमाल्यानुलेपनाःकर्मकुर्य्युरितिशेषः ततश्चपंचकलशांस्तस्यां वेद्यांनिधापयेत् आग्नेयादिषुकोणेषुपंचमंमध्यमंत
था अष्टपत्रकृतेपद्मेचतुःपल्लवधारिणं ब्रह्मकूर्चविधानेनपंचगव्यंतुकारयेत् ब्रह्मकूर्चविधानंयथा गोमूत्रेताम्रवर्णाया
इत्यादिपरिभाषोक्तंकार्य्यं ओषधीःपंचरत्नानिरोचनाचंदनंतथा सिद्धार्थकांस्तथादूर्वाःकुशान्व्रीहियवांस्तथा अपा
मार्गफलवती न्यग्रोधोदुंबरौतथाप्लक्षाश्वत्थकपित्थश्चप्रियंगुश्चूतपल्लवान् हस्तिदंतमदंचैवकोणकुंभेषुनिक्षिपेत्फ
लवतीगंधप्रियंगुः पुण्यतीर्थोदकोपेतंपंचगव्यंतुमध्यमे ऋचंवाचामितीदंहिवह्निकुंभाभिमंत्रणं आशुः शिशानोनै
ऋत्यांयद्देवावायुगोचरे ईशावास्यमितीशान्यांकुंभस्यत्वभिमंत्रणं मध्यमेत्वथजप्तव्यारुद्राःकुंभेयजुर्भवाःगंधपुष्पा
क्षतैर्वस्त्रैर्नैवेद्यैर्घृतपाचितैः फलैश्चनारिकेलाद्यैर्दीपकैः कुंभपूजनं स्वस्तिवाचनिकंचैवकारयेत्तदनंतरं क्रमेणा
नेनशनकैराग्निकार्य्यंप्रयोजयेत् अनेनवक्ष्यमाणेन अग्निदूतमिहाग्निंचपूर्वमेवनिधापयेत् पूर्वंकलशस्थापनात्
अग्निस्थापनानंतरंकलशस्थापनं कुर्य्यादित्यर्थः हिरण्यगर्भः समितिब्रह्मासननियोजने कयानयाप्रणीताश्च
मंत्रणाविनियोजयेत् कृत्वाचास्तरणंवन्हेराज्यसंस्कारमेवच अथवासादयेदत्रद्रव्यंयस्यप्रयोजनं ततःपुरुषसूक्तेन
पायसंश्रयणंभवेत् अभिघार्याथसंसिद्धंपायसंस्थापयेद्बुवि अष्टादशप्रमाणेनदद्यादथशमीमयान् पालाशीस्स
मिधःसप्तसप्ततेइतिदापयेत् आघारावाज्यभागौतुजुहुयात्तुक्रमेणतु जुहुयादाहुतीःसप्तजातवेदसइत्यृचा स्थाली
पाकस्यजुहुयात्पूर्वंवैजातवेदसे तरत्समंदीसूक्तेनचतस्रोजुहुयात्ततः यमायेतिचसप्तान्याःस्वाहांतजुहुयात्ततः इदं
विष्णुस्ततःसप्तजुहुयादाहुतीर्नृप नक्षत्रेभ्यस्ततःस्वाहासप्तविंशतिराहुतीःनक्षत्राहुतयःस्वाहेत्यादिभिर्मंत्रैःकार्य्याः
तत्ररोहिणीद्वयपुष्पहस्तादित्रयानुराधाभिजिद्द्वयशतभिषक्स्वेकैकवचनं पुनर्वसुफाल्गुनीद्वयविशाखाश्विनीषु

द्विवचनंशेषेषुवहुवचनंयत्कर्मणिजुहुयात्ततःस्विष्टकृतेपुनः ग्रहहोमस्ततः कार्यस्तिलैराज्यप रिप्लुतैः अत्रतिलविधा
नंवैकल्पिकंयवादिनिवृत्त्यर्थमित्यर्थः प्रायश्चित्तंततोहुत्वाहोमकर्मसमापयेत् ततस्तुतूर्यनिर्घोषैःशंखकाहलनिः
स्वनैः यजमानस्यकर्तव्योह्यभिषेकोद्विजोत्तमैः काश्मर्य्यवृक्षसंभूतेसमेभद्रासनेस्थिते काश्मर्यवृक्षःश्रीपर्णीभद्रा
सनं वेदिमध्यगतंकृत्वादुर्निमित्तप्रशांतये पंचभिःकलशैःपूर्णैर्मंत्रैरेतैर्यथाक्रमं सहस्राक्षंतुप्रथमंततश्चैवशता
युषा सजोषसारंद्रइतिविश्वानिवरुणेतिच द्रुपदादिवेतिचततः स्नापयेयुःसमाहिताः ततोदिशांवलीन्दद्याद्विच
त्रान्नसमाश्रितान् नमोस्तुसर्ववृक्षेभ्यइममंत्रमुदीरयेत् स्नातस्यब्राह्मणाः सर्वेपठेयुः शांतिमुत्तमां शांतितोयेन
धारांचपातयित्वासमंततः पुण्याहवाचनंकृत्वाशांतिकर्मसमापयेत् तीर्थेदेवालयेचैवगोदोहंकारयेद्बुधः क्षितिं
हिरण्यंवासांसिशयनान्यासनानिच विप्रेभ्योदक्षिणांदद्यात्यथाशक्त्याविमत्सरः दीनानाथविशिष्टेभ्योदद्याच्चै
वयुधिष्ठिर भोजनंचान्निशंदत्त्वाततःसर्वंप्रसिद्ध्यति आयुश्चलभतेदीर्घंशत्रूंश्चजयतेक्षणात् दुर्गाणिचास्यसिध्य
तिपुत्रांश्चलभतेशुभान् यथाशस्त्रप्रहाराणांकवचंभवतिवारणं तद्वद्देवोपघातानांशांतिर्भवतिवारणं अहिंसकस्य
दांतस्यधर्मार्जितधनस्यच दयादाक्षिण्ययुक्तस्यसर्वेसानुग्रहाग्रहाः। अर्थान्समर्धयति वर्द्धयतेधर्मकामसमर्द्धय
तितस्यपिनष्टिपापं यःकारयेत्सकलदोषहरांमहार्थांशांतिंप्रशांतहृदयःपुरुषस्सएव अथमहाशांतिप्रयोगःतत्रादौ
वेदिसंस्कारादिमंडपाभावपक्षेकार्य्यं तत्रवेद्यां अग्निकोणेअग्निस्थापनार्थंहस्तमात्रंकुंडं स्थंडिलंवाकार्य्यं वेद्याश्च
त्वारिद्वाराणिसतोरणानिपरिकल्प्यचारुचंदनपुष्पमालावस्त्रादिभिरलंकृत्ययथोक्तंपंचगव्येनआम्रपल्लवेनगायत्र्या
मंडपंवेदिंवाप्रोक्ष्यासनेउपविश्यआचम्यअपवित्रःपवित्रोवासर्वावस्थांगतोपिवायःस्मरेत्पुंडरीकाक्षंसवाह्याभ्यंतरः
शुचिः ततोदेशाचारान् सूर्यादिपूजनंविधाय संक्षिप्तसंकल्पंकुर्य्यात् ॐअद्यामुकगोत्रोअमुकशर्मा अमुकवर्माहं

सर्वपापक्षयसकलग्रहपीडासर्वोत्पातजनितसर्वारिष्टनिवृत्तिपूर्वक आत्मनोदशकुटुंबपरिवारशरीरादौ धनधान्य
संपत्त्यारोग्यादिसर्वाभीष्टसिध्यर्थं कर्तव्यमहाशांतियागस्यपूर्वांगत्वेन गणेशपूजापुण्याहवाचनस्वस्तिवाचनमा
तृकापूजनाभ्युदयिकश्राद्धग्रहयज्ञऋत्विगादिवरणंकरिष्ये मत्स्यपुराणे प्रतिज्ञावरणंचैवस्वस्तिपुण्याहवाचनमिति
आदौप्रतिज्ञा ततआचार्यवरणं गणपत्यादिपूजायांमंत्रपाठार्थम् ॐअद्येत्यादि महाशांतियागकर्मणः पूर्वांगत्वेन
गणपतिमातृकापूजावसोर्द्धारालक्ष्म्यादिप्रतिष्ठावृद्धिश्राद्धपुण्याहवाचनग्रहस्थापनप्रतिष्ठादिकर्मकारयितुमाचार्य·
त्वेनत्वामहंवृणे आचार्यस्तुयथास्वर्गेशक्रादीनांबृहस्पतिः तथात्वंममयज्ञेस्मिन्भवाचार्योद्विजोत्तम इत्याचार्यवर
णंविधाय भद्रंकर्णेभिः शृणुयामदेवाभद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः स्थिरैरंगैस्तुष्टुवांसस्तनुभिर्व्यशेमदेवहितंयदायुरि
तिमंत्रेणयजमानहस्तेकंकणबंधनं गणपतिसहितमातृकापूजनंकुर्यात् ॐगणानांत्वागणपतिंहवामहेप्रिया
णांत्वाप्रियपतिंहवामहे निधीनांत्वानिधिपतिंहवामहे वसोममआहमजानिगर्भधमात्वमजासिगर्भधं ॥ १ ॥
ॐनमोगणेभ्योगणपतिभ्यश्चवोनमो नमोव्रातेभ्योव्रातपतिभ्यश्चवोनमो नमोविश्वरूपेभ्यश्चवोनमो नमो
गृत्सेभ्योगृत्सपतिभ्यश्चवोनमः ॐभगवन्गणपतेइहागच्छइहातिष्ठममपूजांगृहाण ॐनमोभगवतेगणाधि
पायनमःइतिसर्वोपचारैःसंपूज्य सुमुखश्चैकदंतश्चकपिलोगजकर्णकःलंबोदरश्चविकटोविघ्ननाशोविनायक धूम्रके
तुर्गणाध्यक्षोभालचंद्रोगजाननःद्वादशैतानिनामानियःपठेच्छृणुयादपि विद्यारंभेविवाहेचप्रवेशेनिर्गमेतथा संग्रामे
संकटेचैवविघ्नस्तस्यनजायते ततोमातृकास्थापनंगौरीपद्माशचीमेधासावित्रीविजयाजया देवसेनास्वधास्वाहामा
तरोलोकमातरःधृतिःपुष्टिस्तथातुष्टिरात्मनःकुलदेवता गणेशेनाधिकाःपूज्या वृद्धौषोडशमातृकाः षोडशमातृकाइ
हागच्छतइहातिष्ठतश्रीसहितषोडशमातृभ्योनमःएवंगंधादिनैवेद्यांतपूजनषोडशमातृकापूजितास्थक्षमध्वंतत कु

ॐश्रीगणेशायनमः श्रीगुरुंगणपंदुर्गांवटुकंशिवमच्युतं ब्रह्माणंगिरिजांलक्ष्मींवाणींवंदेविभूतये अथवर्षमासदिना
दिविशेषकृत्यंनिरुप्यते तत्रादौसंवत्सरारंभस्यप्रथमोपस्थितत्वात्संवत्सरारंभप्रतिपदानिर्णीयतेसाचचैत्रशुक्लप्रति
पदा तस्यामेवसंवत्सरारंभःकार्य्यः अत्रप्रतिसूर्य्योदयव्यापिनीग्राह्या तदुक्तंब्राह्मे श्रीभगवानुवाच चैत्रेमासिजग
द्ब्रह्मासमर्जप्रथमेहनि शुक्लपक्षेसमग्रंतुतदासूर्य्योदयेसतीति भविष्योत्तरेपि प्रवृत्तमधुमासेतुप्रतिपद्युदितेरवौ ब्र
ह्माप्रवर्त्तयामाससकालस्यकलनामपीत्यादि दिनद्वयेतद्व्याप्तावव्याप्तौवापूर्वैवतदुक्तंज्योतिर्निबंधे चैत्रेसितप्रतिपदि
योवारोर्कोदयेसवर्षेशः उदयाद्वितयेपूर्वोनोदययुगलेपिपूर्वःस्यात् यस्माच्चैत्रसितादेरुदयाद्भानोःप्रवृत्तिरब्दादेरपि व
सिष्ठेनाप्युक्तं वत्सरादौवसंतादौबलिराज्येतथैवच पूर्वविद्धैवकर्तव्याप्रतिपत्सर्वदाबुधैरितिपूर्वदिनेसूर्य्योदयाविद्धाप्र
तिपदित्यर्थःयदाचैत्रेमासिमलमासोभवतितदादैवकार्यस्यतत्रप्रतिषिद्धत्वाच्छुद्धेमासिसंवत्सरारंभःकार्य्यःचैत्रशुक्ला
दितोवत्सरारंभःसर्वसंमतःमलमासस्तुकृष्णप्रतिपदादितोभवति तस्यपूर्ववर्षएवांतर्भावःउदयसंबंधाभावोसंवत्सरा
रंभप्रयुक्तकार्य्यलोपप्रसक्तौपूर्वतिथिविद्धाग्राह्यत्ववचनं नतुसर्वथामायुक्तग्राह्यत्वं अत्रतैलाभ्यंगोनित्यःवत्सरादौव
संतादौबलिराज्येतथैवचतैलाभ्यंगमकुर्वाणोनरकंप्रतिपद्यतेइतिवृद्धवसिष्ठवचनात् कौस्तुभेऽस्यामेवप्रतिपदिवत्स
राधिपपूजोक्ताज्योतिर्निबंधेयश्चैत्रशुक्लप्रतिपद्दिनवारोनृपोहिसः तस्यपूजाविधातव्यापताकातोरणादिभिःप्रतिगेहं
ध्वजःकार्य्यःशक्त्याब्राह्मणतर्पणंनिरीक्षणंचकर्त्तव्यंशकुनानांशुभेप्सुभिरिति भविष्येचैत्रेमासिमहाबाहोपुण्यायाप्र
तिपत्पराअस्यांवैनिंबपत्राणिप्राश्यसंश्रृणुयात्तिथिमितिशकादिश्रवणमप्यत्रोक्तंज्योतिःशास्त्रेशकवत्सरभूपमंत्रिणांर
सधान्येश्वरमेघपादिनांश्रवणात्पठनाच्चवैनृणांशुभतांयात्यशुभंसहश्रियेतिअस्यामेवनवरात्रव्रतारंभः तत्रप्रतिपत्प
रयुतैवग्राह्या अमायुक्तानकर्तव्याप्रतिपच्चंडिकार्चने मुहूर्तमात्राकर्तव्याद्वितीयादिगुणान्वितेतिदेवीपुराणात् तिस्रो

व्र०र०
चैत्र०
१

ह्येताःपराःकार्य्यास्तिथयःकुरुनंदन कार्त्तिकाश्वयुजोर्मासोश्चैत्रेमासिचभारतेतिहेमाद्रौब्राह्मोक्तेः पराःपरयुताःका र्य्याअत्रविशेषस्तु शारदनवरात्रेवक्ष्यते अत्रप्रपादानमप्युक्तं भविष्ये अतीतेफाल्गुनेमासिप्राप्तेचैत्रमहोत्सवे पु ण्येह्निविप्रकथितेप्रपादानंसमारभेत् तत्रमंत्रः प्रपेयंसर्वसामान्यभूतेभ्यःप्रतिपादिता अस्याःप्रदानात्पितरस्तृ प्यंतुप्रपितामहाःअनिवार्य्यंततोदेयंजलंमासचतुष्टयमिति प्रपादातुमशक्तेनविशेषाद्धर्ममीप्सता प्रत्यहंधर्मघट कोवस्त्रसंवेष्टिताननः ब्राह्मणस्यगृहेदेयः शीतामलजलःशुभः तत्र मंत्रः एषधर्मघटोदत्तोब्रह्मविष्णुशिवात्म कः अस्यप्रदानात्सकलाममसंतुमनोरथाइति अनेनविधिनायस्तुधर्म्मकुंभंप्रयच्छति प्रपादानफलंसोपिप्रा प्नोतीहनसंशयइति इयंप्रतिपत्श्वेतकल्पादिः अत्रश्राद्धदानादिमहाफलं तदुक्तंहेमाद्रौ नागरखंडे अथकल्पाद यःपुण्याःकथ्यंतेतिथयःशुभाः यासुश्राद्धेकृतेतृप्तिःपितॄणामक्षयाभवेत् चैत्रशुक्लप्रतिपदिश्वेतकल्पःपुराभवदिति अत्रब्रह्मपूजोक्ताहेमाद्रौविष्णुधर्मोत्तरे चैत्रमासस्ययापुण्याशुक्लाप्रतिपदाभवेत् तदह्निब्रह्मणःकृत्वासोपवास स्तुपूजनं संवत्सरमवाप्नोतिसौख्यानिभृगुनंदनेतिस्मृतिकौस्तुभेत्वियं मत्स्यजयंतीत्युक्तं॥ कृतेचप्रभवेचैत्रेप्रतिप च्छुक्लपक्षगा रेवत्यांयोगविष्कुंभेदिवाद्वादशनाडिकाःमत्स्यरूपीकुमार्य्यांतुअवतीर्णोहरिःस्वयमितिमात्स्यादित्युक्तं कल्पभेदादव्यवस्थाज्ञेया अथात्रव्रतान्युच्यंते संवत्सरांभविधिश्चानिरूप्यते श्रीभगवानुवाच चैत्रेमासिज गद्ब्रह्मासमर्जप्रथमेहनि शुक्लपक्षेसमग्रंतुतदासूर्य्योदयेसति प्रवर्तयामासतथाकालस्यकलनामपि ग्रहान ब्दानृतून्मासान्पक्षान्संवत्सराधिपान् ददौसभगवान्ब्रह्मासर्वदेवसमागमे ब्राह्म्यांसभायांब्रह्माणमनिर्देश्यत नुंततः यथोक्तैस्तेनमस्यंतःस्तुवंतश्चाप्युपासते ततस्तेकृतशुश्रूषागत्वाचैवस्वमालयं स्वानिस्वान्यथकार्य्याणि नित्ययुक्तास्तुचक्रिरे ब्राह्मीसभाकामरूपाविशेषणतदाज्ञया धारयत्यमलंरूपमनिर्देश्यंमनोहरा ततःप्रभृतियो

धर्मः पूर्वैःपूर्वतरैःकृतः अद्यापिरूढःसुतरांकर्तव्योसौप्रयत्नतः तत्रकार्य्यामहाशांतिःसर्वकल्मषनाशिनी सर्वो
त्पातप्रशमनीकालिदुःखविनाशिनी आयुःप्रदापुष्टिकरीधनसौभाग्यवर्द्धिनी मंगल्याचपवित्राचलोकद्वयसुखाव
हा तस्यामादौचसंपूज्योब्रह्माकमलसंभवः पाद्यार्घ्यपुष्पधूपैश्चवस्त्रालंकारभोजनैः होमैर्वल्युपहारैश्चतथाब्राह्म
णतर्पणैः ततःक्रमेणदेवेभ्यः पूजाकार्य्यापृथक्पृथक् कृत्वोंकारनमस्कारौकुशोदकतिलाक्षतैः पुष्पधूपप्रदीपा
द्यैर्भोजनैश्चयथाक्रमं मंत्रंसंपूजनार्थंतुवहुरूपंपरिस्पृशेत् मंत्रमितिजातावेकवचनं नानारूपान्मंत्रान्परिगृह्णी
यादित्यर्थः तेतु ओंनमोब्रह्मणे ओंविष्णवेनमः ओंपरमात्मनेनमइत्येवमंत्रवृंदोपात्तादेवताशब्दाश्चतुर्थ्यंताःप्रण
वादयोनमोंताःमंत्रत्वेनग्राह्याः ओंनमोब्रह्मणेतुभ्यंकालायचमहात्मने नमस्तेस्तुनिमेषायत्रुटयेचनमोस्तुते लवा
यचनमस्तुभ्यंनमस्तेस्तुक्षणायच नमोनमस्तेकाष्ठायैकलायैतेनमोनमः नाडिकायैसुसूक्ष्मायैमुहूर्तायनमोनमः
नमोनिशाभ्यःपुण्याभ्योदिवसेभ्योनमोनमः पक्षाभ्यांचाथमासेभ्यऋतुभ्यष्षड्भ्यएवच अयनाभ्यांचपंचभ्योवत्स
रेभ्यश्चसर्वदा नमस्कृत्ययुगादिभ्योग्रहेभ्यश्चनमोनमः अष्टाविंशतिसंख्येभ्योनक्षत्रेभ्योनमोनमः राशिभ्यः
करणेभ्यश्चव्यतीपातेभ्यएवच अतिवर्षाधिपेभ्यश्चविज्ञातेभ्योनमोनमः नमोस्तुकुलनागेभ्यःसानुयात्रेभ्यएवच
सानुयात्रेभ्यः सानुचरेभ्यः नमश्चतुर्दशभ्यश्चमनुभ्योस्तुनमोनमः नमःपुरंदरेभ्यश्चतत्संख्येभ्योनमोनमः
पंचाशद्भ्योमरुद्भ्यश्चदक्षकन्याभ्यएवच नमोदेव्यैसुभद्रायैजयायैचाथसर्वदा भृशाश्वायनमस्तुभ्यंसर्वास्त्रजनका
यच नमस्तेवहुपुत्रायपत्नीभिः सहितायच नमोवुद्ध्यैतथावृद्ध्यैनिद्रायैधनदायच नलकूवरयक्षायगुह्यकस्वामिने
नमः नमोस्तुशंखपद्माभ्यांनिधिभ्यामथनित्यशः भद्रकाल्यैनमोनित्यंसुरभ्यैचनमोनमः वेदवेदांगवेदांतविद्या
संस्थेभ्यएवच नागयज्ञसुवर्णेभ्योनमोस्तुगरुडायच सप्तभ्यश्चसमुद्रेभ्यःसागरेभ्यश्चसर्वदा उत्तरेभ्यःकुरुभ्यश्च

नमोहैरण्मयायच भद्राश्वकेतुमालाभ्यांनमःसर्वत्रसर्वदा इलावृतायचनमोहरिवर्षायचैवहि नमःकिंपुरुषेभ्यश्चभारतायनमोनमः नमोभारतभेदेभ्योनवभ्यश्चाथसर्वदा पातालेभ्यश्चसप्तभ्योनरकेभ्योनमोनमः कालाग्निरुद्रशेषाभ्यांहरयेक्रोडरूपिणे सप्तभ्यश्चाथलोकेभ्योमहाभूतेभ्यएवच मनसेबुद्धयेचैवनमःप्रकृतयेतथा पुरुषायाभिमानायनमोस्तुव्यक्तमूर्तये हिमवत्प्रमुखेभ्यश्चपर्वतेभ्यानमोस्त्वथ पौराणीभ्यश्चगंगाभ्यःसप्तभ्यश्चनमोनमः नमोस्त्वाद्यमुनिभ्यश्चसप्तभ्यश्चाथसर्वदा नमोस्तुपुष्करादिभ्यस्तीर्थेभ्यश्चपुनःपुनः निम्नगाभ्योनमोनित्यं वितस्तादिभ्यएवच चतुर्दशभ्यस्तीर्थेभ्योधरणीभ्योनमोनमः नमोधात्रेविधात्रे वछंदोभ्यश्चनमोनमः सुरभ्यैरावणाभ्यांचनमोभूयोनमोनमः नमोस्त्वथोच्चैःश्रवसेध्रुवायचनमोनमः नमोस्तुधन्वंतरयेशस्त्रास्त्राभ्यांनमःसदा विनायककुमाराभ्यांविघ्नेभ्यश्चनमः सदा शाखायचविशाखायनैगमेयायवैनमः नमःस्कंदग्रहेभ्यश्चस्कंदमातृभ्यएवच ज्वरायरोगपतयेभस्मप्रहरणायच अप्सरोभ्यः सोमपेभ्योदेवेभ्यश्चनमोनमः असोमपेभ्यश्चनमस्तुषितेभ्योनमःसदा आदित्येभ्योनमोनित्यंद्वादशभ्यश्चसर्वदा एकादशभ्योरुद्रेभ्यस्तपस्विभ्योनमः सदा सदैकोनपंचाशद्भ्योमरुद्भ्यश्चनमोनमः शिल्पाचार्यायदेवायनमस्ते विश्वकर्मणेअष्टभ्योलोकपालेभ्यस्सानुगेभ्यश्चसर्वदा आयुधेभ्योवाहनेभ्योवर्मभ्यश्चनमः सदा आसनेभ्योदुंदुभिभ्योदेवेभ्यश्चनमःसदादैत्यराक्षसगंधर्वपिशाचेभ्यश्चनित्यशः पितृभ्यस्सप्तभेदेभ्योमातृभ्यश्चनमोनमःसुसूक्ष्मेभ्यश्चदेवेभ्योभावगम्येभ्यएवच नमस्तेबहुरूपायविष्णवेपरमात्मने अथकिंबहुनोक्तेनमंत्रेणानेनचार्चयेत् प्राङ्मुखोदङ्मुखोविप्रान्देवानुद्दिश्यपूर्ववत् ब्राह्मणान्देवतोद्देशेन्पूर्ववत् मंत्रोक्तक्रमेणार्चयेदित्यर्थः अत्रालंविस्तरेण अर्घ्यैःपुष्पैश्चधूपैश्चवस्त्रैर्माल्यैःसुहृष्टकं सरोमांचंपूजयेदित्यर्थःधनधान्यानुविभवैर्दक्षिणाभिश्चसर्वदा इतिहासपुराणानां

SNo. I to 50
SNo 59, to 66.

चैत्रमासप्रारम्भः